

Алесандро д'Авеня
Перла В мигата

ОБСИДИАН

АЛЕСАНДРО Д'АВЕНИЯ ПЕРЛА В МИДАТА

Превод: Любомир Николов

chitanka.info

*На сестрите ми Елизабета, Паола и Марта —
перли, които животът ми подари*

ПРОЛОГ

О, ако можеха смъртните всичко сами да избират, биха избрали да се завърнат бащите им.

Телемах („Одисея“)

Днес тя навършва четиринайсет години. Седи на носа на платноходката. Зелените, усмихнати и в същото време меланхолични очи са приковани в хоризонта, чиято безкрайно равна линия не може да не ѝ вдъхва страх. Светът е като раковина. Връща отзвук от всичката светлина, която поема. А светлината е единствената повеля на зората. Сурова повеля, защото излезеш ли на светло, излизат наяве и сълзите ти.

— Приличаш на корабна статуя — провиква се баща ѝ през свистенето на вятъра, който тласка платноходката през Залива на мълчанието.

Чайките пикират да търсят плячка, после уморено се отпускат върху вълните. Сухият мирис на бряг е останал далече.

Размахвайки крака над водата и облъхната от вятъра, Маргарита се извърща и изпъва върху дървото на палубата своите новички четиринайсет години. Поглежда баща си. Усмивката е изваяна върху лицето му, достигнало възрастта, когато всяка бръчка или гънка е на точното си място и разкрива с безгрижно изящество кой си, какъв си бил и какъв ще бъдеш. Той има гъста черна коса, също като Маргарита, и още по-черни очи, ако изобщо е възможно — прозрачно зелените очи на Маргарита са наследени от майка ѝ, — а гладко избръснатата му кожа ухае на афтършейва, който неговата съпруга редовно му подарява, откакто са женени.

Елеонора е останала у дома с малкия Андреа, за да приготви празничния обяд. Маргарита отпуска брадичка върху сплетените си пръсти и пита с престорена обида:

— Статуя ли? Каква статуя?

Без да изпуска руля, баща ѝ се озърта да види накъде се развяват ресните по края на платното, после отговаря, жестикулирайки, сякаш изписва думите си във въздуха:

— Древните моряци извайвали на носа на кораба си човешка фигура, която да ги закриля. Отначало това били само две огромни очи, помагачи на кораба да вижда пътя. После ги превърнали в женски божества — прекрасни жени с хипнотичен поглед, способни да омагьосат вълните и да стреснат врага.

Маргарита се усмихва с присвити очи. Надига се и заема предишната си поза. Косата я следва като черен водопад, облян в светлина. Тя седи, красива и неподвижна като корабна статуя с морскозелени очи, навлажнени от сълзи, които вятърът пресушава толкова бързо, че от тях остава само неясна следа. На четиринайсет години се плаче често, няма значение дали от радост или от болка — сълзите не се различават, а животът е тъй нежен, че се разтопяваш като восък сред пламъци и изпод кожата на девойката се появява жената.

Маргарита полюшва крака и кипналата морска вода облива с пръски и светлина босите ѝ стъпала, които се опитват да разкъсат линията на хоризонта. Но хоризонтът е недосегаем. Тя се вира в него — нишка на живота, увиснала между небето и земята — и си представя, че е застанала там и се мъчи да пази равновесие. *Животът е нишка*, често казва баба Тереза със звучния диалект на своя роден край.

На четиринайсет години си бос въжеиграч върху нишката, а равновесието е истинско чудо.

* * *

Това е лятото на живота ѝ. Зората на една нова възраст. Посреща рождения си ден сама с баща си на платноходката, а до началото на първата година в гимназията остават броени дни. За момент Маргарита затваря очи, изпъва гръб върху палубата и разперва ръце. После пак ги отваря и вижда как в платното нахлува невидима сила. Вятърът. Не го виждаш, не го чуваш, докато не срещне препятствие, както всички вечни неща. Дори морето изглежда безгранично, но пее само когато

намира граници — удря се в кил и се превръща в пяна; стига до брега и се превръща в прибой. Красотата се ражда от границите. Винаги.

Бащата закрепва руля, приближава се изотзад до Маргарита и ненадейно я грабва в прегръдката си. Светлината нахлува във всичко, пронизва кожата, потъва в плътта. Обгръщат я бащините силни ръце със запретнати до лактите ръкави на бялата риза. Топлият аромат на афтършейва се смесва с мириса на море. Той притиска нос към тила на дъщеря си и я целува. Вглежда се в хоризонта заедно с нея, а тя усеща притеснението от своето ново тяло почти като вина. Но когато баща ѝ стои до нея, линията между небето и морето вече не е страшна и двамата заедно се носят напред да я прекосят, да я изследват, да я разкъсат с носа на лодката като картонен декор.

— Ти си най-хубавото момиче на света. Моята перла. Честито!
— казва той и я целува отново.

Нарича я така, защото на латински името Маргарита означава „перла“. Неведнъж ѝ го е казал. И често добавя: „Бях отличник по латински.“

— Някой ден може да стигнем до Сицилия. Искам да видя жълтата къща, за която баба вечно разказва, и градината със смокинови дръвчета и пълзящ жасмин по стените — казва Маргарита, имитирайки гласа на баба си.

— Непременно.

— Обещаваш ли?

— Обещавам.

Вълните прелитат край „Перла“ — така се нарича и лодката.

— Защо всички лодки носят женски имена?

Баща ѝ не отговаря веднага. Мълчи, размишлява и тегли нагоре думите, сякаш току-що ги е открил в дълбок кладенец. Той винаги знае всичко.

— Като дете най-много обичах книгата за Одисей. Там имаше картинка с кораба му и върху него беше изписано „Пенелопа“. Всеки моряк има пристанище и дом, където да се завръща, защото там го чака една жена, а името върху кораба му напомня защо е потеглил в морето...

Баща ѝ е майстор на думите. Същински поет, когато поиска.

— Както мама теб?

Той кимва.

— Татко, страх ме е... да започна гимназията. Не знам дали ще се справя добре, дали съучениците ми ще са ми симпатични... Дали ще излезе нещо от мен... Дали ще си намеря приятел... Страх ме е от латинския, аз не съм като теб.

— И аз се страхувах от латинския. Още сънувам как ме изпитват за парадигмите на глаголите, а не си спомням нищо...

— Парадигми? Какво е това?

— Спрежения. Да речем...

Преди да се е впуснал в поредното безкрайно обяснение, тя бърза да го прекъсне:

— Татко, страх ме е...

В очите ѝ напират сълзи.

— Каквото и да се случи, аз съм насреща.

— Знаем, но това не прогонва страха ми.

— Значи започваш да живееш.

— Какво искаш да кажеш?

— Когато се страхуваш, това значи, че вече си на „ти“ с живота. Превръщаш се в жена, Маргарита.

Тя мълчи и думата се върти в главата ѝ. Жена. Плаши я. Прекалено е лъчезарна.

Баща ѝ я прегръща по-здраво.

Генуезкият залив зад тях подсилва прегръдката със своите рифове, брегове, планини, умножава я до безкрай, сякаш цялата вселена прегръща Маргарита чрез баща ѝ.

Тя вдъхва свежия му аромат, способен да я успокои и да я убеди, че е на този свят, за да го изследва, както в леководолазния курс, който изкара това лято.

„Перла“ безшумно пори вълните, а леката пяна заличава следите след нея. Няма разлика между сълзи на радост и сълзи на страх. Едните отмиват другите по лицето на Маргарита и целият свят е дар от бащата за рождения ден на дъщеря му.

Той избърсва сълзите ѝ с показалец, напомнящ стъбло, по което полепва роса. Показва една от сълзите на Маргарита — тя блести като перла.

— Веднъж сънувах прекрасна жена с бяло палто — обяснява той. — Попитах я: „Откъде идва твоята красота?“ А жената ми отговори: „Един ден ти плачеше и аз навлажних лицето си със сълзите ти.“ —

Той млъква за миг, после добавя: — Всичко ще е наред, момичето ми, всичко ще е наред...

Маргарита се доверява на тези думи, доверява се на тези ръце, не подозира, че нищо няма да бъде наред, може би затова продължава да плаче едновременно от радост и болка и не знае кое от двете чувства преобладава в химическия състав на перлите, създадени от очите ѝ. Би искала да попита баща си, но се въздържа.

Никой не знае тези неща.

ПЪРВА ЧАСТ ХИЩНИКЪТ

*Всеки може да понесе болката, освен онзи,
който я изпитва.*

Уилям Шекспир,
„Много шум за нищо“

— Мита е в гардероба — каза детето на майка си.

Преди малко Маргарита и Андреа се бяха прибрали у дома. Наближаваше началото на учебната година и тази сияйна септемврийска неделя сякаш не искаше да се примири с факта, че до края на ваканцията остават двацет и четири часа. Бяха гостували на баба Тереза както всяка неделя.

Маргарита усещаше морето в сърцето и кожата си; имаше чувството, че през тия месеци то е заляло тялото и душата ѝ, оставяйки по линията на прибойа една от онези спираловидни раковини, съхраняващи неговите звуци и тайни. Маргарита обичаше да притиска до ухото си раковината, която красеше малката стъклена масичка в бабината къща, за да съживи спомена за ваканцията и да чуе шепота за изгубени светове, от които остава само неразгадаемо ехо, защото никой не знае азбуката му.

Ваканцията след осми клас. Искаше ѝ се тя да продължи до безкрай — никакви домашни, никакви книги за четене. Само страхът от гимназията: ново училище, нови приятели, нови учители. Предстоеше ѝ да навлезе в нов живот, чиито очертания бяха неясни като на акварелна рисунка. Но Маргарита се чувстваше уверена и готова да довърши тази картина. Септември ѝ предлагаше цветовете.

Баба Тереза беше червена рибка, или поне така казваше Андреа. Впрочем тя самата обичаше да повтаря с грубоватия си сицилиански акцент: *Ако искаш да знаеш истината, питай малчуганите*. Живееше сама. Съпругът ѝ, дядо Пиетро, беше починал преди петнайсет години. Сега ѝ правеха компания само внуците и Ариел, червената рибка в кръглия аквариум. Андреа можеше да я гледа часове наред. Рибката имаше бяла ивица в основата на перките, която с известно усилие можеше да се нарече красива, и две големи безизразни очи. Въртеше се из стъкленото кълбо в компанията на едно раздърпано водорасло и

парче червен корал — с това се изчерпваше цялата картина на рибешкия живот.

— Бабо, не й ли е скучно на Ариел да стои вечно затворена в една и съща стая?

— Не, Андреа, червените рибки имат съвсем къса памет, само три секунди — обясни му баба Тереза. — На четвъртата забравят всичко, правят завой и започват отново. На всеки три секунди Ариел вижда водораслото си за пръв път, отърква се в корала за пръв път. Всичко му е за пръв път, никога не скучае.

Андреа не отговори — той често се укриваше в убежището на детското си мълчание, създадено от неразделна смес между фантазия и реалност.

След време баба Тереза започна да повтаря едни и същи неща при всяко тяхно посещение, кой знае дали за да ги запомнят добре, или защото тя ги забравяше твърде бързо, и веднъж Андреа каза на Маргарита:

— Баба е като червените рибки.

Маргарита го изгледа с любопитство, спирайки за момент да пише поредния есемес от три-четири думи, и се ограничи с мисълта, че в ДНК-то на брат й има нещо гениално. Всъщност това бе природната гениалност на децата, които описват нещата такива, каквито са: *Ако искаш да знаеш истината, питай малчуганите*. С времето баба им заприличваше на Ариел — питаше дали са сложили яйца в каймата, когато тя самата ги бе добавила преди малко. Понякога това дразнеше Маргарита, но Андреа не се притесняваше, защото за децата повторението е най-нормалното нещо на света — и той искаше преди сън да слуша една и съща приказка с едни и същи подробности.

За старците и децата думите не са средство за обяснение, оправдание или осъждане, а също като възли върху връвчица помагат да се увериш, че светът съхранява онзи невидим ред, който внася красота в хаоса на живите същества: *Който не прави възел на конеца, го изпуца от иглата*. Тъй казваше баба им, но никой не разбираше, че тя утвърждава една истина, простичка като готварските й рецепти: не правиш ли възли, губиш нишката. Дори и в живота.

Прибраха се у дома с тортата, опакована грижливо в хартия с лешников цвят и вързана с червена панделка от кутията, за която баба им вече не си спомняше. Маргарита влезе в стаята си и се отпусна в прегръдката на септемврийската светлина, нахлуваща през отворения прозорец. Пусна радиото, а огледалото отрази лицето ѝ, все по-асиметрично от няколко седмици насам, обзето от някакво странно преобразяване, което удължаваше бузите, подчертаваше скулите и присвиваше прекалено кръглите до неотдавна зелени очи. Невидими ръце месеха тялото ѝ като тесто за торта и тя би искала да пъхне пръсти в огледалото, за да се включи в този тайнствен ритуал. Тялото ѝ излъчваше и ехо — древния и вечно нов дъх на живота.

Маргарита въртеше лице ту наляво, ту надясно, за да огледа тялото си, което се преобразяваше, и търсеше утеха в дългата и гъвкава черна коса — нея и очите си харесваше най-много. Ушите обаче ѝ се струваха все още твърде малки и тя ги подръпваше, сякаш така можеше да ги удължи. Зъбите ѝ бяха бели и равни, устните — тънки, но податливи на най-различни чувства; гърдите ѝ едва се очертаваха.

Радиото изпълваше стаята с думи, слънцето със светлина, вятърът с контрастиращи аромати.

Може би лежа в мрака, може би съм повалена, или шеметно се нося над блестящата арена.

Очите на Маргарита се заряха в пустотата. Спомняше си какво бе казал баща ѝ на лодката, спомняше си го като популярна песничка, която не можеш да прогониш от главата си: *Всичко ще е наред.*

Навън светът напомняше сцена, очакваща нейния танц, и макар публиката да ѝ вдъхваше страх, тя знаеше, че зад кулисите има хора, които я обичат и ѝ дават сила: татко, мама, брат ѝ, баба, приятелките.

Андреа влезе в светилището на Маргарита, без да чука, и тя не го забеляза. Хвана я за ръката, опитвайки се да я изтръгне от нейния юношески транс.

— Пук-калки! — каза детето, изпъвайки леко напред долната устна, както правеше, когато държеше да убеди в нещо сестра си. Тя просто не можеше да устои пред тази жална муцунка на коте, изоставено под дъжда.

Беше петгодишен, имаше прозрачно лице, руса коса и пъстри кафяво-зеленикави очи. Често си говореше сам, следвайки нишката на въображаеми сюжети и образи. Мислеше си, че вече знае да чете, но в действителност разпознаваше само няколко букви, без да може да ги свърже. Маргарита го бе научила на това, както правят в началното училище — разпечатваше на големи листове огромни и изящни букви, съчетани с пъстри картинки: пеперуди и череша, джуджета и дракони. Но подложен на това изпитание, принтерът остана без тонер и Андреа трябваше да се задоволи само с половината от азбуката, а следователно и от света. На него обаче му стигаше да си измисля приказки с тези образи, които посред нощ се отделяха от хартията: лакомото джудже изяждаше всички череша, а огненият дракон се влюбваше до уши в пеперудата.

При всеки удобен случай Андреа я молеше да му направи „пук-калки“ не толкова, за да ги яде, колкото, за да слуша как пукат. Като истинска малка женичка Маргарита отказа. Харесваше ѝ да я моли с издадена устна и жални очи. После тя се усмихна и каза:

— Чакай ме в кухнята. Идвам.

Искаше да чуе края на песента. Не понасяше да ѝ прекъсват песните; имаше чувството, че така нещо продължава да виси недовършено във въздуха и в света, а тя не искаше да оставя нещата разхвърляни. Песента заглъхна.

*Всяка сълза,
всяка сълза,
всяка сълза е водопад.*

Думите бяха на английски и тя не разбираше всичко, но ѝ допаднаше мисълта, че всяка сълза се превръща във водопад.

В кухнята Андреа вече бе надянал готварската престилка, която му подариха за рождения ден. Всъщност не беше престилка, а грамаден лигавник с надпис „Дежурен дегустатор“. Стоеше неподвижно с вдигнати ръце, както го бе научила баба Тереза, която забраняваше каквито и да било кулинарни операции, ако ръцете не бъдат представени в измит и избърсан вид. Чакаше Маргарита да му даде инструкции и приличаше на хирург, готов за сложна операция.

Маргарита забеляза примигващата лампичка на телефонния секретар. Не си спомняше да е чула телефона или усилената докрай музика я бе откъснала от света и неговите привидно спешни задачи, или обаждането бе още отпреди да се приберат от баба си. Имаше две съобщения. Първото бе от Ана, приятелка на майка ѝ, която държеше да я осведоми за някаква рокля, изложена на витрина в центъра и идеално подходяща на фигурата и очите ѝ. „Елеонора, обади ми се при първа възможност.“

Второто съобщение беше от баща ѝ.

Изслуша го три пъти, онемяла от смайване.

Маргарита застина. Нежната кожа на нейните четиринайсет години се втвърди, готова всеки момент да се сцепи. Неделният ден и морето тутакси излетяха навън през порите ѝ. Зелените ѝ очи се притвориха и пред тях плъзнаха ръждивите петна на страха. Ръцете ѝ трепереха върху кухненската маса, зъбите хапеха потрепващите устни. Лицето ѝ угасна като строшена крушка.

Тя тръгна към спалнята на родителите си мълчаливо, със ситни крачки, сякаш четиринайсетгодишните ѝ крака запазваха с усилие равновесие върху изпънатата нишка на живота. *Животът е нишка.*

— Къде отиваш, Мита? — попита Андреа. Така произнасяше всички по-дълги думи, премахвайки средната част.

Маргарита не отговори. Отвори гардероба, където като малка се криеше в неделните утрини, за да стресне родителите си, когато се събудят. Те знаеха правилата на играта и повтаряха ритуално обичайната фраза „Хайде да събудим Маргарита, кой знае как е заспала тая мързеланка“. И тогава тя изскачаше от гардероба. Обичта и щастието бяха синоними на живота, а страхът не съществуваше. Родителите ѝ я прегръщаха, вдигаха я на леглото и тя започваше да подскача. Неделната прегръдка отпращаше в небитието мрака на гардероба.

Сега тя отвори гардероба и ѝ се стори, че гледа дървена пустиня. Беше наполовина празен — с онази отчайващо тъжна празнота на нещата, които сме свикнали да обичаме само пълни: басейни, чанти, детски площадки.

Шищната пустота на самотата погълна светлината на Маргарита. Оставаше единствено мирисът на изчезналите бащини дрехи и свежият сух аромат на неговия афършейв. Точно в този миг

носталгията стана доминиращото чувство на живота ѝ, кристализирало в душевните кухни като корал — скъпоценен, защото е недостъпен.

Тя се сгуши в ъгъла като котка върху автомобилен двигател. Широко разтворените очи на братчето ѝ я следваха и се мъчеха да разберат каква игра му е приготвила, каква непозната дума би описала тази новост. На пет години всяка загадка, дори най-болезнената, е само игра — той очакваше всеки момент Маргарита да го нападне, както тигърът Хобс нападаше Калвин в комиксите на татко му.

— Затвори вратата — хладно изрече Маргарита.

Андреа се подчини и присви очи в очакване на инструкции.

— До колко да броя? — попита той иззад дървената преграда, превърната изведнъж в бетонна стена. Детето се мъчеше да преобрази в игра непоносимата болка. Ала болката поначало няма правила, ред и канони — тя е неправилна, асиметрична, незаконна.

— До безкрай.

— Какво число е това? Не го знам.

— Брой — каза Маргарита.

Търсейки помощ от късите си пухкави пръстчета, Андреа отстъпи назад и започна да брой гръмогласно откъм коридора, но още на четиринайсет взе да си измисля.

В тъмнината Маргарита се чувстваше беззащитна като мида, изненадващо нападната от хищник. Тя се мъчи да прихлупи ръбовете идеално, като врата на сейф, та да устои на огромния натиск, но не е подготвена за назъбените и остри клещи на врага. Хищникът се мъчеше да я изтръгне от сигурността на стените, да я остави празна, опустошена, като разтворена мида, подмятана от теченията. Баща ѝ я наричаше „моята перла в мидата“. Хиляди пъти повтаряше, че значението на името Маргарита е перла. И хиляди пъти лъжеше заедно с аромата си.

Маргарита усети как сърцето ѝ отново се разтуптява лудешки, както когато баща ѝ я прегръщаше. То тласкаше кръвта с всички сили, подгонено от смъртната заплаха, от болката, от отровата.

— Мита е в гардероба — повтори детето.

— Андреа, престани с тези шеги — каза вяло Елеонора.

— Къде е татко?

Елеонора не отговори.

Андреа изтича пред нея в спалнята.

— Кое число е след четиринайсет?

— Петнайсет.

— А после?

— Шестнайсет.

— А *добезкрай* кога идва?

Елеонора отвори гардероба и пустотата се изля навън. Дъщеря ѝ седеше сгушена в празния ъгъл, усукала тялото си около болката — спираловидна раковина, наutilus, изграден от мъдростта на времето в съвършена геометрична пропорция около центъра. Който веднъж опознае болката, повтаря цял живот нейното ехо, както правят раковините с шума на морето.

Главата на Маргарита бе скрита между ръцете, подаваха се само кичури черна коса. Нямахше нито очи, нито лице.

Майка ѝ седна до нея и се опита да я прегърне, но раковината не може да бъде прегърната без риск да я изкъртиш от каменната опора и да я оставиш на волята на течението. И няма значение кой го е сторил — хищник или приятел.

Андреа затвори гардероба и почна пак да брои, доволен, че вече в играта се включва и мама. Липсваше само татко.

— И ти ли играеш на *добезкрай*, мамо? — попита той, превръщайки тази тайна в игра.

Майката отвърна с посърнала, безпомощна усмивка.

В сянката се чуваше само дишането на момичето и жената.

— Къде отиде светът, който ми обеща? — Това бе единственото, което чу Елеонора от дъщеря си, а тонът принадлежеше на една съвсем непозната Маргарита.

— Не знам — отговори Елеонора.

Маргарита не каза нищо повече. Не желаше да говори с майка си.

Андреа се опитваше безуспешно да брои *добезкрай*, търсейки грамадни числа по връхчетата на пръстите си. Но каква криеница беше това, щом ги знаеше къде са се скрили? Може би трябваше да търси татко си. Той къде ли се беше скрил?

Застана пред затворения гардероб.

— Не ми харесва тази игра! Броя, броя, а никой не печели!

Беше привечер. Учителят караше по миланските улици своя черен велосипед, осяян с ръждиви петна. Веригата се откачаше от време на време, а фарът светеше на пресекулки. Приличаше на съвременен Дон Кихот върху своя железен Росинант, но в очите му нямаше лудост, а ясен взор на човек, способен да вижда гледки, недостъпни за онези, които стигат само до повърхността на нещата.

Велосипедът му се движеше с идеалната скорост, позволяваща почти напосоки и без бързане да се вглежда в хората и фактите. Само на велосипед можеш да улавяш нещата, без да те забелязват, както умеят поетите. А той имаше очи на поет, при които не е важен цветът, а фактът, че са лъчезарни и едва удържат скрития в тях плам, както са вярвали в древността. Движиш ли се с кола, не забелязваш нищо, вървиш ли пеш — забелязват те непрекъснато. Велосипедът предлагаше идеалната позиция — да вижда, без да го виждат, докато вятърът развяваше черната му коса, освободена от задължителната за мотоциклетистите каска, и проникваше в гънките на бялата риза. Сините платнени обувки въртяха равномерно педалите.

Спря на двора, без да заключва старото колело, което никой не би си направил труда да открадне. Предпазливо пристъпи към входа, да не би госпожа Елвира — портиерката с неизменната метла в ръцете — да го чуе и да застане на пътя му. Освен портиерка, тя беше и собственичка на неговата гарсонiera, а тия дни книгите — неговата неизлечима страст — бяха глътнали парите за наема.

Той събу обувките си и с котешки стъпки се прокрадна до първия етаж, прескачайки всяко второ стъпало. Завъртя ключа съвсем бавно, за да не щрака, отвори вратата и се вмъкна в квартирата. Беше едностайна, с кухненски кът — общо трийсет квадратни метра. Трийсет квадратни метра, натъпкани с книги, затрупани с книги, завладени от книги.

Една книга може да съдържа целия световен хаос, но страниците ѝ са съшити и номерирани, така че хаосът не излиза оттам. Да поръчва подходящите книги, задоволяващи интересите и изискванията му, бе рядко срещано удоволствие, на което той се отдаваше всекидневно, за да не сучае. Вярваше в книгите като в религия, намираще между

редовете им повече реалност, отколкото навън по улиците, или може би просто се боеше да докосне реалността, без да използва книгата като щит.

Само едно място върху стените оставаше свободно от рафтове и на него пишеше: *Timeo hominem unius libri*. Боя се от човека, за когото съществува само една книга. Напълно вярно. Беше го изписала Стела с изящен почерк, но госпожа Елвира не хареса хрумването и му вдигна наема с десет евро. Дори онова, което уж трябваше да е легло, всъщност представляваше дървена плоскост, подпряна върху четири купчини книги — по три-четири във всеки ъгъл, подменяни периодично като стражи на съня в будните часове на заспиването и събуждането. Напоследък спеше върху купчина от творби на Толстой — „Ана Каренина“, „Война и мир“ (в два тома) и „Кройце рова соната“ (с която бе заменил „Смъртта на Иван Илич“, за да отстрани едва забележимия, но досаден наклон). В другия ъгъл от същата страна бяха „Моби Дик“, „Дон Кихот“ и няколко Шекспирови трагедии. Един от двата ъгъла откъм краката — този срещу Толстой — се крепеше върху „Престъпление и наказание“, „Братя Карамазови“, „Идиот“ и „Бели нощи“. Другият лежеше върху антични класици: том с трагедии на Софокъл, „Енеида“ на Вергилий, „Метаморфози“ на Овидий и една антология с древногръцка лирика.

За добър сън бе необходимо солидно четиво и прегръдката на книгите го успокояваше по някакъв странен начин. На поставка върху писалището лежеше томче на „Одисея“, разгърнато на шеста книга, тази за Навзикая — най-нежното влюбване, описвано някога в историята на литературата.

Оставаха няколко часа до първия учебен ден. Тази година му предстоеше да поеме паралелка с природонаучен профил — осем часа италиански и латински. Припомни си сцената, излязла сякаш от чистилището на Данте: кандидатите за учителски места, струпани като животни на заколение в канцеларията на Миланския инспекторат, където безплътни гласове обявяваха назначенията като трагични и неизбежни поличби. Трябваше да приеме и в крайна сметка не можеше да се оплаче. Списъците на утвърдените напомняха струйки бюрократична влага, попиващи в пясъците на човешкото нещастие.

Училищата бяха задръстени с апатични учители, в чиито гърди отдавна бе изсъхнала и последната капка страст, и това осуетяваше притока на млади хора. Временното едногодишно назначение щеше да го спаси ако не от мизерията, то поне от депресията. Трябваше да се бори, за да стане учител. Преди всичко с родителите си, които непрестанно натякваха: „Ще гладуваш.“

Беше му се наложило да се премести в Ломбардия, защото тук имаше повече свободни места; вече не можеше да се справя само с частни уроци, макар че бяха много по-доходни от оскъдните часове в училището, които щяха да му носят чисто около петстотин евро на месец. Тия пари щяха да потънат в хищните джобове на госпожа Елвира, но поне му оставаше удоволствието от работата, способна да храни не само тялото, но и душата, както и от общуването с неопитните млади умове, които му бяха поверени.

Докато си приготвяше сандвич от някакви остатъци в хладилника и се наслаждаваше на дрезгавия глас на Паоло Конте, той си спомни деня, когато реши да стане преподавател. Учителят по литература му бе дал любимата си книга с поезия — стар сборник стихове на Хьолдерлин, изпъстрен с ръкописни бележки.

— Хвърли му едно око, може би ще успееш да го разбереш — каза учителят.

Както става с всеки жест, породен от специално внимание, тази книга даде богат плод — разбуди скритите му способности. Плешивият и късоглед учител бе съумял да забележи едва доловимите сигнали, предсказващи неговото бъдеще. Харесваше го и виждаше какъв ще стане, като порасне, без да набляга върху риска от безработица. Оказа се прав.

През последната гимназиална година тази книга се превърна за него в своеобразно нощно убежище. А през думите и ръкописните бележки видя за пръв път нощта: „Искряща, пъстроцветна е нощта, градът почива в ласката на мрака, над уличката пада тишина“. Без подходящи думи нещата остават невидими. Нощта, която мълчеше във зад прозореца, за пръв път изникна жива пред него. Благодарение на думите. Не разбираше много добре тия стихове, но те събудиха в него копнеж по тайнственото. Очарова го фактът, че този странен поет боготвореше природата и бе посветил първата част от живота си единствено на стихове за сезоните. Но най-странно му се стори, че

някои текстове разказваха за събития от миналия или бъдещия век и бяха подписани с италиански псевдоним. Казано с две думи, този поет бе луд. Или пък — което го очарова още повече — беше се освободил от времето и пространството и поезията му позволяваше да усеща ритмите на света във всички времена и всички хора. Чувството за свобода и вдъхновението на тихи вечери, в които поклъваше непредвидимото бъдеще, го убедиха да стане учител. Или луд, което бе същото.

За щастие можеше да дава частни уроци, иначе наистина щеше да гладува. Пазарът на невежеството е като погребалния занаят, клиентите никога не свършват.

Опитваше се да си представи лицата на момчетата и момичетата, все още деца, които щеше да срещне тази година и които искаше да зарази със своето увлечение по човешката фантазия, особено тази на древните гърци. Възнамеряваше да зарече програмата и да ги накара да изчетат цялата „Одисея“. Никой и нищо не запазва живия аромат, ако го разделиш на части, и той отказваше да разкъсва Омир. Това би го превърнало в труп. Искаше неговите ученици да надникнат в онзи свят, където той влизаше всеки път, когато четеше „Одисея“; да усетят горчивия дъх на морето, острия мирис на кръв, майчините сълзи, потта на бащата, който се завръща у дома. Искаше да ги отведе там, където достига само литературата: до сърцето на света, до същината на нещата. Изкуството бе шифърът, чрез който да се разчетат всички тези неща, станали невидими тъкмо защото се докосваме до тях всеки ден. Искаше да предаде всичко това в сърцата и умовете на трийсетте четиринайсетгодишни младежи, които за петте гимназиални години щяха да съзрeят и да се превърнат в мъже и жени. Също като своя някогашен учител искаше да им даде още една възможност да успеят и да останат верни на себе си.

Той отхапа парче ябълка, зареди диска с Петата симфония на Бетховен, просна се на леглото и зачете на висок глас думите, с които утре щеше да започне първия час. Те трябваше да съдържат първите тактове на симфонията. Щеше да ги зашемети с гръмотевичните ноти на съдбата: „Та-та-та-та!“ Той размахваше ръка като диригент, унесен в мистично единение с оркестъра, и декламираше думите, които щеше да изрече пред децата като „програма за училищния живот“.

Ти си тъй млад, тъй далече от всяко едно начало, че искам да те помоля да имаш търпение към всичко, което още не е решено в сърцето ти, да се опиташ да обикнеш самите въпроси като стегнати и свободни строфи, написани на съвсем непознат език. Не търси днес отговори, които няма как да ти бъдат дадени, защото не можеш да ги изживееш. Точно за това става дума: да изживееш всичко. Сега живеј с въпросите. И може би тъй малко по малко, неусетно, ще се приближиш към онзи далечен ден, когато ще изживееш отговора.

Р. М. Рилке, „Писма до един млад поет“

Беше напълно увлечен в речта си, когато някой заблъска с юмрук по стената и му викна да намали звука. Той се подчини, защото си представи бицепсите на Санчо. Така го бяха нарекли двамата със Стела. Съседът Санчо — бира, футбол и лотарийни билети. Съдбовното „та-та-та-та!“ заглъхна и както винаги Стела навлезе в мислите му, за да ги стопли като слънчев лъч, пронизал облаците през мрачен ден.

Изми си зъбите и плъзна език по тях, за да усети повърхността им. Прочете няколко стиха на Рембо, после изгаси лампата и вече се унасяше, когато старият му мобилен телефон оживя. Върху зеления фон на пукнатия дисплей се нижеха черни букви: „Утре на същото място. Трябва да ти кажа нещо важно. Моля те, чуй го не само с разума, но и със сърцето си. Обичам те. С.“

„Добре“, отговори той, но никой не можеше да види тревогата, пробягваща по пръстите му. От устата на жена „нещо важно“ означава обявяване на война. Страхът го накара неволно да премине в отбрана — не написа „и аз“ както обикновено (дори не му мина през ум да напише „обичам те“, това би било като да купи котка в чувал). Трудно заспа. Питаше се защо обичта, тъй проста в поезията, е толкова рискована и трудна в истинския живот. Сред мрака на нощта и собствените си мисли отправяше този въпрос към писателите, но не получи никакъв отговор и се почувства като Балзак, който към края на живота си потърсил помощ от единствения лекар, комуто вярвал — един от неговите литературни герои. И така умрял.

Същата нощ обгръщаше мислите на Маргарита като паяк, който тъче мрежа около жертвата си. Оставаха няколко часа до началото на учебната година. Чувстваше се като въжеиграч, увиснал на милион метри от земята. Без никаква предпазна мрежа.

Потънали подробности се надигаха като корали от бездната на нейната памет и всички бяха свързани с баща ѝ. Паметта на жената не е в главата, а навсякъде в тялото. Душата и тялото ѝ са по-единни и всяка телесна част помни най-вече кога е загубила дланта, която я гали, ръцете, които я повдигат, устните, които я целуват. Тя отново видя как се усмихна баща ѝ, когато го попита защо в цирка винаги разпъват голямата мрежа.

— И акробатите губят равновесие. Но ако паднат, мрежата ги предпазва да не пострадат. Циркът е игра, Маргарита.

Но не и животът. Зад прозореца хората се движеха в мрака, сякаш всичко беше наред, но тя виждаше тълпа от въжеиграчи без предпазна мрежа върху крехките и преплетени нишки на живота.

Докато всичките ѝ приятели подбираха с какво облекло да прикрият крехката броня на юношеството, Маргарита стоеше пред далеч по-тежък избор, защото вече нямаше броня. Болката я беше разголила, а никой не може да се покаже така пред хората. Не и през първия ден в новото училище.

Когато влезе в стаята, без да чука, привлечена от светлата ивица под вратата, Елеонора видя в бледата електрическа светлина голото и неподвижно тяло на Маргарита, застанала наред стаята.

Майката се приближи и щом я забеляза, Маргарита протегна ръце.

Да я отблъсне.

5000.

1000.

5.

Той изписа числата, без да изрече дума, после седна зад катедрата и огледа учениците един по един, сякаш мълчанието можеше да разкрие истинските им лица.

Разгърна дневника и зачете имената с подчертана тържественост.

След всяко име изчакваше и поглеждаше кой по-плахо или по-дръзко — в зависимост от това коя маска му се струва по-безопасна — вдига ръка или промърморва някакво що-годе убедително потвърждение за присъствието си. Гледаше ги в очите, без да си дава сметка, че така само засилва и бездруго неудържимия им страх. Не искаше това да е обичайната проверка в учебен час, който скоро щеше да свърши и да потъне в забрава. Между тия стени се чувстваше непобедим, можеше да изпълни пространството с образи, излезли от страниците, и да ги увлече в диалог с тези деца, които за него също бяха по-скоро образи, отколкото истински личности. Сравняваше ги с познати персонажи от книгите: момчето с детско лице приличаше на Оливър Туист, момичето с червените бузи сякаш бе излязло от „Алиса в Страната на чудесата“, а другото с наведената глава и плахия поглед, му напомняше Навзикая.

След края на страховитото песнопение от имена и погледи той каза:

— Отсега нататък, когато правя проверка, всеки от вас ще отговаря „*Adsum!*“. А ако някой отсъства, другите ще казват „*Abest!*“

— Защо на английски? — попита едно наперено момче с буйна руса коса.

— Това е латински! *О, глупави създания, що за невежество би оскърбило вас* — отвърна учителят с цитат от Данте.

Момчето се изчерви от срам.

Никой не смееше да гъкне, но всички се питаха от коя ли планета е избягал този учител. Другите идваха от Марс, но този трябваше да е

от някое още по-далечно и затънтено място...

— При проверката се отговаря на латински! „Отговарям“ на латински е *respondeo*, оттам идва съвременната дума „кореспонденция“. Когато кажа името ви, от вас се очаква да отговорите с „Тук съм“ на латински.

Едно мършаво хлапе с личице като муцунка на обидено коте вдигна ръка.

— Как се казваш?

— Алдо Чеки.

— *Loquere*.

— Не е Лука, а Алдо — пошушна някой.

— Казах „говори“ на латински, в повелително наклонение.

— Адски шибан е тоз латински. И какви са тия числа? Да не сме в час по математика?

Учителят се вгледа в тавана и изпрати натам тежка въздишка.

— Нека си изясним някои неща. От днес нататък думата „шибам“ и нейните производни са забранени в тази стая. Тук се използват италиански прилагателни и се търсят най-подходящите за нюанса, който искате да придадете на някоя дума: хубав, интересен, интригуващ, очарователен, забележителен, приятен, забавен, изящен, елегантен, хармоничен, уравновесен, вдъхновяващ, вълнуващ, привлекателен, страстен, любопитен, благороден, достоен, знаменит, ценен, удивителен... И тъй нататък! И още нещо: показателното местоимение е *този*, а не *тоз*. *Този латински*. Алдо, бях ли достатъчно ясен?

— Искях само да попитам какви са тия числа на черната дъска...

Учителят пристъпи към дъската и до числото 5000 добави „часа“. После до 1000 — „дни“. Накрая до 5 — „години“.

— Толкова време ще трае вашата любовна история.

Разсмяха се всички, освен Маргарита.

— Това, което започва от днешния час, е една петгодишна история, съставена от тези числа. Всяка учебна година има двеста дни и хиляда часа. Представяте ли си? Пет хиляди часа, хиляда дни, пет години. Толкова време ще прекарате в гимназията, ако не броим онези, които може толкова да харесат някой клас, че да решат да го повторят... Цялото това време трябва да послужи за нещо. Иначе единствената цел ще се сведе до отбиване на номера. Вече не сте на

възраст да правите и най-простите неща само защото така ви казват родителите. До днес те са решавали всичко. Дошъл е моментът сами да вземате решения. Ето за това служат петте години гимназия. *Който знае повече, той мрази време да прахосва!* — Огледа ги, за да види дали някой е разпознал цитата от Данте, но лицата им бяха безизразни. Продължи: — Вълшебно време, когато можете да се посветите на неща, които едва ли ще повторите през целия си живот. Време да откриете кои сте и каква история сте дошли да разкажете на този свят. Не понасям да гледам младежи, които завършват училище и не знаят дали да се хванат на работа, или да влязат в университет и какво точно да учат там. Това означава, че са хвърлили на вятъра тези пет хиляди часа, тези хиляда дни. Единственият начин да открием своята история е като опознаем историята на други хора — реални и въображаеми. И ще направим това чрез литературата. Само който чете и слуша чужди истории, открива своята. Днес започваме пътешествие с тези координати из това необятно море. Аз ще бъда с вас само тази година, освен ако не ме назначат и за следващата. Така или иначе, ще се трудим усърдно като на кораб, където всеки изпълнява задълженията си. Ето защо всеки път ще правя проверка. За да знам дали приемате предизвикателството, дали все още плувате с мен.

Той млъкна и закрачи между чиновете, оглеждайки учениците си един по един.

Върна се на катедрата, хвана дневника и каза:

— Пет хиляди часа, хиляда дни, пет години, за да откриете своята история във възрастта, предназначена за това. Съгласни ли сте?

В стаята се възцари тишина. Никой не смееше да попита дали това е шега или игра. Смесицата от строгост и очарование пораждаше колебание у децата, все още неспособни да придават форма на своя живот.

Учителят пристъпи към дъската и написа:

Inde quippe animus pascitur, unde laetatur.

— Удивително! — обади се Алдо. Личеше, че е умно и схватливо момче.

Целият клас прихна. Учителят не обърна внимание.

— Знаете ли какво означава?

Едно луничаво момиченце тръсна енергично глава, изразявайки всеобщото недоумение. Този учител беше странен, но поне интересен.

— Нищо не подхранва ума така, както онова, което му доставя удоволствие. Това ще е нашият девиз.

— Какво означава? — плахо попита момиченцето.

— Току-що го казах — отвърна учителят с лека досада.

— Не, не на латински, а на италиански — поясни детето и се изчерви до уши.

— Означава, че тук ще учим само онова, което радва ума и сърцето ни. Единственият начин да учиш е чрез радостта. Така е и с книгите. Кой ви увличат най-силно? Сигурно тези, от които сте научили най-много и които помните най-добре. — Той се обърна към луничавото момиче. — Ето ти например. Себастиани, нали? Коя книга ти е любима?

Луничките припламнаха и по шията ѝ.

— „Хари Потър“.

Учителят отново вдигна очи към тавана и детето едва не се заплака.

— И какво те впечатли най-силно? — попита той.

— Харесва ми...

— Кое?

— Не знам... Историята... Героите...

— Ето, видяхте ли! Историята, героите. Браво, Себастиани!

Момичето се усмихна с облекчение.

— А ти, Алдо?

— Биографията на Гатузо.

— Кой е той?

— Футболист.

— И какво ти хареса най-много? — попита учителят, стараяйки се да прикрие колко е разочарован. Неволно прехвърляше тебешира от ръка в ръка и по пръстите му полепваше бял прах.

— Той е герой, никога не се предава.

— Герой. Интересно... — отбеляза учителят и вдигна длан към лицето си, но си личеше, че не е искрен. По бузата му остана бяла следа, а той дори не забеляза. — И ние ще учим за герои, които никога не се предават.

— От кой отбор? — попита Алдо.

Вместо отговор учителят го изпепели с поглед.

— А ти? — обърна се той към Маргарита, която бе намерила убежище на последния чин, скрита зад завесата на черната си коса.

Тя се престори, че не разбира.

— Да, питам теб... как ти е името?

Маргарита усети, че тънката нишка под краката ѝ се разклаща застрашително.

— Маргарита — отговори тя. Виждаше го само на части; едното ѝ око се криеше зад косата, другото бе замъглено от притеснение.

— В името се крие съдбата ни — изрече сериозно учителят. — Алдо означава „стар“, тоест „мъдър и опитен“, или поне така би трябвало да бъде. — Той насочи поглед към Алдо, после към целия клас. В очите на учениците бе пламнало любопитство каква ли съдба се спотайва в имената им. — Маргарита е красиво име. Произхожда от латинския и означава...

— Перла — прекъсна го хладно Маргарита.

— Браво. Думата има древен индоевропейски корен със значение „чистя“, а оттам и „украсявам“...

— А какво общо има това с цветето маргаритка? — попита едно момиче със съвсем къса рижава коса.

— Изящно и простишко цвете, с което украсявали къщите. Но първоначално названието се отнасяло само до перлата, родена между черупките на мидата.

— Ега ти! — възкликна тя, но веднага вдигна ръка пред устата си и промърмори виновно: — Извинявайте, без да искам.

Учителят се усмихна. Децата го гледаха с разширени зеници. Зениците се разтварят, когато очите са жадни, също като устата. Искат да утолят жаждата си, искат да видят. Тези деца бяха жадни. Очите им бяха жадни.

— Древните смятали, че перлата се ражда от капка роса, паднала от небето в разтворената мида по време на размножителния период.

Алдо се усмихна. Елиза почервеня.

— Капката небесна роса оставала затворена в ковчежето на мидата като в майчина утроба и от нея се раждала перла с цвета на небето, който бил запечатан в нея, докато падала. Древните имали разкази за всичко — черните перли се раждали от бурите и били по-редки от белите, родени в лъчезарни дни и часове. Тази версия обаче е малко романтична...

— Интригуваща — вметна Алдо, който бе запомнил поне половината прилагателни, изброени преди малко от учителя.

Маргарита изпита облекчение, че не трябва да говори за себе си. Учителят продължи, леко отегчен от това прекалено активно момче. На първото изпитване щеше да го прецени колко струва.

— Всъщност, когато някой хищник прониква в черупката, за да изяде съдържанието ѝ, но не успява, той оставя частица от себе си, която наранява и дразни месото на мидата, затова тя се затваря и се опитва да си разчисти сметките с този враг, с този натрапник. Тогава започва да отделя като сълзи около чуждото тяло слоеве от самата себе си, наречени седеф. За четири-пет години изгражда в концентрични кръгове перла с уникални и неповторими свойства. Онова, което отначало е трябвало да освободи и защити мидата от дразнене и унищожение, се превръща в бижу, в скъпоценен и неповторим накит... Такава е красотата — крие приказки и нерядко те са болезнени. Но само приказките правят нещата интересни.

Учителят млъкна, усещайки своята власт над хипнотизираните погледи на децата.

— Откъде знаете? — попита Маргарита.

Учителят направи въпросителна гримаса и леко присви дясното си око, както правят героите в уестърните преди стрелба. Нямаше да му е лесно с това момиче.

— Всички го знаят — отговори той с нотка на строгост и добави: — Коя е любимата ти книга, Маргарита?

— Но аз не питах за перлата, а защо красотата крие болезнени приказки.

— Дълга история... — изплъзна се от отговор той. Всъщност нямаше отговор. — Може би някой друг път. Е, коя е твоята книга?

— Болката е грозна. Не може да бъде красива.

— Нищо ли не си чела? — попита рязко учителят.

Маргарита мълчеше. Всички погледи бяха насочени към нея, а тя стискаше устни като черупки на мида. В очите на момчетата това мълчание незабавно ѝ спечели прозвището „особнячка“; момчетата решиха, че имат една съперничка по-малко.

— Всички бягат.

— От кого е? Не съм я чел...

— Всички бягат от истинските въпроси — добави Маргарита, демонстрирайки хладна самоувереност с ужасяващата и непочтителна логика на юношеството, устремено към зрялата възраст.

Класът замлъкна, всички се обърнаха към Маргарита, после към учителя, за да разчетат чувствата, изписани по лицата им. Устните на Маргарита трепереха. Примигваше често-често. Учителят стискаше зъби, за да удържи разочарованието си.

— А ти... напомни ми как се казваше... — За да смени темата, той посочи едно пъпчиво възпълно момче.

— Джеронимо Стилтън.

В класната стая избухна гръмотевичен смях.

— Тоест не, исках да кажа Федерико Ричи. „Джеронимо Стилтън“ ми е любимата книга.

— Кой е той? — попита невъзмутимо учителят.

— Мишок — отвърна момчето, което вече започваше да се поти.

— Виждам, че ни предстои много работа. Но ще извършим чудеса!

Децата започваха да се забавляват с този извънземен, който се мъчеше да ги научи на своя език.

Учителят се върна до катедрата, взе купчинка листове и раздаде на всички по едно фотокопие от посланието на Рилке.

— За утре искам да напишете страница и половина на тази тема.

Маргарита попита:

— Може ли да отида до тоалетната?

— Още не е свършил първият час, а вече искаш да ходиш до тоалетната? — попита раздразнено учителят, без всъщност да чака отговор. Беше просто един от онези типични учителски въпроси, които мъмрят учениците, без да им дават ни най-малка възможност да се оправдаят. Колкото по-скоро привикнеха с това, толкова по-добре.

Маргарита стана и тръгна към вратата.

— Хей, чакай! Накъде тръгна? Разреших ли ти да излезеш?

— Не ме интересува урок, от който не получавам отговори — отвърна тя почти без да мисли.

Учителят сведе глава към думите на Рилке, които бе раздал преди малко: „Сега живеј с въпросите“, и изведнъж посланието му заприлича на огромен пясъчен замък. Вдигна очи. Маргарита бе

спряла на прага и го гледаше умолително. Той видя влажните очи, сянката на тъгата в тях и изчервеното от срам лице.

— Добре, върви... Но другия път изчакай да свърши часът.

Маргарита излезе и едва когато затвори вратата зад себе си, кожата ѝ престана да пари.

Учителят погледна учениците си, сви отегчено устни и се запита горчиво защо понякога училището така се старее да прилича на живота с неговия непредвидим хаос, вместо да следва спокойните и подредени уроци на книгите.

Маргарита влезе в тоалетната; вече бе стигнала крайната точка и не я чакаше начало на ново пътуване. Беше ѝ дошло до гуша от думи, защото с тях мъжете изричаха лъжи. Казваха „обичам те“, казваха „всичко ще бъде наред“, а после си отиваха. Това им бе лошото на думите — че са само думи, можеш да ги използваш дори когато вече са мъртви. Не искаше повече лъжи, не искаше вече да вярва на обещания.

Затвори се в тоалетната. Стомахът ѝ се сви болезнено и тя повърна всичката болка, която успя да открие в себе си.

В същата тоалетна, само че зад тънката стена от гипсокартон, Джулио бе запалил цигара. Чувстваше се отегчен още след първия час на първия учебен ден. Ходеше на училище по навик и защото там лесно можеше да намери пари и момичета. Носеше черна тениска с бели силуети на героите от „Портокал с часовников механизъм“ и надпис отдолу: *„Човек трябва да избира между добро и зло, дори ако избере злото. Отнеме ли му се този избор, вече не е човек, а портокал с часовников механизъм“*. — С. Кубрик. Джулио четеше драсканиците по стените, посветени на футболни отбори, възхвалява на женската анатомия и унищожителни критики към учителите. Извади от джоба си черен флумастер и написа: „Първата стъпка към вечния живот е да умреш“. Това му беше ясно поне колкото на Тайлър Дърдън от филма „Боен клуб“ и държеше да го напомни на тълпата от лигльовци, които идваха в тоалетната да драскат нови послания на обичайните тъпи теми.

За да живееш, не стигаха само училището, футболът и гаджетата, трябваше да прекосиш всички слоеве на страха, за да не го изпитваш вече. Да тласнеш тялото до границите на адреналина, докато почнеш

да контролираш дори инстинкта си за самосъхранение и с хладнокръвна пресметливост да избереш всичко, което му противоречи. Живот, който не прекосява страха, просто не съществува — той е маска, измама. И той заставаше срещу страха съвсем целенасочено. Не заради вещи или пари. Парите си ги осигуряваше без затруднение. Въпрос на избор. Той не беше като онези примерни мухльовци, които се правят на вода ненапита, а тайно вършат какво ли не и дори плащат на момичетата. На думи подкрепяха правилата, но тихомълком ги нарушаваха, което беше най-тъпият начин да ги приемат. За него правилата не съществуваха и точка. Кой казваше, че трябва да гони добри оценки? Да го изпитват? Да прави кариера? Животът бе чиста анархия, а инстинктът за самосъхранение — единственият приемлив ред сред всеобщия хаос.

Самотата го опияняваше и той ѝ се наслаждаваше сред облачета цигарен дим. Наместо кожа имаше желязна броня. Истинската му кожа бе изчезнала много отдавна, в една нощ като онази, когато Палечко бил изоставен сам-самичък в гората и трябвало да намери пътя. Намерил го, защото станал по-хитър и по-силен от нощта. За да победиш нощта, тайната е кожата и сърцето ти да са корави.

Джулио бе надарен с изключителна интелигентност. Стигаше му само да се вслуша в разговора и можеше да познае какво ще кажат след пет минути. Беше и много красив. Като звезда — далечна, недостижима и студена и поради това още по-привлекателна. Беше с бледосини, почти бели очи, с права и лъскава черна коса като някакъв странен бог на нощта. Природата му бе дала още един дар — ръцете. За него ръцете нямаха тайни, нито неговите, способни на всевъзможни фокуси и илюзии, нито чуждите, безпогрешни сигнализатори за истина и лъжа.

С едно духване той разсея из въздуха последното крехко облаче дим и на излизане от тоалетната спря за миг пред огледалото да погледне най-силния Палечко на света.

* * *

Звънецът удари. Първото междучасие на първата гимназиална година, петнайсет минути за игра на какво ли не. Опит за забавление,

което ще трябва да трае цели пет години. Зараждане на групички като бункери за защита от плахата срамежливост, която не ти позволява да бъдеш самият себе си. Маргарита би искала да си пъкне главата в найлонова торбичка и да пролази невидима през тия петнайсет минути.

Момичешката тоалетна, нашарена с вопли на болка и любов, бе най-сигурното място в цялото училище — място, където можеш да кажеш каквото мислиш и да го съобщиш на другите, без да разберат, че си ти. Но тя нямаше как да остане затворена вечно тук. Излезе и се озова срещу две бледосини, почти бели очи, искрящи звезди от изгубена галактика. Като моряк под нощния плащ на небето Маргарита се гмурна в тези очи и видя там нещо сродно. Изненадан от тия две зелени и тъжни рани, Джулио също я погледна за един кратък миг — колкото би стигнало на поета да срещне вдъхновението. Изправени зеници срещу зеници, двамата имаха чувството, че се навеждат през тесен процеп над мрачна бездна и ги обзема опияняващ, свещен шемет. За да не паднат, трябваше да извърнат очи. Той плъзна поглед надолу по ръцете на момичето и се взря в крехките, издължени и гъвкави китки. Стори му се, че е открил опрощението, от което имаше отчаяна нужда, без да знае, че го търси. Завъртя се и тръгна към другия край на коридора с оголен гръб, без броня. За пръв път в живота си изпита страх — онова, което търсеше, без дори да подозира, се появи пред него под формата на най-крехкото същество, което някога бе виждал. Той, непобедимото създание на мрака, се оставяше да го омае някаква дребна и незначителна светулка, блуждаеща в лятната нощ.

* * *

Коридорите бяха изпълнени с високи момчета и красиви момичета, които се поздравяваха, понякога с бурни прегръдки; иззад загорелите лица почти не прозираше истинската им същност. Едно русо, високо и мускулесто момче вървеше с усмивка към Маргарита, опитвайки се да привлече погледа ѝ. Все още замаяна от срещата с другото момче пред тоалетната, тя забеляза това едва когато русият докосна ръката ѝ с възторжен вик: „Братовчедке!“, и я целуна по бузата.

— Здравсти — каза Маргарита, като разпозна братовчед си Джовани, и същевременно се озърна да види дали някой съученик не я гледа.

Не искаше да се излага още повече след предишния час. Но не видя познати лица в коридора. Повечето деветокласници си стояха по стаите като кученца в очакване някой да ги нахрани.

— Пак ще се видим — добави бързо братовчедът и Маргарита го видя да изчезва, хванал под ръка някакво момиче с две глави по-високо от нея, облечено като модел на „Флеър“ и обгърнато в аромат на „Клое Лав“.

Помисли си, че самата тя никога няма да оставя такава изкусителна следа след себе си, никога няма да стигне до върха на съвършенството; кой знае дали щеше да стигне и до подножието му. Тя беше една незабележима и незряла деветокласничка, достойна единствено за насмешки и подигравки. И без баща.

За момент си припомни погледа на Лука, който ѝ каза край морето: „Симпатична си.“ Беше се вкопчила в това прилагателно като в спасителна котва и си го повтаряше при всяка възможност, защото за една жена думите имат тежест; не са леки, както ги възприемат мъжете. Жената вярва на думите, особено когато мъжът ги произнеса само за нея.

Върна се в класната стая. Съучениците ѝ почти едновременно се завъртяха и вторачиха погледи в нея. Маргарита наведе очи и седна на мястото си. Отвори тетрадката и започна да драска по белия лист. Никой не ѝ попречи, макар че отчаяно желаше някой да ѝ каже каквото и да било, за да се увери, че това нейно тяло заема поне малка част от пространството, а не е безпътен призрак. Само едно момиче, заобиколено от шушукащи приятелки, ѝ обърна внимание — Маргарита я чу, макар да се преструваше, че не слуша. Жените чуват всичко едновременно и умеят да различават отделните гласове, особено злобните. Момичето говореше за нея: „Тая е пълно куку“. Другите се разсмяха, но не злобно, а по-скоро плахо и колебливо, сякаш искаха да се скрият в групата и да се равняват по някого, за да се чувстват защитени от собствената си незначителност. Момичето в центъра беше стройно, с широка блуза, изрязана на гърба и стегната в кръста с колан, който подчертаваше свършения ханш и невъобразимо дългите крака. Около шията ѝ бе вързано тънко шалче, русата коса се

спускаше по гърба като водопад от светлина, а сините очи излъчваха самоувереност във всички посоки. Само красивите могат да си позволят да имат самочувствие. Всеки би искал да е приятел на това момиче, но за Маргарита вече бе твърде късно. А може би нямаше шанс от самото начало, каквато беше кльоцава и неграциозна, с безвкусни равни обувки, невзрачна блузка и най-обикновени дънки.

Момчетата се бяха струпали в ъгъла и изглеждаха ужасно грозни. Някои имаха прекалено дълги крака, други се миеха от дъжд на вятър, трети нямаха по лицето нито едно косъмче или пъпка — изглеждаха току-що излезли от началното училище, преди да са научили както трябва таблицата за умножение, и пренесени по магия в един чужд свят на интеграли и производни. Говореха за футбол. За момент ѝ се прииска да бъде момче, защото щеше да вижда само една трета от реалността и да изпитва една десета от емоциите, но пък трябваше да играе футбол, а това изобщо не можеше да си го представи...

Беше сама сред толкова много хора. Искаше ѝ се да намери за какво да поговори — за лакове, колани, обувки, — но не се сецаше за нищо друго, освен за товара на собствената си болка.

— Здравей, аз съм Марта.

Пискливият глас избухна ненадейно до ухото ѝ, както се случва, когато включиш радио с прекалено засилен звук. Маргарита трепна и мълчаливо се вгледа в лицето пред себе си. Усмивката изглеждаше метална заради шините, но момичето се усмихваше не само с устата, а и с кръглите синьо-зелени очи. Имаше буйна рижа коса, стърчаща във всички посоки като експлозия на бенгалски огън.

— Коя зодия си? — попита момичето неочаквано сериозно.

Маргарита не отговори. Марта стана още по-сериозна.

— Защо си плакала? — попита тя дружелюбно, показвайки, че усмивката може да има неподозирани степени на интензивност.

Маргарита я погледна в очите — бяха добри очи, макар и малко странни.

— От страх — отговори тя.

Марта я целуна по бузата и се отдалечи. Взе си чантата и се върна при Маргарита, която бе останала сама в дъното на стаята.

— Аз съм Водолей.

Маргарита не реагира.

— Знаеш ли, че човек не може да си близне лакътя? — продължи Марта и за доказателство изпъна език към десния си лакът. — Видя ли?

Маргарита се усмихна.

— Има куп неща, които никой не знае — заяви Марта с престорена сериозност. После се разсмя от сърце и изведнъж грейна цялата — очите, косата и скобите.

Русата и нейните приятелки бяха озадачени, но се обгърнаха в презрително мълчание, а момчетата изобщо не забелязваха какво става.

Часовете отлитаха един след друг. Маргарита си мислеше за бледосините, почти бели очи на непознатото момче и едва се удържаше да не заплаче. Но тия сълзи бяха различни — идваха от онова късче душа, което може да ни спаси, ако го пазим чисто и непокътнато и понякога се вслушваме в него.

Ние обаче бързае да пресушим сълзите. Те са лукс, който могат да си позволят само слабите.

Джулио отвори портмонето. Вътре имаше десет евро и документ с глуповата хлапашка физиономия. Усмихна се презрително и с добре отработен жест метна портмонето в кошчето.

Да задигне портмонето на някакъв деветокласник в навалищата около изхода беше детска игра и въпрос на престиж — тренировка за по-сложни джебчийски подвизи. Всъщност не крадеше, а демонстрираше смелост. Деветокласникът бе лесна плячка: Джулио просто се приближи изотзад и измъкна портмонето, стърчащо от задния джоб на панталона му. После се озърна — никой не бе забелязал. Почувства се жив.

Още преди да излезе, той запали цигара и се облегна отвън на стената. Преди началото на всяка учебна година задължително я боядисваха, за да замажат драсканиците, с които любителите на графити бележеха територията си като котките. Хладният му поглед шареше сред учениците наоколо, търсейки две очи, които му бяха откраднали нещо, без да усети.

Едно познато момче вече се беше подпряло на същата стена. Държеше ръката с цигарата неестествено вдигната над главата си, за да демонстрира мощния бицепс, изваян от дългите часове фитнес. Едно момиче пригладяваше с длан дългата си коса, но напрежението на пръстите издаваше тревожното желание да привлече нечие внимание. Един учител бе навел глава и подръпваше редките кичури по темето си. Джулио наблюдаваше ръцете и жестовете на хората с усърдието на изследовател. Знаеше много добре, че тялото не може да лъже, че деветдесет на сто от общуването е безсловесно и че спонтанните жестове винаги казват истината, за разлика от думите. Когато някой лъжеше, за Джулио беше достатъчно да се вгледа в ръцете му или в едва доловимото потрепване на лицето.

Прониквайки в кръвта, никотинът се смесваше със скуката, натрупана през първите учебни часове. Момчето, което пушеше до него, носеше тениска, изопната върху мощните му мускулести гърди. Двамата не се поглеждаха.

— Видя ли русата деветокласничка? — попита онзи.

Джулио не отговори. Не приказваше за момичета като хлапачите от прогимназията.

Междувременно през изхода се лееше неспирен поток от ученици. Деветокласниците се разпознаваха по енергично размаханите ръце и неволните широки усмивки — все още се чувстваха впечатлени от първия учебен ден. Момичетата закриваха устата си с длан, за да пошушнат на приятелките си колко е хубав този или онзи, сякаш за пръв път виждаха момчета. Смешно — в очите им блестеше надеждата за кой знае каква житейска промяна, ръцете им трептяха от трескавия копнеж да сграбчат нещо несъществуващо. Приличаха на боксьори, водещи бой със сенките. Бяха излезли на изкуствения ринг, наречен училище, и енергията им щеше да се изцеди в безкрайни изпитвания, домашни, контролни... Задължения, целящи да запълнят с нещо главите им, да породят илюзията, че осмислят живота им, макар че всъщност бяха само бездушни инструменти, служещи да подхранват смачканото самочувствие на възрастни неудачници, които се надяваха да могат да се похвалят поне с бележките на децата си. Няма що, голяма гордост! Гимназия, университет, работа, семейство, старчески дом, гроб — този път им предлагаше обществото. Праволинеен път, избран незнайно от кого и завършващ по един и същи начин за всички — с прах и пепел.

„Ти не си това, което работиш, не си броят на парите в банковата ти сметка, нито колата, която караш, нито скътаното в портфейла ти, нито марковите дрехи, които носиш; ти си пеещото и танцуващо лайно на света!“ Така би казал Тайлър Дърдън и Джулио изцяло подкрепяше тази мисъл. Тия хлапета не знаеха нищо за живота. Задоволяваха се да пълзят по повърхността му. Но не и той. Той се стремеше да стигне до дъното и винаги откриваше все същата ръждива табела: „Глух коловоз“. Хората се качват на автобуса, убедени, че трябва да изминат определен маршрут, после слизат, разговарят, четат, ядат, спят. И така ден след ден. Удобен начин да забравят за глухия коловоз. Последна спирка, всички да слизат. Смъртта. Няма друго. Точно затова обичаше гробищата. Ако тръгнеш с разбирането, че крайната цел е глух коловоз, всичко останало става безмилостно ясно. Излишно е да се тревожиш, природата пет пари не дава за теб; и да те няма, тя преспокойно ще продължи напред. С желязното право на по-силния и с

циничния закон за самосъхранение се решава съдбата на всичко и всички. Единствената допустима свобода е да се бориш достойно до края на коловоза, да си играеш като котка с мишка, съзнавайки обаче, че не си котката, а мишката и нямаш път за спасение. Да опиташ поне да се забавляваш. И после да слезеш доволен. Поне донякъде. Последна спирка.

— Видя ли я тази? Все едно идва направо от началното.

Джулио не отговори, но вдигна очи. Беше тя — момичето, което срещна пред тоалетната.

— Сигурно татенцето е дошло да я вземе — изкиска се младежът до него и метна угарката настрани.

Джулио проследи с поглед стъпките на Маргарита, която с наведена глава и чанта на дясното рамо се носеше напосоки сред бушуващото море от надежди. Едната ръка стискаше презрамката на чантата, другата висеше, свита в юмрук, сякаш готова да се стовари върху лицето на живота, ако животът има лице. Видя я как се отдалечава сама.

Искаше му се да зърне мислите на това момиче. Би се задоволил с една-единствена мисъл. Търсеше потвърждение на аромата, който бе усетил. Аромата на мълчалива болка.

— Джулио!

Ама какво искаха всички от него? Колкото повече търсеше самота, толкова повече се лепяха наоколо, сякаш му завиждаха, че умее да бъде сам. Потърси източника на гласа и зърна черна коса, черни очи, дълга гъвкава шия и порцеланова кожа.

Джулио я погледна сериозно. Тя докосна с устни ухото му и прошепна:

— Искам те.

Джулио притисна буза до нейната и вдъхна дълбоко, търсейки нежността, която не бе получавал от нито едно момиче. Тази гладка кожа и този лек аромат разбуждаха част от напластената в него болка, но никога не достигаха скривалището, където се спотайваше тя. За да се стигне дотам, бе необходима майчинска нежност и Джулио търсеше кожата на майка си във всяко женско докосване, ала никога не я откриваше.

Устните им се сляха жадно и техният влажен дъх отми отчасти тъгата. Другият младеж подвижна с нотка на завист:

— Гледайте го пък тоя скапаняк с колелото!

Двамата се отлепиха един от друг и видяха сред хаоса от коли, мотопеди и пешеходци да се провира един черен велосипед, чиято верига скърцаше жално, а счупеният фар висеше килнат настрани. Кривогледо колело.

— Кой е той? — попита лениво момичето с лебедовата шия.

— Сигурно замества някого, много е млад за редовен даскал — изсмя се младежът.

Ремъкът на стара платнена чанта пресичаше косо гърдите на учителя и съдържанието лесно можеше да се разпознае по ъгловатите издутини. Леко наболата брада по челюстта, напрегната от усилието да върти педалите, и зареяният незнайно накъде поглед му придаваха вид на човек, който някой ден може и да порасне.

— Ще го съдвчат набързо — добави момичето.

Джулио проследи с поглед велосипеда. Кой знае какви тайни криеше неговият собственик, но вече беше обърнат с гръб към тях и само пълната с книги чанта издаваше книжната му душа.

— Скапаняк — подметна младежът.

Внезапен импулс накара Джулио да зашари с очи сред гърбовете на тълпата. Търсеше Маргарита, но тя бе изчезнала.

— Да вървим — отсече самоуверено той, гледайки момичето право в очите, макар да не знаеше накъде.

Учителят прекосяваше града по пладне и в топлия септемврийски ден го пресрещаха ароматите на храна — ту силни, ту едва доловими. Гумите галеха неуморно асфалта. Хората все още бяха щастливи, че са се върнали на работа, но само след седмица трудовата рутина щеше да им вдъхне страстна носталгия по отминалата ваканция.

Смазана по случай тържествения ден, веригата на велосипеда се плъзгаше плавно като роман със свършена фабула. Учителят не принадлежеше на тази тълпа; той бе част от тълпата на своите автори и мястото му беше сред техните страници, където нямаше скука, анонимност, рутина. На страниците всичко бе винаги ново — създаваше се непрестанно, сплетено в свършена прегръдка с въображението, и караше света да се върти в най-точния ритъм. В

романите имаше живот без моменти на отегчение и учителят въртеше педалите в един свят, доведен до съвършенство от неговото въображение, без да чува клаксоните, които сигнализираха за необятното и коварно несъвършенство на живота.

Очакваха го страниците на „Одисея“, които щеше да обяснява утре. Чувстваше се почти виновен, че е оставил Навзикая да крее в мечти, а Одисей да спи сред храсталака на вълшебния остров на феаките.

Най-напред обаче трябваше да погледне Стела в очите и да чуе разпалената ѝ реч за онова *важно нещо*.

Намали скоростта и слезе в движение, прехвърляйки тежестта си върху единия педал, докато велосипедът продължаваше напред, сякаш надарен със собствен живот. Изящството на този жест, тъй неочакван и същевременно майсторски, винаги го караше да се чувства съвършен. Върза с верига велосипеда за един стълб по-скоро за да не падне, отколкото да го опази от кражба — подпорката отдавна се беше строшила. „Пътуващ Парнас“ беше малка книжарница с две витрини, чаровен щанд за стари книги и малко фургонче за търговия по улици и площади. Семейна книжарница, където книгите бяха част от семейството. Отвъд прага го посрещнаха миризмите на нови книги и погледите на кориците — именно те гледаха него, а не той тях. Книгите бяха като деца — всяка имаше свой приятен аромат, свои очи и свои капризи. Той обичаше да чете анотациите, често дори не докрай, и после да фантазира за продължението, като го смесваше със съдържанието на следващата книга.

Една корица го гледаше с очите на дете, облечено като възрастен мъж — поглед от долу на горе, изненадан и боязлив. Канеше се да прочете анотацията, когато закачлив глас извика:

— Господин учителю!

Вдигна глава и зърна две очи като глицинии — очите на една жена, малко по-млада от него, която го гледаше със смесица от ирония и нежност.

— А ти какво правиш тук? — попита с усмивка той.

— Търсех една книга...

Всеки път, когато трябваше да си кажат нещо, го правеха чрез книга, криеща в заглавието, корицата, рекламата или съдържанието си тайно послание като бутилка в океана. Стела беше дъщеря на

собствениците и им помагаше в работата. Бе влязла в живота му, както става с книгите, към които изпитваш внезапно влечение, като късче от душа, изгубено в незапомнени времена. Всичко започна преди три години, когато по време на първото си назначение той влезе в тази книжарница близо до училището и попита:

— Имате ли „Думите, които ти дължах“ от Педро Салинас?
Докато оглеждаше рафтовете, тя тихичко нашепваше:

*Избра ме ти, ала всъщност сама любовта ме избра
и напуснах великата неизвестност
на тълпите и пустотата.*

— Моля? — попита той.

— О, нищо, запомнила съм някои негови стихове — отвърна тя и вдигна ръка към книгата, сякаш сочеше жив човек.

Усмивката, с която придружи тези думи, бе като съвършена рима върху лицето ѝ. Боговете даряват само първия стих, после поетите имат задачата да останат на висота и при следващите. Така е и с любовта — тя идва като небесен дар, а после всичко е в наши ръце, трябва да вложим смелост и труд, за да я сътворим, без да се боим от собственото си несъвършенство.

— Как си? — попита сега той.

— Като хубава книга на петдесета страница — отвърна тя със сравнението, което бяха измислили за описание на чувствата.

В случая — неизвестна, но сигурна радост. „Книга, зарязана на десета страница“ означаваше силна болка, „книга, прекъсната на предпоследната страница“ — връх на желанието или страх, че нещо ще свърши твърде бързо.

— А ти как си? — попита на свой ред Стела.

— Имам интересен клас, ще свърша отлична работа — отговори той.

— Попитах как си, не какво ще правиш.

Учителят сведе поглед към корицата на книгата, която още държеше, търсейки отговора в хартиените детски очи, за да избегне другите, живите, които се взираха в неговите. После тя добави:

— Помисли ли?

— За какво?

— За това, което исках да ти кажа.

— Как да мисля, като не знам за какво става дума?

Тя сложи длани на бузите му.

— Какъв си ми сухар! Жените обичат да мислят без строго очертани рамки...

— Какво ще ми кажеш? — прекъсна я нетърпеливо той, но Стела не му обърна внимание.

— Жените обичат тихата жаравя на очакването... За да могат после по-добре да си спомнят този момент, да съхранят всяка подробност, всеки знак по лицето на другия, всеки цвят и аромат...

— И какво следва?

— Ние, жените, обичаме мъжете да се досещат какви сме, какво желаем, понякога дори да си го измислят... И се побъркваме, като открием, че мъжът до нас вижда неща, които сами не знаем за себе си — каза тя и кокетно запърха с мигли, опипвайки крайчето на косата си.

— Подскажи ми...

— Какъв ден е днес?

— Понеделник.

— Не, глупчо — разсмя се тя. — Днес е годишнина от първата ни среща. Помниш ли?

— Да, разбира се — отговори той и смутено погледна часовника на стената. Вечно забравяше важните дати.

— Днес стават точно три години, скъпи ми учителю. Спомням си онези четири секунди... Ако успееш да очароваш една жена за цели четири секунди, без да я отегчиш, успехът е гарантиран...

— Трябва да го отпразнуваме! — възкликна той с надеждата, че това е „важното нещо“.

— Чакай... Друго исках да ти кажа. Нищо ли не подозираш?

Лицето му посърна. Отчаяно се надяваше да влезе клиент, но мълчанието му отекваше оглушително в тясното помещение, а книгите сякаш бяха затаили дъх в трепетно очакване.

Тя се разсмя, за да разведри ситуацията; познаваше твърде добре защитните му реакции. Изчезна между рафтовете, които я погълнаха.

Върна се с книга в ръка, вдигна я пред лицето му, за да прочете добре заглавието, после над корицата надникнаха сините ѝ очи с

виолетов оттенък. „За какво говорим, когато говорим за любовта“. Усмихна се.

Той оставаше все тъй сериозен, търсейки начин да се спаси от гатанката.

— Откакто съм с теб, станах по-добра. Ти също, учителю. Заедно сме по-добри, отколкото поотделно. По-истински. Не съвършени, разбира се, но както знаеш, съвършенството е трудно постижимо, така че оставяме на другите да се стремят към него. На мен ми харесва свещеното и могъщо несъвършенство на живота...

— Да. Разбирам.

— Знаеш за какво говоря. Искам да продължа нагоре заедно с теб.

— И аз.

— Но искам да ти дам възможност да ускориш нещата...

— Как? — колебливо попита той.

— Да заживеем заедно!

— Знаеш, че при мен няма място — възрази той.

— Нямах предвид това. Ако искаш да знаеш, у дома си ми е далеч по-удобно. Искам да заживеем заедно в нова къща.

— Заедно — повтори той като заглъхващо ехо.

— Да, заедно. Нали знаеш какво става, когато двама души се обичат.

— Какво? — престори се той на наивен.

— Женят се, заживяват заедно, създават дом и го пълнят с книги... и с деца.

— Деца...

Би предпочел да се ограничи с книгите.

Тя се усмихна и в очите ѝ грейна пламък, сякаш светлината и любовта бяха едно и също — едното за очите, другото за сърцето. После повтори:

— Деца.

Той стана сериозен. Подозираше нещо от сорта, но не очакваше да е така внезапно. В книгите всичко ставаше, когато назрееше моментът. Животът обаче вечно избързваше. Той гледаше Стела сред тишината на празната книжарница, озарена от нейната светлина.

— Учителю, обичам те — прошепна тя. — И бях глупава, че ти го казвах толкова рядко. Може би ако го казвах по-често, сега щеше да

ми повярваш... Обичам те.

И тя посочи с пръст заглавието на книгата, която държеше.

Между нейните думи и неговия поглед се простираше преградата на промяната — като река, която тече между двама влюбени без мост или поне брод, за да я прекосят. Той наведе очи към заглавията и прочете няколко от тях напосоки с надеждата да открие отговор и път за отстъпление. Но в реалността диалозите никога не помагаша; в книгите героят имаше точния отговор, дори и да бе погрешен, а в реалността, когато се заговореше за истината, човек просто не знаеше какво да каже.

После отново вдигна книгата, която бе погледнал в началото, и осъзна, че е озаглавена „Животът пред теб“. Устните му се извиха в болезнена усмивка, клепачите му се притвориха за миг — твърде крехка защита, за да го скрие от външния свят. Взря се мълчаливо в Стела; във виолетовите очи, където бе потъвал толкова пъти, виждаше отраженията на слънчево вино и на море, което трябва да прекоси с обещание за далечно пристанище. Кой знае какво криеха тези води, колко бури и попътни ветрове, колко съкровища и незнайни създания. Към душевния порив изведнъж се прилепи друго чувство, което вече бе сянка на първото, негов двойник, негова маска — страхът, че няма да бъде на висота, че ще загуби пламъка, ще привикне. Страхът, че с отминаването на дни, месеци, години вече няма да чувства вкуса на това вино и да се доверява на това море.

— „Каж ми, шуте, що е любовта?“ — стресна го тя, цитирайки познатия за него стих в опит да отключи първия от катинарите, стегнали изплашеното му сърце.

— „Любов е туй, що волния заробва, а роба волен прави“ — отвърна машинално той, подмамен в играта, на която не можеше да устои и чиито правила тя познаваше по-добре от всеки друг.

После страхът протегна ноктеста лапа през пробива в стената на неговата отбрана и отново го дръпна към мрака.

— Стела, но ние и така сме заедно. Свободни сме. Толкова ни е добре... Защо искаш да съсипеш всичко?

И излезе, без да дочака отговор. Колелата на велосипеда се въртяха мъчително бавно, сякаш тласкаше не педалите, а самия път.

А тя остана сама сред безмълвните книги и усмивката падна от лицето ѝ като зле прикрепена маска.

Септемврийското слънце, проникващо през витрината, се разби на малки влажни люспици, които плъзнаха надолу по бузите ѝ. Почувства се сама сред всички тези поети и писатели. Сълзите намокриха книгата, която още държеше в ръка. Ето за какво говорим, когато говорим за любовта — за сълзи.

За обяд Маргарита не се прибра у дома, а отиде у баба си, която живееше близо до училището. Не искаше да остане насаме с майка си — точно днес можеше да ѝ е хрумнала гениалната идея да се прибере по-рано, за да прави компания на дъщеря си и да разпитва за първия ден в гимназията. Нуждаеше се от утешението на баба си след катастрофалното начало на учебната година.

Щом влезе, я лъхна ароматът на жасмин. Цветчетата плаваха в стъклена купа върху кухненската маса.

— Ще хапнеш ли нещо? — попита старицата още преди да са се поздравили.

— Не съм гладна.

Както всички сицилианци, баба ѝ измерваше обичта в калории. Маргарита седна на масата и се наведе да помирише цветчетата от жасмина, отглеждан на балкона.

Тереза взе тенджерка, наля вода и я сложи на печката. В носа на Маргарита се развихриха всички възможни благоухания, макар и само от спомените ѝ: паста със сардини, запържена галета, копър, кедрови ядки и стафиди, ароматно рагу с хрупкави макаронени кръгчета на фурна, сирене и патладжани... Баба ѝ седна пред нея и скръсти ръце. Добрите ѝ сиви очи криеха следи от стара, утаена болка или просто умората от един дълъг живот.

— Обади ми се майка ти.

Маргарита отпусна глава над масата и закри лицето си с длани. Тялото ѝ се разтърси в ридания.

— *Мъките на гърнето само черпакът ги знае.* В нашия род всички обичаме да си поплакваме — рече баба ѝ, сравнявайки семейните неволи с врящо гърне, чиито тайни познава единствено черпакът.

Маргарита отдръпна ръце и надигна глава. Имаше чувството, че чертите ѝ са останали отпечатани върху дланите ѝ и може да надникне

в тях.

— Казваш го, като че ли е нещо хубаво, но в плача няма нищо хубаво, бабо.

— Какво знаеш ти? Виж, аз вече съм на осемдесет и може би знам това-онова — отговори уверено старицата.

— Какво му е хубавото?

— Че после ти олеква. Особено ако някой те е видял да плачеш.

— Какво ти каза мама?

— Че има нужда от твоята помощ.

— А на мен кой ще ми помага?

— Аз.

Баба Тереза стана да погледне водата, която вече потрепваше, преди да заври.

— Къси или дълги макарони искаш?

— Искам татко да се върне.

— Каж ми го. Къси или дълги?

— Къси... На кого да кажа?

— На баща си.

Маргарита зяпна. Болката я бе заслепила за най-очевидния отговор.

— Дори не го знам къде е...

— Не е проблем. Обади му се и го попитай.

Старицата отвори пакет ригатони и изсипа в тенджерката над двеста грама.

— Много е, бабо! Казах ти, не съм гладна.

— Успокой се, госпожице. Цял живот готвя и знам точно от колко паста се нуждае едно разбито сърце.

Изрече го с онова завъртяно „р“, невъзможно за произнасяне, ако не си го слушал още от дете. Чувайки този звук, не можеше да не повярваш, че сърцето ти наистина е разбито.

Маргарита се разсмя и ако в момента имаше начин да се види в огледалото, може би щеше да повярва, че е красива. Както обичта след спречкване, така и усмивката след сълзи е най-красивото нещо на лицето на една жена.

— А ако не ми отговори?

— Опитай пак.

— Страх ме е, че няма да ми отговори.

— Тогава си стой със страха и съмненията.

Маргарита подви устни и бе готова пак да заплаче — страхът и надеждата са двете неразделни съставки на онова чувство, което наричаме *носталгия*. Точно него изпитваше в момента.

— Не може ли ти да му се обадиш?

— Не, Маргарита. Ти трябва да го направиш. *Господ, когото обича, на скърби и мъки го врича.*

— Какво каза? — засмя се Маргарита. — Недей да говориш на китайски.

— Зад всяка болка има благословия...

Баба Тереза остави думите недовършени, сякаш се взираше в някакъв стар спомен, после отвори хладилника и се загледа в рафтовете, без да се сеща какво точно търси. Маргарита разбра причината на това колебание, стана и взе буркана с млени домати, които баба й наричаше „салца“. Всеки ден слагаше вътре по един пресен лист от босилек. Подаде й го.

— Благодаря, радост моя. Съвсем съм изкуфяла...

— Не издържам, бабо. Не издържам.

— Маргарита, животът е като сладкишите. Можеш да имаш всички съставки и точната рецепта, но това не стига, за да станат вкусни.

— Какво искаш да кажеш?

— На всеки сто успешни сладкиша ми се падат и сто неуспешни — клисави, прегорени, напукани, недопечени...

— И къде си сбъркала? — попита с недоумение Маргарита.

— Никъде.

— Как така никъде?

— Не бърках нито рецептата, нито съставките.

— Тогава?

— Не бях вложила сърце.

— В какъв смисъл?

— Мислех за нещо друго. Следвах правилата, но умът ми не беше там...

— Какво общо има това с мен?

— Ако не вложиш сърце в онова, което ти предстои, няма да успееш в живота. Трябва да обичаш нещата, които правиш. Всеки сладкиш има своя история: за кого го приготвяш, какво изпитваш,

докато го правиш... всяко нещо влиза в ръцете ти и докато го замесваш, мислиш с ръцете, обичаш с ръцете, създаваш с ръцете. Най-хубавите ми сладкиши се получаваха, когато си мислех, че ги правя за дядо ти. Дори и сега, макар че вече го няма...

Маргарита слушаше простичката мъдрост на майката на своята майка. Баба Тереза беше сигурна, че за да успееш, не е достатъчно да знаеш как се правят нещата — трябваше да знаеш кой си и кого обичаш.

— Потърси баща си и го помоли да се върне. А ако не иска, ще идеш да го прибереш. Вече не си дете, мила моя. *От дърво или от слама, всеки дом си има драма...*

Тя се обърна и лапна един горещ ригатон, без дори да се намръщи. Добави малко сол и разбърка, замествайки за пореден път правилата с вкуса на живота.

Маргарита се бе унесла в нови мисли. Те напомнях бабините сладкиши — простички, но неустойими като цветята на нейния роден край.

— Ще го направя — заяви Маргарита след дълго мълчание и сега лицето ѝ беше лице на жена.

Баба ѝ изцеди ригатоните, сипа ги в дълбока чиния, добави салцата, после откъсна един жасминов цвят, разтърка го леко с пръсти и го сложи на ръба на чинията. Ароматната пара над горещата паста с доматиен сос се смеси със силното ухание на жасмин.

Изкусен от тия аромати, стомахът на Маргарита се отпусна и тя започна да яде, отначало бавно, после с нарастващ ентузиазъм. Докато се хранеше, тя не откъсваше поглед от баба си. Старицата ѝ се усмихна.

— Ти си моята радост.

Доматеният сос очерта червен овал около устните на Маргарита.

Баба ѝ се разсмя.

— Какво има? — попита Маргарита.

Старицата продължаваше да се смее, гърдите ѝ подскачаха, а благите ѝ сиви очи се навлажниха.

Маргарита разбра, взе един ригатон, овалян в сос, и се нацапа по носа и бузите, както правеше като малка, за да ядоса майка си.

Баба ѝ се кикотеше неудържимо. Маргарита пристъпи до нея и я целуна по бузата въпреки безуспешните ѝ опити да се опази.

Двете се смееха волно и весело с онзи простичък смях, с който се смее самият живот, когато не се взима твърде на сериозно.

Следобед Тереза и Маргарита отидоха да вземат Андреа от детската градина.

Малкият изглеждаше очарован от предучилищния живот и веднага се захвана със заниманията, които наричаше „задачи“ в единствения период от детството, когато задачите означават да фантазираш, изобретяваш и твориш. От усърдие езичето му надничаше между зъбите. Косата му беше светла, а сините очи — странни, също като рисунките му.

Ариел бавно кръжеше в прясната вода. Маргарита бе поела задължението да я сменя, когато идва на гости, защото баба ѝ забравяше и водата ставаше жълтеникава. Тогава Ариел почваше да размахва перки като пияна. Сега ритмично отваряше и затваряше уста и от време на време пускаше по някое мехурче. После рязко се врътваше — знак, че е забравила предишния си живот — и отново се смайваше от стъкления аквариум като от океан, който вижда за пръв път. Маргарита я гледаше мълчаливо и желаше подобен живот. Тогава вече нямаше да чувства болка. Можеше да забрави изпитванията и пъпките по носа, но болката... кой знае...

Миниатюрният океан на Ариел ѝ напомни как играеше на плажа с баща си. Сама не можеше да построи нищо, всичко се срутваше. После той идваше и изграждаше неразрушим замък с мънички бойници, порти и дори прозорци. Сега животът ѝ приличаше на пясъчен замък, който се разсипва от първото докосване.

Баба Тереза, която така и не свикна със студа на този град и вечно си плетеше пуловери като за Северния полюс, прекъсна унеса ѝ.

— Дядо ти обичаше да разказва разни истории. Знаеше стотици. Като ме видеше да меся, казваше, че историите са тестото на живота. Веднъж ми разправи за един остров, чиито обитатели не делели нещата и хората на мъжки и женски, а на идващи от небето и идващи от морето.

Бръчките на баба ѝ се изглаждаха, когато си спомняше за своя покоен съпруг и неговото увлечение да разказва истории, което бе наследила.

— Какво идва от небето, питах го аз, макар да знаех отговора. А той ми отвърщаше с усмивка: Любовта.

— Защо?

— Защото идва от небето и пак там се завръща.

— Тази между татко и мама отиде под земята... — прошепна Маргарита.

Баба й помълча известно време.

— Дядо ти казваше, че дори болката идва от небето — промълви накрая тя, сякаш наранена от някакъв забранен или твърде болезнен спомен.

— Защо?

— Защото идва от небето и пак там се завръща.

— Като любовта ли?

— Като любовта.

— А каква е разликата? — попита Маргарита.

— И аз питах същото. Той се позамишляше, после даваше един от онези негови учителски отговори. Казваше, че страст означава както да обичаш, така и да страдаш... Страстта е да изпитваш обич и болка едновременно — тя е треска, стигаща чак до костите. „Ти си моята страст, Тереза, единствената ми истинска страст.“ Така казваше.

Лицето на баба й се преобрази в географска карта, осеяна със спирки, пътешествия и завръщания.

— А ти?

— Какво аз?

— Какво му отговаряше?

— Мълчах.

— Ами той?

— Целуваше ме.

— И как беше?

— Това си е моя работа.

Маргарита се изкиска и я посочи с пръст.

— Срамуваш се.

— Не е за пред дечурлига — отвърна баба й и кимна към Андреа.

— Не съм никаква дечурлига. Дете съм — възрази възмутено той.

— Ти си моята радост — изрече Маргарита досущ като баба си.

Двете се разсмяха, а Андреа така и не разбра защо. Не разбираше толкова много неща, които големите правеха. Затова рисуваше. Успяваше да забодее реалността върху връхчетата на цветните си моливи и вечно мечтаеше за огромната кутия, която бе видял в един магазин — с над сто цветни молива във всички оттенъци. Но мама казваше, че били много скъпи и трябвало да изчака, докато порасне.

— Покажи ми тази картинка — помоли го баба Тереза.

В пространството отляво множество малки фигурки крачеха по безкраен син път, който лъкатушеше като размотана прежда, чиято нишка се сплиташе и кръстосваше в сложен лабиринт. Останалата част от листа бе празна. Никой не знаеше кому принадлежи това бяло пространство.

— Този път прилича на моите прежди... — После старицата посочи бялата пустота. — Защо не нарисуваш тук цветята, небето, дърветата?

Андреа я зяпна с откровения и невинен поглед на дете, вършещо всичко, без да размишлява.

— Нали трябва да има дървета, птици... — добави почти извинително бабата.

— Да, ама нямам цветове. Трябват ми онези от голямата кутия — отговори Андреа.

— *Пред храбро сърце злата участ вдига ръце* — промърмори бабата, гледайки плетеницата и бялото празно пространство.

Маргарита любопитно се вгледа в тази бяла пустота, където чезнеше дългата преплетена нишка. Зърна там скрит телефон, който звъни, но никой не го чува.

Градът бе изпълнен с обичайния шум на късния следобед, когато мъже и жени напускат работните си места, задръстват улиците и разливат наоколо всекидневната си умора, крачейки в търсене на обич, витрини или телевизионни предавания. Тогава децата, които вече са приключили с уроците, тичат по тротоарите в обратна посока, бягат от затвора на домашното пристанище, вдигат платна и се хвърлят в прегръдката на неизвестното, за да избягат от скуката, с надеждата вън да има нещо наистина ново. Момичетата са с леки роклички, сякаш денят едва започва. Те обичат хората не само да ги гледат, но и да ги забелязват.

Момичето пушеше лениво на прозореца. Беше само по тениска. Зад нея Джулио лежеше мълчаливо на разхвърляния диван и отговаряше на съобщение по телефона. Беше се завъртял настрани, за да прикрие самотата, вечната спътница на екстаза. Всеки път имаше чувството, че докосва небето, но после неминуемо рухваше от шеметните висини и душата му се разбиваше на ситни стъклени късчета. Любовта не предлагаше обещаната утеха. Никоя прегръдка, целувка, ласка или милувка не бе в състояние да изцели раната. Лепенки. Една над друга, цяла планина върху рана, която никога не е била почистена и дезинфекцирана.

Рафтовете по стените бяха пълни с романи, дивидита и компактдискове. Хората четат любовни романи, гледат романтични комедии, слушат сантиментални песни. И мислят, че любовта запълва бездната на собствената им самота. Но никой не може да запълни нещо без дъно. Душата му беше като кладенец и той непрестанно хвърляше камъни в нея, но те изчезваха безследно, а му липсваше смелост да се наведе и да надникне надолу. Не искаше да пие отровната вода на кладенеца; искаше само да го запълни веднъж завинаги.

В детството често сънуваше, че е рицар с непробиваема броня, изкована специално за него, и пътува из едно кралство, заплашено от Великия дракон. Търсеше го в гори, планини, пещери. Без резултат. Стигаше чак до най-далечните брегове на кралството и накрая го

откриваше край морето. Заедно с малкото драконче. Дълго се гледаха, после Великия дракон, който в действителност беше майка, го нападаше и притискаше с коравата си люспеста кожа, разбивайки на хиляди парчета бронята, а може би и тялото му. Но той не усещаше болка. И изведнъж вместо рицар и броня на плажа оставаше само едно дете, което си играеше с пясъка и се смееше. После се събуждаше, когато вълните намокряха краката му, и откриваше, че лежи отвит. Изтръпнал от студ.

Джулио искаше да си играе като малко дете. Но нямаше майка, готова да гледа игрите му. Въпреки всичко опитваше да си играе, но играта бе пълна с тъга и гняв. Играеше си с това момиче, с училището, с риска, с живота и дори със смъртта.

Той посегна към ризата си.

— Къде отиваш? — попита момичето.

— Не е твоя работа.

— Защо не останеш да хапнем нещо, да изгледаме някой филм и да си поговорим — предложи тя и го погали по косата.

— За какво? — попита той, докато нахлузваше дрехите си.

— За нас — отвърна тя. И лицето ѝ грейна.

— Чуването не е повод за разговор — каза той. Изглежда я хладно, целуна я по бузата и излезе.

Джулио тръгна пеш през парка, където някакъв мъж се мъчеше да озапти кучето си, а едно детенце топуркаше след топка почти колкото него, докато мързеливата бавачка само му подвикваше, без да помръдне. Наближи една пейка, на която две хлапета си разменяха нежности, задигна чантата на момичето и се отдалечи безшумно като котарак с присвити очи. Метна чантата в близкия храсталак, след като прибра едно шалче, още с етикета. Някакво дете с топка в ръката го гледаше, явно си търсеше другар за игра, и Джулио му се усмихна. Окуражено, детето му подхвърли топката и той я отби с глава.

— Страхотен си! — викна хлапето.

— Не съм — каза той и се отдалечи, оставяйки го да гледа разочаровано.

После видя насреща да се задава момиче с куче. Това беше неговият специалитет. Погледна момичето право в очите.

— Може ли да направя комплимент на кучето ти? — попита той и се наведе да го погали.

— Разбира се! — отвърна зарадвана тя.

— Имаш много красива стопанка!

Момичето се изчерви. Тогава Джулио се приближи и започна да задава въпроси, да я гледа в очите и да пристъпва все по-близо. Движеше ръце като фокусник.

— Как се казваш?

— Сара.

— Сара... Хубаво име.

— Благодаря.

— Да си разменим телефонните номера?

— Разбира се!

В такива моменти Джулио осъществяваше своите малки шедеври. Застанал плътно до нея, уж да види дали записва правилно номера, той приближи устни до ухото ѝ, за да я разсее и неусетно плъзна ръка в чантата ѝ.

— Хайде, чао.

— Чао — отговори объркана тя.

— А кучето как се казва?

— Аргос.

— Като кучето на Одисей ли?

— Ами не знам... Баща ми го избра.

— Чао, Аргос. Чао, Сара.

Обърна ѝ гръб и я остави да стои, унесена в мисли. Зад завоя разтвори шепа и видя на дланта си чисто ново червило. Пъхна го в раницата си и продължи. Беше непобедим. Нищо не можеше да му се опре.

От нямане какво да прави влезе в църквата до парка. Харесваше тишината на църквите и гробищата. Седна на една пейка в дъното и остави раницата на пода, за да коленичи. Прохлада и полумрак. Отпред няколко стари жени мънкаха нещо неясно, а стенописите приличаха на комикси в оскъдната светлина. Вгледа се във фреската на купола — един разпнат мъж и една разплакана майка, която докосваше нозете му с устни, а до нея един младеж се мъчеше да я подкрепи. Цяла минута не откъсна поглед от тази сцена. Помисли си, че дори няма майка да заплаче за него. Къде беше майка му? Къде живееше? Какво гледаше в

този момент? Мислеше ли за него понякога? Никога нямаше да узнае. Такъв беше договорът. Знаеше само, че е забременяла в гимназията. От кого? Беше останал без баща още преди да се роди. Но нямаше да позволи животът да го разпъне на кръст. Щеше да си отмъсти.

Излезе от църквата и влезе в близкото заведение — едно от онези барчета с *happy hour* по осем евро. Седна и изпрати телефонно съобщение. Сервитьорката се приближи — беше забравила да си обезкосми ръцете, но пък бе посветила цялото си внимание на виолетовия лак за нокти. Джулио си поръча най-силната и горчива бира, после започна да пие на малки глътки, увлечен в любимото си занимание — да наблюдава хората, да следи жестовете им.

Някакъв мъж се мъчеше да омае с приказки една лъскава блондинка, но начинът, по който повдигаше вежди и закриваше устата си с длан, издаваше, че я лъже. Тя бе подвила устни в иронична усмивка и не криеше, че разбира това, но приемаше играта и се поддаваше на изкусителните му думи.

Две момичета си приказваха и привидното любопитство на едното от тях всъщност бе израз на дълбока завист, както разкриваха здраво стегнатите пръсти около чашата въпреки престорения интерес в широко разтворените очи. Другата пък жестикулираше прекалено и по всичко личеше, че описва подробно някакво сантиментално приключение.

Джулио откриваше лъжата навсякъде. Жестовете на мъжете и жените неизменно разбулваха техните намерения. Още от малък се бе научил да не вярва на никого. Постепенно придоби уменията да разпознава по лицето или по движенията на ръцете дали някой иска да го измами, подлъже или удари.

Помнеше ноздрите на онзи звяр: леко се разширяваха, преди да избухне, а по ръцете му пробягваха тръпки и пръстите почваха да потропват по масата. Веднага след това ставаше и започваше да пердаши първо жена си, после него. Вече имаха три деца, но бяха взели още едно заради държавните помощи за осиновители. Той пиеше. Тя беше добра, но един ден избяга с родните си деца и повече не се върна. След това Джулио мина през други семейства, някъде оставаше по-дълго, другаде по-кратко, но никой не искаше толкова голямо дете. Никой не искаше такъв като него. Такъв, който мълчи и те гледа с ледените очи на демон. Който изчезва, без да каже и дума. Така

попадна в дом за сираци и всекидневното скитане се превърна в единствения му начин да стои по-настрани от тази бърлога. Но поне имаше къде да подслони глава.

Влизането на една млада жена прогони тия мрачни мисли. Приличаше на фламинго — слаба, стройна, с дълги крака, стегнати в леки сандали, чанта на рамото, черна коса, черни очи, червени устни, бадемова кожа. Двете момичета се завъртяха да я огледат, мъжът с блондинката също я стрелна с поглед, който смъкваше дрехите ѝ като обвивка на бонбон. Джулио долови реакциите им: мъжът я желаше, двете момичета ѝ завиждаха. Очи, които поглъщат; очи, които убиват.

Престори се, че не я е видял, и когато тя седна до него, облъхвайки го с опияняващия аромат на своя парфюм, той отметна косата от очите си.

— Чаках те — каза Джулио и посочи червилото, сложено върху грижливо сгънатото шалче.

Радостна да го види след толкова дълга раздяла, тя се усмихна и прилепи устни към неговите.

Небето надвисваше над сградите като уморен, прегърбен старец. В далечината облаците набираха сили за нощна буря, а мирисът на дъжд сякаш предвещаваше някакъв древен ритуал. В полумрачната стая дори лампата, осветяваща страниците на книгата, пробуждаше прастари спомени за нощи с огньовете, звезди и предания.

Учителят четеше стихове, като че търсеше в тях рецепта за любовта:

*Не обяснявай своята обич на себе си или на мен;
подчини се и толкоз. Затвори
очите, не питай, потъни
в любовта си...
По-добре да не се обичаме,
надничайки в самодоволни огледала
и прахосвайки
това велико единство в суетни игри;
по-добре да не се обичаме*

*с криле във въздуха като перерудите или като
облаците*

*безплътни. Търси в себе си
най-дълбоката тежест, която тегли
към великия център, където те чакам.
Абсолютна любов — да се обичаме с тежест.*

Той остави книгата. Проклети метафори! Човек трябваше да смъкне маската на любовта и да я погледне в лицето. Не искаше някой да му „влиза в сърцето“, защото не знаеше къде е то и дали изобщо го има това светло и чисто местенце. Не искаше вече сърцето му да „трепти“, да „изгаря“, да „рухва“, да „прелива“, да се „разширява“, да се „свива“, като че тласъците му имат нещо общо с илюзиите за законите на щастието, като че „пълното“ сърце е щастливо, а „празното“ — нещастно.

От векове използваме все същите метафори — от Библията до Уолт Дисни всички говорят за сърце и никой няма смелостта да погледне в лицето простия механизъм за самосъхранение и естествен подбор.

Само Психея бе дръзнала да погледне Амур. Но ослепяла. Може би затова Душата се нуждаеше от метафори, защото бе сляпа пред Любовта. Но и това беше приказка... Сега той искаше да стигне отвъд Психея и да погледне Амур в лицето, за да разбере тайната му. Къде е, каква е, коя е? Всички я искат, крещят и се отчайват, ако не я притежават. Защо, чудеше се учителят и бе принуден да търси сред нещата и хората, да пита, да се върти без сън в леглото. „Моля ви, истината за любовта“, гласеше едно заглавие, но книгата не съдържаше отговора, както всички творби на поетите, които обгръщат с думи най-важната тайна и никога не я достигат. Думите им обещават, но всъщност крият. Повдигат воала, опияняват ни с чувство, че държим в ръцете си тайната, ала изведнъж разкриват нова, още по-недостъпна.

Трябваше да се обновят думите, описващи любовта, за да бъде освободено човечеството от робството на метафорите. Дори и той всеки ден си създаваше броня, за да се защити от живота, вместо да го приеме такъв, какъвто е, защото не можеше да понесе неговия мирис и простия факт, че животът се лекува само с живот.

В тишината на вечерта учителят си припомни една някогашна екскурзия, когато баща му беше млад и обичаше да го води на село, където бе израснал. Край старата къща, обкръжена от орехи, череши, праскови и ябълки, досущ като онези, които старият Лаерт показва на малкия Одисей, течеше поток, чието бълбукане изпълваше нощната тишина.

Един ден баща му го поведе нагоре по течението да търсят извора. Трябваше да се промъкват през гъсти и преплетени трънливи шубраци, да крачат по загладени от водата камъни, обрасли с чисти и хлъзгави водорасли. Из течението плуваха прозрачни попови лъжички и миниатюрни белезникави рачета. Изкачваха се нагоре по планината и шумът постепенно отслабваше. Помнеше как се почувства обгърнат от някаква първична сила, която му нашепваше тайната на вечно подвижните струи. После стигнаха до началото, където пръстта и скалите бяха напоени с абсолютна тишина, нарушавана само от тихия звук на капки — като бликането на селска чешмичка в безмълвието на летен ден. Капките, които потъваха сред тревата, бяха началото на онова, което течеше в долината. Тишината на извора му се стори разочароваща в сравнение с веселия шум на потока. Такъв бе и животът — раждаше се в тишина, в убежище, течеше напред, неусетно нарастваше и започваше да пее, когато срещнеше препятствие.

А сега, когато любовта искаше да запее в живота му, той се съпротивляваше. Къде ли бе нейният извор? Може би точно това бе търсил Рембо, извора на любовта. На двайсет и една година той разбрал, че поезията не спасява живота и че любовта трябва да бъде преоткрита. Учителят помнеше наизуст тия негови думи от „Един сезон в ада“.

Търсих да измисля нови цветя, нови звезди, нови тела, нови езици. Накрая ще помоля за прошка, задето се хранех с лъжи... и ще ми бъде разрешено да притежавам истината духом и телом...

Артюр! Тръгнал да търгува из далечни морета в търсене на грубата и недостижима реалност, която го настигнала неумолимо под формата на тумор в коляното, слагайки край на пътя му. Няма решение

— или живееш в лъжовната илюзия на метафорите, или умираш от тумор в реалността.

Никакво връщане назад. Това искаше тя, да затворят всички изходи, дори аварийния. А ако къщата пламнеше? Или ако просто ги обземеха досада и скука? Той не смееше да избере, без да разбира, че това означава отказ.

Телефонът му забръмча. Стела бе чула мислите му, както се случва понякога с влюбените, чиито желания и страхове постепенно се сливат.

„Не искам да съсия всичко; напротив, искам да бъде още по-голямо, красиво и пълно. Вярвай ми, учителю, остави всичко на мен, но излез извън своите граници. Нямах представа колко е хубаво да обичаш отвъд собствените си страхове. Аз познавам твоите и искам да ги направя свои. Обичам те.“

Думите от есемеса на Стела се превърнаха в припев, който го придружи в дрямката. Сънува далечни земи, тумори и прокълнати поети. Междувременно от мрачното небе се лееше неспокойната нежност на дъжда, задържан прекалено дълго от облаците. Някой би се оплакал от този дъжд, но друг — например някой зажаднял за влага храст би го посрещнал с радост. Всички искат благодат, но не всички могат да я приемат в един и същ момент и по еднакъв начин. Всички искат да чуят „Обичам те“, но не всички имат смелостта да приемат, че някой друг ще им каже; „Искам да бъдеш ето такъв.“

В същия този час, който дава плът на невидимите неща, сънища, звезди, духове и влюбени, Андреа се пъкна под завивката на сестра си и се сгуши до нея. Топлото ѝ тяло го успокои и след няколко минути мълчание той каза:

— Страх ме е от тъмното.

— Няма никакво тъмно, Андреа.

— Има го.

— Тъмното е, когато няма светлина.

— В тъмното има чудовища. На светло не се виждат.

— Ти виждал ли си ги?

— Да.

— И какви бяха?

- Грозни.
- Защо, какво правеха?
- Плашеха ме.
- Как?
- С тъмното — както правят чудовищата. Плашат те, защото се крият, но ги има.
- Къде се крият?
- В ъглите, в дупките, и пропълзят по тъмно. През деня вървят след теб, нямат смелост да ти излязат насреща, защото светлината ги издухва обратно назад. Но имитират всичко, което правиш.
- Защо?
- Завиждат.
- А причиняват ли болка?
- Да.
- Как?
- С тъмното.
- Аха...
- Но и те имат страх.
- Какъв?
- Винаги са сами и те нападат, когато също останеш сам.
- А ако сме двамата?
- Не нападат.
- Защо?
- Защото в двама ни има светлина.
- Но нали е съвсем тъмно!
- Не, има светлина, която виждат само чудовищата.
- Каква светлина?
- Светлината, която пламва, когато двама души са близо и се прегръщат, също като в лампата.
- Какво общо има лампата?
- Вътре в нея има две ръце и светлината минава между тях.
- А ние защо не я виждаме?
- Защото е тайна светлина, вижда се само в рисунките. Когато двама се обичат, никое чудовище не може да ги докосне.
- Много чудовища ли има в нашата къща?

— Вече да, защото по-рано светлината на татко и мама ги държеше надалече.

— А сега?

— Лампата изгоря. Сега излизат от всички ъгли и дупки. И са гладни.

— Ядат ли?

— Да, съня.

— Съня ли?

— Да, държат те буден и изсмукват всичкия ти сън.

— И какво правят с него?

— Растат, стават все по-големи.

— А после?

— После вече не се побират в ъглите и дупките и тогава скитат навсякъде.

— Ммм...

— Трябва да ги уморим от глад...

— Как?

Андреа целуна сестра си. Вкопчи се в нея като в спасителен пояс и след броени секунди потъна в сън. Маргарита не можеше да заспи, но поне тази нощ чудовищата щяха да оставят на мира детето и да поглъщат само нейния сън. Имаш ли кой да бди с обич над теб, можеш да спиш спокойно.

Но понякога обичта изгаря. Защото малко по малко нишката изтънява от същата тази топлина, която я кара да свети.

Първият час е най-труден, защото събира заедно миналото и бъдещето. Миналото е мекото легло и завивката, способна да те опази от всяко нападение на реалността, се смесва с бъдещето на цял ден уроци и домашни. Първият час е изпълнен с носталгия и отчаяние — убийствен концентрат за когото и да било, особено когато си на четиринайсет години и самата мисъл за нещо „първо“ е достатъчна, за да те смаже. Можем само да си представим какво е, когато мисълта се превръща в действителност например първо изпитване.

Пред входа на училището, откъм кофите за боклук, където си бяха уговорили среща, Марта поздрави Маргарита с една здрава прегръдка, после я накара да изслуша някакъв много оригинален хороскоп, който следяла редовно. Разпечатвала го всяка сутрин, преди да реши какво да облече, и цял ден го носела в джоба си. На четиринайсет години всяка вяра помага да се предпазиш от реалността и ефектът ѝ нараства, колкото е по-преносима. Хороскопът на Марта гъделичкаше самочувствието ѝ с обещания за неочаквани възможности и утоляваше жаждата ѝ за необикновени събития, за да се увери, че и нейният собствен живот не е чак толкова обикновен.

Маргарита беше зодия Лъв и днешният ѝ хороскоп говореше недвусмислено: „Да познаваш врага си е половин победа. Избягвай всеки непознат враг, а ако не можеш, приеми отстъплението за победа.“ Марта се разсмя, след като ѝ го прочете, но Маргарита изтръпна от предчувствие за приближаваща беда.

Учителката по математика влезе с десет минути закъснение и взе да се оплаква от транспорта, от финансовите закони и глобалното затопляне, което не предвещаващо нищо добро. Беше над петдесет, носеше джинси въпреки размерите на задника си и мъкнеше торби, в които моркови и грозде се смесваха с контролните по математика. След една прибързана проверка, при която прескочи поне половината имена, тя започна по същество:

— За днес трябваше да преговорите две-три нещица... Да видим докъде стигнахме... Някой да ни помогне...

Гласът ѝ беше спокоен, сякаш изреждаше списък за пазаруване, и от това страхът се изписа още по-силно по лицата на учениците. Някои инстинктивно свиха глави между раменете си, други изведнъж проявиха подчертан интерес към обувките си, трети се преструваха на безразлични.

— Ти! — възкликна учителката и погледът ѝ се стрелна като мълния през класната стая.

Раздаде се колективна въздишка на облекчение, но никой не помръдна.

Марта прошепна с неволна усмивка:

— Знаех си, моят хороскоп никога не греша.

— Е, как се казваш? — изграчи учителката.

Всички мълчаливо се втренчиха в Маргарита, която едва смотолени името си.

Учителката, която междуременно си бе сложила чифт розови очила, каквито се продаваха за пет евро в магазините за цигари, я изгледа доброжелателно.

— Ставай, ставай... Ела на дъската. Няма страшно, това е само преговорче.

Никога не се доверявай на умалителните или ласкателните слова от устата на учител — те винаги са прелюдия към бедствия, каквито човешкият език не е в състояние да опише.

Мислейки за хороскопа, Маргарита остана неподвижна, сякаш не ставаше дума за нея. Съучениците ѝ се колебаеха между желанието да стане, за да спаси от мъчението някой друг „доброволец“, и надеждата да не стане, за да видят реакцията на учителката. Това е най-хубавото в училище — да срещнеш други възрастни и да разбереш, че има и по-скапани от родителите ти.

Маргарита мълчеше и не помръдваше, вцепенена от страх.

Учителката вдигна вежди и свали очилата си.

— Е? — строго я подкани тя.

Маргарита се изправи с омекнали крака. Бавно тръгна напред, но докато посягаше към тебешира, стомахът ѝ се разтърси от спазми и цялото съдържание на закуската ѝ се лепна върху дъската.

Целият клас настръхна. Русата прошепна:

— Отврат!

Отначало учителката не осъзна какво е станало, защото търсеше в учебника страниците с уроците, които бе дала за преговор. Когато си даде сметка за ситуацията, тя скочи на крака, изтича покрай Маргарита, която се превиваше от срам, излезе в коридора и изкрещя:

— Госпожооо... елате веднага с парцала, че тук едно дете повърна.

Русата се разсмя, останалите ѝ запригласяха. Марта остана сериозна и едва не заплака — чувстваше се виновна. Маргарита безмълвно излезе и тръгна по коридора към тоалетната, докато учителката продължаваше да вика полуглухата чистачка. Вече целият коридор знаеше и щеше да има тема за клюки поне за две междучасия. Думата „дете“ продължаваше да отеква в ушите ѝ. Само децата повръщаха.

Затвори се в тоалетната и не искаше вече никога да излезе. Тоалетната беше заместникът на гардероба. Марта разбра какво е положението и дойде в полумрачното ѝ скривалище.

— Маргарита? — извика тя. — Аз съм.

Маргарита не отговори.

— Знаеш ли, че са изследвали хиляди щрауси в течение на десетки години и нито един от тях не си е крил главата в пясъка?

Маргарита се усмихна и прехапа устни. Струваше ѝ се, че е още дете точно в момента, когато трябваше да се приеме на сериозно.

Едно момиче излезе от кабинката и изгледа Марта накриво, но тя продължи невъзмутимо:

— Знаеш ли кои са единствените животни, които не могат да вдигнат глава и да погледнат небето?

— Учителите — заяви Маргарита сериозно.

— Не! Прасетата! Ама то е едно и също! — разсмя се Марта и този път Маргарита не успя да се сдържи.

Вратата на тоалетната се отвори и Марта я хвана за ръката. Маргарита си изплакна лицето и двете предпазливо излязоха.

В коридора се разминаха с Джулио. Той потърси погледа на Маргарита, но тя не виждаше нищо друго, освен своя позор и гледаше втренчено изцапаните връхчета на обувките си. Тогава той погледна ръцете, за да разбере нейните мисли, и ги видя отпуснати, безсилни, безжизнени. Това тяло не лъжеше — беше мъртво.

Като я видя да изчезва зад вратата, той спря и се запита с какво го е омагьосало това момиченце.

Учителят с велосипеда мина край него с цяла торба празни приказки и безброй неприятни мисли, ако се съдеше по напрежението му. Джулио влезе в класната стая и съсредоточено се заслуша в урока по философия. Това беше единственият предмет, който се опитваше да внесе поне някакъв ред в света, да разбере човека и реалността, а той страдеше от внезапна носталгия по един подреден свят, където всичко има смисъл и можеш да живееш, да се усмихваш и да обичаш.

До края на часовете Маргарита не вдигна глава. Чуваше как учителите запълват минутите с формули и твърдения, които нямаха нищо общо с нейния срам. Сърцето ѝ беше приковано в центъра на сложен и неясен лабиринт, който мислите не можеха да опростят, камо ли да открият изход от него.

Когато удари звънецът след последния час, освободените детски тела се втурнаха навън в търсене на душите си, отлетели от тях за известно време. Русата хубавица, безупречно издокарана с прилепнали сиво-синкави джинси, се присмиваше на Маргарита и Марта пред приятелките си.

— Смахната и още по-смахната — каза тя. — Стават за кинокомедия.

Другите се разкикотиха.

Марта се обърна да види реакцията на Маргарита, после попита:

— Искаш ли да дойдеш у нас на обяд?

— Ако не сте канибали...

Двете се разсмяха и оставиха зад гърба си този страшен училищен ден.

Както всички преходни месеци, септември бе пълен с противоречия. Втурваше се напред с хладния вятър, който скоро щеше да стане есенен, връщаше се назад с все още лятната светлина на небето. И всеки можеше да се наслаждава на това, което предпочита: избледнели листа, които започват да се предават, бързи облаци без дъжд като сиви дворци в небето и късчета синева между тях като рамки на безкрая.

Учителят грижовно отключи веригата на велосипеда, както би свалил юздите на кон, преди да го пусне на паша. Потегли към „Пътуващ Парнас“. Есемесът на Стела го бе насърчил. Тя още вярваше в него, би дала всичко, за да останат заедно, и със сигурност щеше да отстъпи от прибързаните си планове. Обичта се подхранва по-скоро от разстоянията, отколкото от близостта, а прекалената близост я задушаваше. Само който може да иска още и още остава влюбен. Който притежава, скоро започва да желае нещо друго... По-щастлива е любовта в мечтите, отколкото две четки за зъби в една и съща чаша. Затова, докато въртеше педалите, той си припомняше вълшебните сцени от един филм и си повтаряше сонета, който Джон Кийтс съчинил за любимата си Фани. С него щеше да помоли Стела за прошка.

*Звезда, бих искал като теб да грея,
но не самотен в нощния разкош...*

Кийтс така и не увенчал с корона тази любов, която се подклаждала от ръкописни писма, от разстояния, тишина и очакване, както децата очакват да видят падащи звезди през августовските нощи.

Пешеходците крачеха бързо по улиците и откъм кръстовищата свадливо се обаждаха клаксони.

И с вечно незаспиващ взор да виждам...

Той беше готов да се взира вечно в звездата си, очаквайки да я види как пада в ръцете му от мрачните дълбини на небето. Внезапно от една странична уличка изскочи кола и удари спирачки само на сантиметри от колелото му, а шофьорът обясни с най-цветисти метафори какво мисли за него — вярно казват, че навсякъде има поезия.

Но учителят бе твърде зает да се превръща в „безсънен, кротък, търпелив отшелник“, за да му обърне внимание. Бе готов да чака до края на света, защото само времето таеше формулата за превръщане на

желанията в живот и живота в желания... Стотици хора седяха по масичките на откритите заведения — пиеха и се усмихваха сред градската суматоха. Но той щеше да бъде страж на утрото и вечерта, готов да чака вечно и завинаги...

*Да чувам вечно нежния ѝ дъх,
дорде смъртта над мене вземе връх.*

Стиховете се смесваха с редуването на светофарите и съвършеното въртене на спиците, в пълна хармония с ритъма на земните и небесни орбити. Той зави към книжарницата и когато стигна, намали скоростта. Видя профила на Стела през отраженията във витрината, но не спря, за да застане пред реалността от страх, че животът за пореден път ще разбие римите на един съвършен сонет. По-добре да стоиш далеч от живота, иначе може да се заразиш с грозотата му. Животът никога не е в рими, най-много да допусне съзвучие, но обикновено е просто шум.

Маргарита и Марта слязоха от автобуса. Пред входа на сградата, където живееше Марта, имаше градинка и тя седна на една пейка, за да си събуе лилавите кецове. Вместо да тръгне по алеята, нагази боса в тревата, а Маргарита стоеше и я гледаше смаяно. Марта ѝ кимна да я последва и Маргарита протегна крак към тревата, сякаш се канеше да стъпи върху тънък лед. Марта я изгледа и поклати глава. Тогава Маргарита също си свали сините платнени обувки и усети по ходилата си хладната ласка на тревата; минувачите я гледаха и имаше чувството, че е гола наред града.

Пристъпи към приятелката си плахо, като че се боеше да не потъне в зеленината, и Марта с тайнствено грейнал поглед я поведе към дървото в средата на градинката. Спряха под него. Марта помълча, после тихичко каза:

— Исках да ти покажа едно чудо.

— Какво? — озърна се Маргарита.

Марта я хвана за ръката и притисна дланта ѝ към грапавата кора.

— Това.

— Но това е обикновено дърво — възрази Маргарита и засрамено отдръпна ръка.

— Като е толкова обикновено, можеш ли да го направиш? — отвърна Марта и прегърна дънера като любовник.

Маргарита се засмя.

— Много си странна...

— Странна си ти, че не се впечатляваш.

Тя отново придърпа ръката ѝ върху черния дънер, покрит с дълбоки бразди. Беше прав и строен, с устремени към небето клони, които започваха високо над главите на момичетата и се обгръщаха в листа, гладки отгоре и мъхнати отдолу. Бледата им зеленина контрастираше с грубата черна кора и перлената синева. Тъмни плодове се спотайваха сред листата. Короната се извисяваше поне на петнайсет метра.

— Това е черен орех — каза Марта.

— И все пак е само едно дърво — отвърна Маргарита. Питаше се дали Марта говори сериозно.

— Затвори си очите.

Маргарита се подчини. Марта я хвана за ръката и бавно плъзна дланта ѝ по дънера, сякаш за да го погали и да почувства една по една бръчките му, тъй подобни на човешките.

Почти цяла минута Марта я караше да гали кората и Маргарита усети как по пръстите ѝ плъзва странно чувство на радост.

— Не е само дърво — каза Марта.

— А какво е тогава?

— Живот. И можеш да го докоснеш!

Маргарита отвори очи и се засмя добродушно.

— Ти не си странна. Направо си смахната!

— Здравей, приятелю — каза Марта и потупа черния дънер на ореха.

Тия бразди по кората останаха отпечатани върху дланта на Маргарита, сякаш ръката ѝ бе открила някакъв току-що пробуден спомен. Животът не зависеше от нея, беше твърде голям. А тя — толкова крехка, увиснала на една нишка от него.

Двете момичета се обуха и едва сега Маргарита забеляза, че десният кец на Марта е с бели връзки, а левият — с жълти. Тръгнаха към вратата и изведнъж Маргарита изпита страх да застане пред

непознати. Би трябвало да им каже нещо, но какво? Към това се прибавяше и притеснение — не беше официално поканена на обяд и кой знае какво щеше да каже майка ѝ, когато се прибереше. Такива неща не се правят.

Вратата се отвори и една жена с прическа като буйна експлозия ги поздрави с пирует, при което широката пола на странната ѝ оранжева рокля се изду като камбана.

Маргарита искаше да избяга. Нямаше да излезе жива от тази къща на хора, които говорят с дърветата и отварят вратата с танцова стъпка, облечени като дами от приказките.

— Мамо, това е Маргарита, днес ще обядва у нас.

— Чудесна идея. Така ще имаме още една почитателка на моята неустойима кухня! Видя ли каква рокля уших за ролята на Миранда? Представяш ли си я на белия плаж с тази рокля?

Марта я обиколи, докосвайки плата, после ахна от възхищение.

— Искам я!

— Но тя е за комедията, Марта.

— А моят живот да не е трагедия?

Двете се разсмяха от сърце, а Маргарита ги гледаше, без да прекрачва прага. Марина, майката на Марта, ѝ се усмихна широко и размаха ръка към вътрешността на къщата. Имаше искрящи кафяви очи като тези на дъщеря ѝ, тънки устни и бледа порцеланова кожа.

— Благодаря, госпожо — каза Маргарита. — Извинявайте, че идвам без предупреждение... но... Марина не успя да отговори, защото в хола нахълта момче на десетина-единайсет години с червена тротинетка.

— Ти коя си? — обърна се то към Маргарита.

— Приятелка на Марта.

— А как се казваш? — попита хлапето иззад кръглите си очилца.

— Маргарита.

— Готина си, макар че изглеждаш малко шантава.

Маргарита се смая — точно тук да я нарекат шантава...

Марина разроши чорлавата коса на сина си.

— Той винаги казва каквото мисли... Имай търпение, ще свикнеш.

— Аз съм Марко. Знаеш ли, че хлебарките могат да живеят девет дни без глава?

— И след това умират ли? — заинтригува се Марта.

— От глад — обясни Марко много сериозно.

— Значи, ако ти откъсна главата, ще можеш да караш още девет дни?! — разочарова се Марта.

— Ти просто завиждаш, защото не знаеш нещата, които никой не знае... — Марко затвори очи, приведе глава наляво и скръсти ръце. — Невежа! — добави той, после отстъпи назад и подкара със замах превозното си средство.

— Марко е най-големият специалист по нещата, които никой не знае — обясни Марта на Маргарита, която вече се чудеше как да избяга от този цирк. И без това в момента животът ѝ беше пълен с твърде много неочаквани сътресения, та да добавя към тях и още хаос.

* * *

Отгоре на всичко, докато Марта се отправяше към стаята си, а Марина се запъти към кухнята, две абсолютно еднакви момиченца изникнаха в коридора с намерението да импровизират някаква смахната хореография под звуците на поп музика в стил Лейди Гага. Подскачаха с ръце на кръста и въртяха глави, размахвайки дългите си руси плитки. Марта се включи в танца и двете сестрички се вкопчиха в нея, сякаш бе пристигнала кралицата на спектакъла. Те заръкопляскаха и почнаха да следят движенията ѝ, опитвайки се да ги имитират. Марта беше страхотна, движеше се като Шакира. Маргарита гледаше сцената, вкаменена от смайване. Момиченцата забелязаха това и я хванаха за ръцете от двете страни.

— Можеш ли да танцуваш? — попита Паола.

— Можеш ли да танцуваш? — попита Елизабета.

— Не много добре... — призна Маргарита.

— Тогава ще те научим — каза Елизабета.

— Да, ще те научим — повтори Паола.

— Прави като нас — каза Елизабета.

— Като нас — повтори Паола.

Двете застанаха една срещу друга, събраха ръце зад главите си с разперени лакти и започнаха да се люшкат предизвикателно като шестгодишни ориенталски танцьорки. В търсене на подкрепа

Маргарита се озърна към Марта, която продължаваше да танцува в опиянение. Тогава тя също опита да се отпусне във вихъра на музиката и започна да се движи както можеше. На два-три пъти Марко прекоси танца с тротинетката си и презрителната му физиономия подсказваше, че поставя жените на първо място в списъка на нещата, които никой не знае.

Всички бяха толкова луди, че Маргарита постепенно престана да се срамува и почувства как радостта завладява краката ѝ. Сега танцуваха по двойки, макар че Маргарита нямаше представа коя от близначките я е избрала. Не я интересувахе — искаше само да се смее и да танцува.

Музиката свърши.

— Ама теб си те бива — каза Елизабета.

— Да, бива си те — каза Паола.

— Ще танкуваш ли с нас днес следобед? — попита Елизабета.

— Ще танкуваш ли? — повтори Паола.

— Само че трябва първо да си напишете домашните, момичета — каза Марта.

— Написахме си ги всичките.

— Всичките.

— Кога? — попита Марта.

Близначките не отговориха. Спогледаха се и след това всяка от тях заби поглед в краката на другата.

— Трябва да си ги напишете — каза Марта.

— Ама ние имаме съвсем малко. Като ги напишем, ще танкуваме ли? — каза Паола.

— Съвсем малко. Ще танкуваме ли, като ги напишем? — обади се и Елизабета.

— Да, когато приключите, ще танкуваме — увери ги Марта. — А сега марш в стаята.

Марта и Маргарита се добраха до стаята на Марта като корабкрушенци след дълго и мъчително плуване. Маргарита си помисли, че в тази къща е невъзможно да се почувстваш сам; би искала да живее тук, а не в гардероба.

Стаята на Марта беше пълна със снимки на странни места и странни лица с още по-странни изражения. Маргарита се загледа в тях.

Заинтригува я снимката на едно момче с права коса, в чието лице се разбиваше снежна топка.

— Това е Фабрицио — каза Марта. — Баща ми си пада по фотографията и имаме цели стаи, пълни с неговите експерименти.

— Кой е Фабрицио? — попита Маргарита.

Брат ми — отговори Марта.

— Още един? — неволно възкликна Маргарита.

— В какъв смисъл? — попита Марта.

— Не, нищо. Исках да кажа... много сте — поправи се Маргарита.

— Да, и тук винаги е лудница... Фабрицио е най-големият, на шестнайсет години, после съм аз, после Марко и накрая двете близначки.

— Пет... От... една майка? От майка ти?

— Да. Мама работи в театъра. Прави костюмите и декорите, страхотна е. Видя ли онази рокля преди малко? Ушила я е за една пиеса на Шекспир. С татко се запознали на някакъв мюзикъл, за който мама направила костюмите. В края на спектакъла повикали и нея за аплодисментите. Като видял как се покланя с усмивка, татко решил, че тя ще е неговата жена.

— Откъде знаеш? — попита Маргарита.

— Той ми разказа.

— Разказва ти такива неща?

Марта не разбра въпроса, но кимна.

— И представи си, той, който е най-запаленият фотограф, не й е направил нито една снимка!

— Защо? — попита Маргарита.

— Страх го е да не я съсипе.

— Да я съсипе? — повтори Маргарита, пристъпвайки до една снимка на близначките, прегънати на две и подали лица между краката си като някакви щури кукли.

— Да. Татко винаги казва, че фотографията има властта да задържи нещо, което иначе ще изчезне. А с мама не може. Никаква снимка не е достатъчна за онова, което иска да задържи. Малко сложно стана, нали? — попита Марта.

— Не, не. Разбрах те — каза Маргарита и се натъжи.

— А вашите какво правят?

— Разделиха се. Вече нищо не правят.

Марта замълча.

— Баща ми си тръгна, без да каже и дума. Дори не го знам къде е — каза Маргарита, взирайки се в една снимка от плажа, на която ухилената глава на Марко (без очилата) се подаваше от дупка в пясъка.

Марта продължаваше да мълчи.

От очите на Маргарита се отрони сълза, а всички щастливи лица наоколо сякаш я упрекваха, че е тъжна.

Близначките нахълтаха в стаята с дружен вик:

— На масатааа!

От предната стая изскочи Марко с тротинетката, след него едно русо момче с щръкнала права коса, облечено с тениска и бермуди. Беше слабо, със сиви очи като морето привечер и все още детски черти. Маргарита се вгледа в него и то ѝ се усмихна, но когато тя понечи да му се представи, момчето вече търчеше напред с приведени рамене и ръце, хлътнали дълбоко в джобовете.

Обстановката наподобяваше цирков парад: танцуващите близначки, Марко на тротинетката, Фабрицио с щръкналата коса, Марта и Маргарита, която не знаеше как да се яви на подобен обяд с все още зачервени от плач очи. Попита къде е банята и се опита да прикрие сълзите, като си изплакна лицето, но плачът с нищо не може да се укрие.

Марина благослови трапезата. Маргарита се притесни и като не знаеше какво да прави, механично повтори нейното „амин“ в края. Докато се хранеха, Марина разказваше за пиесата, за която подготвяше костюми. Действието се развиваше на остров, което я бе вдъхновила да наподоби дрехите на раковини, корали, водорасли, пяна... Марта, която ходеше на курсове по актьорско майсторство, я засипваше с порой от въпроси и двете заразяваха всички с ентузиазма си.

Близначките мятаха хлебни топчета в чашите на братята си.

— Момичета! Не бива така! — скастри ги майка им, но само след миг направи същото и избухна в смях.

Марко обясняваше какъв експеримент провежда в момента и запълваше разговора с неща, които никой не знае — например, че е невъзможно да кихнеш с отворени очи и ако се опиташ да го направиш, рискуваш очите ти да изхвъркнат.

Близначките силно се впечатлиха и с уплашени възгласи затвориха очи.

Фабрицио мълчеше и наблюдаваше всички. От време на време спираше поглед върху Маргарита, за да прецени реакцията ѝ.

— Как се казват вашите, Маргарита? — попита Марина.

— Елеонора и Алесандро.

— И с какво се занимават?

— Не се знае...

Марта направи гримаса към майка си, която се досети, че ще е най-добре да смени темата.

— Защо не дойдете днес да видите репетицията? — попита Марина.

— Трябва да учим — каза Марта.

— Би било хубаво... — промърмори съвсем тихичко Маргарита, разведрена от мисълта, че тази жена би могла да ѝ стане майка, макар и само за един следобед. Никога не бе виждала майка си на работа.

Докато между близначките се разгаряше спор около законното притежаване на някакво гумено топче, Фабрицио стана да отвори вратата на току-що пристигналия глава на семейството. Близначките скочиха от столовете, вкопчиха се в краката на баща си и почнаха да тършуват из джобовете му, където по стара традиция се криеше изненада за всяка от тях. Едната откри гривничка от кламери, другата книжно чадърче от коктейл и веднага се заеха да сравняват съкровищата си. Бащата на Марта отиде до масата и целуна жена си.

— Днес ни гостува Маргарита — обясни Марина.

— С нея седим на един чин — уточни Марта.

Бащата, който имаше разкошни мустаци, дълга черна коса и кафяви очи, извади фотоапарат от чантата на рамото си. Винаги го носеше със себе си като втори чифт очи.

— И нас, и нас! — викнаха близначките като едно тяло с две глави.

Те се втурнаха да застанат до Маргарита, а Марта я прегърна през раменете. Марко и Фабрицио се дръпнаха настрани от кадъра.

Бащата на Марта щракна няколко снимки, усмихна се и отиде да си измие ръцете, докато Марина му сипваше.

— Винаги ли сте заедно на обяд? — попита Маргарита.

— Когато успеем. Невинаги става, но днес е така — отговори Марина.

В това семейство нямаха нужда от телевизия — по време на хранене вечно имаше кой да разказва нещо, да спори, да се смее или да плаче. Не им трябваше допълнителен шум за запълване на мълчанието. Всички те бяха принудени да слушат и гледат света през очите на другите.

— Как беше днес в училище? — попита бащата, докато седеше на масата.

— Аз открих нещо, което никой не знае — съобщи Марко.

— Не може да бъде!

— Да се обзаложим ли, че не го знаеш?

— На какво?

— На един сладолед — каза Марко.

— Да, сладолед! — намеси се Паола.

— И за мен! — обади се като ехо Елизабета.

Бащата кимна тържествено. Маргарита неволно се засмя.

— Пеперудите усещат вкуса с краката си — заяви уверено малкият учен.

— Колко отвратително! — възкликна една от близначките. Маргарита не успя да разбере коя точно.

Бащата се изненада.

— Ура! — провикна се Марко, който знаеше, че е спечелил за пореден път.

— Ами вие? — обърна се бащата към Марта и Маргарита.

— Имахме математика, история, изкуство и природознание — изброи Марта.

— И струваше ли си?

— Не — каза уверено Марта. — Нищо интересно, само обичайните неща, дете можеш и сам да си ги прочетеш в книгите.

Маргарита бе поразена от този отговор и същевременно облекчена от факта, че Марта не каза какво стана в часа по математика.

— Ти какво обичаш най-много, Маргарита? — попита бащата.

— Да танцува — отговориха близначките, като че въпросът беше отправен към тях. — Вече танцувахме, много я бива!

Маргарита се засмя.

— Не, не... не ме бива. — После смутено се обърна към него. — Не знам.

— Няма ли нещо, което да ти спира дъха? От което в сърцето ти да избухва радост? Нали знаеш, когато ти се доплаква, без сама да разбираш защо... — попита Марина.

Маргарита не разбираше на какъв език говорят в тази къща, но ѝ харесваше.

— Може би... да се върне баща ми — отговори сериозно Маргарита в пристъп на доверие, без сама да знае откъде е дошло.

Фабрицио вдигна очи и се опита да я утеши с поглед. Близначките не разбраха. Марко мълчеше и се чудеше дали темата е достойна да бъде включена в списъка на загадките.

— Знаете ли, че днес ще ги водя на репетицията? — възкликна Марина, за да отърве Маргарита от този разговор, който започваше да става неудобен, ако се съдеше по зачервените ѝ очи.

— Момичето току-що дойде и вече го развалихте... Извинявай, Маргарита... — каза бащата, докато навиваше спагети на вилицата си.

— Може ли и ние да дойдем? — попитаха близначките.

— Ако се държите добре и си напишете домашните — каза бащата.

Марина го погледна с лек укор, сякаш искаше да му каже: „Хубаво ме нареди.“

— Може Фабрицио да ви придружи и да наглежда близначките — каза бащата, гледайки сина си право в очите.

— Добре — съгласи се той, а погледът му уж случайно се насочи към Маргарита. Тя се изчерви.

Марина забеляза това и се усмихна.

— Ами сладоледът? — попитаха близначките в хор.

Следобедът на учителя се изпълни с призраци, които не можеше да прогони. Също като известната картина, в която Дон Кихот, седнал сред стаята, крещи и се бие с рицарските си видения, той се мъчеше да подготви утрешния урок и в същото време напразно отблъскваше думите великани: „любов“, „деца“, „бащинство“, „семејство“... Тогава застана прав на леглото с книга в ръка, рецитирайки на висок глас стихове, които би трябвало да внесат ред в хаоса. Звънецът провали и

това усилие. Той тихо се приближи до вратата и надникна през шпионката.

— Знам, че си вътре! — прогърмя глас, сякаш способен да изкърти вратата.

Учителят се притисна до стената и закри лице със страниците на „Одисея“.

— Отвори, нося ти пощата. Трябва да се подпишеш за препоръчана пратка — каза гласът.

Знаеше, че е измама, но трябваше да се изправи срещу Сцила и Харибда, съчетани в едно чудовище. Вратата бавно се отвори.

— Момче, престани с тия детинщини. Ето ти пратката, подписах се вместо теб. Щом имаш пари за толкова книги, защо не заделиш малко и за наема? — попита строго, но добродушно госпожа Елвира Минерва, портиерката с хиляда очи и хиляда езици.

Учителят взе пакета и внимателно го остави на леглото. Погали го като малко кученце.

— Откога не си подреждал тук, младежо? — попита госпожата, слисана от купищата книги, захвърлени дрехи и мръсни чинии. Тя имаше боядисана в червено коса, пронизателен поглед на сова и напукани ръце от перилните препарати, с които миеше стълбището всеки ден.

Учителят сви рамене.

— Трябва ти съпруга, момче. По-малко книги и повече любов. Това ти трябва — каза жената, слагайки майчински ръка на рамото му.

След това поредно завръщане към реалността учителят рухна на леглото и се хвана за главата. Бе оставил Стела в неведение, бе избягал, без да й каже нищо. И пак се криеше след есемеса. Тя чакаше и може би нямаше вечно да чака. Без нея беше загубен, но тя искаше деца. Нямаше ли средно положение? Животът бе по-мистериозен и от най-заплетения криминален роман, а той не си падаше по кримките.

Елвира се зае да подрежда.

— Знаеш сума ти неща, но каква полза, ако не си щастлив?

Вместо отговор учителят започна да й помага, за да разчисти тълпите призраци, върлуващи из квартирата и душата му.

* * *

Баба Тереза влезе в кухнята. Белите ѝ ръце, осеяни с кафяви петънца и сини вени, излъчваха аромат на лавандулов сапун, нежен спомен за родните ѝ слънчеви поля. Беше облечена с черната траурна рокля, която носеше само през онзи ден от седмицата, когато бе починал Пиетро, също както в петък ядеше само риба. През другите дни носеше светли и пъстри дрехи. Андреа рисуваше и нямаше търпение баба да почне да прави сладкиш, за да ѝ се възхищава. В тази кухня нямаше призраци, а аромати и багри, вкусни продукти, замесвани от две старчески ръце, и листове, изпъстрени с детски рисунки.

— Ще ми помогнеш ли днес, пиленце?

Андреа грейна и очите му се изпълниха с ентузиазъм.

— Какво ще готвим, бабо?

Старицата мълчеше и го гледаше сериозно, много сериозно, сякаш се канеше да изрече истината, която би разкрила тайната на Сътворението.

— Ябълков пай — каза тя и вдигна крехките си ръце като диригент, готов да даде знак за първия такт на симфония.

— Как се прави? — попита Андреа.

— Когато си отворих пекарна тук, в Милано, това беше най-търсеният сладкиш. Избирах подходящите ябълки, не много твърди и леко презрели. Ябълковият пай има тайна, която малцина знаят.

— Каква?

— Някои неща не се казват на глас, пиленце. Просто се правят.

Андреа я гледаше мълчаливо, очаквайки някакво тайнствено посвещение, белязано от мъдростите, които баба повтаряше от време на време.

— Всеки сладкиш има своя тайна... Всичко е в тестото. Сбъркаш ли тестото, сладкишът не бухва, не става. Готови ли сме?

— Готови! — отвърна внукът.

— Ръцете! — каза сериозно баба.

Андреа изтича в банята и си насапуниса ръцете с лилавия бабин сапун. След малко представи за преглед две чисти и ароматни длани.

Баба Тереза започна да подрежда продуктите. Направи вулкан от брашно по средата на мраморната маса, а Андреа подпираше склоновете, за да не се срутят.

— Яйца.

Андреа връчи едно по едно яйцата на баба си, която с леко докосване на ножа ги чупеше и изсипваше върху вулкана от брашно, където жълтъкът се стичаше като лава към средата на кратера. Всичко беше готово. Настана тишина. Баба Тереза вдигна ръце над вулкана. Андреа стори същото, готов да участва в чудото.

Старческият глас отекна в тишината:

— Сега!

И тя със смях зарови ръце в планината от брашно, захар и яйца, последвана от Андреа, който започна да мачка силно и същевременно нежно, имитирайки опитните ѝ движения.

— Който знае да меси, знае и да обича. — Тя стана сериозна и очите ѝ се навлажниха от внезапно долетял спомен. Андреа не разбра, но ѝ вярваше. — По-леко, по-леко, ето така...

Баба Тереза подхвана песен, за да диктува темпото на движенията.

— Какво пееш?

— Всеки сладкиш си има свое тесто и всяко тесто има своя музика — обясни тя. — За всеки сладкиш трябва да пееш подходящата песен, това е тайната на доброто тесто. Всеки сладкиш е направен от песен.

Баба пееше с дълбок глас, който съвсем не приличаше на обичайния ѝ тих говор. Песента сякаш извираше от далечно място, като река, която достига устието, пълна с какво ли не и вече видяла и докоснала всичко, от небето до морето.

Андреа слушаше мълчаливо тия вълшебни думи, докато пръстите ѝ потъваха в тестото, и изглеждаше, че светът е хаос, от който може да възникне единствено ред благодарение на нейните трудолюбиви ръце.

— *Господ ред и покой сътвори на земята, а пък дяволът после обърка нещата.*

— Какво искаш да кажеш?

— Нищо, нищо...

— Бабо, какви очи имаше дядо Пиетро? — попита Андреа, който не бе виждал дядо си и знаеше какъв ефект ще има въпросът.

Лицето на баба Тереза грейна.

— Беше левент... какъв левент! — въздъхна тя.

И започна да разказва, че имал големи очи, толкова черни, че зеницата не се различавала от ириса, и тънки черни мустаци. Било през войната и той я помолил да се омъжи за него по време на отпуск, когато си докарал заболяване на черния дроб, като изял петнайсет яйца наведнъж, само и само да го изпратят у дома и да може да ѝ обяви намеренията си. Старицата говореше сериозно. Спомняше си всяка подробност — как с пожълтяло лице и разтърсван от спазми коленичил и рекъл: „Госпожице Тереза, като спечеля войната, ще се ожения за вас.“

Не спечелил войната, но се оженил за нея, което било по-важно.

— Беше много културен човек, учител. Четеше ми книги на глас и научи и мен да чета.

Очите ѝ се навлажниха и Андреа се взираше смаяно в тайната на една любов, която не свършваше никога, дори и когато изглеждаше, че вече не съществува. Лицето на баба Тереза, унесена в прегръдката на спомените, го очароваше. Тя винаги разказваше тези истории така, сякаш ѝ е за пръв път.

След като сложиха пая да се пече, Андреа я помоли да му разкаже една от онези приказки, които бе слушала в прохладната градина на старата жълта къща с изглед към морето и аромат на жасмин. Когато нямало телевизия и хората се отегчавали по-малко. Андреа обичаше страшната приказка за Колапеше — наполовина човек, наполовина риба, който се гмурнал в Месинския пролив и открил, че Сицилия се крепи на три колони. Но едната от тях била на път да се разруши и той останал да я крепи на морското дъно.

Андреа гледеше като омагьосан с широко разтворени очи и образите се запечатваха в сърцето му като водорасли върху скалите. Такива са приказките — те смекчават острите ръбове и ти позволяват да стъпваш по тях.

Приказките на баба му винаги завършваха с едно и също изречение: „И те заживели щастливо завинаги, а ние тук седим да си чешем езиците.“ Всъщност често казваше „да се облизваме“, защото приказките умеят да залъгват не само времето, но и глада.

— Такъв е моят остров...

— Какъв?

— Люлее се.

— Но нали има Колапеше!

— Дано да държи здраво...

— Кога ще отидем да видим Сицилия, бабо?

— Когато... — Тя никога не довършваше и отправяше надалече към миналото унесен поглед, забулен в тъга.

Докато баба разказваше, Андреа рисуваше, но за тия приказки никога не му стигаха цветовете.

— Бабо, ще ми купиш ли кутия с всичките цветове?

— Когато пораснеш.

— А кога ще порасна?

— Като стане, сам ще го разбереш — каза баба му сериозно, мислейки за деня, когато това се бе случило с нея.

* * *

Герои и хора се смесваха на театралната сцена, където актьорите от трупата претворяваха „Бурята“ на Шекспир. На края на подиума седяха Маргарита, Марта, двете близначки, подпрели брадички с ръце като кукли на витрина, и Фабрицио, чието внимание се разкъсваше между сцената и нещо друго, което го разсейваше. Близначките повтаряха шепнешком края на всяка реплика. Марта едва се сдържаше да не изтича на сцената. Тя също се занимаваше с театър и посещаваше курсове, организирани от една малка компания, наречена „Обичайните заподозрени“. Марина внимателно наблюдаваше движенията на героите и следеше техните диалози, за да ѝ хрумнат нови идеи за костюмите.

*В по-странен лабиринт
не е попадал смъртен! Туй е ребус,
необясним с естествени причини!
Оракул тука трябва да се викне
в помощ на разсъдъка.^[1]*

Така говореше един мъж с прошарена коса, впил въпросителен поглед в небето. Облечен с джинси и черна тениска, той пристъпваше бос между въображаем бряг и мрачна пещера, съществуваща само във

виденията му. Един младеж с права руса коса се опитваше да му вдъхне увереност:

*Кралю,
не си мъчете мозъка напразно
над тези странности!*

Маргарита следеше напрегнато думите им и неусетно се почувства изгубена като тях в най-коварния лабиринт на света, без да знае дали тези криволичещи коридори наистина ще я отведат някъде. Тя погледна децата на Марина. В това семейство всеки подкрепяше другия, защото всички бяха едно цяло. Никога не бе виждала толкова много свобода на едно място. На пръв поглед изглеждаше, че всеки се занимава с нещо различно и върви по самотни пътеки, но в действителност всички играеха една обща пиеса. И нямаше значение каква роля е получил всеки от тях — на шута, на краля, на войника или крадеца... Можеха да бъдат самите себе си. Важното беше „как“ изпълняват ролите си, за да успее спектакълът.

Фабрицио незабелязано се вглеждаше в профила на Маргарита. Беше обърнат с лице към актьорите, но така, че едно просто завъртане на очите му позволяваше да наблюдава движенията на момичето, без да помръдва. Тя имаше малки, леко изострени уши, закрити от черната коса, която се спускаше на хиляди вълни върху раменете. Устните ѝ бяха с коралов цвят, също като ушитата от Марина рокля, а зелените очи я превръщаха в горско създание. Веждите бяха добре очертани, стремителни и елегантни, малкият нос даваше симетрия на лицето, чиято красота щеше да разцъфти с времето. Сянка на тъга я обвиваше цялата като прозрачен воал.

*Нетърпелив съм
да чуя новестта ти. Тя ще грабне
слуха ни, знам.*

При тия думи на мъжа с прошарената коса младежът разпери ръце с дланите нагоре и отговори:

*Ще ви разкажа всичко
и обещавам ви за утре сутрин
море безбурно и попътен вятър,
с чиято помощ бързо ще застигнем
останалите кораби от флота.*

В края на сцената двете близначки изръкопляскаха и актьорите се поклониха към тях.

— Мама пък е ушила страхотни костюми — каза Паола.

— Най-страхотните — допълни Елизабета.

Маргарита се засмя заедно с всички и когато се завъртя, срещна погледа на Фабрицио.

Сред всеобщия ентузиазъм никой не забеляза, че мракът на залата крие едно чернокосо момче с леденосини очи, които безстрастно наблюдаваха всеки жест.

След репетицията Марина изпрати Маргарита до вкъщи. Още в колата настроението на Маргарита започна да се разваля при мисълта какво я чака у дома — не беше отговорила на обажданията на майка си. Наближаваше време за вечеря. Навън светът притъмняваше и вечерта приканваше към покой, но Маргарита очакваше битка, за която нямаше ни най-малко желание. Когато майка ѝ отвори вратата, цялата ярост на страха, провала и отчаянието я тласна да се нахвърли като зимна вихрушка върху дъщеря си.

— Къде беше?

— Никъде.

— Никъде ли? И с кого беше?

— С една приятелка.

— Коя?

— Марта.

— Защо не ми вдигаше телефона?

— Не можех.

- Какво означава „не можех“?
- Бях на театрална репетиция.
- На какво?
- Нищо лошо не съм направила.
- И не можа ли да ме предупредиш?
- Майката на Марта шие прекрасни костюми.
- Защо не ме предупреди?
- Не исках да развалиш всичко.

Елеонора потръпна и се свлече на стола, съкрушена от този отговор.

- Той защо си отиде? — попита Маргарита.
- Не знам.
- Не знаеш ли? Вече никой нищо не знае!
- Опитах да му се обадя... Нищо.

Маргарита видя по лицето на майка си белезите на отчаяние и безнадеждност. В този момент двете бяха по-близки от когато и да било. Искаше ѝ се да я прегърне, да я целува и милва, но някаква сляпа, безжалостна сила не ѝ позволяваше.

- Каж ми истината.
- Вече не ме обича.
- А ти? Обичаш ли го още?
- Да.
- Тогава защо си отиде?
- Не ми е поискал разрешение...
- Не си го обичала достатъчно. Ако човек има съкровище, не го губи. Стиска го на всяка цена — това е въпрос на живот и смърт.
- Сега аз ли излязох виновна?
- Да, ти.

Елеонора отпусна глава върху ръцете си, кръстосани на масата, където чиниите напразно очакваха да бъдат напълнени за вечеря.

Андреа влезе в кухнята и завари майка си сгърчена около собствената си болка. Приблужи се, прегърна я и зарови лице в косата ѝ, някъде около ухото.

— Мамо, обичам те. Никога няма да те напусна. Ти си най-хубавата майка.

Елеонора повдигна лице и видя пред себе си детска рисунка. Къща и жена, висока колкото къщата. Вътре си играеха момче и момиче, а жената чакаше неподвижно на прага, изправена пред празно пространство, нарушавано само от няколко дървета и път, който чезнеше в пустотата отдясно.

Елеонора прегърна сина си и се опита да избърше сълзите си, защото не искаше той да ги вижда, но една от тях капна върху листа и обгърна с влажен ореол чакащата жена. Цветът на болката можеше да бъде само такъв. Сега рисунката беше свършена.

Тя стисна здраво детето и си прости прегрешението, че търси сила от единствения мъж, който ѝ беше останал.

Маргарита се отпусна във ваната. Надяваше се топлата вода не само да измие нечистотиите, които всекидневието натрупва по кожата, но и да я пречисти от коварната отрова, която се разливаше в нея, откакто чу металните думи на баща си. Тя потопи глава. Водата изглеждаше съставена не от водород и кислород, а от сложните чувства на този ден: срам, въодушевление, гняв, страх. Водата ги усилваше и Маргарита можеше да ги разгледа едно по едно. Тя видя зачервеното лице на учителката по математика, докато крещеше на чистачката, усмихнатото лице на Марта, докато четеше хороскопа, грейналите очи на близначките, загадъчните очи на Фабрицио и кръглите очилца на Марко, спагетите на Марина и фотоапарата на съпруга ѝ, жестовете и гласовете на актьорите. Би искала да има семейство като това на Марта, което се появи точно когато нейното се разпадаше, сякаш законът за вселенското равновесие, според който нищо не изчезва и всичко се преобразява, намираще потвърждение и в живота на семействата. Бабиният глас прозвуча в главата ѝ: *Животът е нишка*. Не, по-лошо, животът е кълбо безнадеждно заплетена прежда. Който намери края, е късметлия. После пред очите ѝ изплува бледото вълшебно лице на онова момче със студени и магнетични очи, черна коса и плътно стиснати устни. Какво ли правеше сега и какво мислеше, какви книги четеше, какви момичета харесваше, как движеше ръце, как се смееше и как дъвчеше? Мъката отново я завладя, сякаш майчината ѝ болка бе нейна, сякаш самата тя беше болката на майка си. Водата се плъзгаше по всеки един от тези образи, без да успее да

измие душата от страданието, без дори да я достигне. Едно лице липсваше. Маргарита го потърси и го видя празно, безизразно, отсъстващо. Тя дръпна запушалката и ѝ се прииска да изчезне в канала заедно с мръсната вода на своите чувства.

Застана пред огледалото и се вгледа в капките, които бавно пълзяха надолу по тялото ѝ. Виждаше го такава, каквото беше. Откакто баща ѝ я изостави, тя се чувстваше като одрана, можеше да види оголената плът. По-рано беше твърде близо до себе си, за да се види. Сега болката ѝ даваше пространството, за да се гледа, да се търси, да съществува. Само любовта успява да стори същото.

Тя започна да повтаря ритмично:

— Аз, Маргарита, аз, Маргарита, аз... Маргарита.

С това заклинание се мъчеше да възстанови кожата на душата си, както мидите се опитват да затворят черупките си, докато жесток хищник разкъсва меката им плът.

Излезе от банята гола. Отиде в стаята на майка си, отвори вратата на гардероба и се сви вътре, а болката продължаваше да ръми над нея. Знаеше по-добре от Андреа, че в този ъгъл се спотайва едно чудовище, дебнещо нейната самота. А дали това чудовище, сътворено от мрака, не беше самата тя?

Хищникът я бе довел на едно непознато място — тъмна стая в самата нея, запълнена с призраци и кошмарни създания. Но сега, когато бе вътре, тя осъзна, че това е удобно място, скрито и почти недостижимо. През пукнатината можеше да вижда всички прекрасни неща, които съществуваха в нея, също като огнище, огряващо тази стая в зимната нощ.

Може би в този мрак щеше да намери повече обич, отколкото в студената и измамна светлина на света; все още можеше да се довери на живота, живота в себе си, и ако някой стигнеше до нея, навярно би могла да го нарече Любов. Тъй подобен на хищник в действията, и все пак тъй различен в резултата. Милосърден хищник.

Тя захапа дрехите на майка си и изкрещя в тях чувството си за вина, после изтощена заспа в дървения скют на гардероба.

[1] Стиховете от „Бурята“ и по-нататък, от „Ромео и Жулиета“ и „Перикъл“, са в превод на Валери Петров. — Б.пр. ↑

Изтощена от безсънната нощ, Елеонора се надигна от леглото, но дълго седя на ръба, опитвайки се да си припомни какво бе станало и да си изясни какво я чака занапред. Когато видя очертанията на развалините, които нощта бе скрила за няколко часа, тя реши да се изкатери по тях с надеждата за нов хоризонт — вероятно разочароващ, но поне различен. Дължеше го на децата и най-вече на самата себе си. Пристъпи към гардероба да си вземе халата. Когато го отвори, откри дъщеря си сгушена в ъгъла.

Спеше. Бяха спали съвсем близо една до друга.

Наведе се и я погали. Маргарита я прегърна през врата в просъница, както когато бе малка и мама я вдигаше след сън. Елеонора с усилие я пренесе до леглото. Усети как ръбовете на костите омекват и оживяват под ръцете ѝ. Маргарита не разхлаби прегръдката около шията ѝ, сякаш дълбоката дрямка я бе направила неспособна да лъже.

— Искам да си остана у дома — прошепна тя на ухото на майка си, която я целуна и внимателно я отпусна на съпружеското легло. Сънят обгърна отново момичето като временна и крехка защита от шиповете, които непрестанно раздират твърде нежната кожа на живота.

— И аз — каза майка ѝ, макар че нямаше кой да я чуе.

Денят напредваше. Джулио напразно очакваше Маргарита. Би му стигнало само да я види, за да знае, че животът му все още може да се устреми към ред и красота. Напразно я потърси и през междучасието и в гърдите му започна да се надига някакво странно, може би ново чувство на непълнота, или, както го наричат хората, носталгия. Може да ѝ се бе случила някаква неприятност, или пък да вършеше нещо, в което той при всяко положение имаше правото да участва, вместо да си губи времето с реплики от сценарий, писан от някой друг. Самотата бе неговата сигурност, но сега не искаше да е сам; искаше да я види, да я опознае, да я докосне. Но тя не се появи.

В съседство с класната стая имаше дълга тераса. Достъпът до нея бе забранен за ученици, както потвърждаваше и железният парапет, закриващ наполовина остъклената врата. Но правилата не го засягаха. Той прекоси дългата занемарена тераса със стари напукани плочки, изкатери се върху керемидите на училищния покрив и запали цигара.

Пред него се разкриваха очертанията на града — назъбена линия от покриви, комини, антени и градини. Да, градини. Имаше покриви, превърнати в импровизирани оазиси, миниатюрни горички, експлозии на живот сред бетона. Сградите приличаха на каменни дървета, увенчани със зелени корони. Искаше да живее на такъв таван, който гледа право към небето и се преструва, че епохата на горите не е отминала и все още има неща, сътворени от природата, а не от човешка ръка. „Красотата и свободата са достатъчни, за да живееш“, би казал един от любимите му герои, Алекс Супертрамп, търсейки убежище сред чистите ледове на Аляска, далече от лъжите и човешката злоба.

Ако имаше такава тераса, щеше да засади на нея голямо дърво, чиито корени постепенно да обгърнат по-долните етажи. Би искал да се изкачи на върха на това дърво, оттам да погледне целия свят и да се слее с ветровете, които веят над всичко и всички. Би искал да има къща със здрави стени, а не разядена от мухъл и старост. Би искал светът да е гостоприемно място и красотата да стане достъпна веднъж завинаги. Би искал да има някого до себе си.

Остана на покрива до монотонния сигнал на последния звънец. Не го потърси никой, освен вятъра. Това бе неговата свобода — да не го забелязват. Извади черния бележник, който винаги носеше в джоба си, намери добре познатата страница и прочете:

*О, леки ветрове от юг и изток,
които сбирате се за игра
и ласка над главата ми,
летете, към онзи остров бързо отлетете!
Ще я намерите на сянка да седи,
под своето дърво любимо,
онази, що ме изостави.*

Кажете, че разплакан ме видяхте.

Такива стихове пишеше тайно. И се срамуваше.

Той изгаси последната цигара, след като я беше изпушил до филтъра, и се запита дали да бъдеш недоволен означава да бъдеш човек. Разпери ръце над покрива, осеян с петна от изсъхнали лишеи, и си пожела поне една малка частица от небето да влезе в него, да си намери място и да остане там.

— Как си? — попита неуверено Марта от другия край на телефонната линия, докато слънчевите лъчи почваха да гаснат, победени от неусетното и неизбежно прииждане на есенния здрач.

— Горедолу — отговори Маргарита. — Какво имаме да правим за утре?

— Онзи младият учител е луд! Дрънка по-странни работи от всеки друг. Каза ни, че страшно много думи идват от латинския, а ние ги ползваме, без да знаем. Например някои от имената на месеците. Знаеш ли, че месец март е наречен така, защото бил посветен на Марс, януари — на Янус, юни — на Юнона...

— Ама че забавно... Само че месеците в училище са си все същите, дори и да им сменим имената...

— А после ни обясни какво означава думата *интелигентен*! — каза Марта, опитвайки да разчупи стената, издигната от Маргарита.

— Ммм? — престори се на заинтригувана Маргарита.

— Това идва от *intus* — „вътре“, и *legere* — „чета“. Тоест интелигентен е онзи, който умее да вижда вътре в нещата, хората и фактите. Той каза, че важното е не да трупаш много опит, а да умееш да извлечеш същината от онова, което си преживял — обясни Марта.

— А...

— И освен това смята, че дори името на футболния отбор „Ювентус“ е латинско и означава „младост“. Момчетата изпаднаха във възторг и някои го попитаха дали „Интер“ и „Милан“ не идват пак от латинския...

— А за утре? — попита Маргарита.

— Трябва да открием произхода на някои думи. Да ти ги продиктувам ли?

— Казвай.

— Пиши: *спекула, милитаризъм, либерален, студио, квадрат, натура, скулптор, нормален...* и освен това...

— И освен това?

— Трябва да научим наизуст първото склонение: *rosa, rosae*.

— Първото какво?

— Има го в учебника. Ако искаш, после ще ти обясня.

— И това ли е?

— Да, но не забравяй да си донесеш „Одисея“, защото от утре започваме да я четем. Той разпредели героите и трябва да се подготвим за четене на глас. Казва, че така ще се научим да чуваме гласовете на героите, а оттам и сърцата им. Вярно е, и в театъра става така. На мен учителят ми харесва, защото ни вярва... има страст... Аз ще чета Пенелопа, жената на Одисей. Адски съм развълнувана, сега сядам да се подготвя!

— Ами аз... трябва ли да направя нещо? — попита Маргарита тревожно.

— Не, но той каза, че всички ще минем по реда си и ще оценява начина, по който четем, затова трябва да се подготвяме у дома.

— А... — промърмори Маргарита и започна нервно да намотава кичур коса около пръста си.

— Днес видях в училище едно много готино момче — сподели Марта.

— А... — повтори Маргарита.

— Имаше сини очи, много светли, почти прозрачни. И дълга черна коса, провиснала над челото... Беше убийствен!

Канеше се да цитира хороскопа си, който обещаваше чудесни любовни срещи, но се въздържа, за да не събужда неприятни спомени.

Маргарита си помисли за момчето, което бе срещнала пред тоалетната, но премълча.

— Искаш ли после да излезем? — попита Марта.

— Имам да уча... Ако свърша по-рано, ще ти се обадя — отвърна уклончиво Маргарита, за да не откаже направо.

— Добре.

— Тогава до утре — каза тя, разкривайки какво мисли всъщност.

— До утре — каза и Марта. — Или до по-късно, ако размислиш. А... имаш много поздравявания от близначките. Питат кога ще дойдеш пак да танцувате.

— Скоро. Чао.

— Чао.

Маргарита взе учебниците и латинския речник. Искаше да напише на първата страница на тетрадката името и фамилията си, но после се задоволи да напише просто „Мъртви неща“.

Елеонора чакаше да поговори с Габриела, учителката на Андреа — млада жена с поглед на героиня от фентъзи. Имаше намерение да ѝ обясни какво става в дома им. Габриела я посрещна с доволна усмивка и се разрови из купчинката рисунки на масата. Обстановката беше пъстра и светла, създадена за творчество. Тя извади един картонен лист.

— Андреа прекарва повечето си време в рисуване. Забавлява се да пресъздава героите от приказките, които разказвам, смесва ги и си ги представя в нови ситуации: жабата и магарето, пеперудата и лисицата... Рисунките му се различават от тези на другите деца, той сякаш умее да изобрази онова, което свързва нещата — обясни с гордост Габриела.

Елеонора кимна, но се боеше, че Андреа би могъл да използва тази способност, за да се опита да запълни отсъствието на баща си. Изчакваше удобния момент да каже на учителката за какво е дошла.

— Има обаче нещо, което ми направи впечатление, и исках да ви го кажа. Напоследък не играе с другите деца. Само седи, мълчи и рисува. А днес им дадох задача: да нарисуват звездно небе, за да отговорят на въпроса: „От какво са направени звездите?“ И ето какво нарисова Андреа.

Учителката подаде рисунката на Елеонора.

Елеонора се вгледа в листа. На него имаше концентрични кръгове, които се свиваха по спирали към ослепително бели светещи точки, изпъкнали почти релефно върху фона на небесната синева.

— Нали и вие виждате, че има нещо гениално? — каза учителката, гледайки смаяното лице на майката. — Знаете ли как го направи?

Елеонора поклати глава.

— Всички други деца започнаха със звездите в ярки цветове — жълто, оранжево, зелено, синьо, розово, — както бих направила и аз, за да ги вградят после в синьото небе. Андреа обаче започна от синьото, като от време на време оформяше концентрични кръгове с недокоснат бял център — и белотата на хартията му придаваше различни измерения.

Всъщност рисунката изглеждаше като поле, осеяно с бели светещи точки с различни размери, които напомняха далечни светлинки в края на тунел.

Учителката заговори отново:

— Беше много съсредоточен, плезеше езиче и стискаше устни, когато сините кръгове трябваше да се свият, за да оставят едното идеално бяло око.

Елеонора знаеше, че детето е наследило от баща си навика да плези език в мигове на усилие и съсредоточеност. Правеше така при всяка трудна задача. За Андреа не звездите плуваха в тъмнината, а тъмнината покриваше като надупчено одеяло огромното бяло пространство, изпълнено със светлина.

— Разбирате ли, Елеонора, децата казват много повече с творчеството си, отколкото с думи. От начина, по който играят, можем да разберем отношението им към живота — обясни учителката.

Това бе самата истина: начинът, по който хората вършат едно или друго, разкрива как живеят; начинът, по който се любят, разкрива по-добре от хиляди думи как обичат. Когато престанат, обикновено е, защото вече не се обичат.

От известно време Елеонора не можеше да се люби със съпруга си, беше ѝ досадно да я докосва и се отдръпваше. Душата се укриваше някъде и тялото не успяваше да я последва. Постепенно съпругът ѝ престана да я търси. А когато тя отново се приближи към него, той, който винаги беше нежен и страстен любовник, я отблъсна.

Това се повтори и тя започна да подозира, че зад тази телесна умора се крие друга жена. Тя вече не беше красива, не беше неговата любов.

Няколко нощи предпочете да спи на дивана. И се почувства отвратена, когато той я потърси пак, но без капка нежност и с изкуствена страст, която само усилваше самотата. Не разкъсаха

железните си окови, за да стигнат заедно до звездите, а издигнаха още една стена около сърцата си. Тя имаше усещането, че е фалшива, и това я изплаши. Не се чувстваше обичана, а използвана. Той получи своето и не сметна за необходимо да каже поне една дума. А когато покъсно тя се опита да заговори на тази тема, той се отдръпна с раздразнение. Между тях увисна враждебно мълчание, изпълнено с чувство за вина.

Рисунката на Андреа и думите на учителката подтикнаха Елеонора да намери смелост, за да се изправи срещу онова, което избягваше досега от страх, от привързаност, по навик или поради липса на верните думи. Смелостта често идва, когато е твърде късно, защото страхът ни пречи да виждаме по-надалече и ни кара да се опитваме да контролираме онова, което губим, защото това решение е най-бързо, безопасно и безболезнено.

Като видя майка си, Андреа се отдели от децата, с които си говореше. Учителката посочи рисунката му и го попита с широка усмивка:

— От какво са направени звездите?

— От светлина — отговори уверено Андреа, без сам да разбира какво е казал.

— И защо? — попита възторжено учителката.

Елеонора гледаше сина си, а той се взираше в нея, търсейки отговора за нещо, което никой не знае.

— Защо, Андреа? — нежно попита Елеонора.

— Защото Земята е пълна с мрак.

Двете жени замълчаха, после Елеонора загуби смелост да говори за онова, което я мъчеше. Каза на детето да си приготви чантата и Андреа отиде да си вземе албума и кутията с боички.

Елеонора понечи да върне рисунката на учителката.

— Задръжте я, госпожо — каза Габриела. — И ако ви трябва помощ, разчитайте на мен.

Елеонора се усмихна и очите ѝ издаваха желанието да прегърне тази жена и да се разплаче, но нямаше смелост нито за прегръдката, нито за сълзите.

— Благодаря.

Тя хвана Андреа за ръката и двамата излязоха от училището, а учителката ги проследи как се отдалечават, без да поглеждат назад.

Андреа рисуваше, за да не плаче. Това може би го правеше истински художник и със сигурност го правеше уникален, защото там, където се крие болката, израства перлата на живота.

Следобедната светлина проникваше през завесите, а димният мирис на града се смесваше с аромат на септемврийски цветя, които Елеонора обичаше да засажда в правоъгълни саксии на перваза, както бе научила от майка си, с тънки и прави пръчици, които да поддържат още крехките им стъбла. Маргарита се ровеше из речника, търсейки произхода на думите. Това домашно по латински се оказа по-интересно, отколкото очакваше, и я разсейваше от мрачните мисли.

Спекула: (от лат. *specula* — наблюдаване) — користна търговска сделка за лична изгода...

Либерален: (от лат. *liber* син, дете) — свободолюбив, свободомислещ...

Толкова много думи идваха от латинския, но произходът им сякаш разкриваше точно обратни неща: наблюдателят ставаше користен, а синовете бяха свободни. Маргарита се чувстваше откъсната от света като страничен наблюдател, но това не ѝ носеше нито свобода, нито изгода.

Натура: (от лат. *natura* — природа) — същност, характер, темперамент...

Унесе се във видения за природата, за гори и дъбрави, където сред гъстата зеленина се крият какви ли не заплахи: вълци, великани и вещици, древни руини и жалки колиби... Тя потъна из тия дебри на мисълта. Всеки би изтълкувал това като обичайната неспособност на четиринайсетгодишните да се съсредоточат, но всъщност бе точно обратното. Именно онова, върху което се съсредоточаваше сърцето ѝ, я откъсваше от досадното присъствие на уроците. Разсейването,

зареният в далечината поглед, всъщност е истинското внимание и очите, които сякаш не гледат нищо, в действителност виждат всичко.

Тя започна да търси дума, която да не е в списъка.

Меланхолия: (от гр. *melancholia* — черна жлъчка) —
униние, тъга, печал...

Взе мобилния си телефон и набра един номер.

— Ало?

— Бабо, обажда се Маргарита.

— Какво е станало? — Баба Тереза редовно използваше минало свършено, но в случая то бе съвсем уместно.

— Как си? — попита Маргарита.

— Добре, радост моя. А ти?

— Какво ти казваше дядо, когато ти ставаше тъжно?

— Водеше ме да видя морето.

— Защо?

— *Хубостта и парите не остават скрити.*

— Какво?

— Хубавите неща не могат да се скрият. Дядо ти казваше, че красотата е единственото нещо, което ни напомня, че си струва да живеем.

— И ставаше ли ти по-добре?

— Да, щом гледах морето и той стоеше до мен... Морето винаги беше там, красиво и мълчаливо; то умее да чака и да повтаря, че всичко ще бъде наред. После дядо ти ми намираще за подарък нещо, изхвърлено от вълните на плажа, сред изсъхналите от слънцето водорасли. Караше ме да затворя очи, слагаше го в ръката ми и аз трябваше по допира да разбера не само какво е, но и какво изпитва той към мен, сякаш чувствата му са скрити в това нещо.

— Например?

— Веднъж ми подари кръгло и гладко камъче. Беше неговата обич — простичка, без изненади, вечна... Друг път сложи в дланта ми парченце цветно стъкло, загладено от морето...

— И какво означаваше то?

— Може би, че острите неща с времето се смекчават, че любовта превръща дори парче от бутилка в скъпоценен камък и че аз правя с него точно това.

— Защо „може би“?

— Защото той не ми обясняваше смисъла. Прегръщаше ме, целуваше ме... Беше нежен...

Мълчание от двете страни. Баба Тереза се бе унесла в спомени, Маргарита в надежди.

— Ах, мъничка моя! Колко живот имаше в тази любов. Огромен живот... Беше като домашен хляб, никога не свършваше. Обичахме се и обичта винаги беше нова, като морето...

— Бабо, и аз искам такава любов...

— Ще я имаш, радост моя. Ще я имаш...

— Сигурна ли си?

— Абсолютно сигурна. Кога ще ми дойдеш на гости? Намерила съм чудесна сладка извара за гофрети.

— Скоро.

— Чао, пиленце, радост моя.

Баба Тереза не се боеше да говори открито, дори и по телефона. Тя притежаваше неподправената искреност на всички древни и силни неща — морето, скалите, слънцето и поговорките.

Маргарита пак се наведе над латинската граматика и зачете на глас:

— *Rosa, rosae, rosae...*

Представяше си, че държи бодливо стъбло на роза. Не можеше да види листенцата, подредени според деликатния и непоклатим закон на божествената пропорция, присъщ на всичко красиво в природата. Усещаше само бодлите, докато продължаваше да повтаря:

— *Rosae, rosarum, rosis...*

Само бодлите.

Телефонът иззвъня.

Елеонора се надяваше да е той. Беше опитала да му се обади, но или не отговаряше, или нямаше връзка. Къде беше? И с кого? Ами ако се чувстваше зле и нямаше смелостта да ѝ каже? От работата не

смееше да му звъни. Притесняваше се от секретарката и стажанта. Той не отговаряше. Включваше се само телефонният секретар.

— Ало.

— Добър вечер, обажда се Марина, майката на Марта, съученичката на Маргарита.

— Добър вечер, аз съм Елеонора, майката на Маргарита.

— Марта ми каза, че днес Маргарита не е ходила на училище. Онзи ден беше у нас и се тревожа да не сме я засегнали с нещо...

— Не, просто не се чувстваше добре. Благодаря ви.

— Би било хубаво да се запознаем. Маргарита е прекрасно момиче! Всички я харесахме от пръв поглед. Особено танцуващите близначки...

— Моля?

— О, извинявай. Нали може да си говорим на „ти“? Близначките са двете ми малки дъщери. По цял ден танцуват може би защото са израснали в контакт с моята работа. Аз правя театрални костюми. Та казвах, че моите близначки, Паола и Елизабета... Елизабета се роди първа, значи е по-голямата... с две думи, въвлякоха дъщеря ти в техните хореографии.

— Разбирам — каза Елеонора, неволно заразена от този хаотичен ентузиазъм.

— Добре. Така че се надявам да се срещнем в най-скоро време. И... исках да те питам още нещо. Мислиш ли, че на Маргарита би й харесало да ходи на театрални курсове заедно с Марта? Дъщеря ти има чудесни очи, с такива очи е идеална за рецитали.

— Ами не знам... Сега са в началото на годината. Трябва да учи и не искам много да се разсейва...

— Права си, но все пак помисли. Ще се забавляват заедно.

— Добре, благодаря, че ми се обади.

— Извинявай, Елеонора. Последно. Тя не хапна почти нищо. Може би не харесва спагети, или вече не се е чувствала добре...

— Не мисля.

— Марта ми каза, че Маргарита повърнала в час. Затова си помислих, че може да има връзка. Но нали знаеш, притесненията на майките...

— Как? Повърнала? Но... тя не ми е казала нищо! — възкликна Елеонора и в гласа й прозвуча ужасът на една майка, която вижда как

дъщеря ѝ бяга точно когато най-много се нуждае от помощ.

— Може би не е искала да се тревожиш.

— Е... може би — отговори неуверено Елеонора. — Както и да е, благодаря ти за всичко. И за обаждането.

— Довиждане, Елеонора, и много поздрави на красивата ти дъщеря, сигурно и ти си много красива.

Елеонора помълча около секунда, което за телефона е цял век, после отвърна:

— Благодаря.

След като затвори, Елеонора тръгна към стаята на Маргарита. Завари я да лежи на леглото с книга върху корема и да се взира в тавана, сякаш гледаше звездно небе.

— Свърши ли с домашните?

— Да.

— Как си?

— Добре.

— Искаш ли нещо за ядене?

— Не.

— Да не ти е призляло в училище?

— Не.

— Днес хапна ли каквото ти бях приготвила?

— Да.

— Имаш ли нужда от нещо?

— Не.

Елеонора се оттегли като човек, който е сбъркал вратата. Отиде в кухнята, отвори торбата с боклука и видя най-отгоре обяда, който беше оставила на дъщеря си. Недокоснат.

Седнал пред монитора, учителят довършваше автобиографията си. Търсеше някаква допълнителна работа — преводи, сътрудничество с някое издателство... Гледаше изреченията, подредени под името му, изписано с получер шрифт, и снимката — усмихнато, гладко избръснато лице. Дата на раждане, образование, специалност, домашен адрес, семейно положение, досегашен професионален опит, езици, връзки с културни организации, награди за поезия и публикации... Под снимката с широко отворени очи и усмивка, на която би завидяло

самото бъдеще, се разкриваше рентгеново изображение на живота му върху две кратки странички.

Но за да бъде пълна, автобиографията му би изисквала поне по една страница за всяка година от живота, а за някои години дори по страница и половина, като например годината на зрелостните изпити или годината на инцидента... Вместо текущ и постоянен адрес би искал да изброи пейзажите, които е видял и докоснал, придружени от свързаните с тях спомени: градове, хълмове, планини, езера, реки, морета. Това бяха неговите адреси. Ако можеше, би посочил за свой баща Данте, а за майка — Емили Дикинсън. Реалния живот би заменил с всички пътища, по които бе стъпвал, дори и безименните, но останали в паметта му. Беше съставил списък на постиженията си, или по-скоро на чуждите преценки за неговите постижения, но къде можеше да вмъкне какво мисли за света, за хората, за щастието и любовта? Къде беше графата за приятели? За мечти? За болки? И най-вече къде можеше да разкаже за времето, прекарано със Стела? Това „необвързан“ в графата „семеино положение“ беше чиста лъжа. Трябваша му цели страници, за да разкаже за нея, за очите и устните ѝ, за вечерната ѝ рокля в аквамаринов цвят, за аромата и косата ѝ. Трябваша му празни страници, за да разкаже, че не умее да я обича и се страхува да се ожени за нея. Сякаш всички тия неща нямаха значение в преценката за човека.

Това на екрана беше неговата цена, а не стойността му. Номерът на обувките, а не пребродените с тях земи.

Изтри всичко, включително името и фамилията си. Остави само снимката и изписа отдолу думите на един поет, чието име дори не си спомняше.

*Всяко дърво е само дърво,
всяко цвете е само цвете.*

Когато щракна, за да запази текста, студената светлина на монитора освети очите му, изпълнени с гняв. Той стана и излезе да търси спасение другаде.

Учителят яхна колелото и отвори списъка с аудиокниги в айпода си. Използваше велосипедните обиколки, за да слуша класици, които вече бе чел. Слушането на любими слова му помагаше да вижда нещата по-добре, да има повече въпроси към хората. Когато зърваше лицето на усмихната млада жена, слушайки в същото време как Кити била влюбена в Левин, това лице ставаше по-разбираемо. Ахав и неговата свирепа гонитба на белия кит превръщаха прибирането на някой уморен минувач от работа в метафизично усилие. Стиховете на Данте преобразяваха града в задгробно царство, където спасените души се смесваха с прокълнатите. Думите на великите автори усъвършенстваха сетивата му и изграждаха допълнителен смисъл, извисяваха обикновеното, откъсвайки го от рутината, превръщаха в поезия всекидневната проза.

Градът беше пълен с истории — истинската биография на нещата и хората. Къде бе изчезнал огънят, около който мъжете и жените са си разменяли спомени, за да се спасяват от скука и анонимност? Къде бяха приказките, които са помагали на децата да не се боят от смъртта, болката, кръвта и задгробния живот? Сега телевизорът разказваше приказки, ала те траеха не по-дълго от времето, отделено да бъдат разказани.

Мъчеше го необяснима носталгия по живота на хората, с които се разминаваше. Кой знае какво можеше да му разкаже тази жена без грим и с разчорлена коса, това момче със зареян в далечината поглед или това дете, в чиито очи имаше място само за майка му...

Литературата го подтикваше да подслушва сам себе си, като че вътре в него имаше врата, зад която някой нашепваше важни тайни. Същата тази врата искаше да разкрие на своите ученици. Да ги изтръгне от безпътицата на повърхностните мисли, от властта на мимолетните емоционални реакции, за да изгради едно място, една стая, където шепотът на собственото „аз“ ставаше осезаем, като шума на морето в раковина. Но само красотата знае как да намери пътя, за да те поведе за ръка към онова място, където говориш на себе си и чуваш себе си. Литературата те кара да бъдеш на „ти“ със своите мисли и да разбереш дали са наистина твои.

И очите на Стела го подтикваха към същото пътешествие. Тя имаше право: колко се бе променил, откакто я срещна! Научи се да съчетава цветовете на дрехите и да се грижи повече за здравето си. И

преди всичко най-сетне се примири със собствените си колебания — тя не само ги търпеше, но и ги насърчаваше. Сега обаче точно тези колебания я отдалечаваха от него и Стела изглеждаше променена. В очите ѝ се бе появило нещо непознато за него. Толкова добре им беше заедно, закъде да бързат? Защо трябваше да променят всичко точно сега, когато и бездруго вече си имаше куп проблеми? Когато получиш постоянно назначение — тогава да, тогава би променил всичко, би могъл да я обича истински в един нов дом. А ако тя междувременно го напуснеше? Той завъртя по-силно педалите и зави в улица с еднопосочно движение. Помисли си за есемеса на Стела и това му даде още повече сила и решителност. Този път щеше да се справи. Педалите го доведоха пред нейната къща. Без да слиза от колелото, той натисна звънеца на домофона.

— Да? — раздаде се писклив глас.

— *Как, светиньо, с името си да ти кажа кой съм?* — отвърна той със стих, познат и за двамата.

Вместо отговор отсреща прозвуча въздишка, увиснала между гняв и желание.

— Моля те за прошка — каза учителят.

Отново тишина, после долетяха думи, които подхващаха нишката на прекъснатата игра:

— *Кажу: защо и как дошъл си тука? Висока е градинската стена...*

Учителят се усмихна и отговори:

— *Не спират зидовете любовта. Когато нещо е възможно, тя не се колебава да го стори...*

Тишина. Нещо се пречупи в играта и гласът стана студен:

— Докажи го, думите не са достатъчни. Дори най-красивите. Не поезията прави любовта, учителю, а точно обратното!

Учителят замълча и отново осъзна пропастта между мислите му и реалността.

Натисна педалите с надеждата да избяга от болката. Но колкото и да бягаше, тя го следваше като сянка.

— Там ли си? — попита безизразният глас на домофона. Не беше там. Бягаше. Караше напосоки, лудо влюбен в Стела, но неспособен да я обича.

Джулио се завърна сред анонимните стени на къщата, където спеше. Нямахме семейство да го чака, а група момчета като него и хора, работещи в дома: социални работници, няколко доброволци, психолог и дежурен лекар. Прибираше се там само защото имаше една лекарка, която умееше да го изслушва и да облекчава болката му, макар че той се срамуваше да си го признае. Тя имаше черна коса и необикновени очи — ту зелени, ту сини в зависимост от осветлението. Не се ограничаваше само с работата си като останалите, но вършеше и нещо повече.

По това време на денонощието в дома бе оживено — някои си приготвяха вечеря, други играеха на карти, трети на плейстейшън. Излишно бе да се надява, че ще го оставят на мира, но поне я нямаше лелката, която с часове наред му разправяше за грижите си, сякаш той си нямаше предостатъчно свои.

— Хей, поете, къде се загуби? — попита едно пъпчиво момче с карти в ръка. Наричаха го така, откакто намериха бележника със стиховете.

Джулио не го удостои с поглед. Когато влизаше тук, той се превръщаше в непристъпна крепост и не разговаряше с никого. Само с лекарката, когато беше на смяна.

Насреща му се зададе един доброволец на име Филипо, но всички му викаха Франки заради диджея, когото харесвал, когато бил на тяхната възраст.

— Здравсти, Джулио, как си?

Вместо отговор Джулио попита:

— Докторката?

— Днес трябваше да си тръгне по-рано.

Джулио не реагира.

— Цигара? — предложи доброволецът, опитвайки се да завърже разговор.

Той кимна. Ръцете на Филипо изглеждаха искрени. Подаде му цигара и предложи да излязат на балкона. Джулио го последва и още щом Филипо му поднесе огънче, той му обърна гръб и се загледа към улицата.

Доброволецът пушеше и от време на време извърщаше глава, търсейки поне визуален контакт. Джулио не го удостояваше с

внимание и оставяше дима да изпълни дробовете му, за да прогони разочарованието от отсъствието на лекарката. А и очите на онова момиче не му даваха покой.

— Ако бях духът от лампата, какво би поискал, Джулио?

— Да млъкнеш.

Замълчаха отново, но Филипо не се отдръпна.

— Защо лекарката си тръгна по-рано? — попита Джулио.

— Каза, че има работа.

— Каква работа?

— Не знам. Годеникът ѝ дойде да я вземе. Мисля, че се подготвят за сватба...

Джулио замълча и ледът в сърцето му стана още по-твърд. Той стисна зъби, после захвърли недопушената цигара, която изчезна в пустотата сред взрив от искри. Той също изчезна.

Филипо остана да гледа мълчаливо как градът на хората се разтваря в сумрака.

На вечеря Маргарита не каза нищо и не докосна храната.

— Болна ли си?

— Не.

— Защо не ядеш?

— Не съм гладна.

— И на обяд не си яла нищо.

— Не е вярно.

— Всичко е в торбата с боклука.

— Не мога.

— Защо?

— Повръща ми се. Не зависи от мен.

— Искаш ли нещо друго?

— Защо си отиде?

— Не знам. Не ми отговаря.

Маргарита стана от масата. Направи две крачки, но веднага ѝ се зави свят и рухна на пода. Не беше яла повече от двацет и четири часа. Елеонора се хвърли към дъщеря си, която беше в съзнание, но гледаше объркано и изплашено.

— Детенцето ми — прошепна тя, притискайки главата ѝ към гърдите си.

Тъмнината поглъщаше всички сенки, които светлината усърдно бе очертавала през деня, и обгръщаше минувачите с неволно чувство на страх. Един прозорец на училището се отвори и неясен силует се промъкна през него като гуцер, търсец убежище между камъните.

Училището, тъй оживено през деня, сега приличаше на гробище, където лежаха погребани напразните усилия на учители и ученици. Всичко бе тихо и неподвижно. В коридора цареше мътен мрак, нарушаван тук-там от тънки ивици светлина, прорязани от уличните лампи. Приличаше на писта за кацане. От пода лъхаше мирис на амоняк.

Той влезе в класната стая и седна зад катедрата. Гледайки черната дъска, се запита как е могъл да прахоса толкова много време в тази стая, която на тъмно разкриваше още по-безмилостно колко е жалка. По стените се мерзелееха профили на оръфани географски карти с очертанятията на Океания и Америка, старата черна дъска беше по-тъмна от мрака в стаята, способна да погълне и осуети всяко човешко усилие. На неговата възраст някои хора бяха пътували към тези новооткрити континенти, рискувайки живота си, а той седеше да гние между четири порутени стени.

Над всичко се стелеше прах, занемареност, нечистотия — скрити от тъмнината, но доловими на допир. Тънък слой тебеширен прах покриваше чинове и столове, подобни на развалини след земетресение. Това е училището.

Този слой тебеширен прах трябваше да бъде измит. Нуждаеше се от почистване, но най-вече от истина.

Без шум и съвсем бавно, сякаш извършваше някакъв ритуал, Джулио тръгна към тоалетната на втория етаж, запуши мивките и пусна крановете. После направи същото на първия етаж и на партера. Постоя да погледа водата, която шуртеше буйно от крановете и скоро щеше да залее тоалетните и коридорите, да бликне надолу по стълбището като пречистващ водопад. Време беше да си даде ваканция. Сред нощната тишина се чуваше само плисъкът на вода като тих звън на строшено стъкло.

Измъкна се през прозореца, откъдето бе влязъл. Прозорецът беше скрит зад старите рафтове на библиотеката и не го използваше никой, освен Джулио, който редовно идваше да си открадне някоя книга за четене, когато се укриваше горе на покрива. Сега грабна в движение от историческия раздел една книга за завоеватели и пирати. Беше си събрал доста прилична библиотека. След като се измъкна, грижливо затвори капаците на прозореца, за да създаде впечатлението, че никога не са преставали да възпират достъпа на външния свят, както се полага на всеки почтен училищен прозорец. Той беше ангелът пътешественик между два свята, свързваше ги и ги спасяваше.

На улицата нямаше жива душа. Никой не видя доволната му усмивка.

Наблизо мина черният велосипед на учителя, който все още бродеше без цел и посока, сякаш никой не го управляваше. Не се познаха, защото нощта ги криеше един от друг. Съвсем лека светлина би стигнала, за да зърнат по лицата си една и съща слабост и ярост. И може би тогава щяха да си подадат ръка, за да разбият черупката на самотата. Но светлината винаги чезне, когато е необходима.

Елеонора машинално преглеждаше номерата в мобилния си телефон, търсейки някого, пред когото да изплаче болката си и да помоли за помощ. Илария... не. Твърде често бе хвалила пред нея съпруга си и сега не вървеше да се оплаква. Ана щеше да говори за дрехи, вместо да я изслуша. Може би Енрика, но отдавна не се бяха чували и изглеждаше грозно да я потърси точно сега, когато имаше проблеми. А и не искаше познатите ѝ да разберат в какво положение е изпаднала. Това би означавало да загуби уединението, от което се нуждаеше. Нима бе възможно в този проклет списък от имена да няма нито един човек, способен да я изслуша? Докъде бе стигнала... Работа, семейство и няколко повърхностни приятелства за разтуха в свободното време. Видя семейния си живот и той ѝ заприлича на вечеря от полуфабрикати: малък, затворен, ограничен в рамките на безопасното.

Зърна едно име без фамилия. *Марина*. Коя беше? После си припомни топлия глас на майката на съученичката на Маргарита. Не го помнеше как точно звучеше, но си бяха разменили телефонните номера. В този късен час сигурно щеше да я помисли за луда. Но тя беше прекалено самотна и искаше да я приемат такава, каквата е.

Позвъни.

— Елеонора?

— Извинявай, че се обаждам по това време. Имам нужда от помощ.

— Какво мога да направя?

— Не знам — каза Елеонора и в очите ѝ бликнаха сълзи.

— Пак ли? — жално възкликна една учителка.

— Пак! — провикна се възторжено едно момче.

Светлината и водата бяха основните елементи на това утро. Светлината прегръщаше уличните ъгли и блестеше във водопадите, бликащи по фасадата на училището. Сивата сграда на научното крило, посветена на един учен, който за децата можеше със същия успех да бъде комик, напомняше жив фонтан благодарение на играта на водните струи, изпълнени със слънчева светлина.

Наоколо се бе струпала тълпа от ученици, учители и минувачи; застанали в полукръг, всички се възхищаваха със зяпнали в различна степен усти, в зависимост от възрастта и ролята. Момчетата от девети клас бяха хипнотизирани. Шахтата на училищното стълбище предлагаше истински вихър от красота с дълги каскади от стремглаво летяща вода. Струите подскачаха по стъпалата като бързеи на планински поток. Шумът на течението превръщаше училищния вход в своеобразна пещера, идеална за геоложки експедиции.

Новаците и по-наивните предполагаша скъсване на тръбите, други говореха за случайно забравени кранове.

Учителят по рисуване стоеше с разгърнат вестник, сумтеше и от време на време изгърсваше ядно:

— Наводниха ни!

Марта споделяше с Маргарита хороскопа си, който обещаваще: „Интересни новини ще ваят от небето, не ги изпускай.“

Маргарита кимаше, без да я слуша. Гледайки с възхищение буйните водни струи над входа, тя си спомни за римския Пантеон с онази голяма дупка в средата на купола, която според легендата не пропускала водата в дъждовни дни, но редовно позволявала на дъжда да наводнява пода. Над момчетата се разнасяше възторжена глъчка, напомняща за подобни възгласи по летните плажове.

Джулио пушеше и повече от всички останали се наслаждаваше на съвършенството на своя пречистващ шедьовър. Изпитваше несравнимата радост на преуспял творец.

От коридора излезе портиерът, обут с високи гумени ботуши, и се приближи до директора, който трепереше край входа и внимаваше да не си намокри кожените мокасини. Поговориха.

Директорът се обърна и без да повишава глас, каза на тия, които стояха най-близо до него:

— Всички да се прибират, училището е наводнено.

Новината се разнесе като бурна вълна и когато достигна стотиците ученици, струпани около сградата, породила нови тревожни въпроси за потвърждение и подробности. Накрая избухна радостен вик — всичко бе вярно, нямаше да има училище.

„Красотата и свободата са достатъчни, за да живееш“, каза си Джулио.

Учителят по рисуване сгъна вестника и си тръгна. Маргарита продължаваше да гледа като хипнотизирана как фасадата бълва вода. Джулио я наблюдаваше отдалече. Тя приличаше на слисано щастливо дете и заслугата за това бе само негова. Доволен, той също се усмихна. Изгаси цигарата и докато се провираше през тълпата, мина край младия учител, който, обзет от някакво Дионисиево безумие, изкрещя:

— Учениците от девети „А“ в парка с мен!

Учениците любопитно се завъртяха към него. Джулио спря. Двамата се погледнаха в очите — същите тези очи, които се търсеха снощи в мрака, без да го знаят. Това продължи само миг, но всеки от двамата надникна в душата на другия. Джулио се запита как може този млад мъж да е толкова глупав, че да си прахосва живота с подобна професия. Учителят се запита откъде у момчето тази самонадеяност, за да отправи такъв поглед към преподавател. После вдигна ръка, стискайки „Одисея“ като пътеводител, и пак изкрещя:

— Учениците от девети „А“ с мен!

Измъкна се от навалицата и след него се проточи върволица момчета и момичета, смаяни от невероятните новини, които денят сипеше също тъй щедро, както водата, бликаща по фасадата.

— Нали ти казах! Нали ти казах! — повтаряше Марта, подскачайки около Маргарита. — Никога не греша.

— Кой?

— Хороскопът...

— Къде отиваме? — попита русата хубавица, която се притесняваше, че не е с подходящи обувки за разходка.

— В парка — отговори учителят, като че това бе най-очевидното решение.

— В парка? — повториха няколко ученици. — Какво ще правим?

— Ще учим — каза той.

Младежите си шушукаха, питаха се как ще приключи тази история. Някои се оплакваха, защото биха предпочели да се приберат още сега.

Облян в пъстри багри и светлина, паркът край училището приличаше на облак конфети, хвърлени в синевата на този ден. Учителят поведе класа към средата на моравата, където застана на фона на един огромен дъб. Накара учениците да насядат в полукръг на тревата, сякаш се готвеше да изпълни някакъв древен горски ритуал. Русата търсеше място, където да не изцапа белите си панталони.

— Можете и да легнете — каза учителят.

— Да легнем? — рязко попита Марта, без да се притеснява от факта, че говори с учител.

— По корем. Или на една страна — обясни той с лека ирония, имитирайки с дясната си ръка двете хоризонтални пози.

Все по-заинтригувани от това приключение, учениците се отпуснаха на свежата мека трева, без да откъсват очи от усмихнатото лице на учителя. Тревата, листата, дори и самата земя сякаш излъчваха нежен аромат.

— За днес никакъв латински! Нека се посветим на Омир — заяви той, като че говореше за приятел, с когото са пили снощи.

Надигна се шепот, играта бе свършила.

Минувач с куче спря да погледне тази група деца, събрана около един дъб, и някакъв възрастен, който жестикулираше като дете. Момиче със слушалки в ушите намали скоростта на сутрешното си бягане и извади едната слушалка, за да разбере какво става.

— Знаете ли кой е измислил синонима на „училище“, думата „школа“ — попита учителят, размахвайки „Одисея“.

Тишина.

— Омир! — провикна се Алдо с детски блясък в очите.

— Почти позна... — усмихна се учителят.

Над класа избухнаха спонтанни аплодисменти, а Алдо вдигна ръце, сякаш бе вкарал гол на стадиона „Сан Сиро“. Учениците се разсмяха неудържимо. В очите им грееше щастието на хора, открили

вярната връзка между обич и знания. Зениците им бяха разширени, макар че никой от тях не бе пушил, а тревата им служеше само за сядане.

— Гърците са измислили думата „школа“, която произхожда от *schole*. И знаете ли какво означава? — попита учителят.

Минувачът седна на близката пейка да слуша, а кучето му се втурна да обикаля около налягалите деца. Момичето, което доскоро бягаше, започна да прави упражнения — не прекалено наблизко, но така, че да може да чува. Ето, класът беше в пълен състав. Какви чудеса може да прави училището, ако е истинско училище, помисли си щастливо учителят сред своето паство.

— Хайде. Никой ли няма представа какво означава?

— Скука? — подметна Алдо през смях.

Учителят го погледна в очите, поклати глава и мълчаливо изчака някой друг да си изпробва късмета.

— Учение? — предположи Гая, едно момиче с много дълга коса.

Учителят поклати глава.

Никой друг не се осмели. Очакването нарастваше и учителят обяви с драматичен глас:

— Свободно време!

Децата се спогледаха с недоумение.

— Да, приятели. Гърците са ходили на училище в свободното си време! Така си почивали и се занимавали с онова, което най-много харесвали.

— Тия гърци са луди — заяви Алдо.

— Затова не влязох в класическата... — добави седналият до него Даниеле.

— Хулиганите, които наводниха училището, неволно ни направиха подарък: можем да опитаме да се насладим на училището такова, каквото е наистина, а не на нелепата инквизиция, която заставя трийсет момчета и момичета на четиринайсет години да седят между четири стени по пет-шест часа на ден... Гърците провеждали училището така — на открито. Наблюдавали, слушали, усещали, докосвали и се опитвали да отговорят на въпросите, зададени от самите тях или от учителите им...

Мълчанието стана тъй дълбоко, както и интересът на децата, които се питаха накъде води тази реч. Градските шумове се превърнаха

в почти незабележим звуков фон, както става, когато красотата е запленила душата.

— ... Ако всичко това, което учите в клас, не ви помага да живеете по-добре, забравете го — заключи учителят. — Ние не четем „Одисея“, защото трябва да я познаваме, защото е включена в програмата, защото някой министър е решил... Не! Не! Не! Четем я, за да обичаме по-силно света.

Той се изчерви.

— Да обичаме? — попита прехласнатата русата.

— Точно така, да обичаме. Само който умее да чете историите, разбира какво става в тях... Само който знае как да разчита героя, може да разпознае в страниците сърцето на приятел, приятелка, годеник, годеница — каза учителят и веднага му хрумна, че тия думи изобщо не се потвърждават от неговата способност да разбере Стела. Затова бързо добави: — Стига приказки, да започваме! Отворете книгата в началото на поемата, където е написано: *Музо, запей ми за този герой многоопитен...*^[1].

Маргарита имаше чувството, че сънува: светът би трябвало да е точно такъв — ясен и безметежен. Сякаш бе излязла във ваканция, без да напуска училище. Учителят започна да изброява героите от Първа песен и онези, които искаха да ги изпълняват, вдигнаха ръце.

— Атина? Добре... ще бъдеш ти, Ана! — каза той на русата. — Телемах?

Никой не отговори.

— *Abest*-обади се едно бледо момче с щръкнала коса.

— Точно така, *abest*! Но без Телемах сме за никъде... Кой иска да играе ролята на Телемах? — попита учителят.

Някаква муха или оса избръмча край лицето на Маргарита и тя размаха ръка да я пропъди.

— Добре, поemi го ти, Маргарита... Няма значение, че е мъж каза с усмивка учителят, опитвайки се да разбуди ентузиазъм у най-трудната си ученичка.

Русата се засмя, въртейки пръст до слепоочието си. Приятелките ѝ се разкиснаха.

— Аз всъщност... — опита се да възрази Маргарита, но млъкна веднага.

Досега изпълненията ѝ в клас бяха катастрофални. Сега имаше шанса да се реабилитира или окончателно да изпадне в скандалната категория на чудаците.

— Значи сме в пълен състав! Да започваме. Аз съм Омир и следователно ще чета описанията, вие останалото. Внимание...

Той мълчаливо изчака поне трийсетина секунди, така че думите да изплуват от тишината. Дъбовите листа шумоляха като шепот на развълнувана публика, преди завесата да разкрие сцената. Учителят се изкашля и даде начало на магията:

*Музо, запей ми за този герой много опитен,
който странствува дълго,
откакто порути свещената Троя,
много поселища хорски видя и позна обичаи.
Много страдания той по морето пустинно понесе,
своя живот да спаси, а другарите вкъщи да върне.*

И тъй, върху това късче зеленина, под закрилата на едно дърво и в светлината на ранната есен, се извиси Олимп със своите безсмъртни богове. Чуваше се морският прибой по скалите на Итака, а изоставеният Телемах се жалваше с гласа на Маргарита три хилядолетия по-късно:

*Моята майка разказва сега, че съм син Одисеев.
Сам аз не зная. И кой ли със сигурност знае рода си?*

Атина му отговори. И макар че говореше русата, Маргарита чу думите на богинята да проникват до дъното на душата, докато разбуждаха смелостта на Телемах и го призоваваха да тръгне да търси баща си, а ако не го намери, сам да стане негов заместник, да се превърне в бащата, от когото не помнеше нито мирис, нито цвят на очите, тъй като бе тръгнал на война, когато синът му бе още в люлката:

*На тебе, възраст момчешка надрасъл,
детински игри не приличат.*

...

*Но на тебе прилича, мой друже,
тъй снажен израсъл,
да се покажеш безстрашен,
та внуци да те прославят.*

...

Имай за другото грижа ти сам и помни що ти рекох.

Така говореше богинята на едно момче без баща. Така повтаряше високомерно русата, което правеше Атина доста антипатична за Маргарита.

После дойде ред на Омир, тоест на учителя.

*Тъй му богиня Атина издума и бързо изчезна —
вън излетя като птица незрима, на него пък вдъхна
сила и смелост в гърдите и той за баща си обичен
още по-ясно си спомни.*

Възможно ли бе тия думи да са за нея? Възможно ли бе в „Одисея“ да е описана нейната история? Възможно ли бе училището да е такава? В сина на Одисей тя намери приятел, способен да разбере нейната болка. Обзет от мъка по баща си, Телемах решава да тръгне да го търси и тайно от майка си подготвя кораба, а призори на следващия ден потегля, сам с морето и болката, впитва в сърцето му. Маргарита слушаше последните думи на Първа песен и чу как Телемах влиза в стаята си, придружен от бавачката.

*Цяла нощ там Телемах на леглото под овнешко руно
мислеше само за пътя, по който го тласка Атина.*

Тя почувства страха на Телемах и неговата надежда. Почувства как момчето ѝ става близко. И той без баща, и той все още дете, принудено да порасне. Нищо не се бе променило през вековете. Най-великата поема на всички времена започваше с болката на едно момче, което трябва да намери баща си.

Маргарита затвори очи и се унесе в спомени за баща си, опитвайки се да го върне като с магия. Питаше се дали боговете са на нейна страна...

Учителят замълча. Учениците се спогледаха доволни. Бе минал около половин час. Толкова малко? Всички се изненадаха. И все пак бяха видели толкова много, бяха посетили тъй много места, бяха вдъхнали мириса на море, на страх, кръв, болка, сълзи и музика.

— За днес училището свърши — каза учителят.

— Няма ли да ни обяснявате? — попита плахо Марта.

— Няма нищо за обясняване. Всичко е в страниците на книгите. Просто ги отворете, а не е зле и да ги прочетете... — отвърна иронично той и добави: — *Timeo hominem unius libri!*

— Тоест?

— Боя се от човека, за когото съществува само една книга.

— *Non multa sed multum!* — смая го с отговора си Маргарита.

— Кой ти го каза?

— Дядо ми го повтаряше често.

— Какво означава? — попита Марта.

— Чети не много, а надълбоко.

— За днес стига, желая ви хубав ден — освободи ги учителят, леко раздражен от тази гледна точка, която му противоречеше. После извади книга от чантата си, облегна се на дъба и зачете.

Учениците се разпръснаха, но няколко останаха да си говорят и да му задават спонтанни въпроси, породени от любопитство.

— На колко години е бил Телемах?

— Красива ли е била Пенелопа?

— Какво означава „сивооката Атина“?

— Защо казват, че съдбата се намира на коленете на боговете?

Учителят отговаряше подробно на всички въпроси, цитирайки пасажии по памет.

— Сгоден ли сте? — попита русата.

— Не обсъждам личните си дела... — отговори с усмивка учителят, но някаква неприятна мисъл го накара да се намръщи в следващия миг.

Русата се изчерви и бързо се озърна да види дали някой не ѝ се присмива.

Малко по малко всички си тръгнаха, съхранили в сърцата си един паметен учебен ден. След години нямаше да помнят петото латинско склонение, формулата на калиевия нитрат, датата на битката при Ватерло и имената на авторите от литературния кръг Скапилятура, но в паметта им щеше да остане подаръкът на водата — Първа песен на „Одисея“ в парка до училището. Както всички хора, те щяха да търсят в сърцата си онова, което е родено от свобода, щедрост и страст, а не голото знание, което не е достатъчно за паметта. Само обич и болка се помнят.

Доволен, че е провел урок, какъвто не би могъл да подготви и за цял месец, учителят се унесе в четене на „Перикъл“ от Шекспир. Когато след малко откъсна очи от книгата, за да се настани по-удобно, видя едно момиче да седи на няколко метра от него с обвити около коленете ръце и да го гледа мълчаливо. Приличаше на копнинена буба — сгушена в тази поза, тя наблюдаваше как по лицето на учителя се редуват героите, за които четеше. Ако преди, докато четяха Омир, ѝ се струваше, че вижда маска на гръцки бог, усмихнат, но страшен, сега виждаше съвсем обикновено лице на случаен минувач.

Учителят искаше да се престори, че не е забелязал, но момичето го гледаше втренчено.

— Маргарита!

Тя не отговори.

— Какво работеше дядо ти?

— Беше учител.

— А!

Маргарита се изправи бавно и седна до него. Лекият ветреца в това утро на въздуха и водата разсипа косата по раменете ѝ. Тя се облегна на дънера, отново прегърна колене и затвори очи.

— Искаш ли нещо? — попита заинтригуван той.

Тя вдигна пръст пред устните си, после помоли:

— Четете на глас.

Учителят понечи да я смъмри за неуместната самоувереност, но си каза, че момичето може да има проблеми с общуването. Зачете на глас от началото, опитвайки се да променя тона в зависимост от характера на героите.

Паркът също променяше цветовете си, следвайки танца на слънцето. Учителят четеше думите на един баща, откъснат насила от дъщеря си, с която разговаря след много години, без да знае коя е.

Да чуем.

Ако при точна сметка

твойта мъка достигне само хилядна от мойта,

то ти си мъж, а моето държане — момичешко.

Но ти приличаш, мила, на мраморно Търпение,

което, усмихнато над царски гроб,

надвива най-тежката беда.

От чий си род?

Кога си се откъснала от него?

И как наричат те, девойко сладка?

Разказвай, умолявам те. Ела, седни до мен!

Маргарита се запита дали цялата литература говори за нея. Учителят неволно се бе превърнал във врата, през която от един далечен и по-истински свят идваха отговорите за неща, които никой не иска да знае. Във всекидневния живот никой не иска да му разкажеш историята, която гризе сърцето ти, а ако някой все пак попита, никой не може да разкаже тази история, защото не намира точните думи, правилните нюанси и смелостта да остане гол, крехък, неподправен. Тази история трябва да дойде отвън, както се случва, когато книгите ни избират и авторите стават приятели, на които бихме искали да позвъним в края на четенето, за да ги попитаме откъде ни познават и как са узнали нашата история. Тази история е огледало, което те кара изненадано да възкликнеш: тя е моя, това съм аз, но нямах думи да те разкажа. И може би откриваш, че не си съвсем сам на света.

Когато учителят млъкна, Маргарита стана и с лице, изкривено от болката, която всяка дума бе събудила в нея, изрече по-скоро на себе

си, отколкото на него:

— Думи.

После си тръгна с усмивка на благодарност, примесена с меланхолия. Знаеше, че в живота нещата не свършват, както би искал Шекспир, със срещи между дъщери и изгубени бащи.

— Хубави думи... — добави тихо учителят, склонен да прониква в тъмните дебри на болката само заради своите герои. Помисли си, че това момиче е наистина необикновено, и малко го плашеше възможността някой ден да има също такава „проблемна“ дъщеря.

Той потърси в чантата си писмото, което бе написал на Стела в опит да прекъсне непоносимата тишина. Беше пълно с хубави думи, прикриващи както винаги липсата му на смелост. Смачка листа и го хвърли в най-близкото кошче.

* * *

Момчето с ледените очи бе видяло всичко от една съседна пейка. Стигаха му само жестовете и израженията. Последва момичето, което се отдалечаваше, без да поглежда назад, с отчаяния копнеж на дете в супермаркет, което внезапно е загубило майка си от поглед и трескаво я търси сред анонимната тълпа.

От небето се сипеше порой светлина, обливаща сгради и хора. Маргарита и Джулио обаче оставаха непрозрачни, сякаш носеха дъждобрани против светлината. Тя бавно се връщаше към дома си с надеждата, че всяко забавяне дава шанс да се случи нещо — може би неочаквана среща с баща ѝ. Какво ли правеше той в този момент? Дали седеше затворен в някоя тъмна стая, мислейки за тях, дали беше с друга жена на тропически остров, или пътуваше към незнайно място, където да започне нов живот с нова самоличност... Копнееше за прегръдката му с всяка фибра на тялото си. Защо не искаше да се покаже поне пред нея? Нима вече не беше неин баща?

Джулио последва Маргарита от разстояние. Гледаше я как броди по улиците на града, търсейки нещо. Ръцете ѝ ту се свиваха в юмруци, ту потупваха по бедрата, ту изчезваха в джобовете и тя свиваше глава между раменете си, сякаш за да се предпази от нещо, готово да я

нападне всеки момент. Какво криеше това тяло, каква тайна имаше под тази обвивка от нежна кожа?

Маргарита видя една млада жена да се взира потресено в дисплея на телефона си. Навярно лоша вест от годеника ѝ, помисли си тя. Виждаше, не можеше да не вижда. Защо по лицата има толкова много болка? И радост като мъничко диво цвете в една огромна и непроходима гора. Виждаше кората и сърцевината, лицата и живота под тях, чуваше музиката на нещата. Каква музика бе това? Може би на самия живот?

Джулио видя как ръцете на същата млада жена потрепериха и се отпуснаха. Може би това е животът — да обичаш, да страдаш, и онова, което си избрал да вършиш между тях две чувства. Нещо го караше да следва момичето, но не смееше да признае дори пред себе си, че причината може да е любовта. Та той дори не знаеше какво е любов. Имаше я само във филмите.

Приблужи се дотолкова, че можеше да я докосне. Би искал да зарови лице във вълнистите ѝ коси, да сложи ръка върху измъченото рамо или да плъзне устни по тънката шия. Беше само на една крачка от нея и я гледаше, като че е негова, но след това я задмина. Не му достигна смелост. На него, който крадеше без нито един провал. Боеше се, че може да се загуби в лабиринта и да застане лице срещу лице с Минотавъра; да стигне твърде близо до слънцето с крилата си от вощък. Боеше се да обича?

Задмина я и ѝ обърна гръб.

Маргарита усети минаването на това същество, чувстващо се далеч по-уверено в нощната приказка, отколкото сред светлината на утринния град. Вгледа се в раменете и стройната фигура — сякаш бе готов всеки момент да излети. Искаше ѝ се да види лицето на това момче, но то крачеше бързо, потъна в тълпата и изчезна сред безличието на хиляди други гърбове.

Учителят пхна книгите в чантата като рицар, прибиращ оръжията след битка. Ставаше късно и стомахът му се бунтуваше. Наоколо хората пресичаха парка, всеки тръгнал, накъдето го води

животът. Неподвижните и безмълвни дървета наблюдаваха всичко с безкрайно търпение. Докато четеше, той се чувстваше прероден, но когато погледна хората около себе си, Стела пак се върна при него и животът отново го плашеше.

— Смили се — прошепна той, припомняйки си Данте, попаднал между зверовете и горските дебри. — Смили се — повтори, но нямаше Вергилий да му помогне.

И той остави страха да го оплете в своя лабиринт, а гората да го погълне.

Мобилният телефон на Маргарита иззвъня.

— Идваш ли с мен на театралния курс? — попита Марта.

— Не мога да играя, срам ме е.

— Стига де! Ела само да пробваш.

— А какво правите?

— Движение в пространството, упражнения за доверие в другите, усъвършенстване на гласа, импровизации... такива неща.

— Доверие в другите?

— Много е дълго за обяснение. Ела да видиш.

— Добре. У вас ли да дойда?

— Да, чудесно! Чакам те.

Маргарита изплакна чинията от самотния си обяд, изгаси телевизора и отиде в банята да си измие зъбите. Докато търкаше и пяната щипеше езика и венците ѝ, тя зърна четката на баща си. Беше я забравил. Косъмчетата бяха захабени. Маргарита ги погали, сякаш докосваше загрубялата кожа на баща си с леко набола брада. Взе четката и я пъкна в джоба си. За късмет.

Влезе в стаята си. Чантата с учебниците бе захвърлена на леглото. Трябваше да си напише домашните. По късно... Следобедът изтичаше и трябваше да го догони. Тя излезе отново на светло, устремена към дома на Марта, а градът разкри пред нея нови улици, недокосвани от стъпалата ѝ.

Застанали боси на паркета, десетина момчета и момичета слушаха инструкциите на една жена със съвсем бяла кожа. Тя ги

приканваше да се движат свободно в пространството. Маргарита започваше да открива как босите крака помагат да стъпваш по-уверено по земята, макар и да те боли повече.

— Отворете сетивата си, *listen to your body* — повтаряше жената. Тя се казваше Ким и беше наполовина американка.

Маргарита се озърна към Марта, търсейки обяснение, но Марта бе твърде съсредоточена.

— Спрете, затворете очи и започнете да се поклащате на пети. Почувствайте контакта на стъпалата си с дървото. Усетете аромата на предметите в залата и на застаналите до вас. Чуйте шумоленето на дрехи и скърцането на паркета. *Feel everything you can*.

Упражнението продължи няколко минути и Маргарита се смая, че осезанието и обонянието разкриват толкова много неща, а обикновено ги използваме толкова малко.

— Сега отворете очи и се разходете по сцената. Гледайте в очите всички, които срещате, движете се бързо. Запитайте се каква история крият. Намирате се в един студен град, *very cold...* — каза Ким.

Всички се опитаха да пригледят движението си към тази въображаема сцена. След като я възприемеха най-старателно, те трябваше да премахнат околната реалност или по-скоро да я съчетаят с фантастичните елементи, предлагани от Ким. Така стигаха до един скрит и неизчерпаем резерв, способен да събуди заспали спомени и да въздейства върху сетивата, сякаш въображаемите неща наистина имаха очертания, повърхности, миризми.

Марта присви рамене като от студ и кръстоса ръце. Едно мършаво момче разтърка длани, после ги вдигна да духне върху тях. Паркетът се бе превърнал в сив заснежен път; измръзналите хора бързаха да се приберат у дома, преди уличните лампи да разлеят мътна оранжева светлина.

Маргарита се чувстваше като риба на сухо, срамуваше се да предаде тялото си в плен на въображението.

Марта мина край нея и я погледна в очите, без да даде знак, че са се срещали някога, сякаш бе непозната, бродеща по зимните улици на Санкт Петербург, Прага или някой друг град. Вдигна длани към ушите си, като че я боляха от студ. Маргарита кихна заради праха, който краката им вдигаха от сцената.

— *Well done!* Някой от много старание ще си докара настилка — отбеляза Ким.

Маргарита се усмихна и се отпусна в играта, за чиято достоверност неволно бе помогнала. Усети опиянението на това да се откъсне от света.

— Сега небето става все по-бяло, а облаците приличат на леден свод. Кожата ви почервенява, очите ви се изпълват със сълзи, носът ви тече. Опитайте се да почувствате тялото си в зимния студ. По дърветата няма листа. Всичко е вкаменено от студа. Само хора излъчват топлина, облачета пара се вдигат от носовете и устите им.

Момчетата и момичетата играеха в ритъма на импровизацията и непохватните им незрели тела откриваха една непозната хармония. За кратко те овладяваха силите, които избухват в юношеската възраст, и бяха изумени, че могат да ги насочват, накъдето си искат, без да загубят контрол. Магията на театъра.

Маргарита сложи длани на бузите си, сякаш за да прикрие типичната руменина на зимните дни, които украсяваха лицето ѝ с две идеално кръгли червени петна като в японските рисувани филмчета. Видя разпръснати по сцената гниещи листа, усети миризма на мускус по камъните, почернели от пушек. Скелетът на едно орехово дърво се мъчеше да изтръгне от небето някаква тайна. Тя кихна отново.

Спомни си как баща ѝ я караше да си вдигне шалчето пред устата в такива дни, как хващаше ръцете ѝ в своите, за да ги стопли. Сега той отново беше до нея. Тялото ѝ се преобрази. Поне на тази сцена можеше да бъде щастлива. Приюти се във въображаемия зимен ден и в жената, каквато все още не беше. Една щастлива жена в бял снежен ден.

Веднъж, докато се разхождаше с баща си, той изведнъж спря и посочи снежинките, които започваха да се сипят от небето. Опитвайки се да съживи този миг, Маргарита вдигна поглед нагоре, където лампите и таванът отстъпиха място на гъст бавен снеговалеж. Тя спря под това небе и протегна шепа да хване няколко снежинки, докато следеше с поглед тяхното бавно спускане. Привлечени от този жест, няколко момчета спряха до нея да гледат небето и да се чудят, че вали сняг — първият сняг на една въображаема зима.

— Сега срещате някой познат, с когото отдавна не сте се виждали. Снегът ще направи тази среща още по-неочаквана и

сърдечна. *Amazing, astonishing...*

Децата се разпръснаха към ъглите на залата. Снегът се сипеше все по-обилен и тих, дори вятърът бе притихнал.

Маргарита бавно вървеше по пътя, а снежинките обсипваха палтото ѝ с бели точки. Споменът ставаше по-ясен, изплуваше уверено от несигурността на миналото и разцъфваше като жива истина. За миг тя затвори очи и остави въображаемите снежинки да гаят лицето ѝ. Когато погледна отново, пред нея стоеше едно момче.

Момчето се усмихна. В мъждивата бяла светлина на деня бледосините му очи излъчваха студено и диво сияние.

Маргарита също се усмихна широко, после вдигна очи и проследи непредсказуемия бяг на една снежинка, докато най-последно я хвана с върха на пръста си и я докосна с език.

— Каква е на вкус? — попита момчето. Имаше ясен и открит глас, който стопли сърцето на Маргарита.

Тя погледна нагоре, позамисли се и отговори:

— На облаци.

— И какъв е този вкус? — попита той, влизайки в играта.

— Опитай го.

Момчето бавно протегна длан към една снежинка. Щеше да му избяга и той трябваше да се наведе и да я последва във внезапния порив на вятъра, пригаждайки движенията на силното си и стройно тяло към безтегловното ѝ падане. Снежинката кацна върху дланта му миг преди да докосне земята. Той се изправи и я поднесе към устата си.

Маргарита затвори очи, след това пак ги отвори.

— Имаш право — каза той. Черната му коса закриваше очите от бляскав лед. После попита, сякаш се познаваха от много отдавна: — Как си?

— Добре. А ти? — отвърна тя, парализирана от тези очи, от този глас и от снега, който продължаваше да вали все по-обилно.

— От часове те търся — отговори той.

— Защо? — попита Маргарита.

— Ти трябва да ми обясниш.

— А сега се разпръснете за ново упражнение — извика Ким.

Всички се отдалечиха. Маргарита остана в средата на сцената, където бе срещнала Джулио, а той ѝ обърна гръб и се отдалечи през

въображаемата виелица, докато мракът го погълна, сякаш бе свърнал в странична уличка, едва очертана в нейната и неговата фантазия.

— Хей, ти, *what's your name, baby?* — попита Ким.

— Маргарита — съобщи гордо Марта. — Нова е. Аз я доведох.

— *Margherita, this is your cup of tea!*

— Марта ме покани да дойда, аз ѝ казах, че не умея... — оправда се Маргарита, без да подозира, че току-що Ким ѝ бе казала точно обратното. Ако беше италианка, думите щяха да са „това ти е хлябът“.

— Ти имаш талант. Следвай другите; започваме ново упражнение.

Маргарита все още се чувстваше запленена от тези очи: в студен зимен ден едно фантастично същество бе слязло заедно със снега, бе заговорило с нея и тя не можеше да различи въображаемото от реалното.

Потръпна. Да, той наистина разговаря с нея. Яви се като боговете от „Одисея“, преоблечен в човешки облик. Марта я изтръгна от унеса с прегръдка около шията.

— Браво! Чули какво каза Ким?

— Познавате ли се? — попита Маргарита, без да я слуша.

— Ким? Разбира се, страхотна е... Играла е в цял куп мюзикъли!

— Онова момче...

— Кое? — попита Марта и се озърна към начинаещите актьори.

— Няма значение... Какво казваше за Ким?

— Тя е приятелка на майка ми и никога не греша: каза, че имаш талант. Наистина ли никога не си излизала на сцена?

— Никога. Просто го оставих да се случи.

— В какъв смисъл?

— Не знам, това са неща, които никой не знае...

Единственото, което искаше да знае в момента, бе къде са изчезнали онези сини очи, напомнящи реки, родени от недостъпните ледници, които слизат, за да се влеят в едно море, черно като най-рядка перла. Звучеше безумно, но ѝ липсваха.

[1] Цитати от „Одисея“ са в превод на Георги Батаклиев — Б.пр.

Елеонора също тъгуваше за своя мъж, когато след уморителния работен ден отиде да вземе Андреа от къщата на майка си. Андреа гледаше детски филмчета, а Тереза беше в кухнята. Тя живееше в кухнята, сякаш от там винаги можеше да направи нещо, с което да смае света. В момента сръчно режеше моркови за някакво тайнствено рагу от месо и зеленчуци.

Елеонора остави чантата си на масата и се загледа как майка ѝ работи с безкрайната си търпеливост, напомняща тази на природата. Когато бе в кухнята, тя никога не бързаше. *Бързата котка слепи ги ражда* — повтаряше ѝ го още откакто беше дете и претупваше домашните си. Тереза търсеше съвършенството сред тенджери и подправки, аромати и жестове. За нея готвенето не бе въпрос на необходимост, а на живот, то не зависеше от характера, а от културата — но що за култура е това, щом няма време да готви и купува храна за затопляне в микровълнова печка? Елеонора си спомни за странната готвачка от един роман, която похарчила всичките си спестявания, за да приготви обяд за своите домакини — недружелюбни пуритани и скъперници. Майка ѝ беше като тази жена: даряваше времето си на другите, като че не държеше да го запази за себе си, или сякаш го имаше в неизчерпаеми количества.

Елеонора следеше с поглед плавната работа на ръцете ѝ и за момент потъна в спомена за вафлените пурички, плодовите торти, марципаните, сладоледите от диня, млечните кремове... които се редуваха на трапезата им всяка неделя, откакто се помнеше. Най-много обичаше вафлените пурички — издирваше шоколадовите бучици в пълнежа от сладка извара и ги вадеше, за да ги изяде всичките заедно най-накрая. Това бе момент на радост за всички, събуждаше божествената част на живота. Нямаше по-ужасно наказание от това да я оставят без десерт — за слаба оценка, за грубост към възрастните, за някой каприз. Струваше ѝ се, че я лишават не просто от десерт, а от най-хубавото в самата нея, и то през най-хубавия ден от седмицата — ден без училище, ден за разходка с баща ѝ Пиетро, ден за игри. В

неделя около сладкиша всички се усмихваха. Всички заедно. Денят бе посветен на Бог — онзи Бог, който отдавна вече нямаше място в живота ѝ, толкова чужд и безмълвен бе станал.

— Как си, мамо?

— Както е рекъл Господ. Ами ти, дъще? — отвърна Тереза, после избърса ръце в престилката си и пристъпи към нея.

— Страхувам се за Маргарита.

Тереза я покани да седне и сложи на масата чиния бадемови бисквитки. Тя знаеше, че страданията карат душата да се укрие и че можем да стигнем до нея само ако изцелим тялото, за да се изпълни отново с душа.

С жест, който навярно бе усвоила още като дете, Елеонора тайничко грабна една бисквитка, лапна я цялата и вторачи поглед в пространството. Тереза мълчеше. Беше се научила да чака. Дългите години на готвене и рецепти я бяха научили, че трябва да оставя всичко да върви по пътя си, че маята ще надигне тестото, когато му дойде времето.

— Не разговаря с мен, отдръпва се. Не искам да загубя и нея, мамо — каза Елеонора с постепенно заглъхващ глас.

— *Защо да се мокриш, преди да завали?* Къде е той, дъще? — отвърна Тереза.

— Не знам. Мисля, че е в къщата край морето.

— В Сестри? — попита Тереза и в гласа ѝ плъзнаха бавно издължените сицилиански съгласни.

— Така мисля.

— Обади ли му се?

— Да. В кабинета му отговаря само телефонният секретар. Набрах номера в Сестри и той вдигна, но когато разбра, че съм аз... затвори телефона.

— Значи мъжът ти си има друга.

Елеонора онемя, но не можеше да я намрази, макар да бе казала онова, от което се страхуваше най-много.

— Защо иначе ще изостави хубавица като теб, дъще? Къде ще намери друга такава? — Тя прегърна дъщеря си и я целуна по косата. — Защо не отидеш да го потърсиш?

— Той си тръгна, без да каже и дума, а аз да го търся?

— Каква гордост... Ако искаш да се върне, трябва да изпробваш всичко.

— Не, мамо. Той трябва да се върне и да поиска прошка. Да видим дали после ще има друга!

— Дъще моя, защо не разбираш? — каза Тереза и я погали по раменете.

— Какво има за разбиране, мамо? Той си тръгна, без да ми каже и дума, изостави ме. Напусна ме, мамо! Мен и децата си!

— Права си, дъще моя, но изслушай ме. Бях женена повече от петдесет години и никога не се усъмних в съпруга си. И знаеш ли защо?

Елеонора мълчеше.

— Един мъж избира една жена, или обратното, с надеждата да има поне един човек на света, способен да му прости всичко, или поне да се опита. Така поне някъде може да намери прошка. Не знаеш колко съм страдала в брака, дъще. Колко неща е трябвало да ми прости баща ти... и колко е трябвало аз да му простя. Той винаги беше любезен и учтив както с мъжете, тъй и с жените. Аз го ревнувах, понякога бях готова да му издера очите. Те трябваше да са само мои. Освен това много си падаше по картите, а на мен не ми харесваше, особено когато ме зарязваше сама цяла вечер. Тия неща не ми липсват ни най-малко. Но той ми липсва. — Тя помълча. — Дори и това трябваше да му простя...

— Какво искаш да кажеш, мамо?

— След като си отиде, много месеци не му простих, че ме е изоставил сама. Бях му ядосана, *бясна*... Не исках повече да го виждам, затова събрах всички снимки в една кутия и я пъхнах в дъното на гардероба...

— А после?

— После един ден вече не можех да се ядосвам на човека, когото обичах, на най-щастливите спомени в моя живот. Стана ми още по-зле, но тази ярост се бе впила тъй дълбоко в сърцето ми, че не знаех как да я изтръгна.

— И какво стана?

— Взех кутията със снимките и ги разглеждах дълго, една по една...

Елеонора мълчеше. Майка ѝ седна пред нея, хвана я за ръката и я погали, като че имаше нужда от помощ, за да сподели всичко.

— И когато видях очите му, косата, раменете... Какъв хубавец беше! Истински благородник, и се отнасяше с мен като с кралица. Спомних си как веднъж видях едно красиво палто на витрина в центъра. Сто и осемнайсет хиляди лири. Очите ми останаха в него. Когато му разказах, той рече: „Тере! Защо не си го купи?“ Би ми подарил целия свят, дори и да нямаше пукната пара. Гневът се срути като слой мазилка върху стар стенопис в оная порутена селска църква, където ходехме на литургия всяка неделя през лятото... Докато гледах снимките, яростта си отиде сама и си спомних всяка подробност: мястото, климата, какво беше правил, какво му казах, та дори и ароматите на растенията или на стаите... Тези моменти оставаха непокътнати и нищо, дори и времето, не можеше да ми ги отнеме. Той беше там, до мен, и като умря пръв, си спести моите страдания и аз се радвах, че не страда като мен. Така му простих. Простих му, че е мъртъв. Ех, празни приказки...

— Мамо, това се нарича преодоляване на скръбта...

— Не знам как се нарича, дъще. Знам обаче, че никога не престанах да страдам за смъртта на съпруга си. Чувствах се мъртва и аз. Болката е единствената любов, която ми остана. Може и да съм малко глупава, но едва сега го разбрах...

Елеонора обгърна с длани ръката на майка си като черупка, която се затваря внимателно, за да се защити от нападение на хищник.

— Склонна ли си да му простиш, дъще?

Елеонора се взираше в очите на майка си и не смееше да каже нищо.

В този момент Андреа дотича в кухнята.

— Филмчето свърши.

Елеонора пусна ръката на майка си и вдигна момчето в скута си. То я прегърна.

— И как беше?

— Хубаво, защото добрият магьосник победи лошия.

— А той защо беше лош? — попита Елеонора със сериозния тон, който възрастните възприемат към децата, когато подхващат важен разговор.

— Защото прави лоши неща.

— Как така?

— Не знам. Той си знае. Може майка му да не го е научила на хубавите.

— Имам прясна доматиена салца, от онази, дето ми я носи госпожа Франка, а пък босилекът си е мой — каза Тереза, сочейки на дъщеря си огромен стъклен буркан.

— Благодаря, мамо.

Прегърна я и прие прегръдката ѝ. За да оцелееш, ти трябва четири прегръдки на ден, за да живееш — осем, а за да растеш — дванайсет. Елеонора току-що беше получила две и се чувстваше по-добре, но все още не ѝ стигаха.

Следобедът все още криеше някои изненади, ако се съдеше по светлината, която обливаше фасадите на къщите и проблясваше по покривите на колите. Маргарита се сбогува с Ким и обеща пак да дойде. Марта кимна доволно.

— Казах ти, че ще е забавно!

— Благодаря ти, Марта. Сигурно същото казва и хороскопът...

— Чакай да видя дали го нося — каза Марта, ровейки из джобовете на червените си панталони.

— Стига, пошегувах се. — Маргарита я прегърна и усети как си прилягат като две парченца от пъзел. — Какво ще правиш сега? — попита тя, след като се отдръпна.

— Отивам си вкъщи. Имам да си довърша домашните, после трябва да помогна за близначките.

— Щастливка!

— Искаш ли да се сменим?

— Няма да ти хареса... — каза Маргарита сериозно.

Постояха мълчаливо. Марта не знаеше какво да каже.

— И аз се прибирам, ако още има къде... — каза Маргарита.

— Добре, тогава до утре. Репетициите са два пъти седмично, от три до пет.

Маргарита целуна Марта по бузата с шеговито мляскане. Докато отстъпваше назад, някакво насекомо се лепна за полуразтворените ѝ устни. Маргарита нададе писък на ужас.

Марта избухна в смях.

— Знаеш ли, че през живота си човек поглъща средно десет паяка и седемдесет други насекоми?

Маргарита плюеше и търкаше уста с opakото на китката си, сякаш я беше целунала самата смърт.

— Съвсем си се побъркала... — изрече Марта през смях.

— Глупачка! Може да хвана тетанус или кой знае какво...

Но и тя се разсмя, както се смеят всички на тази възраст — до сълзи, за всичко и за нищо. Минувачите ги гледаха със смайване и може би с малко завист.

Сбогуваха се отново.

Маргарита беше щастлива. Бе открила в себе си една неподозирана страст — страстта към театъра. Само за два часа успя да си представи един свят, в който да живее и да се чувства добре; сближи се още повече с Марта, която стана за нея не просто приятелка, а сестра, за каквато винаги бе мечтала; после погледна в очите момчето, което я бе търсило, преследвало и срещнало. Погледна към небето и животът ѝ заприлича на някакво странно равновесие между онова, което ти се отнема, и онова, което ти се дава. Нищо не се губи, а просто се преобразява, както казваше учителката по природознание в прогимназията. Кой знае, може би наистина беше така.

Не искаше да се прибере у дома и да отмие всичката радост, полепнала по нея, но в същото време изпитваше необходимост да я сподели с някого, за да я съхрани по-добре. Затова кривна и се отправи към дома на баба си; и докато светлината отвън се смесваше със светлината в самата нея, тя си повтаряше думите на Джулио: „Ти трябва да ми обясниш.“

Такава е любовта. Започва със загадка и отговорът на тази загадка е тайната на нейното времетраене. Тъмната светлина на тази загадка обгърна всичко и за пръв път, откакто баща ѝ си тръгна, тя престана да се чувства сама.

* * *

Учителят остави колелото, без да го заключва, не беше необходимо. Госпожа Елвира метеше двора.

— Каква е тази физиономия?

— Уморен съм...

— Уморен — повтори тя, както ѝ беше навикът: да се престори, че приема чуждата гледна точка, очаквайки да я обори със следващата реплика. Подпря се на метлата и добави: — Напоследък не съм виждала Стела. Как е?

— Добре, добре... Сега е много заета в книжарницата. Нали знаеш, в началото на учебната година...

— Да, вярно — каза тя и добави: — А кога ще се ожениш за нея?

— Какво...? Къде е писано, че трябва да се жения? Бракът е една скука...

— Е, по-добре да скучаеш в компания, отколкото сам... — отговори госпожата и продължи да мете.

— Пиленцето ми! — възкликна баба Тереза, отваряйки вратата на Маргарита, която веднага ѝ се хвърли на шията и вдъхна нейния дъвен и простицьк аромат.

— Майка ти беше тук преди малко и си мислеше, че ще те завари у дома — каза старицата.

— Днес нямахме училище, защото е наводнено. Затова учителят по литература ни проведе урок на открито в парка. А после отидох на театрален курс с моята приятелка Марта и Ким каза, че много ме бива. Хареса ми невероятно. И след това, по време на упражненията, стана нещо много красиво... — изрече Маргарита на един дъх, кипнала като току-що отворена бутилка шампанско.

— Ти си се влюбила — прекъсна я бабата и посочи бисквитките на масата, които все още разпръскваха аромат на бадеми и канела.

— Какви ги говориш! — възкликна Маргарита.

— Когато една жена казва, че ѝ се случват много хубави неща наведнъж, значи е влюбена. Аз ти го казвам... *Няма събота без слънце, няма жена без любов* — отвърна Тереза.

— Не знам... Докато правехме упражненията, неочаквано се появи едно много красиво момче, да му беше видяла очите, бабо. Срещнах го в училище онзи ден и ми каза, че ме е търсил с часове, и искаше да му обясня защо, но след това изчезна — каза Маргарита.

— Ще ми помогнеш ли да приготвя изварата за гофретите? — попита бабата, която знаеше много добре, че за някои неща се говори

по-лесно, когато ръцете са заети. — И ще ми разправиш кой е този жабок, дето се е превърнал в принц... — добави със смях тя.

— Окей!

Тереза се зае да подготвя необходимите съставки: прясна извара, захар, шоколадови люспи, а Маргарита махна от средата на масата стъклената купа, пълна с вода. По повърхността плаваха бели цветя, чиито листенца от ръба към средата постепенно придобиваха шафраненожълт цвят, като че ли в тях се криеше слънцето.

— Плумерии, или франджипани, както ги наричат тук, на север — каза баба й и посочи с вежди, защото ръцете й вече бяха заети. Цветята бяха опияняващи, както повечето неща, които разказваше за родния си край.

Тереза направи в центъра на купчинката извара вдлъбнатина, в която Маргарита сипа малко захар. Бабата почна да размесва с вилица, като притискаше крема от горе на долу и го оставяше да изтече подобно на цветни листенца между зъбците на вилицата.

— Когато бях малка, гледах като омагьосана дървото, от което са тези цветя. Имахме едно в градината на вилата край морето, където излизаме на хладно привечер. Наричаха го „ййченото дърво“ — припомняше си баба.

— Защо?

— Стара история. — Баба кимна към захарта и Маргарита сипа още. — Стига толкова, сега вземи вилица и ми помогни...

Маргарита започна да разбива заедно с нея.

— Защото цветовете бяха защитени с яйчени черупки.

— На дървото са расли яйца?

— Не, не, миличка. Така си мислех и аз. Всъщност запазваха черупките от яйцата, които пиеха, и после закриваха с тях крехките пъпки, докато пораснат и укрепнат, за да не ги изгорят слънцето и горещият вятър. Слънцето и вятърът изгарят всичко. После черупката се разчупваше и от нея излизаше красиво ароматно цвете, бяло и жълто като яйце.

— Дървото на яйцата...

— Да... бях съвсем мъничка и вярвах на всичко. Брат ми, лека му пръст, разправяше, че това дърво раждало яйца като кокошките, само че се излюпвали цветя, а не пиленца.

— И ти му вярваше?

— В моя край всичко е възможно, особено когато си мъничък. Видя ли при цветаря плумерии, не мога да не си купя. Това е по-силно от мен. Връща ме към детството и към времето на годежа с дядо ти...

— Тереза прекъсна нишката на спомените. — Хайде сега, разправяй за онова момче. Как му е името?

— Не знам. Не ми каза. А защо тези цветя ти напомнят за годежа с дядо?

— Влюбила си се, без дори да му знаеш името! Това тук не е добре. Мачкай по-силно, захарта трябва да изчезне!

Старицата продължаваше да разбърква изварата и захарта, които се бяха превърнали в по-хомогенен, но все още зърнест крем.

— Как се познава истинската любов, бабо?

— Ах... Тревога... треска... сърцето подскача... — Тереза въздъхна и след кратко мълчание продължи: — Мъжете са като червени пъпеш.

По нейния край нямаха отделни думи за диня и пъпеш, а говореха за бели пъпеш и червени пъпеш.

— Тоест? Не можеш ли да ми отговориш, без да споменаваш неща за ядене?

— Да ме прощаваш, госпожице, знам как да говоря — престори се на обидена баба й.

— Тогава хайде, обясни ми!

— Когато си купуваш пъпеш, не знаеш дали е хубав, виждаш само зелената кора и размера. Но има два начина да разбереш.

— Какви?

— Първо да тупурнеш отгоре.

— Какво да направиш?

— Да почукаш. Ако издава хубав и плътен звук, значи не е изкуфял, което е най-лошото.

— А вторият начин?

— После трябва да пробиеш дупка и да извадиш парче, което стига от кората до сърцевината и да го опиташ на вкус. Така ще видиш дали е сладък, защото след изкуфелия пъпеш няма нищо по-лошо от пъпеш без вкус. С него можеш само да си миеш лицето или да направиш леденина...

— Леденина?

— Да, един вид пъпешов пудинг.

— И какво общо има това с любовта?

— Как какво общо? Първо трябва да видиш какво има човек в главата. Тупурващ и виждащ дали е пълна. Ако има изкуфяла глава, зарежи го. После трябва да видиш дали има сърце. Трябва да пробиеш дупка в кората, която може да е много красива, но това не е достатъчно, и да стигнеш до сърцето, за да разбереш дали е сладко до дъното. Мнозина са тези с красива кора и безвкусно, дори прогнило сърце...

— Ясно. Ти така ли избра дядо Пиетро?

— Разбира се! Пъпеш първо качество. Пълна глава, ум като бърснач, а тъй благо сърце рядко се среща! И кората си я биваше.

Маргарита се разсмя.

— Ще ми подадеш ли сметаната от хладилника?

— Сметана ли?

— Да, това е тайната съставка. Малко сметана прави крема помек и по-плътен. Не позволява да стане прекалено зърнест и захарта да се отдели от изварата... — обясни баба й и продължи търпеливо да бърка крема, защото знаеше, че истинската тайна е в неуморното движение на лакътя. — Само дългото бъркане прави крема съвършен. Трябва търпение. Особено в любовта.

— А дядо и плумериите?

— На крайбрежната улица, където излизахме на разходка чак до манастира „Спазимо“, който приличаше на църква с небе вместо покрив, си взимахме по едно хлебче и сладолед с лимон или кафе и докато гледахме морето, си открадвахме по някоя целувка, но бързо, нали разбираш, защото иначе не е сладко. Оттам минаваха продавачите на цветя с малки букетчета. Жасмин и плумерии върху сюнгер. Ароматът на тия малки жълто-бели възглавнички направо те удряше в носа. Дядо ти ми купи едно букетче. Беше знак, че един ден ще се омъжа за него в рокля с такъв цвят...

— Какво означава *сюнгер*?

— Гъба... цветята бяха закрепени върху влажна гъба, която да ги поддържа свежи и да запазва аромата им.

Маргарита помириса купата с плумериите. Кой знае защо, най-уханните цветя бяха бели. В този аромат се долавяше отзвук от детството и булчинските мечти на баба й. И Маргарита бе израснала в

яйчена черупка, разбита сега твърде внезапно и грубо. Цветето лежеше изложено на слънцето и горещия вятър, които изгарят всичко.

— Казвай сега за онзи тайнствен принц. Първо качество ли е, или да го направим на *леденина*!

— Не знам. Знам само, че никой не ме е поглеждал като него.

— Лош знак. Задава се буря... — подхвърли иронично баба й.

— Защо? — попита сериозно Маргарита.

— Това е поглед на човек, който те вълнува.

— Стори ми се, че вижда в мен нещо, което аз самата никога не съм виждала.

— Пъпа ти.

— Бабо! Какви ги говориш? Какво общо има пъпът сега?

— Любовта е от плът, пиленце. Мъжът желае жената и я събужда; тя се чувства желана, обичана. Когато един мъж докосва една жена, той докосва душата й. Не всички мъже усещат душата под пръстите си, някои *темерути* стигат само до кората. Ласката по кожата на една жена може да й разтопи душата, един шамар да я разбие... А освен това от пъпа тръгва нишката, с която е свързан животът, тази връзка никога не се къса... и мъжът винаги се хваща за нея.

Маргарита се изчерви. Старицата продължаваше да бърка крема.

— Бабо, аз само казах, че той ме погледна по нов начин. Сякаш виждаше нещо отвъд мен самата. Сякаш вярваше в мен повече, отколкото аз си вярвам...

— Разбрах, радост моя. Не съм толкова изфирясала. Но мъжете са по-прости от жените. Ако имат късмет, намират жената, която ги прави мъже.

— Как?

— Прави ги бащи. Дава им възможност да... Трябва още щипка канела — каза тя, след като опита.

— Възможност да...

— Знаеш ги тия неща... — подхвърли баба й.

— Не, никой не ми обяснява — каза Маргарита с лека обида.

— Неща, неща... под слънцето и под луната...

Обикновено баба Тереза използваше този израз, за да обозначи нещо странно и нечувано. Сега тя замълча и почна още по-усърдно да бърка крема.

— Как беше да се целуваш с дядо?

— Що за въпроси, миличка?

— Първо ми разправяш за пъпа, а пък сега... Искам да знам! Кога те целуна за пръв път?

— На разходка в една градина с *дзагара*.

— Какво е това?

— Портокалова градина. Дзагара се наричат портокаловите цветчета.

— Как стана?

— Ставаш нахална, радост моя...

— Хайде де...

— Вървахме рамо до рамо и гледахме пътя пред себе си. Той ми разказваше хиляди истории. Колко ги знаеше... От време на време спирахме да си поговорим и вместо да гледаме пътя, се взирахме в очите си. Почивките ставаха все по-дълги, а думите все по-редки. Очите се срещаха, търсеха онова, което всички влюбени търсят, без да знаят какво е...

— А после?

— А после той откъсна едно портокалово цветче и го помириша. Приблужи го до устните ми и ме накара да го *подъхна*.

— Да го... какво?

— Да го помириша... а после ми го затъкна в косата. Приблужи се да го помирише и устните му докоснаха челото ми. Усетих дъха му върху кожата си. „Колко си сладка, Тереза...“, тъй ми рече.

— А ти?

— Нищо. Вцепених се като глупачка... А той повтори „Тереза“ с такава нежност, каквато не бях чувала дори от родителите си. И тогава ме целуна.

— И как беше?

— Стига толкова! Какви неща ме караш да ти разправям! *Шарени работи*. Ако узнае майка ти... — отвърна баба й с престорено нежелание. — Подай шоколада. Не го изяждай всичкия, сложи и мъничко в крема... На майка си си се метнала!

Маргарита се подчини и усети сладостта на шоколадовите люспици върху езика и небцето си. Баба й продължаваше да работи с китката и лакътя. Кремът бе станал лек и пухкав, а канелата му придаваше мек кехлибарен оттенък.

— Хайде, бабо, разказвай... Каква е целувката?

— Радост моя, знам само, че търсим живота. Дъхът не ни стига и искаме чуждия дъх. Искаме да дишаме повече, искаме всичкия дъх на живота. В моя край наричат любимите си хора „мой дъх“. Казват, че подходящият човек е онзи, който диша със същия ритъм. Така можете да се целунете и дъхът ви да стане по-силен...

Баба започна да пее, сполетяна от кой знае какъв отдавнашен спомен:

*Знам вече, че тя е твоята любов,
и сърцето ми се къса от мъка.*

— Искам да видя къщата край морето, бабо. В твоите разкази всичко изглежда по-голямо, по-истинско, с повече вкус...

— Някой ден ще я видиш, още е рано — отвърна с въздишка Тереза.

— Защо?

Тя отново запя:

*Ай-ай-ай, умирам аз, умирам,
дъхът ти е в сърцето ми...*

— Ама ти слушаш ли ме? — прошепна Маргарита, а Тереза се престори, че не я чува.

— Казвай сега какъв е жабокът принц.

— Кривоглед, мазен и смрадлив.

— Значи наистина трябва да го преобразиш!

Двете се разсмяха.

— Очите му са пълни с толкова много неща, бабо. Събуждат желание да видим заедно градове и пейзажи. Има дълга черна коса, която се спуска над челото и закрива част от лицето му. Кожата му е бяла и гладка. Има красиви, изящни и сръчни ръце, а пък гласът му... Тайнствен е, можеше да ме заговори веднага, но вместо това ме е наблюдавал, следвал ме е, а накрая ми заговори под снега и хвана до мен една снежинка. Представяше си същото като мен, чувстваше

каквото чувствах и аз. А после ме погледна, бабо. Но той е голям, мисля, че е в дванайсети клас.

Маргарита не пропускаше нито една подробност, тъй изумителна е паметта на жените за всичко, което им обещава любов.

— Прилича ми на първокачествен пъпеш...

Баба ѝ се усмихна и не каза нищо повече.

— Ето, готово. Като си трябва, трябва си! — обяви доволно Тереза, подавайки лъжицата на Маргарита, която обаче вече беше бръкнала с пръст в крема.

— Прахосница! — Старицата пъкна два пръста в крема и го размаза по лицето на Маргарита, която избухна в смях като дете.

— И трябва да ми разкажеш как за пръв път... — каза Маргарита и се изчерви.

— Какво за пръв път?

— Онова нещо...

— Кое?

— Хайде, бабо, разбра ме...

— Нещата си имат имена. Не бива да се срамуваш от тях. Бог е създал само добри неща, макар че ние ги съсипваме...

— Как сте се любили... — изрече Маргарита на един дъх.

— Това си е моя работа. Първата брачна нощ е моя и само моя.

— Хайде, бабо, ако ти не ми обясниш, кого да попитам? Никога не бих питала мама...

— Твърде бързо растеш, радост моя... — Старицата се усмихна и я прегърна.

— Обещавах ли?

— Какво?

— Да ми разкажеш...

— Сега трябва да си вървиш, иначе майка ти ще се разтревожи.

— Според теб татко и мама имаха ли еднакъв дъх? Или са сбъркали?

— Мисля, че го имаха. В двойката винаги има сенки. С Пиетро понякога си разменяхме думи... Но след заник слънце всичко свършваше...

— Кога?

— Когато залязваше слънцето... Сега може би животът е потруден... Майка ти и баща ти... животът им е наложил различни ритми

и вече не могат да дишат заедно...

— Какво се прави тогава?

— Те се нуждаят от малко разтуха... Трябва да се намерят отново. Да си възвърнат дъха... Както докато бяха сгодени.

— И как да стане?

— Върни го, Маргарита. Сега ти си му по-нужна, отколкото майка ти. Ти си техният общ дъх.

Маргарита се приближи до нея и закичи в посребрените коси плумерията, която бе помирисала преди малко. Прегърна баба си и обля бузите ѝ с благодарност. И страх.

На вечеря Маргарита погълна цялото щастие, което бе съдвкала, и го скри в стомаха си, без да остави място за друго. Престори се, че яде нещо, защото не искаше майка ѝ да разбие на парчета малкото магия, която бе влязла в живота ѝ.

— Как мина театралният курс?

Маргарита сбърчи чело.

— Кой ти каза?

— Преди няколко дни разговарях с майката на Марта и разбрах, че ще ти предложи да ходиш с нея...

— А ти какво отговори?

— Че нямам нищо против и ще се радвам да ходите заедно — каза Елеонора.

— Аха.

— Но поне можеше да ми кажеш...

— Боях се, че няма да искаш.

Елеонора се скри зад чаша вода.

— Какво правихте?

— Нищо особено.

— И хареса ли ти?

— Да.

— Кое по-точно?

— Упражненията.

— Какви бяха?

— Ами... упражнения.

Разговорът затъваше в кратки думи и безразличие, но за щастие Андреа се намеси:

— Мамо, защо морето е синьо?

— Какво?

— Всеки път като трябва да го рисувам, хабя толкова много синьо, че трябва непрекъснато да си остря молива — обясни Андреа причината за своя почти метафизичен въпрос.

Дълго време бе убеден, че всички неща, от дърветата до облаците, са направени от дядо му. Бяха му казали, че дядо е в рая, и той си мислеше, че там има достъп до специални инструменти — някакви грандиозни четки, чукове и отвертки. Но това обяснение започваше да накуцва.

— Синьо е, защото небето го използва вместо огледало — намеси се Маргарита.

— Значи, когато небето има друг цвят, трябва да го нарисувам с този цвят?

— Да, поне малко.

— Хайде, Андреа, яж, не си хапнал от месото. И ти, Маргарита...

— Мамо, защо бие сърцето? — попита детето.

— Откъде ти идват наум тия неща, миличък? Бие, защото трябва да праща кръвта по цялото тяло, като мотор.

— А защо никога не спира?

— Защото иначе... — Елеонора потърси точната дума.

— Умиращ отсече безцеремонно Маргарита.

— Защо умират хората? Къде отиват после?

Елеонора и Маргарита мълчаха. Търсеха отговори на тези неща, които никой не знае, но децата поне имат смелостта да попитат.

Напрегнатото мълчание бе нарушено пак от Андреа:

— Защо татко не си идва?

Никой не отговори.

Тази вечер Джулио беше настроен приятелски, както не му се бе случвало от седмици насам. Той спря да си побъбри с доброволеца, когото бе нагрубил преди два дни.

— Защо го правиш, Франки?

— Кое?

— Да идваш тук без пари.

— Защото ми харесва.

— Как така ти харесва да работиш безплатно?

— Струва ми се добър начин да върна онова, което съм получил от живота.

— На живота не му пука за теб.

— Не е вярно. Когато животът е добър към теб, се чувстваш длъжен да благодариш, като отделиш малко време за онези, които не са имали този късмет.

— Като мен.

— Не исках да кажа това...

— Но го каза. Истина е: не съм получил каквото получават другите, затова съм тук. Не съм имал семейство. Не съм имал майка да ми прави торта за рождения ден. Не съм имал баща да ми подарява фланелка на „Интер“.

— Е, последното не е голяма загуба... — усмихна се Филипо, който имаше блестящи сини очи.

— И проблемът дори не е там... — каза Джулио, без да обръща внимание на шегата.

— А къде е?

— Че не знам защо не съм имал всичко това.

— Лош късмет, Джулио.

— Не, недей и ти да ми пробутваш лъжи! — Джулио повиши глас и размахна юмрук във въздуха. — Стига сте ми разправяли глупости. *Не е лош късмет. Бях изоставен.* Това е различно, разбираш ли? Лошият късмет не зависи от теб, за него нямаш вина. Аз обаче имам.

— И каква е тя? — рязко попита Филипо, без да бяга от спора.

— Ако майка ти те изостави, то е, защото си гнусен. Никоя майка, дори и най-отчаяната, не изоставя лесно сина си. Майката си е майка завинаги. Ти имаш ли майка?

— Да.

— А баща?

— Да.

— Тогава какво знаеш за мен? За лошия късмет? Всички много ви бива да поучавате...

Филипо се приближи, сложи ръка върху рамото му и каза:

— Прав си, не знам. Но съм тук. Ако искаш, приеми каквото ти е дал животът, ако ли не — задръж си гнева и го изливай върху всичко и всички.

Джулио се отдръпна, стисна устни и го погледна право в очите. Погледът му блестеше хладно. Филипо го гледаше, без да навежда очи.

— Искаш ли цигара? — попита той.

— Да.

— Тия разговори са твърде уморителни без малко „чист въздух“ — добави доброволецът, докато му подаваше пакета.

Излязоха и Джулио запали.

— Ти можеш да даваш, защото си получил.

— Ти също можеш, Джулио.

— Аз знам само да взимам, да крада.

— Не е вярно... Но ако пак ми задигнеш колата, така ще те напердаша, че да хванеш малко цвят на лицето...

— Нямам какво да дам.

— Ами този разговор? Не ми ли го даваш? Даваш ми своя гняв, своята болка.

— Да, бе, хубав подарък.

— Най-хубавият, защото знам колко ти струва. В живота най-важното е как преодоляваш болката, какво правиш с нея. И дали успяваш да съхраниш непокътнатото поне едно късче от душата си, докато се бориш.

— На теб какво ти пука за мен? За днес вече си свърши доброто дело, Бог те обича и можеш да си вървиш у дома.

— Непременно ли трябва да подозираш всички?

Джулио замълча и се вгледа в ръцете на Филипо, които бяха отпуснати — едната държеше цигарата, а другата леко докосваше бузата. После добави:

— Така имаш по-малко разочарования.

— Влюбвал ли си се някога, Джулио?

Джулио пак помълча и за момент пред него се появи черната коса и зелените очи на Маргарита.

— Когато ти се случи, ще престанеш да подозираш.

— Защо?

— Сам няма да знаеш защо, но ще повярваш на някого повече, отколкото вярваш на себе си. Съзнателно ще избереш риска да се разочароваш, да загубиш.

Джулио се замисли за Маргарита: искаше да ѝ повери живота си, да го постави в ръцете ѝ, да я помоли да го съхранява и носи, накъдето поиска. В нейните ръце животът му би бил на по-сигурно място.

— Грещиш, ако смяташ, че радостите в живота идват главно от взаимоотношенията между хората. Щастieto е в самотата. Доверяваш ли се на някого толкова, че да може да те прецака? — попита Джулио.

— На моето момиче. На нашите. На братята ми. На Бог.

— Няма Бог.

— Защо мислиш така?

— Всичко е изопачено, всичко е ад. Ако има Бог, значи е садист...

— Или слаб.

— Да, слаб. Що за Бог може да бъде, щом е слаб?

— Бог, който те оставя свободен.

— Ако трябва да има Бог, бих предпочел поне да е силен.

— Не знам защо се случват някои неща, трябва да приемем Божиите тайни. Сигурното е, че хората са свободни да избират доброто или злото със своите действия.

— И да се утешаваме с приказки, когато не ни върви. Защо е направил да се родя, щом после е трябвало да бъда изоставен?

— Да не мислиш, че на Христос му е провървяло повече?

Джулио се замисли за стенописа в църквата до парка. Но Христос поне имаше майка.

— Той няма нищо общо с мен...

— Нито пък аз. И все пак други са се научили да те обичат вместо родителите ти. Това е единственото правило на Бога: че всичко, което се случва, било то добро или зло, поражда още по-голяма любов, но изборът зависи само от нас.

— На Бог не му дреме за мен.

— За мен обаче му дреме. Поговори с мен, после аз ще поговоря с него.

— Какво ще му кажеш?

— Че си му ядосан.

— И той?

— Слуша ме.

— Откъде знаеш? Да не би да ти праща имейли или есемеси?

— Праща ми такива като теб...

— Хубав подарък...

Филипо сложи ръка на рамото му.

Джулио постоя с ръце в джобовете, гледайки унесено в далечината.

— Особен си, Франки... Имаш кураж. Но говориш странни работи — каза след малко той.

— И теб си те бива, Джулио. Като те слушам, ти също имаш кураж.

Когато нощта вече бе пратила всички по леглата, а Земята укриваше рожбите си в своята люлка, Маргарита отвори чекмеджето, където се пазеше миналото: в една червена тенекиена кутия лежах писмата на родителите ѝ от времето на годежа — майка ѝ ги бе запазила всичките, — а в правоъгълни кутийки бяха събрани диапозитивите, които баща ѝ обичаше да гледа през дългите летни вечери. Извади и стария проектор „Кодак“ от кашона, включи го в контакта и широкият лъч освети стената, от която току-що бе свалила портрета на майка си. Лъчът бе придружен от глухото бучене на вентилатора, който охлаждаше проектора, за да не прегрее.

Върху тази преградна машинария се крепеше колело с процепи за диапозитивите — перфектен геометричен символ на паметта; хранилище, което обхваща всички красиви неща и отблъсква всяка заплаха, също като магическите кръгове в приказките. Тя напълни колелото с диапозитиви, като ги вадеше от кутийките, върху които баща ѝ бе отбелязал мястото и датата със своя почерк, напомнящ наклонени от вятъра дървета.

Тази въртележка на паметта, изобретена от господин Кодак, се опитваше да увековечи мимолетното. Приличаше на онези детски вятърни въртележки с пъстри листенца, които стават бели, когато се завъртят. Белият правоъгълник върху стената чакаше вълшебството на светлината да разкрие богатство от цветове, форми и жестове.

Едно щракване и тя се видя застанала на трамплин, готова за скок във водата, със спасителен пояс и гумена шапка на ивици.

Харесваше ѝ тръпката от летенето и откакто откри магията на скоковете, се превърна в жива заплаха за родителите си. Ново щракване и ето я с Писан — мързеливия котарак, когото се наложи да подарят скоро след раждането на Андреа, защото бебето се оказа алергично към козината. Беше настояла да го нарекат така, защото искаше да го опитоми също като лисицата от „Малкият принц“. Следващото щракване я показва облечена в бяло за първото причастие, а баба Тереза гордо стоеше до нея с ръка на рамото ѝ. Това минало бе изтрито, детето и неговата радост от живота вече ги нямаше. Бог знае къде бяха отишли.

Ново сухо прещракване завъртя колелото на един градус и я изрисува върху стената, застанала в краката на майка си, която е наведена над детето си, облечено с рокличка на ситни бели и сини квадратчета. Къса коса и протегнати напред ръчички. Елеонора я удържа, а разперените ръчички се стремят към протегнатите ръце на баща ѝ, чиято прегръдка очаква първите стъпки на дъщеря му. Първите стъпки са един от онези моменти, които родителите обичат да съхраняват. Ръцете на баща ѝ се протягаха като невидимо обещание, а малкото момиченце се хвърляше без страх в пустотата по нишката на живота, защото знаеше, че тези ръце са там, за да начертаят безопасни пътища. Майката я подкрепяше и закриляше, както Земята закриля пристанищата, бащата я привличаше като морето с неговите безкрайни пътища, обещаващи друга прегръдка някъде далече. Уверената усмивка на бащата, плахата тревога на майката; по лицето на детето се четеше идеалното съчетание на тези две чувства. Тя усети нестабилността под собствените си крака, замайващата слабост на човешкото съществуване, което е загубило детството си и иска трепетно да се хвърли в несигурната пустота на бъдещето, но твърде силно се бои от скритото в тази пустота.

Сега, когато баща ѝ го нямаше, прегръдката бе изчезнала, пътеводната нишка стана несигурна, предпазната мрежа изчезна. По лицето на момичето се изписваше отчаяние. Животът изглеждаше безумен риск. Раздрънканият проектор осветяваше едно събитие, за което Маргарита нямаше спомен. Тя погали плоското лице на баща си върху стената, но скоро откри, че драска мазилката с нокти. После изгаси, прибра всичко на място и остави само тенекиената кутия с писмата.

Затворена в стаята си, тя галеше кутията, но нямаше смелост да я отвори. Скри я под леглото и заспа с мисълта за хиляди неизпълнени обещания.

Утринната светлина се лееше по алеи, улички и булеварди, които напразно се съпротивляваха. Няколко облака браздыха нервно чистата синева на небето. Дори училищната сграда блестеше. Наводнението бе причинило по-малко щети от очакваното и само след няколко дни сградата отново стана достъпна.

— Приятно ми е — отговори учителят, притеснен от този неочакван разговор.

— Извинявайте за безпокойството — добави Елеонора с обтегнато от тревога лице.

— Не се притеснявайте, госпожо, имам свободен час — каза той и зачака.

Елеонора изтълкува мълчанието му като искане да се представи.

— Аз съм майката на Маргарита Форти от девети „А“. Не знам дали се сещате. Маргарита прилича повече на баща си, отколкото на мен — обясни смутено Елеонора.

Учителят я огледа по-внимателно. Имаше светла кожа и зелени очи, но сега в тях не можеше да се разчете нищо, защото ги замъгляваше болка. Устните бяха тънки и изящни. Черната коса, макар и по-къса, беше буйна като на дъщеря ѝ, с която си приличаха повече, отколкото тя предполагаше, особено по гласа, жестовете и очите.

— Маргарита. Да, да. Много добро момиче... — Учителят се усмихна любезно.

— Идвам да ви помоля за помощ — прошепна Елеонора с наведени очи.

— Слушам ви, госпожо — отвърна той със самоувереност, каквато всъщност изобщо не изпитваше. Имаше чувството, че е изтеглил оранжевото картонче в играта „Монополи“: *Изненада*.

— Маргарита преживява труден период у дома и мисля, че не се съсредоточава върху учебния материал. При вас децата имат най-много часове и бих искала да държите дъщеря ми под око. В момента е много уязвима. Трябва да бъде привлечена, насърчена, мотивирана. Баща ѝ... — Елеонора помълча, после продължи: — Съпругът ми ни напусна.

Маргарита не може да се справи с това положение. Може би образът на отговорен възрастен мъж като вас ще ѝ помогне...

Тя вдигна очи към учителя, който стоеше като вкаменен от нейните думи. *Образът на отговорен възрастен мъж като вас* — той ли беше това?

— Не знам дали мога да обясня. Бих направила всичко за дъщеря си, макар да не знам какво точно...

Гласът на Елеонора изтъня, но тя успя да се овладее. Очите ѝ обаче се навлажниха. Беше гримирана дискретно и облечена с простичка елегантност — бяла блуза и мек сив панталон.

Учителят се почувства притиснат от тази болка, изсипана върху него без предупреждение в началото на деня. Той, образ на отговорен възрастен мъж. Опита се да прояви разбиране, но ръцете му неволно се кръстосаха пред гърдите, създавайки отбранителна линия между него и жената.

— И аз забелязах нещо. Добре направихте, че дойдохте да ми кажете. Ще внимавам и ако мога да помогна някак на Маргарита... непременно ще го направя.

— Моля ви да не ѝ казвате. Ако разбере, че съм разговаряла с вас, страшно ще ми се ядоса. Винаги иска да се справя сама...

— Не се притеснявайте, госпожо.

— Вие как бихте постъпили?

— В какъв смисъл? — попита учителят, изненадан от това прекомерно доверие. Какво знаеше той? Дори деца нямаше, а и да имаше, те щяха да са грижа на Стела. Но мисълта за нея засили раздразнението му.

— Нищо, нищо. Извинявайте. Моля ви само да я наблюдавате и ако забележите нещо, да ми съобщите... Ето, оставям ви номера си. — Тя му подаде визитна картичка и добави: — Дъщеря ми почти не се храни, не ми говори...

Учителят се усмихна нервно. Чувстваше се сам, без възможности и без думи. Чувстваше се като лорд Байрон, недосегаема икона на романтичния чар, възвишен поет и обаятелен мъж, който обаче, щом си отворел устата пред жена, почвал да заеква.

— Благодаря за доверието, госпожо. Както вече казах, ще ѝ обърна внимание.

Елеонора докосна кръстосаните ръце на учителя, който се почувства притиснат от тази крехка и уморена жена. Не отвърна на топлия жест и се усмихна насила.

— Благодаря, благодаря... благодаря. Извинявайте, извинявайте... Приятен ден, господин учителю, приятен ден.

— И на вас, госпожо.

Той тръгна към учителската стая. Срещна начумерения учител по рисуване и го поздрави с усмивка, но онзи не отговори.

Учителят седна. Масата беше отрупана с книги, изоставени там кой знае откога; цените на някои бяха все още в лири. Между книгите се валяха подпечатани и забравени циркулярни писма. Животът е горедолу същият, помисли си той. Без ред, без правила. Разбягва се на всички страни. И е адски лишен от естетично чувство. Би трябвало да го понаучим поне малко на ред, да знае да си стои вътре в платното или страницата, да използва правилните цветове и думи, да спре да си измисля без оглед на онези точни и сигурни правила, които гарантират красотата: единство на съчетанието, хармония на частите, изящество на цялото.

Така си мислеше *образът на отговорен възрастен мъж*.

Удари звънецът за междучасие. Звукът имаше различно значение за всекиго: русата нямаше търпение да провери грима и миглите си, Марта имаше хиляди неща за разказване, учителката по математика трябваше да изтича до тоалетната, Маргарита жадуваше да срещне онова тайнствено момче, макар и само за миг след дългите дни на принудителна раздяла, докато училището беше затворено... Ами ако той всъщност не я харесваше? Ами ако я заговореше, а тя почнеше да заеква, да преплита крака и по шията ѝ плъзнеха онези ужасни червени петна?

Беше си избрала дрехи, с които се чувстваше по-красива: светлосиня блузка с тънки презрамки, подчертаваща зелените ѝ очи, велурени ботуши и широка пола. Косата ѝ се спускаше по голите рамене. Боеше се, че си е въобразила всичко, че е било бълнуване на нейното наранено въображение.

— Колко хубаво си се облякла! Донесох ти нещо — каза Марта с широка усмивка и извади от тетрадката си малък плик, върху който с

яркоорозов пастел и неравни букви бе изписано: за *Маргарита*. — От близначките... — добави тя.

Маргарита отвори плика и откри вътре гривничка, изплетена от разноцветни конци. Марта ѝ помогна да я върже на китката си.

— Те казват, че след като веднъж я вържеш, не бива да я сваляш, иначе носи лош късмет. Трябва да се скъса сама и когато това стане, ще се сбъдне желанието, което си имала, когато си почнала да я носиш... — Докато обясняваше, Марта ѝ показа китката си с цял наниз доста протрити шарени гривни. Погледна я съзаклятнически и добави: — По една за всяко желание.

— Благодаря, Марта, предай на близначките тази прегръдка.

И тя я прегърна пред група момчета, които определиха видяното като типично женско лигавене.

Двете приятелки напуснаха класната стая и поеа по оживените коридори. Маргарита търсеше онези две прозрачни очи, но веднага щом сметнеше, че ги е видяла, пожелаваше да е сбъркала, защото усещаше празнота в корема и губеше ума и дума. Не беше готова. Никога нямаше да бъде готова, дори и с тези дрехи. Не беше на висота. Искаше да говори с него, но може би не веднага; не искаше обаче и да изчаква, докато гривната на близначките падне сама. Желанията ѝ се блъскаха едно срещу друго като в някаква абсурдна битка, при която двете враждуващи страни са от една и съща армия и падат покосени от приятелски огън.

И ето че наистина го видя. Беше се облегал на стената с подгънат крак. Черната му коса бе заметната настрани и закриваше почти целия му профил на ангел на мрака. До него стоеше друго момче с дълга коса и протрити дънки. Маргарита позна русата и една нейна приятелка, застанали пред тях. Обзе я ужас: той правеше така с всички деветокласнички, а тя се беше заблудила. Момчето с дънките се смееше и говореше нещо на русата, която държеше ръцете си кръстосани пред корема. Момчето със стъклените очи се усмихваше. Русата изглеждаше страхотно, сякаш току-що бе слязла от модния подиум. Пред тази сцена Маргарита се почувства като малко момиченце, облечено от мама за празника, и беше готова да смъкне гривната на близначките. Понечи да каже на Марта: „Това е той“, но думите заседнаха в гърлото ѝ. Тя наведе очи и продължи с приятелката си към края на коридора. Бедната заблудена душа! Ето какво правят

вековете романтична любов, целувките на прекрасни принцове и закуските в „Тифани“. Действителността бе различна — тя беше едно смешно четиринайсетгодишно момиче, замаяно от филми, където стига само един поглед, за да обикнеш и да бъдеш обичана завинаги, докато смъртта ви раздели. Сигурно това момче се забавляваше да си опитва късмета е всички момичета. И що за приятели си избираше? Онзи до него имаше физиономия на последен глупак. Може би се смееха на нея и Марта — две извънземни, чакащи пристигането на следващия космически кораб, за да се върнат на своята планета. Вероятно не беше чак толкова изключителен, колкото обещаваха очите му, всъщност можеше да е като всички останали. Тези очи на сибирско куче не бяха нищо особено, както и това негово лице на прокълнат ангел. Не стигаше само да имаш черна коса и очи като Патинсън, за да бъдеш някой. В него наистина нямаше нищо особено. И се прехласваше по русата като всички останали.

Докато минаваха покрай тях, Маргарита изви глава, колкото да види русата — гъвкава като лъвица, недостижима, готова за фотосесия с тези тесни дрехи върху перфектното тяло. Наведе очи и подигравателните думи я догониха като камшик:

— Казва се Маргарита и винаги е с оная другата, смахната колкото нея. Няма начин да не са лесбийки.

Русата отметна глава и се разсмя, закривайки устата си с длан. В този момент Джулио, който я беше попитал за името ѝ, се отлепи от стената, настигна Маргарита и застана пред нея.

— Ето те — каза той и я погледна с очи на дете.

Маргарита се взря в тях и потъна надолу още преди да е преценила дълбочината им. Всичките ѝ страхове, съмнения и въпроси се изпариха.

— Маргарита, нали? — добави той.

— Здравсти. — Тя прехапа устна и сплете пръсти.

— Здравсти, аз съм Марта — намеси се нейната приятелка. — Коя зодия си? Обзалагам се, че си... Телец!

Джулио я изгледа с изненада.

— Значи е вярно...

— Кое? — попита Марта.

— Нищо, нищо. Да, Телец съм — усмихна се Джулио, влизайки в тон.

— Знаех си! — изписка възторжено Марта и смушка Маргарита с лакът.

Русата гледаше, неспособна да разбере какво става, но убедена, че присъства на сцена с комичен финал. Когато обаче Джулио си тръгна с двете, тя разбра, че финалът е трагичен. Другият младеж, който не бе престанал да я зяпа нито за миг, попита:

— Искаш ли да излезем заедно в събота?

Докато събираше парчетата от разбитата си душа, русата механично кимна.

Когато Маргарита се върна в клас, урокът бе започнал преди няколко минути. Учителят по литература стоеше между редовете с омачканата си „Одисея“, от която стърчаха всевъзможни листчета, включително квитанции и автобусни билети. Томчето изглеждаше два пъти по-дебело от новите издания. Той посочи отметките.

— Знаете ли за какво служат?

— За да си отбелязваме — каза Гея.

— Не.

— Тогава за какво?

— Това са ушите на книгите, за да ни чуят. И те са точно на тези страници, които ни слушат най-много. Искам вашите книги да са пълни със знаци и уши!

Марта се засмя развеселена. Русата не разбра смисъла на казаното.

Все още на прага на класната стая, Маргарита се усмихваше като човек, който току-що е слязъл от балон след разходка в облаците.

Обезоръжен от тази усмивка, която виждаше за пръв път, учителят я посрещна добродушно:

— Хайде, Маргарита, И така те чака.

— Извинявайте, господине... — отговори тя, продължавайки да се усмихва, и стана излишно да казва нещо повече.

Марта я чакаше на чина и искаше да узнае с пълни подробности какво се е случило, след като Джулио я помоли да ги остави сами. Русата проследи Маргарита с поглед и очите ѝ хвърляха мълнии. Завистта разяждаше сърцето ѝ, а тя даваше свобода на този тъй странен порок — единственият, който не носеше никакво удоволствие.

Маргарита отвори „Одисея“ на страницата, която ѝ посочи Марта.

— *Моята майка разказва сега, че съм син Одисеев. Сам аз не зная. И кой ли със сигурност знае рода си?* — прочете учителят с тих глас, принуждавайки ги по този начин да слушат внимателно. — Чии са тези думи, които четохме в парка?

— Казва ги Телемах на Атина, която го пита дали наистина е син на великия Одисей — отговори уверено Маргарита.

— Браво, Маргарита! — похвали я учителят, като си припомни думите на майката и се изненада от грейналото лице на момичето.

— Благодаря, господине!

Маргарита се усмихна доволно. Сега се чувстваше толкова уверена в себе си.

Учителят се усмихна и продължи:

— Телемах отговаря с това загадъчно изречение: никой не знае своя род, своя произход, своето зачатие. Няма спомени за баща си, заминал на Троянската война, когато той още е бил пеленаче. Разказвали са му, че се е опитал да избегне войната, като се престорил на луд: разоравал пясъка и засявал сол. Но бил разобличен от един войник, комуто хрумнало да постави на пътя му малкия Телемах. Одисей отклонил ралото. Дори безумец не би убил сина си, камо ли мъдър мъж като Одисей. Сега обаче, след дългите години отсъствие, Телемах се съмнява в баща си. Не знае дали може да вярва в него, не знае дали наистина му е баща... — Той помълча, уверен, че децата навлизат в личната драма на Телемах, момчето, което се съмнява в своя баща като всеки уважаващ себе си юноша. След това продължи: — Телемах се съмнява. Един баща, който не се завръща с години, не може да бъде истинският му баща, той не знае дали наистина произхожда от него. Изпитва недоверие. Как може един баща да забрави сина си?

Маргарита остави книгата да се затвори и душата ѝ последва думите на учителя, който не говореше за „Одисея“, а за нейната собствена история. Не за Одисей, а за баща ѝ, не за Телемах, а за нея.

— Атина забелязва страха в очите на Телемах и го събужда. Без доверие в онзи, който го е създал, без баща това момче никога няма да стане мъж, никога няма да открие себе си. Тогава богинята казва, подчертайте стиховете: *Бързай тогава да дириш баща си, отдавна изчезнал. /Все ще дочуеш за него от смъртен, или от мълвата — /тя е*

вестител на Зевса и шепне словата му вредом. Атина разбужда у Телемах неудържим копнеж по баща му. Докато бащата трябва да се завърне в Итака, Телемах трябва да го върне преди всичко в сърцето си. Атина събужда у него спящия спомен. Носталгията.

Той отиде до черната дъска и написа една странна дума.

— За гърците истината е *aletheia*, тоест онова, което не трябва да бъде скрито, или онова, което не трябва да се забравя, което остава непоклатимо във всепоглъщащия поток на времето. Затова мъртвите пият вода от Лета, реката на забравата, преди да влязат в задгробния живот, за да не съжаляват за всичко, което са имали и загубили. Така Телемах бива обзет от желанието да види онзи, за когото казват, че е негов баща. Дремещата носталгия в кръвта му се събужда благодарение на богинята, която му напомня истината — онова, което не може и не трябва да се укрива или забравя, ако не искаш да укриеш или забравиш самия себе си.

Маргарита настръхна.

— Атина приканва Телемах да търси баща си, а ако баща му е умрял, да заеме неговото място. Телемах не вярва на ушите си: той самият да стане баща... Трябва да знае какъв е бил баща му, за да стане като него.

Маргарита се взираше в устата на учителя, хипнотизирана от думата „баща“, която всеки път я разтърсваше.

— И тогава Атина изрича думите, които толкова харесвам: *На тебе, възраст момчешка надрасъл, / детински игри не приличат.* Подчертайте и тези стихове.

— Ще ни карате ли да ги учим наизуст? — попита русата.

— Не. Ако искате думата, вдигайте ръка, моля. И тъй, Атина казва това на Телемах, за да го накара да тръгне на пътешествие, да напусне Итака, за да намери баща си или поне някаква вест за него. Тя вдъхва в сърцето му смелост, която му липсва. И как? Просто със спомена за бащата. Бащата е смелостта на сина.

Маргарита усети, че се просълзява.

— Така завършва Първа песен на „Одисея“, с безсъницата на Телемах. Той влиза в стаята си и цяла нощ не спи, обмисляйки пътешествието, за което го е вдъхновила Атина.

— Да подчертаем ли? — попита Алдо.

— Казах вече, който иска думата, да вдига ръка! Телемах цяла нощ лежи буден, унесен в мечти за баща си.

Той помълча и огледа класа.

— Кога за последен път, момичета и момчета, загубихте сън в размисли за предстоящото пътуване през живота? Кога? — И без да чака отговор, гледайки право в жадните очи на своите ученици, той страстно добави: — Лошо! Трябва да не ви хваща сън от мечти за бъдещето. Не можем да спим, защото животът едновременно ни плаши и вълнува, искаме да го нападнем и да изтръгнем обещаното, но се страхуваме. Страхуваме се, че ще ни повали, че надеждите ни ще бъдат излъгани, че всичко е било само плод на въображението. Трябва да губите съня си в мисли за бъдещето. Не се страхувайте. Това е знак, че сте живи, че животът навлиза във вас.

Може би казваше тези думи по-скоро на себе си, отколкото на децата, но както се знае, всеки говори за онова, което му липсва. Забеляза лицето на Маргарита — беше потресено от неговите думи и това му даде нова енергия; може би така помагаше на момичето да се справи с подобна болка.

— И тъй, Телемах е готов да тръгне на път. Без да казва нищо на майка си, той решава да подготви кораб с помощта на най-доверените си хора, верни стари приятели на баща му. Но веднага се намират хора да го обезсърчат, обичайните малодушници, които пречат на нашите мечти.

Гей вдигна ръка.

— Кой са малодушници?

— Страхливците, негодниците, невежите, скъперниците, мързеливците, лентяите... — И той продължи с още десет определения, за да впечатли тези момчета и момичета с броя на думите, създадени, за да опишат хилядите вариации и нюанси на тази доста обширна човешка категория.

— Един от тях, всъщност самата Атина под измамен облик, го провокира, като му казва: *Но ако ти не си рожба на него и на Пенелопа, / аз се страхувам, че няма да свършиш каквото замисляш. / Рядко се случва чада на бащата досуц да приличат — / по-лоши има мнозина, а по-добри само малцина.* Подчертайте! Атина засяга гордостта на Телемах и го призовава да хване живота в ръцете си, за да докаже чий син е, като надмине баща си. Дава му за пример закона на

поколенията, при който наследникът е по-добър от предшественика, преодолявайки неговите ограничения и недостатъци. Иначе децата се примиряват да бъдат бледи сенки на своите родители и да възпроизвеждат техните мечти и стремежи, отказвайки се от своето лично и неповторимо величие!

Гърбовете на учениците се напрегнаха.

— Смелостта на Телемах нараства. Обзема го носталгия по баща му и от носталгия по миналото, което не е имал, чувството се превръща в копнеж по бъдещето. Няма нищо по-мощно от копнежа по бъдещето: това е свобода, която постига самата себе си и иска да даде начало на нещо ново, уникално и неповторимо. Телемах вече не иска да остане пленник на един остров, раздиран от претенденти за трона. Затова потегля с помощта на бавачката и своя приятел, мъдрия стар съветник Ментор. Далече от сигурността на родния дом, от топлите завивки, от трапезата, далече от познатите пристанища и сигурните ветрове, далече от изследваните пътища. Той открива, че спасението е в открито море, в бурите, в разпънатите платна срещу силата на ветровете, които искат да го върнат обратно на острова. Но спасението е именно в опасността, в неговия враг. Затова рано сутринта, преди слънцето да изгрее, в компанията на звездите, той се впуска в полета си към морето. И отплава! Потегля! Потегля! В открито море! — Учителят подчерта последните думи, сякаш ги виждаше и им даваше форма с ръцете си.

Марта се усмихваше, без да го осъзнава. Маргарита плачеше, без да го осъзнава.

Учителят ги погледна и видя двете възможни реакции пред лицето на красотата: радост и болка. За едни тя е близка, за други — далечен копнеж. Той се усмихна на двете и рухна изтощен на стола, съзнавайки, че е засял жаждата за величие, че е спестил на тези сърца и глави много баналности. Беше пресметнал времето и се надяваше в този момент да удари звънецът, за да излезе с ореола на епически герой, като воин, целунат от слънцето в своята бляскава броня от думи, като великолепен защитник на тайните на живота.

Маргарита се чувстваше извисена от хора и думи, които променят света, и също като Телемах беше готова да започне пътуването си, да намери кораб, да събере цялата смелост, която ѝ липсваше, и да се изправи пред голямото приключение, за да върне

баща си. Вече не можеше да се държи като дете, трябваше тя да потърси баща си, за да се превърне в него и да основе отново Итака. До такава степен се бе вдъхновила от разказа, че престана да мисли за Джулио. Когато си даде сметка, изпита лека вина, но тъй като не знаеше кое бъдеще да избере, тя позволи на всички възможности да нахлуят в нея и всичко ѝ се стори съвсем ново. Сякаш стъпваше с двата крака в един живот, от който никога не би искала да се върне назад.

Звънецът не удари, но в замяна една ръка се надигна несигурно. Учителят се вгледа в Алдо и се приготви да задоволи жаждата за тайни, която бе събудил у него. Той кимна и притвори очи като първосвещеник, предоставящ на своя помощник възможността да вземе участие в ритуала:

— Кажу ми, Алдо.

— Може ли да отида до тоалетната?

Учебният ден приключи и учителят яхна велосипеда, обзет от свирепа гордост, че ако не се броят нечии дребни физиологични проблеми, е преобразил тези анонимни четиринайсетгодишни хлапета в целеустремени пътешественици... И тогава, също като божествения пратеник Хермес, реши да отлети към един бряг, който познаваше добре и вече не се боеше да стъпи на него.

Тананикайки си „Мечтай, момче, мечтай“, той пореше града с носа на своя велосипед, коли и тротоари изчезваха зад него като изрисувани картонени декори на някакво завършило представление. Трябваше да ѝ разкаже за своя урок, за Атина, за Маргарита... И искаше една прегръдка, една ласка, една целувка. Вече си представяше нейната страст и подхранваше душата си с най-изтънченото удоволствие — очакването.

Намери я в книжарницата, разказа ѝ всичко, покани я на вечеря в любимото им заведение, където имаше книги, а тихата музика даваше смисъл дори на прекъсванията в разговора.

Стела слушаше с усмивка, сякаш не се беше случило нищо и всичко започваше отначало. После той се приближи да я целуне и тя се отдръпна.

— Учителю, любовта не е специална вечеря в ресторант, а едно проклето ежедневие, в което има и изненади благодарение на факта, че сме двама. Ти обаче не осъзнаваш това. Не знаеш какво е да обичаш. Извисяваш се с твоите книги, обичаш тях, а не хората. Обичаш думите, а не живота, защото в него има сенки и той причинява болка. Говориш, говориш, но не слушаш. Взимаш, взимаш, но нищо не даваш.

Точно тогава в „Пътуващ Парнас“ влезе клиент. Стела млькна и направи усилие да се усмихне. Учителят се втренчи в една книга, без дори да прочете заглавието. Тези думи го бяха приковали към истината, когато я чуваш цялата, но нямаш сили да я приемеш. Той не струваше нищо и Стела му го бе казала недвусмислено. Никога нямаше да може да изгради нещо хубаво и щеше да стане вкиснат учител като най-злобната стара даскалица. И това ми било образ на отговорен възрастен мъж.

— Търся книга с рецепти за подарък на жена ми — каза клиентът, който имаше буйни прошарени мустаци.

— Какво обича да готви? — попита Стела с лъчезарна усмивка, сякаш нищо не се беше случило или то вече не я интересуваше.

Нямаше книга, която да не се опита да пригоди към лицата на клиентите, към техните истории, към изискванията им. Това бе смисълът на „Пътуващ Парнас“.

— Най-вече сладкиши.

— Откъде е жена ви?

— От Сицилия.

— Тогава имам каквото ѝ трябва.

Тя се отдалечи да потърси книгата.

Чакащият клиент погледна учителя и се усмихна.

— Знаете ли, имаме годишнина от сватбата... Тайната на щастливия брак се крие в две стаи: в спалнята... и в кухнята! — разсмя се той, доволен от своята домашна философия на обичта.

— Мислех, че е в библиотеката... — каза учителят, раздражен от това нежелано доверие. Той знаеше само да взима, не и да дава. Знаеше да мечтае, но не и да обича.

Стела се върна с книгата и я подаде на мустакатия господин. „Пътеводител към удоволствията на Сицилия“ — смес от традиции, истории и рецепти.

Той започна да я прелиства, мърморейки одобрително:

— О! Плодови тарталети! Вече няма да има оправдания да не ми ги приготви... Отлична идея! Можели да ми я опаковате в красива хартия?

Стела мина зад щанда да опакова книгата. Учителят прелистваше друга, без да прочете нито ред. Чудеше се как може човек да харчи пари за книга, в която се разказва за ядене.

— Довиждане.

— Довиждане! Пожелавам ви всичко хубаво, на вас и съпругата ви! Колко години правите?

— Трийсет!

— Поздравления!

— Те са за жена ми... че ме търпи толкова време! Благодаря, най-добри пожелания и на вас!

Човекът излезе доволен.

Стела се обърна към учителя, като че изобщо не бяха прекъсвали разговора.

— Как така този път не избяга? Излишно е да се криеш, вече разбрах, че с теб не мога да създам семейство. Заблуждавах се. Ти си като онези книги, които всички четат, защото така трябва — „не може да не си я чел!“, — но който е стигнал до края, не смее да каже „тази книга не ми даде нищо“, за да не се изложи. Аз обаче го казвам! Ти не ми даваш нищо!

— Но на мен ми е хубаво с теб, Стела.

— Грещиш, хубаво ти е, докато си играем на влюбени. А когато ти поискам нещо, побягваш. Ако поискам да промениш живота си с мен, ти се правиш, че не разбираш. Но аз искам да продължа напред! Знам, че с теб е възможно, ако не позволяваш на страховете си да те парализират.

Тя го погледна право в очите и ги видя как се трошат като тънък лед във фонтан през зимата. Знаеше, че така трябва, макар сърцето ѝ да се късаше от тази жестокост.

— Но аз те обичам — каза той, вкопчвайки се в тези вълшебни думи, които обаче не породиха очакваната магия.

— Не е вярно. Ти си съществително, учителю, а любовта е нещо съвсем различно — глагол, действие. Не да гледаш филм за далечни страни, а да отидеш наистина там с още някого: куфари, времеви зони, чакане, всичко, умножено по две. Хавлиени кърпи, четки за зъби,

легла, умножени по две. Кафе, сълзи, усмивки, умножени по две. Всичко се удвоява. А трудностите, посрещнати заедно, рамо до рамо, ръка за ръка, стават двойно по-малко.

— Но аз не съм готов.

— Никой не е готов. Трябва да скочиш. Говориш като дете, което не иска да се научи да плува. Знаеш ли как патетата се учат да плуват? Знаеш ли? Майка им ги хвърля във водата и... плуват!

Стела обичаше документалните филми за животни не по-малко от книгите.

— Свободата, Стела...

— Свободата? Дръж си я твоята свобода и когато се почувстваш самотен с нея, не идвай да ме търсиш. Умееш да мечтаеш като тийнейджър, но пак като тийнейджър вярваш, че свободата е да правиш каквото си искаш и че мечтите ти ще се сбъднат точно както ги виждаш! А реалността къде я оставяш? Да мечтаеш в реалността — това прави мечтите по-големи, истински, осезаеми! Да станеш възрастен означава да намериш търпение, за да дадеш път на мечтите си, а не да се отказваш от тях!

Тя зачака реакция, след като бе извадила на показ онази част от себе си, която учителят виждаше за пръв път. Но той мълчеше. Тези думи не му вдъхнаха нито сила, нито поне малко гордост, а само раздухаха страха му от бъдещето. Каква ли щеше да стане?

— Не мога да те позная, Стела... Не знам какво да ти кажа.

— Не знаеш какво да ми кажеш? Аз вече дни наред съм отчаяна от мълчанието ти. Опитвам всичко, но ти си мълчиш...

Учителят продължаваше да я гледа безмълвно. Каква бе станала?

— Върви си. Махай се. Омръзна ми да страдам заради теб.

Той наведе глава и излезе, без да каже нито дума. Тръгна пеш, оставяйки колелото си пред книжарницата. Душата му приличаше на тази изоставена таратайка с ръждясало сърце, разбит фар и непрекъснато падаща верига.

* * *

Пъзелът лежеше на бюрото ѝ. Тя не помнеше откога. Толкова беше свикнала с него, че вече не го виждаше, но този път той събуди

спомена за летните вечери, когато го подреждаше заедно с мама, татко и Андреа. Лодка с огромно бяло платно, увиснала между небето и морето. Баща ѝ обясни, че тайната е да започнеш от онова, което най-лесно разпознаваш по цвят и форма, в случая платноходката, и след това постепенно да разширяваш изграждането на образа в последователни концентрични кръгове. Но в същото време трябва да се грижиш за рамката, за да можеш стабилно да свържеш малките групички изображения.

После залепиха пъзела със специално лепило и сега той лежеше на бюрото като кожа, като талисман, който обединява всичко — като платното на Пенелопа.

Тя видя първото парче, от което бе избрала да започне. Погали го с върха на показалеца си, после подхвана ръба му с нокът и го отлепи. Такава си беше. Платното започваше да се разпада. Четири парчета останаха оголени от едната страна, където беше премахнато първото. Всяко парченце беше човек. Централните парченца бяха хората, свързани най-здраво с нея, а към краищата ставаха не тъй близки, но не по-малко важни. Тя реши да измъкне три важни парченца. Марта. Учителя... да, и него. Джулио.

Сега те бяха части от пъзела на живота ѝ. А празниците, оставащи в картината, всъщност бяха онова, което превръщаше живота ѝ в смислена схема, където всеки е свързан с другия като частица от цялото.

Четири парченца около нейното в центъра на картината бяха баба, Андреа, баща ѝ и майка ѝ. Извади ги и написа на гърба на всяко по едно име.

На своето написа „Аз“. Подържа за момент парченцето на баща си, долепено до нейното, после откъсна издатината, която я свързваше с него. Баща ѝ бе отнесъл част от нея. Душата ѝ беше осакатена. Откъм нейната страна остана рана от разкъсан картон, която никога нямаше да бъде напълно загладена.

Нещата са несъвършени, развалят се, чупят се. Изоставянето ги прави безполезни и може би само любовта ги поправя. Любовта с нейните сглобки, с нейното даване и получаване внася смисъл в пъзела на живота. В цялостната картина вече не се различава кой получава и кой дава. Но сега тази архитектура беше застрашена, хищникът

започваше да поглъща парчета и ако някой не му попречеше, малко по малко щеше да я опустоши напълно.

Тя разгърна „Одисея“ върху бюрото и маркира в жълто последните думи на Първа песен, като ги заобиколи със стрелки и удивителни знаци: *цяла нощ там Телемах на леглото под овнешко руно /мислеше само за пътя, по който го тласка Атина.* А в празното пространство отстрани и отдолу написа:

Чувствам се като падналия самолет. Унищожена.

Чувствам се като пустинята, която е монотонна.

Досадна.

Чувствам се като пилота, който е сам. Отчаяна.

Чувствам се като слона, изяден от змията.

Погълната.

Чувствам се като детето, което възрастните не взимат на сериозно. Неразбрана.

Чувствам се като овцата, нарисувана в кошара.

Затворена.

Чувствам се като далечната планета. Мъничка.

Чувствам се като залеза, който е станал навик.

Безполезна.

Чувствам се като баобаба, който е станал заплаха.

Нежелана.

Чувствам се като вулкана, който ще изригне.

Нетърпелива.

Чувствам се като краля, който очаква прекалено много. Разочарована.

Чувствам се като суетния човек, който иска всички да му се възхищават. Неудовлетворена.

Чувствам се като пияницата, който пие, за да забрави. Зависима.

Чувствам се като фенерджията, потиснат от работата си. Смачкана.

Чувствам се като географа, който иска да разбере всичко. Невежа.

*Но аз съм и цветето, което обича Малкият принц.
Аз съм и Малкият принц, който иска да опитоми лисицата. Аз съм лисицата, която успява да се довери на някого, независимо от цената.*

И трябва да ме приемат цялата — такава каквато съм и каквато не съм.

Но ужасно се боя от ухапването на змията.

ЧЕТИРИНАЙСЕТГОДИНИ — написа го слято като име на литературен герой — не е възраст. Не е нищо. Няма я увереността, озаряваща очите на Джулио. Няма ги бръчките по лицето на баба. Няма ги работните съвещания на татко. Няма ги мамините женски дрехи. Няма я магическата вяра на Андреа. Няма хармония, няма изящество. **ЧЕТИРИНАЙСЕТГОДИНИ** е да искаш всичко и нищо едновременно. Да имаш позорни тайни и въпроси без отговор. Да се мразиш за това, че мразиш всички. Да страдаш от всички страхове и да ги криеш, макар че искаш да ги изкажеш хиляди пъти. Да имаш сто хиляди маски и никога да не променяш лицето под тях. Да изпитваш вина за милион неща и да ти се налага да избираш на кого да се подпреш, за да не носиш всичко сама. Да искаш да обичаш и да не знаеш как. Да искаш да бъдеш обичана и да не знаеш как. Да искаш да си сама и да не знаеш как. Да искаш женско тяло и да го нямаш, а ако стане женско, да не го искаш. **ЧЕТИРИНАЙСЕТГОДИНИ** е да бъдеш крехка и да не знаеш как да промениш това. Има неща, които никой не обяснява. Има неща, които никой не знае.

Тя взе трите парченца от пъзела, всяко с име на гръбчето — *Марта, Джулио, Учителя* — и ги пхна в джоба на чантата, където бе прибрала и четката за зъби на баща си. Талисмани, амулети, незаменими инструменти за пътуването, което планираше.

Елеонора заспа с мисли за съпруга си. Андреа заспа с мисли за майка си. Маргарита заспа с мисли за Джулио. Учителят заспа с мисли за Стела. Джулио заспа с мисли за Маргарита. Тереза заспа с мисли за Пиетро. Марта не можеше да заспи, защото близначките я ядосваха, това бе техният начин да мислят за нея. Преди да заспят и да се

преобразят в сънища, мислите се поддават на онази вселенска магнетична сила, която поетите наричат любов и която безшумно привлича всички към себе си.

И нощта тихо се спусна над всички тези човешки съдби като невидимо лепило, което ги свързва заедно. Разпръснатите по целия свят парченца от пъзела изграждаха една обща голяма картина, сътворявана бавно, но сигурно от незнайна ръка, която запълва всичко с красота — невидима, защото все още е недовършена. Или наранена.

— Имам подарък за теб — каза Маргарита.

Лицето на Марта грейна.

Маргарита разтвори юмрук. На дланта ѝ лежеше парченце от пъзел в махагоновочервен цвят — беше от корпуса на платноходката.

Марта я погледна с недоумение и Маргарита ѝ обясни за огромния пъзел на живота.

— Сега животът ми зависи и от теб.

Марта взе парченцето от поверената ѝ душа, после прегърна Маргарита и прегръдката бе съвършена, като между две парченца от пъзел.

В края на часовете тя помоли учителя да поговорят насаме. Той изглеждаше посърнал, сякаш се луташе из лабиринтите на душата си. Чакаше всеки момент Минотавъра да го грабне — нямаше Ариадна, която да държи пътеводната нишка, за да се върне назад, нямаше Дедал да му направи чифт крила, за да избяга.

Маргарита му връчи парченцето от бялото платно и се изчерви.

Учителят искаше да избяга от това, което можеше да се окаже обяснение в любов, но успя да прикрие притеснението си. После Маргарита му разказа за произхода и значението на това смешно парченце картон и той стисна юмрук около късчето от душата на една ученичка, която можеше да му бъде дъщеря.

— Знаете ли, господине, вие сте прав.

— За какво?

— За живота.

— За живота ли?

— Ще постъпя като Телемах. Ще тръгна да търся баща ми. Той си замина и никой не знае защо. Мисля, че е в лятната къща, близо до Генуа.

— И как ще го направиш?

— Като Телемах. С кораб.

— А кой ще те води? — попита учителят, мислейки, че това е метафора.

— Бих искала да сте вие...

Учителят бе поразен и преди да я разочарова с израз на неодобрение или строгост, Маргарита продължи:

— Искате ли заедно да потърсим баща ми? Казахте, че ни трябва приятели, за да осъществим най-големите си начинания... Цяла нощ мислих за това като Телемах — на мен се пада да предприема това пътуване и да върна баща ми у дома. Знам, че мога да го направя, знам, че трябва да го направя.

Учителят би се разсмял пред нелепите фантазии на това момиче, ако самият той не ги бе разбудил и представил за истина. Животът с категорична последователност излизаше от книгата и искаше да се повтаря отново и отново.

— А майка ти знае ли? — опита се той да печели време.

— Не трябва да знае. Иначе няма да ми позволи да тръгна и ще развали всичко, както обикновено. Нуждая се от вас, господине. Имате ли кола?

— Не... нямам, имам велосипед... Аз... — Търсеше си оправдания, за да отблъсне съдбата, която се стоварваше върху него.

— Е, може да вземем колата на майка ми, или да поискате назаем от някой приятел...

— Не разбирам, Маргарита... какво общо имам аз?

Маргарита започна да усеща, че нещо не е наред.

— Вие сте като Атина в облика на Ментор. Всеки друг би отишъл да говори с майка ми. Вие обаче знаете как се развива историята на Одисей...

Учителят нямаше изход. Беше освободил Телемах от страниците на книгата и сега трябваше да остане до него. Но как можеше да поеме такава отговорност? Ами ако се случеше нещо? Това бяха само нелепи детски мечти. Само литература.

— Не може да приемаш всичко буквално, Маргарита. Днес нещата са се променили...

— Какво искате да кажете?

— Ти си непълнолетна, а аз не съм твой роднина... Нямах представа какво може да се случи в днешно време...

— А Телемах не е ли бил само дете? Не е ли тръгнал по морето? Можел е да се удави, да претърпи корабкрушение, да се загуби... Това са рисковете на пътешествието.

— Но това е едно въображаемо пътешествие...

— Нали ни казахте, че е посетил най-големите градове на онова време?

— Да, но това не е съвсем реално...

— Значи сте ни разказвали лъжи?

— Не, не. Просто литературата и животът малко се различават, Маргарита. Литературата е една лъжа, която служи, за да се каже истината...

— А на мен ми се струва, че вие се криете зад тези лъжи, за да не кажете истината: вас просто ви няма. Abest! Учителят? Човекът, който ни учи? Отсъства! — заяви невъздържано Маргарита.

— Това е литература, фантазия, думи, хартия, въздух! Разбираш ли? Учител и ученичка не обикалят да търсят баща й, иначе ще стане голяма каша! — отговори учителят почти яростно.

— Кашата вече я има! Вие сте лъжец. Всички онези приказки... А аз вярвах, че съм открила един по-различен възрастен. Все още способен да мечтае и да вярва в живота. Вие обаче сте само едно уплашено дете, което си играе на възрастен с книгите. Мечтаете само чрез тях. Нямате кураж за нищо друго!

Учителят не успя да отговори и на втората жена, която го бе притиснала в ъгъла за последните два часа и четири часа.

Маргарита се завъртя и си тръгна, изпълнена с ярост. Пътуването беше решено и нищо не можеше да я спре. Щеше да тръгне сама. С кораб или без кораб, с приятели или без тях.

Учителят вдигна ръка да я задържи, но тя вече беше изчезнала и той откри в едно свития си юмрук едно парченце душа, което това момиче му бе поверило: късче картон с надпис „Учителят“. Образ на отговорен възрастен мъж или просто бележка под линия?

Марта я видя да бяга разплакана. Опита се да я спре, но Маргарита й направи знак да стои настрана. Трябваше да направи всичко сама. Дори Марта не можеше да й помогне. И Марта остана да я гледа как се отдалечава тичешком, а косите й приличат на сълзи. Има болки, в които никой не може да влиза. Има неща, които трябва да направиш сам.

Сама. Маргарита започна да избира какво ще ѝ трябва за пътуването — щеше да сложи всичко в ученическата чанта, за да не събуди подозрения. Беше дошъл моментът да провери финансовите си ресурси. Шарената кутия беше запечатана със скоч и надписана „За спешни случаи“. Сега случаят беше точно такъв. Вътре държеше паричните подаръци от баба си и остатъците от джобните пари и ученическата стипендия... когато изобщо оставаше нещо. Отвори я — вътре имаше 38 евро и 25 цента. Дали бяха достатъчни, за да достигне целта си? Надяваше се. Какво друго ѝ трябваше, освен кораб?

* * *

Елеонора излезе от службата и тръгна към детската градина да вземе Андреа. Следобедът разливаше светлината си пестеливо, за да трае по-дълго. Ненадейно насреща ѝ се зададе познато семейство.

— Елеонора! Как си? Отдавна не сме се виждали... — каза жената, грейнала, както може да грее само една жена до любимия мъж.

Съпругът се усмихна, сякаш бе задал въпроса заедно със съпругата си.

— Добре. А вие как сте?

— Много добре. Само малко се уморявам, откакто коремът започна да ми натежава... — каза жената.

Елеонора погледна корема, после се вгледа в усмихнатите ѝ очи.

— Чакаме дете!

— Или две, момче и момиче — възрази шеговито съпругът и погали корема на жена си.

— Тръгнали сме да купим люлка.

— А твоите как са?

— Маргарита вече е гимназистка. Андреа е в детската градина. Отивам да го взема.

— Мъжът ти добре ли е? — попита съпругът.

— Да — отговори тя след миг колебание.

— Поздрави го и му кажи, че отдавна не сме се виждали.

— Защо не ни дойдете на гости някоя вечер? — добави жената.

— Добре. Но моментът не е много удобен, учебната година едва започва... Като се успокои положението, тогава непременно.

— Чудесно. Значи скоро ще ти се обадя. Искам да видиш какъв пастет от риба тон правя...

— Откакто е бременна, готви по-добре — каза мъжът. Вярно казват, че бебетата идват с погача под мишница!

— Какво общо има това, глупчо! — разсмя се тя и го щипна по рамото, а той ѝ отвърна с целувка.

Елеонора ги гледаше и имаше чувството, че лицето ѝ може да падне всеки момент, дотолкова ѝ тежеше маската, под която прикриваше своята слабост. Но какво друго би могла да направи? Да се разплаче пред чуждата радост?

— Извинявайте, трябва да бягам — прекъсна ги тя. — Иначе учителката пак ще се сърди. До скоро.

— До скоро. И си почивай повече, изглеждаш уморена...

След няколко метра Елеонора погледна назад. Той бе прегърнал жена си през кръста, за да защити съзряващия в нея живот. Гледката я накара да застине като статуя насред тротоара.

Андреа чакаше майка си и рисуваше. Изпълваше със зелено короните на редица дървета, а летния небосвод със синьо. В средата на листа едно дете държеше татко си за ръка.

Някакво момченце от групата се приближи и дръпна рисунката.

— Моя е! — злобно извика то, завиждайки на умението му.

— Не, моя е — отвърна Андреа, после бързо протегна ръце и успя да сграбчи единия край на рисунката.

Листът се разкъса. Момченцето избяга с половината, която бе останала в ръката му. Андреа се втренчи в откъснатата ръка на детето, все още свързана с тази на бащата в неговата половина.

Стискаше я в юмрук, като че беше въпрос на живот и смърт, но същевременно с неохота, сякаш листът го пареше.

Така го завари учителката Габриела — с протегнатата ръка, неподвижен, разтърсван от безутешни ридания.

* * *

Тереза тъчеше, седнала до прозореца, така че да може да вижда цветята. Правеше го, когато беше сама и изпитваше и тъгуваше за съпруга си. Това я успокояваше, напомняше ѝ, че всичко е наред. Под нейните пръсти се събуждаха вековни женски творения и дейности, които бе виждала от майка си още като дете, когато имаше дървени станове. Сивите валма сурова вълна лежах на купчини, по-високи от човешки бой. Светлината влизаше през прозорците и Тереза работеше, докато не останеше светлина или вълна. С помощта на хурка жените прокарваха вълната между палеца и показалеца, превръщайки я ту в нишка за основата — вертикалната и по-мека част от плата, — ту в потвърдата и дебела нишка за вътъка. Воден от совалката, вътъкът сновеше хоризонтално напред-назад през основата, очертавайки нови шарки на всяка стъпка.

Вълнената основа напомняше любвеобилна жена — мека и търпелива утроба; нишките на вътъка бяха като мъжа, който пронизва нейната нежност, за да я оплоди. Тереза гледаше часове наред и постепенно пред нея се появяваха шарки, които закриваха основата и възлите на тъканта. Като по магия планината от вълна се превръщаше в красиво одеяло за чеиза на някое младо момиче. Струваше ѝ се, че и животът прилича на този труд. Поотделно основата и вътъкът не вършеха работа, но заедно създаваха здрава и красива нова тъкан.

Сега нишката на вътъка бе престанала да се преплита с основата. Пиетро го нямаше. Неговата нишка бе свършила. Основата беше готова да се различи. Някога Пиетро я спаси от бездната, изведе я от лабиринта, където се беше укрила след дните на изгнание, за които дори не можеше да си спомни, без да разбуди отново тяхната няма болка. Без него щеше да си остане самотна, никому ненужна нишка.

Тя гледаше шарките на своя живот и се отдаваше на спомени. Спомняше си как младият учител от Палермо, получил назначение в родния ѝ край, минаваше уж случайно пред пекарната на господин Долче. Тя работеше там, ставаше в четири сутринта, за да сложи хляба във фурната и да приготви топли сладкиши за закуска, и ненадейно откриваше, че е излязла на прага да види онзи хубав младеж с мустаци, кожена чанта и шапка. Господин Долче ѝ се караше за това и някои я смятаха за безсрамница, но сърцето ѝ знаеше, *че щом любовта потропа на портата, трябва да я пуснеш да влезе*. Несръчен, срамежлив и смутен, той приемаше тази усмивка, топла и жизнена

като аромата на прясно изпечени хлебчета, и почти успяваше да отвърне по същия начин.

А един ден влезе в пекарната, поръча си плодов пай и го предложи на Тереза — даваше ѝ сладкиш, който сама бе приготвила. Странен човек. И тя, която никога не бе вкусвала своите сладкиши, откри, че са възхитителни, щом идват от неговата ръка: сладък крем точно където трябва и отгоре глазура, не прекалено дебела, а крехка и нежна, за да не натежава от сладост. Всъщност семейният живот бе точно това — да получаваш себе си от ръцете на другия като най-нежен сладкиш. Разговаряха малко, но достатъчно, за да се изберат. Има думи като раковини — простички, но сбрави цялото море в себе си.

Понякога сядаха на хладно в къщата край морето, вдъхваха сладко-горчивите аромати на градината и крадешком си разменяха погледи, пълни с непризнати желания. После той трябваше да отиде на война, а тя остана с разбито сърце. Но когато се върна, той дойде у тях да поиска ръката ѝ и сърдечните рани оздравяха веднага. В онази вълшебна градина с босилек, мента, градински чай, розмарин, каперси, плумерии, жасмин и бугенвиллии, под която морето повтаряше песента си и смесваше всички миризми и цветове със своите. Тя и родителите ѝ седяха на дървени столове. Той, елегантен и наперен като младоженец със засуканите си мустаци, се кланяше и целуваше ръце.

— Мога да дам на Тереза само тази къща — предупреди го баща ѝ.

— Но аз не моля за къща, моля ви за Тереза — отговори Пиетро.

И всичко се уреди. А след това дойде животът им заедно. И ужасните дни на изгнанието. От самата мисъл ръцете ѝ почваха да треперят. Решението да напуснат родната земя и да започнат нов живот на север, на континента, където студът беше истински вкочаняващ студ и нямаше море. Но тя не искаше да мисли за това, то криеше твърде много болка. Възли, сплитки, раздърпани нишки — такава бе обратната страна на живота им, но пък каква прекрасна картина откъм лицето! *Много болка носи любовта, но сърцето позлатява тя...*

Докато я ухажваше, той ѝ пишеше писма и тя се чувстваше важна, макар че едва умееше да чете и се учеше малко по малко, благодарение на тези редове, над които господин Долче я изненадваше да мечтае в работно време и я хокаше добродушно. Отначало Пиетро

се обръщаше към нея на „вие“, като към важна особа, наричаше я „госпожице Тереза“. Непрестанно ѝ разказваше историите, които знаеше, във всяко писмо имаше по една история. Харесваха му рицарските легенди и митовете: нишката на Ариадна, двамата съпрузи, които искали да умрат заедно и боговете изпълнили молбата им, приключенията на Риналдо и Орландо, любовта на Анжелика... След годежа започна да ѝ пише на „ти“ и винаги завършваше писмата си с думите:

„Целувам те по очите.“

— Защо по очите? — попита го тя веднъж.

А той обясни с учителски тон, че италианското название на зеницата, *rupilla*, идва от латинския, където е означавало „малко момиче“, затова тя е негово момиче и негова зеница. Казваше ѝ го, както казват сицилианците и до днес на хубавите момичета: *si na rupidda*. Искаше я цялата, но още не му бе дошло времето. Задоволяваше се да я целува по очите и я правеше момиче, съпруга и майка. А тя и до днес усещаше целувката на онзи, който стана за нея син, съпруг и баща. И беше щастлива.

Сама. С изключен телефон. Затворена в стаичката на сърцето, запълнена някога с игри и фантазии, а сега с болки и страхове.

Тя излезе от къщи. Все още имаше за подаряване едно парченце от пъзела, преди да си тръгне. Срецнаха се пред старата църква с останките от имперското минало на града — редица колони, разядени от вятъра, дъждовете и автомобилните газове.

Когато пристигна, Джулио ѝ протегна ръка, без да каже нито дума. Тя укри длан в неговата, както правеше някога с баща си, когато трябваше да пресекат улицата и той казваше: „Ръката“, а тя желаше тази команда като прегръдка.

В ръката на това момче разпозна същата сигурност и знаеше, че може да му се довери. Джулио усети в стискането на Маргарита болка, подобна на неговата, но по-пареща и по-жива — тази ръка не лъжеше. Не бе хвацал по този начин ръката на момиче, откакто... И осъзна, че всъщност никога не му се е случвало.

— Аз го направих — каза той.

— Кое?

— Наводнението в училище.

— Наводнението?

Джулио кимна.

— Беше най-красивото нещо, което някога съм виждала в училище... — каза Маргарита и се усмихна.

Лицето му се преобрази, враждебното и напрегнато изражение се отпусна и тя неволно си го представи като котарак, който отпуска настръхналата си козина и лениво присвива очи, след като опасността е отминала. В това изражение Маргарита видя нежността, която може би той самият не подозираше, че притежава. Може би дори и като дете не се бе усмихвал така.

— Къде искаш да отидеш? — попита той.

Тя стисна ръката му и се облегна на него.

— Където е тихо.

Вечерта замиташе остатъците от светлина като прах под килима и градът приличаше на огромна сцена, в центъра, на която Маргарита и Джулио изпълняваха своите роли с ненадминато майсторство, а нещата и хората се мяркаха около тях като груби и незначителни допълнения. Един мъж и една жена вървяха с лека танцова стъпка по нишката на живота, за да се срещнат. С всяка крачка нишката ставаше все по-здрава, превръщаше се във въже, в железен мост, прехвърлен над бездната.

— Знам къде да отидем — каза Джулио, без да я поглежда, но и без да изпуска ръката ѝ.

Озоваха се на тясна задънена улица. Край олющените стени бяха струпани купища щайги и прогнили кашони. От прозорците долитаха гласове, разговори, мълчания. Една редица контейнери за разделно събиране напомняше шествие на зяпнали гладни твари, а тежката им миризма пропиваше стените и асфалта. Маргарита изтръпна от страх. Спомни си какво я предупреждаваше мама като дете: не тръгвай с никого, не приемай нищо от непознати.

Джулио я дръпна зад кофите и посочи една изтъркана дървена врата, откъдето бликаха гъсти изпарения. Маргарита потръпна и пусна ръката на Джулио, който я изгледа обидено, но не каза нищо.

Поведе я навътре през изпаренията, сякаш навлизаха в ада. Тесният коридор водеше към друга врата, на която беше написано „Кухня, не задръствайте коридора“ Тръгнаха по стълбище, което

започваше отвъд коридора и не можеше да се види от входа. Вървяха един зад друг, защото нямаше място за двама на стълбището, прорязващо сградата. Маргарита се изкачваше мълчаливо. Обзе я смес от страх и въодушевление. Застоялият мирис на кухня изпълваше цялата стълбищна клетка и стените изглеждаха напоени с мазнина. На площадките имаше само по две врати една до друга, без табелки с имената на наемателите. На всеки етаж Маргарита спираше да погледне Джулио, който ѝ правеше знак да продължи.

След кой знае колко стълбищни площадки (Маргарита им бе изтървала бройката) се озоваха задъхани на последния етаж. Отпред имаше полуръждясала сива метална врата, която изглеждаше заключена. С рязък удар Джулио я отвори. Блесна светлина и димът излетя, засмукан от въздуха на външния свят. Маргарита изпищя.

— Извинявай. Не исках да те изплаша — каза Джулио.

Той спря на прага и остави Маргарита да мине край него, като че я канеше в жилището си. Намираха се на покрива на една от най-високите сгради в квартала. Стояха върху някаква черна смола, осеяна с издутини и дупки. Мястото напомняше повърхността на забравена планета: снопове кабели го пресичаха и чезнеха незнайно къде, за да свържат антените с невидима апаратура. Гроздовете бели параболи приличаха на дървета от бъдещето.

Хладният вятър обгърна тялото на Маргарита, която се почувства като първата жена, кацнала на нещо, подобно на Луната. В единия ъгъл на покрива имаше пластмасов стол. Джулио я хвана за ръка и я поведе към ниския парапет. Застанаха до него, видяха съседните покриви и градът заприлича на жена, която изведнъж се обръща, показвайки истинското си лице. Небето изпълваше цялото свободно пространство извън творенията на човешките ръце.

На пръв поглед монотонна и плоска, панорамата всъщност бе начупена, почти планинска: антените на стотици телевизори стърчаха по покривите, опитвайки се да уловят неясни послания, разпръснати из атмосферата. Звуци, изображения, цветове, преобразени в безплътни вълни, изпълваха въздуха и незабелязано докосваха телата на Маргарита и Джулио. Над куполите и камбанариите на някаква църква растяха самотни кръстове, опитващи се също като антените да приемат мълчаливите сигнали, които небето изпраща към земята. Над всичко

това се извисяваше Катедралата със статуята на Дева Мария — бляскава, позлатена и самотна.

Шумовете на града сякаш я задушаваша.

— Идвам тук, когато изпитвам нужда — каза Джулио и посочи пластмасовия стол.

— Кога?

— Седни.

Маргарита се подчини.

Джулио подпря лакти на парапета и каза, без да я поглежда:

— Когато не искам да гледам какво правят хората.

— Защо?

— Защото е погрешно.

— И какво гледаш?

— Небето.

— Защо?

— То ме спасява. Тук няма нищо, но се вижда всичко, което ми трябва. Особено през нощта. Тъмнината убива носталгията. А мечтите ги взимам от звездите: тяхната свобода и красота мога да си позволя. Сигурно другаде има и по-красиви залези, но от тук се виждат звездите. Вярно, звезди със складове, магазини и кухни под тях, но все пак звезди... И пиша.

— Какво?

— Нищо, думи...

Той се натъжи и замлъкна. Маргарита си представи смачкан бележник, пълен с думи като пеещи раковини.

— Разкажи ми за първия си спомен, за най-старото нещо, което знаеш за себе си — каза Джулио.

Тя помълча.

— Трябва да съм била на четири години. Вървах с татко по плажа, осеян с водорасли, камъчета и миди. Тук-там морето изхвърляше медузи на пясъка и те бързо се топяха под слънцето. Ужасно се боях да не ме ужилят, ако ги пипна, и се криех зад краката на татко. Той намери една много голяма раковина, изоставена от течението. Каза ми да я взема. Морето бе стихнало, вятърът също. Подадох му раковината, а той я прилепи до ухото ми, запуши другото и попита: „Какво чуваш?“ Чуваше се глух шум, далечен, но непрестанен. Не отговорих, защото не знаех как да го нарека. „Знаеш ли какво е?“ —

„Не.“ — „Морето.“ — „Морето?“ — „Да, песента на вълните се слива с раковините и те я повтарят завинаги.“ — „Завинаги?“ — „Завинаги“.

Пак притиснах ухо към това гладко нещо и онзи глух, далечен, но неспирен шум отново бе там. Запазих раковината. Всяка вечер я слушах и си представях какви тайни крие нейното ехо. Утешаваше ме. Не знам защо, но песента винаги беше там дори когато морето вече го нямаше. А твоят пръв спомен какъв е?

— Нямам пръв спомен.

— Невъзможно... хайде, кажи!

— Който няма родители, не помни нищо от детството си.

— Умрели ли са?

— В известен смисъл.

— Какъв?

— Изоставили са ме.

— И къде са сега?

— Не знам. Когато съм се родил, не ме искали и ме дали на други хора.

— И защо?

— Не знам.

Замълчаха. Маргарита гледаше небето, вече лишено от слънце и започващо да посивява. Джулио седна на парапета с провиснали крака.

Дълго мълчаха, после Маргарита се изправи, прегърна го изотзад през гърдите и притисна ухо към гърба му като лекар, който преслушва сърцето на пациент. Чу ритъма на живота му — нервен, сякаш на всеки оборот нещо заяждаше.

— Имам нещо за теб.

— Какво? — попита Джулио, без да се обръща, потънал в оплетеното кълбо на мислите си, където Маргарита напразно търсеше пътеводната нишка.

Тя разтвори ръка пред очите му и прошепна в ухото му:

— Макар да не те познавам, ти вярвам.

Мъчеше се да изпрати думите чак до сърцето му, за да ги носи винаги там.

Джулио взе парченцето от пъзела с неговото име отзад и го стисна между пръстите си.

— Какво е това?

— Парче от моя пъзел. — Тя седна до него и му разказа за пъзела.

Джулио слушаше и гледаше хоризонта, където блещукаха първите звезди. Мълчаливо.

Над града се надигаше приглушен шепот като от огромна циментова раковина. На половината път между небето и земята Маргарита и Джулио чуваха нейното ехо, отлитащо към звездите, ала не знаеха как да разгадаят посланието.

Какъв е този незнаен шум, ако не смес от болка и радост, която излъчва самият живот сред лабиринта от къщи, сред плетеницата от улици, подземия и мостове? Какво точно казва, не знае никой, освен може би ухото на Бога.

— Реших да замина — каза Маргарита.

— Идвам с теб — каза Джулио, без да знае къде, но уверен, че ще е най-правилното място.

ВТОРА ЧАСТ СЕДЕФЪТ

*Но там, където има заплаха, идва и онова,
което спасява.*

Ф. Хьолдерлин,
„Патмос“

Черните коси на Маргарита се вееха настрани, засмукани от прозореца, зелените ѝ очи се тревожеха, че червените светофари могат да спрат устрема им по пътя, който връхлиташе отпред и изчезваше в далечината зад тях. Свободата и красотата на небето влизаха през този отворен прозорец, но страхът пред неизвестното слизаше от същото това небе като нишка, готова да обвие колата в своята паяжина.

Една ръка посегна да смени скоростите и докосна голото ѝ коляно. По тялото ѝ се надигна тръпка и тя инстинктивно отдръпна крак. Хванал здраво волана, Джулио не се боеше от нищо. Беше в стихията си. Лесно взеха колата на Елеонора — тя никога не ходеше с нея на работа и нямаше да забележи, че не е в гаража.

Свобода и красота. И страх. Маргарита искаше да карат по-бавно — Джулио имаше само книжка за мотопед и не можеше да кара кола. Ако някой полицай го спреше, би било истинска катастрофа. Бяха сами. Само двамата. Как ѝ хрумна да тръгне така? Ами ако ги хванеха? В затвора ли щеше да иде? Не, може би не, но щяха да пратят там баща ѝ или майка ѝ. Как можа да повярва на глупостите на онзи шантав учител и неговите Омирови призраци? Осевата линия сякаш излизаше от предното стъкло като нишка, която се развива или навива, като онази, която Ариадна дала на Тезей. Ами ако бъркаха посоката? Ами ако тази нишка ги отведеше право в ръцете на Минотавър? Цялата тази свобода я плашеше. Но я опияняваше новият свят без роли и задължения. Противоречивите чувства отново се бореха за сърцето на Маргарита и го разкъсваха. Трябваше да предприеме това пътуване, то бе нейна съдба, а съдбата лежи на коленете на боговете, бе казал Омир. И освен това до себе си имаше мъж — сигурен, дързък, нехаещ за заплахите, синеок и смел. Колата бе само подробност, а книжката — бюрокралична приумица.

Маргарита погледна часовника на таблото: девет без десет. Марта беше в часа по математика и се бореше с кой знае какви уравнения, където неизвестното винаги има решение. Не като на този път. За нея обаче вече нямаше чакане да изтекат десетте минути до края на часа. Нямаше скука за прогонване, домашни за преписване, страх от изпитване и надежди за почивните дни. Имаше само един скок в неизвестното, без програми, звънци и стени. Вселената се разстиляше в нея, ала все още ѝ липсваше смелост да заживее в тази

вселена. Но затова имаше Джулио. Можеше ли да издържи сърцето ѝ цялата тази красота и свобода? Джулио щеше да я научи как.

Усети, че остава без дъх. „Животът не се състои от броя на вдишванията, а от моментите, в които дъхът ти спира“, така казваше Уил Смит във филма „Хитч“. Няма друг начин да намериш своята история, освен да загубиш дъх, каквото и да става. Не искаше всичките ѝ мечти да отлетят като конфети, преди да се превърнат в планове. Щеше да се чувства виновна, щеше да тъгува за тях, а няма по-голяма мъка от тъгата по онова, което никога не е било. Тъгата по несбъднатото.

Мълчаха. Всяка дума би разрушила вълшебното равновесие между страх и възторг. Мобилният телефон на Маргарита иззвъня. Марта. Първият час бе свършил и тя се опитваше да се свърже с нея. Чрез този сигнал цялата реалност пак се стовари върху нея под формата на вина. Маргарита остави телефона да звъни. Всеки сигнал бе погребален звън. Накрая телефонът млъкна.

— Изключи го — каза Джулио.

— Ами ако е нещо важно?

— Няма нищо по-важно от това, което правим.

Той беше прав. Никой не трябваше да я търси или намери, тя бе тази, която се опитваше да намери някого. Изключи телефона и го пъкна в раницата.

Джулио извади айпод от джоба си и го включи в процепа на таблото. Пусна музика, докато търсеше по периферните улици къде е магистралата за Генуа.

Засили звука и в купето нахлуха звън на китара и топъл глас.

*Comes the morning
When I can feel
That there s nothing left to be concealed.*

Заинтригувана, Маргарита прочете заглавието на песента: „*No Ceiling*“ на Еди Ведър.

— Исках да ти направя плейлист за това пътуване — каза Джулио, продължавайки да се взира в пътя, за да не я погледне в очите.

*Sure as I am breathing
Sure as I'm sad
I'll keep this wisdom in my flesh.*

— Знаеш ли думите? Не ги разбирам много добре... — попита Маргарита с чувството, че никога не е получавала по-хубав подарък.

— Това е музика от любимия ми филм „Сред дивата природа“. Тук е моментът, когато Крие започва да живее сам сред природата и се мие навън. Водата не е само вода. Няма нищо над него — никакви родители, правила тавани. Само небето.

Той посочи айпода, за да ѝ покаже какво има предвид.

*I've been wounded, I've been healed
Now for landing I've been, for landing I've been cleared.*

— Като че ли е умрял и се преражда от допира с тази вода. Най-накрая свободен, той открива, че има всичко, което му трябва.

Ритъмът в стил кънтри внасяше малко ведрост, но под нея се криеше едва доловима тъга.

*I leave here believing more than I had
This love has got no ceiling.*

— Тази любов няма...? Какво казва? — попита Маргарита.

— *Ceiling*. Таван.

Без таван. Така се чувстваше Маргарита, без таван. Под небето, заедно с едно момче, което се качва по покривите.

Маргарита остави последните ноти на песента да нахлуят в нея и ѝ се доплака. Джулио спря за момент подборната, която бе озаглавил „*Into the Wild not Alone*“.

— Как си? — попита той, като сложи ръка върху нейната и я стисна.

Междувременно утрото бе избухнало като глухарче, духнато от дете и разпръснато из всички кътчета на града.

Маргарита мълчеше и го гледаше със замъглени от сълзи очи как шофира, толкова сигурен в себе си. Искаше ѝ се да има неговата увереност. Тогава би пораснала веднага, за да бъде достойна да застане до него. Светлата рамка на страничния прозорец ограждаше профила му, черната коса обгръщаше главата с изгубена нежност, а очите се движеха като водни кончета, които махат с крилца тъй бързо, че превръщат полета в чудо.

Джулио не повтори въпроса, защото мълчанието на Маргарита бе по-красноречиво от всеки отговор, сълзите по-ясни от думи. Той извърна глава и се усмихна. После бавно запя. Маргарита застина като хипнотизирана от тембъра на гласа му.

Тя затвори очи и усети как около нея израства къща, макар че имаха асфалта за под, небето за покрив и временните стени на колата. Спомни си за Карл и Ели от филма „В небето“ — всеки път, когато гледаше първите десет минути, плачеше като малко дете. Отново видя къщата, понесена от облак разноцветни балони към Патагония да търси място, за което Карл и Ели само са си мечтали някога.

Барьерата пред магистралата ги принуди да намалят скоростта. Маргарита трепна от страх, че там вече чака полицейска кола да ги откара в затвора, където ще ги разпитва зъл полицай като в сериалите, които харесваше баща ѝ. Не, невъзможно — майка ѝ беше на работа и нямаше как да е забелязала нещо.

Джулио взе квитанцията и я подаде на Маргарита. За момент тя изпита чувството, че баща ѝ подава квитанцията на майка ѝ, както бе ставало неведнъж при пътуванията им до Генуа. Нима вече бе свършено с тези вълшебни пътувания, които траеха по-малко от два часа, но за нея изглеждаха много дълги и изпълнени с приключения?

Барьерата се вдигна и те поеха напред, уверени, че непременно ще попаднат в задръствания, дори и да ги нямаше сега. Майка ѝ винаги слагаше квитанцията зад сенника, но преди да направи същото, Маргарита повъртя листчето в ръка, сякаш за пръв път виждаше нещо подобно отблизо. Отбелязано бе мястото на потегляне, но разбира се, не и на пристигане — с тази хартийка между пръстите усещаше как в кръвта ѝ бликва смелостта на онези, които тръгват да търсят нови земи, континенти, забранени проходи. Във всеки живот има една

Индия за достигане, една Америка за откриване, един мираж за превръщане в реалност. Маргарита стисна квитанцията почти до скъсване.

Джулио разпери ръка навън през прозореца и Маргарита направи същото, дори подаде глава и отлитащият път зад колата засмука косата ѝ. Тя затвори очи. Надяваше се в пристанището да има толкова много радост, колкото и в пътя дотам.

Вятърът бучеше в ушите ѝ, а Джулио изкрещя като смъртник, получил помилване броени минути преди екзекуцията.

Маргарита се стресна, после се разсмя и също извика.

— Коя е любимата ти песен? — попита Джулио.

— „Жената снаряд“ — усмихна се тя.

— Ама че си трудна... — каза сериозно Джулио.

Наранена от тия думи, Маргарита усети как усмивката замръзна на лицето ѝ. Но преди да си каже, че обърква всичко, дори и любимата си песен, Джулио започна да пее:

С ръце, моя обич, ръцете ти ще обвия...

Маргарита продължи с тънък глас:

И тихо, без думи, в сърцето си ще те скрия...

Джулио пак подхвана и гласовете им се сляха:

*И не ще се боя, че не съм тъй хубава, както казваш,
но ще литнем в небето каквито сме, живи и земни, и
полетът няма да свършии...*

Разтегнаха последното „и“ много по-дълго, отколкото беше необходимо. Избухнаха в смях и запяха в дует, заменяйки с това „и“ текста на цялата песен. Маргарита се смя до сълзи — същите, които бе проляла преди малко от болка. Интересно дали съставът им беше

същият. Никой учен не се занимава с такива фундаментални експерименти. Със сигурност радост и болка извират от едно място — от сърцето на сърцето.

Сърцето не е нищо друго, освен поредица стаи, все по-малки и по-малки, от едната се влиза в другата през затворена врата и надолу по стръмно стълбище. Общо са седем на брой. Сърцето на сърцето е седмата, най-недостъпна, но и най-светла, защото стените са стъклени. Радостта и болката идват от тази стая и са ключът, за да влезеш в нея. Радост и мъка плачат с едни и същи сълзи, те са седефът на живота, а важното в живота е да запазиш непокътнато това мъничко късче от сърцето, което е тъй трудно да достигнеш, да чуеш, да подариш, защото всичко в него е истина.

Задмина ги кола, едно момиченце им помахна отвътре и веднага скри зад облегалката русата си главица със сини очи. Маргарита изчака детето да се появи отново — добре познаваше тази игра — и на свой ред размаха ръка. Момиченцето се усмихна и бързо се смали в далечината. Така и не стана ясно дали са си казали „здравей“ или „сбогом“.

Край пътя се разстилаха поля, пожълтели от отминалото лято или оголени от жътвата.

— Виж колко е хубаво това дърво! — извика изведнъж Маргарита.

Самотен дъб се издигаше сред една житна нива като баща, събиращ децата си.

Джулио погледна накъде сочи Маргарита, но не се впечатли особено.

— Винаги съм обичала тези самотни дървета наскре полето. Колко хубаво би било, ако можех да го прегърна... — добави тя, окуражена от свободата.

Джулио се разсмя.

— Беше просто идея, ако не ти харесва, няма значение... — каза обидено Маргарита и се завъртя, за да продължи да гледа дървото.

Джулио я докосна по рамото, но тя упорито не се обърна. Малко по-нататък имаше отбивка към неголям паркинг. Джулио рязко намали скоростта.

— Какво правиш? — попита Маргарита.

— Каквото си искам. Пътуването е наше и ще правим каквото си искаме.

— Тоест?

Джулио слезе. Заобиколи колата и отвори вратата на Маргарита.

— Не бива да бием на очи! — възкликна тя. — Полудял ли си?

— Не повече от теб... Да вървим — каза Джулио.

Той прескочи парапета и тръгна през полето. Маргарита го последва до нагрятата от слънцето желязна преграда.

— Къде отиваш?

Джулио спря с ръце на кръста и отговори съвсем сериозно:

— Да поздравя един стар приятел.

Маргарита се засмя и тръгна след него, задъхана от вълнение.

Житните класове се прегъваха под краката им и черната плодородна земя чезнеше под килима от златни стъбла. Нямаше пътеки, само море от пшеница, готово да реагира при най-малкото движение на въздуха. Щурците подскачаха, изненадани от тия внезапни стъпки.

Стигнаха в подножието на дървото и Джулио го прегърна. Дънерът беше грапав и топъл, ухаеше на пръст и изгоряла кора. Бе прекалено дебел, за да може Джулио да го обхване изцяло. Слънчевите лъчи се провираха през гъстите листа.

— Бива си го, но трябва мъничко да отслабне... — усмихна се той закачливо към Маргарита.

Тя го гледаше, очарована от мисълта, че някой може да ѝ повярва дори когато говори детинщини. Ех, ако мъжете знаеха, че за да обичаш една жена, трябва да обичаш и малкото момиченце в нея...

— Не и ако сме двама... — каза Маргарита.

Тя прегърна дънера от другата страна и хвана ръцете на Джулио. Усети как душата ѝ пронизва пръстите и се влива в неговите ръце като леко разтърсване, което пробягва по цялото тяло. Обзе я страх, искаше да се откъсне и да остане свързана в същото време — странна, опияняваща уязвимост, като скок в морето от висока скала. Стисна ръцете на Джулио още по-здраво. Пръстите се преплетоха и усилието да се достигнат ги принуди да притиснат бузи към дънера, сякаш слушаха как соковете текат под кората му. Шумът откъм пътя беше далечен, погълнат от класовете, които се триеха един в друг.

Маргарита се почувства като част от някаква прастара история заедно с Джулио. Дървото бе тук и това ѝ стигаше. Кой знае кой го бе засадил тук. Протегнатите им ръце съществуваха и не можеха да не съществуват. Нещата съществуваха, ръцете съществуваха, значи щяха да съществуват и занапред. Нищо красиво не може да умре.

Маргарита се засмя като човек, който получава подарък и има с кого да го сподели: всичко щеше да бъде наред.

— На какво се смеете с твоя приятел? Криете ли нещо? — попита Джулио, който не виждаше лицето на Маргарита, но усети тръпката в малките ѝ ръце.

Маргарита сложи дясната си ръка върху ръката на Джулио и раздвижи показалеца му по кората, сякаш се упражняваше в краснопис върху дървото. Той се опита да отгатне буквите, които върхът на пръста му изписваше по дънера.

Щ... Л... С...

Джулио усети как смисълът на буквите плъзва обратно по пръста му.

— Щастливо ли си? — изрече той с устни до кората.

Вместо отговор Маргарита бавно сложи цялата си длан върху ръката му. После изписа:

М... Ч... Д...

Още малко се поддържаха за ръце. После Джулио побягна през житото с вик „потегляме!“ и Маргарита го последва, препъвайки се като дете, откъснато от хубостта на нещата, които щяха да останат завинаги.

Потеглиха и Джулио пусна втората песен от тяхното музикално пътуване. Из купето се разнесе див и романтичен дрезгав глас.

*It's been seven hours and fifteen days
Since you took your love away
I go out every night and sleep all day
Since you took your love away
Since you been gone I can do whatever I want
I can see whomever I choose.*

Тази жена сплиташе ярост, страх и копнеж и Маргарита долавяше безмълвния плач на човек, който е загубил някого. Завинаги.

Пейзажът ставаше все по-необятен. Пътят се изкачваше и магистралата се стесни до шосе, изсечено в планините още по римско време — през ждрела, потоци, ливади като на картинка, и небе, затворено в тези планини от Серавале до прохода Джови.

*Nothing can stop these lonely tears from falling
Tell me baby where did I go wrong
I could put my arms around every boy I see
But they'd only remind me of you.*

Джулио стисна волана тъй силно, че кокалчетата му побеляха. Маргарита гледаше разсеяно навън, опитвайки се да разбере текста на песента.

*All the flowers that you planted, mama
In the back yard
All died when you went away
I know that living with you, baby, was sometimes hard
But I'm willing to give it another try
Nothing compares
Nothing compares to you.*

Тези повтарящи се думи бяха като молитва от ритуал, опитващ се да съживи онова, което тази жена бе загубила.

Сега Джулио караше мълчаливо — завоите по този участък изискваха да се съсредоточи; трябваше да я пази и да я отведе до целта.

— Хубави са твоите песни. Но имаш странни вкусове... — каза тя.

— Мои са си — отвърна той шеговито, но не съвсем.

Маргарита се възхищаваше на всичко, сякаш го виждаше за пръв път. С рязко тръсване на главата прогони сериозното лице на майка си,

което се опитваше да я върне към миналото. Сега тя бе устремена към бъдещето. Между скалите се лееха синьо-зелените води на река Скривия. Дори когато е малко, водата винаги знае накъде да върви.

— Кога се научи да караш?

— Миналата година.

— Как?

— Научи ме един доброволец от дома.

— Как те научи?

— Откраднах му колата.

— Значи не те е научил...

— Сам се научих, но с неговата кола.

— Сам?

— Налагаше се.

— Не можеше ли да го помолиш?

— Защо си отиде баща ти?

Маргарита не отговори.

Няколко минути мълчаха.

— Не знам. Затова отиваме да го търсим...

— С друга ли е заминал?

— Не, никога не би го направил...

— Ти не познаваш мъжете, Маргарита.

— Искаш да кажеш, че не познавам баща си?

— Искам да кажа, че не познаваш сенките им. Маргарита замълча. Искаше Джулио да продължи, но не смееше да го попита.

— Хората са направени от светлини и сенки. Докато не опознаеш сенките, не знаеш нищо за човека. Опитвай се да виждаш сенките преди светлините, иначе ще останеш разочарована.

Маргарита си представи как намира баща си с друга жена, може би на тяхната платноходка. Джулио видя как дясната ѝ ръка впива пръсти в кожата на лявата.

— Можеш ли да караш?

— Не!

— Поне знаеш ли за какво служат педалите?

— Спирачка?

— Да.

— И газ!

— Браво! А след това?

— И още ли има? — изненада се тя.

— Съединител, служи за... — Не знаеше как да ѝ го обясни. —
Искаш ли да опиташ?

— Луд ли си?

— Не толкова, че да прегръщам дървета.

Маргарита се засмя, перна го по ръката и колата леко кривна настрана. Тя ахна с ръка пред устата и очите ѝ се разшириха.

— Извинявай, извинявай...

Джулио се усмихна и пусна нова песен.

В ушите им нахлу цял оркестър. Маргарита го погледна въпросително.

— Класическа? — попита презрително тя.

— Не, вечна. Лудвиг ван.

— Кой?

— Вие го наричате Бетховен.

— Ама че скука...

— Слушай... Така ще научиш нещо по-различно от Лейди Гага.

— Глупчо...

Заплашителният оркестър се караше на нежното и трогателно пиано, досущ като диалог между баща и провинил се син.

— Какво е?

— Втора част, *andante con moto*, на Концерт номер четири за пиано и оркестър.

Пианото плачеше, а оркестърът налагаше високомерието си.

После звуците на пианото се превърнаха в шепот на ухо, изпълнен с любов, която би трогнала всекиго, дори целия разгневен оркестър.

Оркестърът и пианото затихнаха безкрайно бавно. Настана тишина. Маргарита усети как тази тревожна и умиротворена сладост прониква в сърцето ѝ, за да го завладее. Светлини и сенки. После някакъв дълъг тунел ги погълна.

— Носиш ли си бански?

— Не.

— Ще ти купим.

— Дошли сме заради баща ми, нямаме време за къпане.

— Имаме време за всичко, което поискаме.

— Ти носиш ли си?

— Естествено! — засмя се Джулио.

Светлината връхлетя насреща им и ги заслепи. Започваше спускането, което ги водеше към великия баща — морето, изникнало внезапно между покриви и борове като лъскави сини люспи. Маргарита и Джулио не казваха нищо, заплени от носталгията, която това синьо мастило винаги вписва в сърцата ни. Маргарита отпусна глава на рамото на Джулио, затвори очи и си представи, че е намерила баща си.

Виадуктът се гмурна в града, обгърнал подножието на Апенините. Цветовете на къщите пламтяха като пожар, а морето отдясно превръщаше всичко в синьо-жълт сън. Бризът появяваше и Генуа бе мозайка от пъстри плочки, пръснати по брега. Тухлените фасади и прозорците блестяха.

— Аквариумът! — възторжено се провикна Маргарита, обзета от отдавнашен спомен.

— Детска работа...

— Може би ще ти дойде добре да пробваш какво е да си дете... Вечно изглеждаш толкова студен, далечен...

Джулио се вкамени и загуби обичайната си иронична самоувереност. Маргарита осъзна, че го е наранила.

— Исках само да кажа, че е забавно... повярвай ми! Понякога не мисля какво говоря.

— Накъде да карам?

— Отбий тук!

Джулио слезе от виадукта и подкара надясно.

— Защо?

— Нали каза, че правим каквото си искаме?

— Да.

— Отиваме да видим аквариума. Имаме време. Имаме всичкото време, само за нас.

Джулио спря на една уличка с миризма на вода и катран. Генуа приличаше на рак-отшелник, скрит в раковина върху скала, блъскана от неуморното море. Бризът се провираше в уличките, както морето нахлува в раковината, промушваше се през простряното пране и процепите на кепенците. Безброй знамена се развяваха по мачтите на

платноходки, чиито корпуси се блъскаха един в друг с ритмичен метален кълтеж и си гукаха като гълъби. Бризът свистеше из тази гора от мачти и платна и човек можеше да полудее от свободата да заминеш, да се загубиш и може би да се върнеш. По вълнолома и кейовете се разхождаха старци с кучета и кучета без стопани. Група момчета, излъчващи същото чувство за вина като Джулио и Маргарита, гледаха морето, пушеха и се смееха. Притича едно момиче, чиято руса коса изглеждаше още по-руса в аквамариновата светлина. Цели облаци балони тръпнеха от нетърпение да се откъснат от връвчиците.

Джулио и Маргарита спряха да погледат морето и както винаги русалките бяха там, готови да ги задържат, да хипнотизират погледа и слуха им с изначалната тайна на водата. Има русалки, които омайват очите и ушите на мъжете, за да забравят дом, жена и деца. Древни и коварни русалки. Но има и русалки, готови да пожертват опашката си и да изтърпят непоносима болка в новите си крака само за да обичат, за да не умрат, за да живеят вечно, вместо да се превърнат в пяна след смъртта. Маргарита се боеше от първите, които може би бяха заблудили баща ѝ, и се чувстваше като вторите: и тя бе решила да ходи с новите си крака, макар и да усещаше в тях болка от хиляди игли като русалката от приказката. Джулио я прегърна през рамото и я притисна към себе си, сякаш да я защити, докато гледаха право напред и тракането на чукове по корпусите на лодки в ремонтните работилници им напомняше, че всяко пътуване, дори и най-хубавото, оставя белези.

Маргарита смутено погледна Джулио само за миг и се усмихна.

— Виждал ли си делфин?

— Не.

— Да вървим.

Тя изтича напред. Джулио я гледаше и чувстваше как в гърдите му се разплитат някакви стари възли, или може би просто приемаше, че могат да си останат там с надеждата някой някога да ги обикне, без да държи да ги разплете на всяка цена.

Представи си, че е един от тези моряци, които потегляли на експедиция по времето на Колумб, Магелан, Кортес... Оставяли на земята зад себе си един живот, често изпълнен със сенки, и запълвали бъдещето с надежда да станат нови хора. Без сам да знае защо, той

също се надяваше бъдещето да крие нещо неочаквано, нещо по-добро. За моряците морето е баща на това обещание.

Както децата запълват тъмнината с чудовища, така и мъжете запълват морето с надежди и скрити съкровища. Морето чака и винаги ще е тук. Макар да крие потъналите кораби, както всеки мъж крие своите сенки. Морето.

Джулио плати двата билета и Маргарита му благодари с безупречна усмивка. После ги обгърнаха синкавата светлина на аквариума и спокойният звук на водите. Наоколо се носеше влажен и леко соленик мирис. В басейните непрестанно кипяха мехурчета, рибите плуваха лениво или на внезапни тласъци като експерти, познаващи верния ритъм на своето съществуване. Може би вдъхновен от естественото им поведение, Джулио хвана ръката на Маргарита: споделената гледка удвояваше чудото и го отнасяше в една от стаите на сърцето най-близо до седмата, за да се съхрани непокътнато. Красотата винаги иска да бъде запомнена; затова когато я срещнем, винаги мислим за най-скъпите си същества.

Маргарита усещаше загадката на това момче, пълно с тайни; не беше любопитна за тайните, но загадката я очароваше.

— Благодаря — каза Маргарита.

— Не, аз ти благодаря — каза Джулио.

Ръцете им се разделиха само когато Джулио се подпря на стъклото на басейна с делфините. Двата залепиха длани върху преградата; струваше им се, че могат да я преодолеят и да докоснат водата. Маргарита гледеше един делфин, после профила на Джулио, неспособна да избере кой повече я привлича. Наблюдавайки как другите гледат нещо, откриваме кои са те и какво искат, още преди да са проговорили. Къде ти греят очите? — казваше баба й, когато искаше да попита къде е била или какво си мисли.

Делфинът летеше и изчезваше за част от секундата, преди пак да се появи решително и уверено. Джулио наблюдаваше танца му като омагьосан.

— Излизат от водата, за да дишат, и могат да издържат под вода до петнайсет минути — прочете Маргарита табелката до басейна, в който кръжеше двойка делфини. — Наблюдават благодарение на слуха. Излъчват звукови вълни, които се отразяват от предметите и създават

изображение на това, което се намира пред тях, сякаш виждат въздушна карта на пространството.

Джулио гледаше и слушаше гласа на Маргарита.

— Приличаш на дете — каза тя.

Той се обърна с широко отворени, блеснали от смайване очи.

— Бих искал да бъда...

— Какво?

— Толкова лек... всичко им се удава до съвършенство. Нито едно погрешно движение.

— А ти?

— Аз винаги греша. Нямам въздушна карта, за да стигна, където искам.

— Да отидеш къде?

— Не знам. Те знаят.

— За да отидеш, където не знаеш, трябва да минеш откъдето не знаеш.

— Кой го е казал?

— Баба ми. Една от нейните мъдрости, повтарял я съпругът ѝ, когато се бояла от нещо... Тя ги казва на сицилиански, но аз не мога.

— Дай един пример.

— Стига де. Не мога, срамувам се...

— Опитай.

— *Друм да вземеш...* Не, не си спомням — въздъхна Маргарита, която сякаш се мъчеше да имитира някакъв скандинавски език, а не средиземноморско наречие.

Двамата се разсмяха.

— Харесва ми това място!

Той я хвана за ръка и двамата се устремиха на лов за загадки.

Бродеха из залите на аквариума — морски лабиринт, пълен с невероятни създания. Губеха се нарочно, връщаха се да видят отново нещо, обикаляха безцелно, щастливи и очаровани. Даваха имена на рибите, вдъхновени най-вече от поразителната им прилика с учителите. Джулио си правеше шеги с Маргарита — побутваше някого по рамото с едно тихичко „Извинявайте, господине“, после изчезваше бързо като делфин, оставяйки Маргарита лице в лице с непознатия,

който си мислеше, че е била тя. Маргарита се изчервяваше, но преди да успее да се оправдае или да посочи виновника, жертвата на шегата си тръгваше сърдито. Джулио се разсмиваше, а тя се преструваше на ядосана.

Двамата притичваха между басейните, зяпнали от неудържимо учудване. Маргарита се питаше какво ли прави Андреа. Дали се страхува без нея? Кой ще му помага да се пази от чудовищата? Ще се справи ли сам? Щеше да плаче и вината бе нейна...

Преследвана от тия призраци, тя се вкопчи в учудването и възхищението, за да прогони тревогата. Скитаха между морски звезди, пъплещи по покрити с водорасли скали, между тропически риби, сякаш излезли изпод четката на Пикасо, между акули с всички размери и форми. Спряха като хипнотизирани пред басейна с медузите, където дълги светещи цилиндри обливаха с флуоресцентно сияние движението на тези принцеси с дълги парещи шлейфове. Те танцуваха и очароваха зрителите и плячката си. Маргарита се скри зад Джулио, защото я ужасяваха, дори и зад стъклото.

Всички тези същества изглеждаха част от някакъв танц, обрисуваш във водата една обща голяма карта на съкровищата — знаци и цифри от тайнствен шифър.

Когато излязоха, слънцето делеше надве небосвода и имаха чувството, че изплуват след гмуркане. Разходиха се по ивица от дърво и камък в сърцето на старото пристанище, посветена на Фабрицио де Андре. Белите лодки канеха минувачите да станат моряци. Стигнаха чак до последната от трите плаващи тераси, напомнящи шлепове, готови всеки момент да потеглят в открито море.

— Един от малкото италиански певци, които понасям. — Джулио посочи табелката с името на генуезкия музикант.

— Кой е той?

— Ама ти наистина не си в час... Кога си родена?

— Деветдесет и седма. Виждаш ли, че си само с три години по-голям...

— Три години стигат, за да станеш мъж! — отвърна Джулио. — А Фабрицио де Андре е чудесен певец.

Той извади айпода и пусна една от песните, които бе включил в плейлиста — „D ’a me riva“.

Разделиха си слушалките, подпряха лакти на парапета от железни тръби и зеленото море на пристанището се преобрази в нощ. Чуваха прибоя и самотна струни, звънтяща с ритъма на лодка по вълните.

*D'a me riva
sulu u teu mandillu ciaeu.*

— Нищо не се разбира — каза Маргарита.

— Това е на генуезки диалект, но ти слушай. Преди да разбереш, трябва да слушаш.

Песента се разля, пълна с носталгия. На Маргарита ѝ се доплака, без сама да знае защо.

— Разказва се за тъгата на моряк, който отплава от пристанището на Генуа и вижда бялата кърпичка на жена си. После поглежда в куфара, който му е приготвила. Открива нейна снимка и я целува, сякаш целува целия град.

Постояха мълчаливо, загледани в хоризонта. И двамата чакаха някого да се завърне, а вятърът ги галеше.

Звънецът заглъхна и отвън нахлуха виковете на деца, хукнали да завладеят един следобед, пълен с изненади. Марта прекрачи прага и тръгна покрай стените, надраскани с болки и радости: „*Бъдещето не е каквото беше*“, „*Бира и любов завинаги*“, „*По-малко учебници, повече свобода!*“, „*Не ще ме да чете ме!*“ Тя ги заобикаляше като картонени декори в празен театър. Когато най-добрата ти приятелка не е на чина до теб, имаш чувството, че трябва сама да се изправиш срещу света. Провери за пропуснати обаждания. Нищо. Опита се да позвъни на Маргарита — телефонът ѝ беше изключен. С наведена глава и свито сърце Марта се повлече към колата, където я чакаше майка ѝ.

— Как си? — попита Марина и въпросът прозвуча съвсем на място, а не като обичайното и безсмислено „*Какво прави днес?*“ —

което предизвиква само неясно сърдито мърморене или категоричното „Нищо.“

Марта мълчеше.

— Да не е станало нещо? — добави Марина и я прегърна.

— Не. — Но когато майчината ръка се откъсна от лицето ѝ, тя добави: — Маргарита не дойде на училище. Боя се за нея...

— Защо?

— Не знам, просто усещам.

— Обади ли ѝ се по телефона?

— Да, но първия път не отговори, после изключи. Не отговаря и на есемесите ми.

— Хайде тогава да позвъним у тях. Ще видиш, че всичко е наред.

— Не е наред...

— Тогава нека проверим — каза Марина и я целуна.

Марта вдигна очи и се усмихна. Майка ѝ винаги я взимаше на сериозно; винаги беше на онзи път без пътни знаци, наречен „юношество“. Майка ѝ беше решението, което не дава решения, също като живота.

Гладът ги накара да се опомнят. Отделиха се от морето като земноводни, които протягат лапи към сушата и завладяват пространството, опознавайки умората от земната тежест, след като са се носили по теченията. Застанаха пред накацалия по хълмовете град с неговите лабиринти от криви улички, водещи кой знае накъде, може би право към небето. Тръгнаха напосоки по улиците зад старото пристанище. Струваше им се, че са попаднали в търбуха на някакво грамадно морско създание. Само когато погледнеш вътрешностите на един град, разбираш дали е жив — неговите стени и улици са мрежа от отношения, които го поддържат жив или разкриват тайните му болести. Градовете са като стихове, предпочитат някои поетични похвати, които отговарят на дълбоко скритата им душа. Милано е литора или умишлено премълчаване, обича потайните отклонения, казва „не съм грозен“, за да чуем „красив съм“, обича да го ухажваш, за да разбереш, че прилича на елегантна и малко суетна жена. Рим е хипербола със своя имперски разкош и с прекалено величествената си история, но когато осъзнаеш, че вече дори сам не си вярва, се влюбваш

още повече в неговото императорско разочарование. Палермо е синестезия, хаотична смес от истории и усещания — там чуваш ароматите, помири сваш цветовете, докосваш историите. Генуа обаче е град оксиморон. Генуа обединява несъвместимото, красотата с разрухата, живота със смъртта. Ароматите на Апенините слизат, за да се смесят с тези, които долитат откъм морето, и с миризмите на живия град.

Джулио дръзко навлизаше в безлюдните улички, защитени с железни прегради, за да не минават велосипеди и мотопеди. Маргарита се опитваше да го спре, защото се страхуваше. Лабиринтите на този огромен стомах можеха всеки момент да ги смелят. Лабиринти от стени, стълбища и тесни улички. Като вътрешности на хищник.

— Джулио? Къде си?

Джулио бе изчезнал в един двор, където ухаеше на градински чай и босилек. Червено мушката цъфтеше край едно изображение на Дева Мария — от онези, които моряшките съпруги заръчвали да им се изрисуват като благодарност към Майката на всички моряци, задето съпрузите им са се прибрали у дома живи и здрави.

— Джулио...?

Внезапно сполетяна от страх и самота, Маргарита си спомни какво бе направила: бе избягала от родния си град с едно момче без шофьорска книжка; бе задигнала колата на майка си, за да търси баща си, без дори да знае къде. И всичко това само по нейна вина. Лошо ѝ се пишеше. Защо животът е толкова труден? Защо трябва насила да се губим из лабиринта, за да намерим изход?

Тя седна на едно каменно стъпало. Като платната на отплаващи кораби над нея се издуваха проснати дрехи, а от всички открити прозорци и мрачни галерии прииждаха чудовищата на Андреа. Тя се хвана с две ръце за главата.

Джулио се приближи и седна до нея. Прегърна я, както мидата прегръща своята перла. И всички чудовища пропълзяха обратно в дупките си.

— Ела.

Той я въведе в едно китайско магазинче с евтини дрехи. Имаше и спасителни жилетки, чадъри и разни предмети с неясно

предназначение. Жена на неопределена възраст пристъпи към тях.

— Може помогне?

— Бански, моля — каза Джулио, посочвайки Маргарита.

— Всички цветове — отвърна жената, сочейки щанда, отрупан с бански костюми в крещящи цветове.

Маргарита се усмихна — жената говореше точно като в рисувано филмче.

За да я разсмее, Джулио ѝ предлагаше най-грозните модели, а тя се отбраняваше.

— За нищо на света няма да го купя, тук дори няма къде да го пробвам...

— Това идеално подхожда на очите ти — каза Джулио, показвайки един бански в коралов цвят.

— Мислиш ли?

— Да, идеално! — потвърди Джулио и повдигна костюма към лицето на Маргарита, която се изчерви.

За да прикрие притеснението си, тя прехвърли от ръка в ръка двете парчета плат. За нищо на света не би позволила Джулио да я види по бански. Поне да бе взела любимия си, на бели и сини шарки. Защо не се сети?

— Може ли да го пробвам? — попита тя.

— Да, там.

Маргарита влезе в пробната, опита се да затвори добре завесите и се озърна да види дали Джулио не я гледа, но той се беше заяпал в някакви статуетки на дракони и кучета.

Погледна се в огледалото, което не я побираше цялата. Мършаво тяло, тънки крака, невзрачно лице. Но Джулио бе казал, че цветът ѝ отива, и имаше право.

— Взимам го — каза тя, излизайки от пробната, вече облечена.

— Петнайсет евро.

На Маргарита ѝ оставаха само пет евро. Беше платила пътната такса, пое половината цена на бензина и сега се срамуваше да признае, че с това се изчерпват всичките ѝ финанси.

Влязоха в една пекарна и купиха килограм фокача, пълнена със сирене и лук. Хълмът Света Ана ги очарова със смесицата от прясно измазани оранжеви стени и напукани фасади с оголена каменна зидария. Попаднаха на едно малко и криво площадче, закътано между

розови, червени и жълти стени; зелените щори с бели рамки вдъхваха живот на фасадите. Бяла котка се надигна от тревата под една огромна благоуханна липа и дойде да се завърти около тях. Сетне ги последва, привлечена от мириса на фокача. Изкачиха се по една малка уличка, наречена „Бакерния“, която свързваше като нишка стария град с хълма. Нишка, вплетена между древните стени, с ивица от червени тухли по средата, ниски стъпала в сиво и червено от двете страни и железни перила за старците. Разцъфнали ружи, клонки на мушмули и праскови се протягаха над градинските зидове, щорите бяха наполовина вдигнати, както е прието по тия места, и напомняха примижали очи, гледащи кой минава. Седнаха върху ниската ограда на една миниатюрна градина, откъдето се разкриваше късче море. Под съвършената синя линия се разстилаха назъбените очертания на сивкави покриви. Десетки чайки плуваха в светлината.

— Не ме оставяй вече сама, дори и на шега.

— Извинявай — каза Джулио. Искаше да я погали, но се удържа.

Той разопакова фокачата и я поднесе към Маргарита. Тя се притесняваше и не искаше да започне — срамуваше се той да я види как яде, как дъвче с омазано лице. Предпочете да каже, че не е гладна... Докато тя размишляваше за това, Джулио вече беше започнал. Гледаше унесено хоризонта и ветрецьт леко развяваше косата му.

— Опитай това парче със сирене, невероятно е! — предложи той с пълна уста.

Маргарита се засмя и осъзна, че тази пълна уста и тези дъвчещи зъби са част не от прозата, а от поезията на всекидневието.

Замълчаха и се посветиха изцяло на храната. Докато ѝ подаваше още едно парче фокача, Джулио се възползва от момента, за да я погледне. Вече можеха да се погледнат в очите, но още не смееха да надникнат дълбоко в тях.

Бялата котка изникна изневиделица и започна да ближе парче фокача, оставено на стената. Маргарита подскочи от страх, а Джулио погали неканената гостенка. Котката близна фокачата с лук.

— Харесва ти, а? Ти си първата котка в историята, която обича лук...

Маргарита се усмихна и също я погали, а котката близна дланта ѝ. Имаше зелени очи като нейните.

Опияняваха се взаимно от компанията си и от компанията на малките и големи неща, ставащи пред очите им. Нямаха списъци със задачи, нямаха уроци за учене или график за изпълнение. Просто трябваше да бъдат именно тук, в този момент.

Хубаво би било винаги да живеят така, мислеха си и двамата, но още нямаха смелостта да го кажат. Всеки ден само за себе си. Всеки час. Без „после“, защото „после“ вече е тук.

Лицето на Маргарита беше изцапано със зехтин. Джулио се засмя и тя се изчерви. Той избърса бузата ѝ със салфетка и в този момент Маргарита усети, че с него може да бъде нежна, дори и да се чувства нелепо. После Джулио я хвана за ръката и отново тръгна надолу към морето, към сърцето на града. Иззад щорите долитаха миризми на доматен сос и гласове на телевизионни говорители.

Гмурнаха се в плетеницата от улици и пресечки. Неуморните лястовици прелитаха по най-тесните улички, където не се осмеляваха да навлязат дори и чайките, пърхаха в мъждивата светлина между високите стени, които отстъпваха една от друга само миг преди да се докоснат далече горе. Джулио и Маргарита се озоваха в района на Стария град, съхранил следи от великолепието на морска република с фризове от мрамор, пясъчник и порфир.

Лицата, които се тълпяха по тесните улички между сградите, бяха предимно на чужденци. Всички изглеждаха случайно попаднали тук — като моряци, слезли на сушата да си починат в очакване на нов договор, нов капитан. Имаше нещо противоречиво във въздуха, нещо временно и заплашително, като че ли това огромно животно се пробуждаше и мъжете, жените, камъните, вятърът, морето, кръвта се размесваха в неговата утроба. Маргарита се притисна плътно до Джулио, за да се защити от страха, който ѝ вдъхваха тези улички. Тук можеха да ги отвлекат, да ги убият, и никой нямаше да забележи. Погълнати в тази утроба, изхвърлени на брега като отломки, разядени от морето.

Млада жена с прилепнали дрехи и тежък грим излезе от някакъв вход с тъжно лице и размазано червило. Един старец със занемарена брада и моряшка фуражка я огледа от гърдите надолу, после избъбри проклетие срещу незнайните богове на младостта, че са го забравили. Едно момче с тъмна кожа и ококорени черни очи тръгна насреща им да изпроси нещо за ядене. Пристъпи към Джулио с театрална сърдечност.

— Хей, братко! Дай едно евро! — извика то и едва не го прегърна.

Джулио разбра, че се опитва да му отмъкне портфейла. Но вече бе твърде късно, когато го видя да хуква надолу в обратната посока на тази, от която бе дошъл. Без да се замисли нито за миг, той го подгони.

Щом осъзна какво става, Маргарита затича след Джулио към морето през улички и дворове. Хората се превърнаха в рояк конфети, а Джулио в чифт подметки, които се мяркаха в далечината. Срещаше очи на китайци, араби, африканци и й се струваше, че всички я гледат враждебно. Искаше й се да има безкрайно дълги ръце и да спре Джулио с желязна прегръдка, за да не бяга, да остане при нея. Но сега имаше само крака — толкова къси, че не успяваше да го догони. Винаги бе имала прекалено къси крака. Виждаше го да се отдалечава и чувстваше как дробовете й изгарят от недостиг на въздух. Тогава изкрещя:

— Джулио!

Викът изненада и нея. Гласът й изпълни цялата улица, като че бе извикала във фуния. Той се обърна с изражение, каквото навярно е имал Орфей, когато се е обърнал да погледне Евридика. Хвърли един сетен поглед към момчето, което се вмъкна в една пресечка и изчезна завинаги в корема на града. Той, точно той, царят на самоцелната кражба, вълшебникът на бунтовния жест, бе праметнат и заблуден от едно хлапе. Почувства се победен, неуверен, застинал върху опънатата нишка между тичащото момче с портфейла и момичето, което бе избягало с него. Маргарита спря и се прегъна напред с ръце на коленете. Джулио стоеше, гледаше я и се питаше на какво се е подчинил — той, който винаги сам решаваше какво да направи. Бе спрял. Защото тя се нуждаеше от защита, а всичко останало можеше да върви по дяволите.

Маргарита бавно тръгна напред, сякаш подбираше къде да стъпи върху тази невидима нишка, която ги свързваше, и Джулио вървеше насреща й по същата нишка. Вратите и прозорците на уличката гледаха безмълвно спектакъла. Полъх откъм морето разклати нишката, двамата залитнаха, но се достигнаха и той я грабна в обятията си.

— Извинявай, че не умея да спазвам обещанията си.

— Какви обещания?

— Да не те оставям сама.

Прегръдката даваше равновесие на тази трептяща нишка — знак, че обичта означава да спреш дори когато животът ти крещи да бягаш.

Маргарита го прегърна с всичка сила и зарови лице в рамото му, както правят децата.

Джулио я стисна още по-здраво, питайки се кой кого прегръща, кой дава и кой получава. В прегръдката идва момент, в който границата изчезва, и когато това се случва за пръв път, някои го наричат любов.

— Това сме аз и татко.

В долния десен ъгъл на листа имаше къща и на нейния покрив стоеше висок мъж, докосващ с глава небето, тъй че къщата сякаш пропадеше под теглото му.

— Колко е хубаво... — каза неуверено Елеонора. — Но къде си ти?

Андреа посочи едно червено петно върху гърдите на баща си. Елеонора го бе помислила за случайна грешка или за кърпичка в нагръдния джоб на мъжа, но децата не се интересуват от кърпички, дори и в рисунките.

— Това червено петно?

— Не е петно, мамо. Това е сърцето.

— А ти?

— Аз съм сърцето на татко.

Елеонора го хвана за ръката и прехапа устни. Следобедната светлина вече не бе тъй силна, както преди няколко седмици и есенните сенки бавно се връщаха по местата си. Докато вървяха към къщи, Андреа продължаваше да разказва какво е правил в детската градина.

— Знаеш ли, мамо, днес се скрих в банята.

— На криеница ли си играхте?

— Не. Заради страха.

— И от какво се страхуваше?

— Винаги се крия там от страха.

— Но от какво се страхуваше?

— Ти не се ли криеш от страха, мамо?

— Андреа, не се казва страха, а само страх.

— Не, не беше само страх, а страха.

— От какво?

— Не знам, една такава страх...

— Каква?

— Много страшна страх.

— И как успя да излезеш от банята?

— Мислех си, че идваш да ме вземеш. Ти винаги идваш да ме вземеш, нали, мамо?

— Винаги.

Елеонора спря. Наведе се. Прегърна го.

С тази прегръдка му обещавахе нещо, което би искала да му даде завинаги. В началото на живота е съсредоточено всичко, от което имаме нужда, а после дълго време търсим онова, което вече сме имали. А ако не сме го имали или сме го загубили, тогава идва *страхта*.

Ключът се завъртя в ключалката точно когато телефонът иззвъня. Елеонора се втурна натам, без дори да затвори вратата, но точно когато се канеше да грабне слушалката, апаратът отново млъкна.

— Маргарита! — възкликна Елеонора. — Защо не ми отговори, мила?

— Мита! Къде си? — изписка Андреа.

Тишината тегнеше навсякъде из къщата. Маргарита я нямаше. Елеонора тръгна към стаята на дъщеря си — беше празна. Пак я повика и пак никой не отговори. Андреа имитираше майка си и тишината закънтя още по-силно. Елеонора набра мобилния ѝ телефон, но той беше изключен. Написа ѝ съобщение — питаше къде е и я молеше да се обади час по-скоро. Андреа потърси Маргарита в банята, като си мислеше, че може и тя да се крие там. Нямаше я.

— Не сме погледнали във вашия гардероб, мамо. Мита се крие там от страхта — каза той.

Отидоха в спалнята и отвориха гардероба, но той бе празен като безплодна утроба.

Елеонора позвъни на майка си и попита дали Маргарита не е там, но не добави нищо повече, за да не я тревожи, и дори се престори, че изведнъж се сеца как Маргарита казалa, че ще ходи на гости у приятелка.

Телефонът иззвъня.

— Там ли е Маргарита?

— Няма я. Кой се обажда?

— Марта... тя добре ли е?

— Защо да е зле?

— Не, не, нищо... Днес в училище не се чувстваше много добре... — излъга Марта, опитвайки се да защити тайната, която сама не знаеше.

— Какво ѝ беше? Не ми е казала нищо!

Марта мълчеше и не знаеше какво да прави.

— Марта? Мога ли да знам какво се е случило?

— Днес Маргарита не дойде на училище — призна Марта.

— Какво? Къде е била? — попита Елеонора по-скоро себе си, отколкото момичето.

Остави слушалката, без да дочака отговор, и невидима ръка стисна главата ѝ. Искеше да се скрие някъде — това бе ръката на страха. На *страхта*.

Отново изтича в стаята на Маргарита. На бюрото имаше отворена книга, която не бе забелязала досега.

Думите бяха подчертани решително с цветен молив.

*Тебе съветвам пък мъдро, дано да ми чуеш съвета:
двайсет гребци нагласи върху най-издръжливия
кораб,*

*бързай тогава да дириш баща си, отдавна изчезнал.
Все ще дочуеш за него от смъртен или от мълвата*

—

*тя е вестител на Зевса и шепне словата му вредом.
Чуеш ли там, че е жив твоят татко, че той
се завръща, на тебе, възраст момчешка надрасъл,
детински игри не приличат.*

*Имай за другото грижа ти сам и помни що ти рекох.
Тъй му богиня Атина издума и бързо изчезна —
вън излетя като птица незрима, на него пък вдъхна
сила и смелост в гърдите и той за баща си обичен
още по-ясно си спомни.*

Тя затвори книгата и се вгледа в корицата на „Одисея“, където върху един мъж, вързан за мачтата на кораб, връхлиташе граблива птица с лице на жена. Сирена.

Опита се да се свърже с мъжа си, но телефонът му беше изключен.

Разбира се, Маргарита ще се върне, залутала се е на някоя безцелна разходка по улиците или зяпа витрините. Не знаеше какво да прави. Да я търси? Но къде? Ами Андреа? Може би щеше да е най-добре да го заведе при майка си.

Да, така щеше да направи, искаше да му спести нови травми. Какво ли щеше да стане с това дете, както бе тръгнало?

— Андреа — каза тя, мъчейки се да прикрие тревогата си, — ще те заведе при баба. Имам работа. Отивам при Маргарита и после ще дойдем заедно да те вземем.

— Може ли да си взема листовете и моливите.

— Да.

— Мамо, кога ще ми купиш кутия с всички цветове?

— Друг път — каза разсеяно Елеонора.

Тя взе чантата, която бе оставила на масата в кухнята, и посегна към паничката, където държаха ключовете, но тези от колата не бяха там. Разрови се из чантата, но и там не ги намери. Къде ги беше оставила? Започна да търси, но ги нямаше никъде. Спомни си къде мъжът ѝ държеше резервните, взе ги и слезе в гаража с Андреа. Но също като гардероба гаражът бе празен.

— Татко се е върнал! Той я е взел! — каза Андреа на майка си, която бе застинала като статуя.

Тя взе телефона и натисна бутона за бързо повикване на съпруга си. Изключено. Маргарита. Изключено. Оставаше само един — този на майка ѝ. Не го натисна. Отново се качиха горе. Андреа мълчеше, заразен от страха, който излъчваха очите и тялото на майка му.

— Върви да рисуващ, Андреа.

— Ще нарисувам страха.

— Добре, нарисувай я — отвърна машинално Елеонора.

Детето изчезна.

Елеонора се отпусна на един стол, закри очите си с длан и заплака тихо, за да не я чуе детето. Сама със сълзите на тези, които са загубили всичко.

Потърси в указателя номера на Марина. Само жена може да помогне на друга отчаяна жена, само която има съпруг, знае какво означава да бъдеш изоставена, само която е носила в утробата си дете, знае какво означава да разбереш, че е в опасност.

— Нямам шофьорска книжка, а за документите не ми пука, но останах без никакви пари. Всичко ми беше в портфейла.

— На мен ми останаха пет евро.

— Е, значи можем да бъдем спокойни...

Влязоха в един бар и поискаха две чаши вода — тичането ги бе изтощило. Размениха си усмивки, докато пиеха: водата бе елементът, който най-много приличаше на тях в този момент. Два водородни атома и един атом кислород, всеки от тях даваше на другия онова, от което се нуждае. Два невидими елемента сами по себе си, но заедно даваха живот на най-плодотворната любовна история във вселената.

— Едно евро — каза барманът.

— За две чаши вода? — възмути се Джулио.

— Водата да не е без пари? — отвърна барманът.

Джулио хвана ръката на Маргарита, направи ѝ знак с очи и двамата побегнаха, преследвани от порой ругатни.

Сами не разбраха как се озоваха до колата. Морето се появи, покрито с люспи от следобедна светлина; спряха да вдъхнат чистия въздух откъм пристанището и се разсмяха.

— Качвал ли си се някога на платноходка?

— Никога.

Някакъв просяк с почерняла от мръсотия кожа се приближи и помоли да му дадат нещо за ядене. Джулио не му обърна внимание. Маргарита бръкна в джоба си, извади петте евро и му ги подаде. Просякът се усмихна и благодари поне десет пъти, преди да си тръгне с моряшкото пожелание за късмет — да плават по вятъра, ако искат да стигнат в пристанището живи и здрави.

— Да не си полудяла? Това ни бяха последните пари!

— Но той е сам... — отговори Маргарита с обезоръжаващ поглед.

— А ние какво да правим?

— Ние сме двама... Може да направим като него.

— Права си! Като Алекс Супертрамп. Изгаря парите и живее само с това, което му дават природата и хората. Браво, Маргарита. Бързо се учиш...

Маргарита се засмя и тъкмо пристъпваше по-близо до Джулио, когато нещо се потърка в голите ѝ глезени. Тя подскочи.

Джулио избухна в смях — сцената се повтаряше.

— Котките на Генуа имат слабост към теб!

Маргарита се наведе да погали котката, която имаше гъста рижа козина и блестящи зелени очи.

— Имах едно коте преди години. Казваше се Лисан...

— Защо?

— Чел ли си „Малкият принц“?

— И ти ли? Не мога да я понасям тази книга... Маргарита стана сериозна. Джулио каза:

— Може би котките те търсят, защото си приличате. Имате еднакви очи.

Тя се усмихна и закри устата си с длан. Можеше да му прости дори това, че не харесва любимата ѝ книга.

Продължиха пътуването без нито едно евро, изпълнени с тревога и неизвестност. Но силни като водата.

Пътят отново се разстилаше пред тях. Джулио търсеше знаци за шосе А12 към Сестри Леванте, а Маргарита се бореше със страха.

— Видя ли?

— Какво?

— Онзи хълм с белите камъни...

Маргарита се обърна накъдето сочеше Джулио и видя гора от дървета, смесена с гора от камък.

— Какво е това?

— Хълм гробище. Харесвам гробищата, те са единствените места, освен покривите, където никой не ми досажда...

— Не харесваш „Малкият принц“, но харесваш гробищата! И после аз съм била трудна... — каза Маргарита, имитирайки гласа на Джулио, който се засмя.

— Чела ли си „Антология Спун Ривър“?

Маргарита поклати глава.

— Не. Какво представлява?

— Книга със стихове на един американец. Всяко стихотворение е въображаем надгробен камък и разказва за нечий живот. Де Андре взел няколко и ги направил на песни.

Маргарита мълчаливо слушаше възгледите на Джулио. Какво ли виждаха тези прозрачни и студени очи?

— Искаш да го разгледаш? — попита тя.

— Съгласна ли си?

— Аз се страхувам от гробища. Но ако ти се иска...

— Само малко... Всъщност е като аквариума, само че под земята, а не под водата...

— Ммм... Стига приказки. Да вървим! — каза тя, победена от любопитството.

Джулио подкара към отрупания с камъни хълм. В подножието имаше пресъхнало речно корито. Стори му се, че вижда гробището на Спун Ривър. В тази книга бе намерил всичко, което трябва да се знае за смъртта, а следователно и за живота. Много пъти се бе питал какъв ще бъде неговият надгробен надпис, с какво ще го запомнят, какъв е смисълът на живота му. В паметта му нахлуха погребаните герои от стиховете на Едгар Лий Мастърс — онези, които обичаше най-много, като стари приятели: момчето умряло в деня, когато избягало от училище, и онова, другото, което можело да казва само истината. После човекът със слабо сърце, за когото пееше Де Андре. Тъжно му беше за него: умрял, целувайки Мери, която не можела да разкрие никому колко смъртоносна е била първата ѝ целувка. Чувстваше се близък до Хенри, неуспешна комбинация от майка и баща; до Мария, която знаела тайната на свободата; и най-вече до клетия Джордж Грей, неуспял в житейското плаване, защото от страх криел обичта и болката.

Докато се бе унесъл в тези мисли, пътят го отнесе до паркинга на монументалното генуезко гробище „Сталиено“.

Двамата още не знаеха, че това място не е гробище като всички останали, не можеха да знаят, че мъртвите не са под земята, а над нея, и то от камък. Забелязаха го малко по-късно. Гробището не беше обичайното гъмжило от плочи с грозни черно-бели портрети, а тълпа от прашни статуи. Над всеки гроб се издигаше статуя и дългите колони приличаха на салони, където духовете на мъртвите,

преобразени в гранит и мрамор, се събираха да си побъбрят със съседни и минувачи.

Джулио бе поразен от тази вкаменена тълпа. Маргарита се притискаше до него, докато някакъв незнаен инстинкт го водеше по алеите. Всяка статуя беше каменен разказ, представящ мъртвеца не застинал за вечността, а в най-хубавия му миг, откраднат от жестоката прегръдка на смъртта. На Джулио му се доплака, сякаш бе открил загубените си близки. В тази смес от статуи, думи, дати, истории ставаше толкова ясно за какво живеят и умират мъжете и жените.

Едно дете бягаше от две хищни ръце, които излизаха от земята и го канеха да си поиграят в мрака — сякаш само пет години след раждането самата земя се бе разкаяна, че му е дала живот. Малко по-нататък ангел със скръстени ръце гледаше строго, почти сърдито. Може би завиждаше на съдбата на погребания под него човек и се чувстваше изморен от безсмъртието, което го принуждаваше да вижда толкова много болка. Ангелът сякаш си мислеше, че смъртта е подарък за хората — само който знае как да умре, знае и как да живее.

Джулио обикаляше между статуите на мъртвите, както някога Одисей призовавал покойниците, за да узнае съдбата си. Маргарита бе спряла да погледа едно каменно момиче, седнало на собствения си гроб с куче на коленете — верен спътник в живота и страж в смъртта. Момичето приличаше малко на нея — с дълга коса, праметната над едното рамо, и застинал каменен поглед. Малко по-нататък друго момиче плачеше над съдбата си. Беше приведено напред, с ръце пред лицето, но не се виждаха нито ръцете, нито лицето, защото буйният водопад от коса ги закриваше. Кой знае какви истории се таяха в тъгата на едната и отчаянието на другата — нейни връстнички отпреди век.

— Защо ти харесват гробищата?

— Всъщност харесвам не точно тях, а покоя и историите на мъртвите... — каза Джулио.

— По-точно?

— Можеш да ги попиташ какво биха променили, ако можеха, какво биха запазили, за кого са живели. С две думи, дали са имали живот като на кино... Кой е любимият ти филм?

— „Закуска в Тифани“.

— Не съм го гледал.

— Така си и мислех... — усмихна се Маргарита и след кратко мълчание попита: — Често ли мислиш за смъртта?

Джулио не отговори. Спря пред статуята на гола млада жена с едра жизнена гръд, макар и от камък, и приведена напред глава, чиято коса сякаш още усещаше ласката на вятъра. Един мъж подкрепяше брадичката ѝ със здрава ръка, опитвайки се да я върне към живота със сетна целувка. Това бе гробът на момиче от благородно семейство, загинало при автомобилна катастрофа през 1909 година. Джулио гледаше косата и си я представяше разпиляна сред морската светлина. Помисли си колко красива и пълна с живот е била, летейки с автомобила на своя богат и чаровен съпруг. Дори и приятелките ѝ сигурно са почервениявали от завист, гледайки как минава.

— Не знам... Всъщност на такива места мисля не толкова за смъртта, колкото за живота и започвам да вярвам, че може да бъде красив. Искам да му се насладя, да усетя и вкуса му, да не губя нито минута. Може би така можем да спрем смъртта.

— Баба ми казва, че след смъртта има Бог.

— Ти вярваш ли?

— Не знам... Знаем, че баба говори с него.

— И какво му казва?

— Всичко.

— А той?

— Слуша. Тя казва, че предпочита да я слуша и това ѝ стига.

— Върви, че го разбери тоя Бог... И освен това, извинявай, не би ли трябвало да знае всичко? Какво толкова има да слуша?

— Баба ми казва, че е както когато баща слуша сина си, който е направил нещо съвсем обикновено — изкопал е дупка, намерил е капачка или копче, счупил е играчка — и разказва всичко в най-малки подробности. А бащата стои, слуша и тази история става важна, вече няма да бъде забравена, става по-красива и истинска, след като я е чул.

— Ако Бог е баща, жал ми е за него като за истинските бащи... Погледни наоколо... Толкова много болка. Толкова тишина — каза Джулио, сочейки тълпата от камък и тъга.

— Тя винаги казва, че прекалено много обвиняваме Бог за неща, които са само по наша вина, но нямаме смелостта да си признаем. Твърди, че когато Бог не ни помага, трябва ние да му помогнем.

— Аха. И как?

— Баба прави хубави неща за другите: сладкиши, пуловери, шалове, ястия... Отделя ти време, слуша те, усмихва се... Казва, че се моли за теб.

— Трябва да ме запознаеш с нея.

— Ще ти хареса. И още повече ще ти харесат сладкишите ѝ.

Мирисът на кипарисите, протегнати като ръце към небето, се смесваше с този на лишеите върху сухия камък, на цветята във вазите и лекия дъх на мухъл откъм влажния прах, полепнал по статуите.

— Аз не искам статуя — каза Маргарита.

— А какво?

— Леха, където да засадят семе. Така след години от семето ще израсне едно дърво като онова, което видяхме край магистралата, неговите корени ще се хранят от моята земя и всички ще виждат живота, а не смъртта.

— Как ти хрумват подобни неща?

— Нали сам каза, че тия места те карат най-много да обичаш живота...

Джулио мълчеше. За толкова кратко време бе разкрил пред нея нещата, които го караха да се чувства неспособен за разговори с нормалните хора. Сега благодарение на Маргарита откриваше, че тези неща не само не са глупости, но дори могат да имат някакъв смисъл и някой да ги приеме.

На излизане Джулио се задържа при гроба на Фабрицио де Андре. Досега не знаеше, че е там. Седна пред него. Ако знаеше как, би се помолил. Ограничи се да му благодари, сякаш покойникът можеше да го чуе.

— Взела е колата — повтаряше Елеонора с изкривено от страх лице.

— Как го е направила? — попита Марина.

— Сигурно е избягала с някого. Представяш ли си какво може да ѝ се случи... не знам какво да правя.

— Засега да съобщим за кражбата в полицията, така има надежда да я открият.

— Детето ми, детето ми...

— Ще видиш, че всичко ще бъде наред.

Марина я прегърна през рамото.

Елеонора избухна в сълзи.

— Всичко обърках. Всичко провалих. Цял живот тичам, за да крепя всичко. Не помогна. Загубих съпруга си, дъщеря си... Какво ми остава? — хълцаше отчаяно тя.

— Елеонора, погледни ме — каза Марина.

Тя бавно вдигна глава.

— Сега дъщеря ти се нуждае от теб. Всичко останало не съществува.

— Не знам какво да правя...

Замълчаха.

— Ти не си сама — каза Марина и я прегърна. После добави: — А сега да вървим да се обадим в полицията.

Проснат на леглото, учителят гледаше тавана и изведнъж откри, че мисли за Маргарита. Отсъствието ѝ от училище след онзи разговор го притесняваше. Кой знае какво ставаше в главицата на това момиче. Книгите могат да бъдат опасни за сърцето и ума на едно четиринайсетгодишно дете. Трябваше да е по-внимателен. Това момиче напълно се идентифицираше с Телемах и смяташе, че нищо не се е променило за толкова векове: всички сме деца, които очакват завръщането на баща си и трябва да намерят смелост да го потърсят, ако не се върне сам.

Някой позвъни на вратата. Учителят надникна през шпионката и видя заплашителния профил на госпожа Елвира, която изглеждаше още по-страшна, гледана през миниатюрната дупчица.

Той затаи дъх и се престори, че не си е у дома.

— Учителю, знам, че си вътре. Слушай, имам писмо за теб. Стела ми го даде, но заръча да ти го дам, след като си отиде.

Жената размаха писмото пред носа си. Разобличеният учител отвори вратата.

— Колко е хубаво това момиче! Какви очи, каква елегантност! Напомня ми каква бях на млади години... Всички се обръщаха да ме гледат! Всички! Откъде я намери! И писма ти пише... Не ви разбирам вас, младите. Какво чакаш, от лотарията ли да спечелиш, или архангел Гавраил лично да ти каже, че тя е най-подходяща за теб?

Учителят се усмихна. Не можеше да си представи Елвира стройна и съблазнителна. Той взе писмото и благодари на госпожата, която си тръгна, продължавайки да мърмори за доброто старо време.

Учителю,

Прости ми, че тъй неловко се ровя в сърцето ти. Извинявай, ако те наранявам с начина, по който те обичам, но искам да извлека най-доброто от теб. Вчера прелиствах една книга и срещнах думи, които ми напомниха за теб: „Четох много, но от книгите получавах нещо само когато умееш да вложиш и нещо свое в прочетеното. Искам да кажа, че четеш книгата истински само когато и тя те чете, само когато подхождаш към думите с готовност да нараняваш и да бъдеш наранен от болката на четенето, да убедиш и да бъдеш убеден, а после, обогатен от откритото съкровище, да го използваш, за да изградиш нещо в живота и в сърцето си. Един ден си дадох сметка, че в действителност не влагах нищо в своето четене. Четях като човек, който е попаднал в чужд град и за да убие време, се укрива в първия попаднал музей да зяпа с безразличие експонатите. Четях от чувство за дълг: излязла е нова книга, всички говорят за нея, трябва да я прочета; този класик още не съм го чел, следователно културата ми е непълна и чувствам необходимост да попълня пропуска, трябва да го прочета“.

Ти никога не прие да нараняваш и да бъдеш наранен в четенето. Книги няма да ти липсват никога, но ти липсва нещо друго, което е и в книгите. Нямах смелост да стигнеш до сърцето и да видиш какво има вътре. Книгите или те водят дотам, или са безполезен навик, който, вместо да стопли морето от лед в сърцето ти, го прави още по-кораво.

Преди няколко месеца, когато се затворих в себе си заради онова, което стана с родителите ми. Ти стоеше до мен, защото се бях загубила незнайно къде. С кураж и постоянство ме изтегли отново към „нас двамата“, към

нашето общо сърце. Прояви мъжка сила — силата, която виждам в теб, когато нещо е въпрос на живот и смърт. Ти имаш смелост и енергия, когато си наумиш да изграждаш...

Но когато аз те моля да градим ден след ден, ставаш крехък, губиш се в развалините на онова, което сам си създал и което унищожаваш незабавно поради страх, че къщата ще те задуши. Ти си огледало на собствената си непоследователност, противоречивост и крехкост.

За децата в училище, за приятелите ти си велик, бронята ти от думи блести под слънцето на живота като доспехи на рицар. Но аз виждам отвъд тази броня и за мен ти си едно безкрайно уязвимо момче...

Когато ти го казвам или те изправям пред собствената ти непоследователност, ти бягаш, мислейки, че съм лоша, а всъщност аз те обичам най-много, защото виждам всичко в теб и го обичам. Искам да извлека най-доброто.

Знаеш ли какъв е цветът на фламингото? Розов, ще кажеш. Не, тези птици са бели. Стават розови, след като ядат водораслите на някое недостъпно езеро, което избират, защото там никой не може да ги безпокои. Те мигрират и се хранят с това, което никой друг не яде. Тези гниеци водорасли съдържат желязо, което оцветява перата им. И знаеш ли защо? Заради любовта. Когато станат розови, те се привличат взаимно и се чифтосват. Превръщат в живот дори и най-гнилото нещо, наистина дори и него. Такава е истинската любов. Не крие нищо, а се преобразява.

Когато на улицата видиш някой да се спъне и падне, ако си далеч, избива те на смях. Но ако се приближиш и видиш изкривеното от болка лице на човека, който не може да стане, спираш да се смееш и ти се доплаква.

Сцената е една и съща, ти си един и същ, човекът е един и същ. Промяната е само в разстоянието.

Ти не искаш другите да виждат твоята уязвимост. Боиш се, че ще ти се присмеят. Но ти убягва едно: аз те виждам отблизо. Аз те избрах. Обичам те. Искам да живея

с теб. Някой е казал, че „обичам те“ означава „хубаво е, че съществуващ такъв, какъвто си, а ако не съществуваше, бих те пресъздал точно такъв, с всичките ти недостатъци“. Любовта е свързана с емоциите до един определен момент, любовта е сътворена от воля, от избор и затова трябва да бъде груба, трудна, за да е истинска. Може би не усещаш, че аз съм на твоя страна, че се бия заедно с теб. Аз съм душата на твоите страхове и съмнения. Те ме засягат. Поведи ме в своите битки, накарай ме да ги почувствам и видя — само с теб ще имам смелостта да ти кажа каквото трябва да чуеш. Аз не съм твой враг, а твоята сила. Желая да го разбереш. Сам решавай дали искаш да виждам отблизо твоите слабости, или ще продължиш да ги криеш дори от мен и да ме държиш на разстояние с надеждата, че така ще станат приемливи не само за мен, но и за теб самия. Аз съществувам, за да те накарам да ги приемеш, защото ги обичам. Не държа непременно да бъде щастлива, предпочитам живота с неговите сенки. Щастието е чиста глупост, ако не се научиш да живееш.

Въпреки всичко, твоя Стела

P.S. Все още сме едва в пролога на нашата история, учителю. Не искаш ли да разбереш как завършва?

Той остана неподвижен. После изгаси всички лампи. Ако имаше начин, би изгасил целия град. Седна на балкона, откъдето се виждаше поне късче небе. Препрочете писмото като човек, който наистина чете, за да нарани и да бъде наранен. Може би това бяха първите думи, които прочете наистина, защото за пръв път и те прочетоха него.

Остана там като стар звездоброец, който се доверява повече на нощта, отколкото на деня, и зачака звездите да предскажат съдбата му.

Когато напуснаха откъдния свят, Джулио осъзна, че не могат да минат по магистралата — нямаха пари за таксата. Трябваше да се върнат и да хванат шосето покрай морето, което щеше да ги отведе до Сестри Виа Аурелия — не просто крайморски път, а спомен за

римляните, умеещи да съчетават красотата и удобството както никои друг древен народ.

Една мелодия на пиано в плейлиста на Джулио диктуваше темпото на панорамите и чувствата. Близко до морето не са потребни думи, а звуци, способни да го имитират. Морето дремеше под пътя в перленосиво, слънцето скоро щеше да изгасне зад него и вече го подпалваше с най-хубавите си цветове. Пътят бягаше под колелата като подплашена змия, а пианото го подканваше да свърне към водата и да се гмурне в нея. Маргарита и Джулио препускаха към целта и се смееха. Смееха се на всяка своя дума, на всичко, което се мяркаше пред очите им, на всяко лице, на всяко размазано насекомо върху стъклото. Смееха се, защото бяха без пари, без документи, смееха се, защото бяха заедно, смееха се, че Маргарита е наслагала в раницата си безполезни неща, смееха се на черния перчем на Джулио, на лака върху ноктите на Маргарита, на момчетата от дома, в който живееше Джулио. Смееха се на училището и учителите. Смееха се. Така става, след като си обърнал гръб на смъртта — искаш да се смееш като след спасение от гибел. Смееш се до сълзи.

Морето намигаше и сякаш се включваше в тази радост с милиони очи, трепкащи едновременно.

— Искаш ли да се изкъпем? — попита Джулио.

— Късно е... не бива да се бавим.

— Страхливка!

— Аз ли съм страхливка?

— Къпала ли си се някога вечер?

— Никога.

— Страхуваш ли се?

— Не, студено ми е.

— Оправдания — заяви Джулио с презрителна гримаса. — Купихме ти бански за петнайсет евро! Трябва да побързаме, преди да залезе слънцето.

Наближаваха градчето Сори, където къщите са по-редки, а крайбрежието по-диво.

— Виж онова плажче там — възкликна Маргарита и посочи едно място, където скалите се раздалечаваха, оставяйки място за тясна пясъчна ивица.

— Това е нашият плаж — каза Джулио.

Той потърси къде да отбие. Малко по-нататък намериха подходящо място, където имаше фургон за сандвичи и напитки с няколко гладни клиенти наоколо. На фургона бе изписано с едри букви „Хлебчето на Мария“.

Клиентите огледаха новопристигналите и Маргарита тревожно се запита дали някой няма да я познае.

Джулио изключи двигателя.

— Как ще се преоблечем? — попита Маргарита, докато вечерните лампи постепенно припламваха покрай брега.

— Както винаги — с помощта на хавлия.

— Ти носиш ли?

— Не. А ти?

— Не.

— Ами сега?

— Ще се справим както можем.

— Срам ме е.

— От какво?

— Да се събличам пред теб.

— Но аз не те гледам.

— Няма значение... и освен това слънцето вече залязва... и освен това ще ни е студено...

— И освен това ти си страхливка!

— Аз?

— Границите съществуват само в душата на онзи, който е лишен от мечти — каза Джулио с учителски глас, цитирайки реплика от някакъв филм, чието име не си спомняше.

— Кой го е казал? — разсмя се Маргарита.

— Аз — отвърна той много сериозно, но накрая изкриви устни в усмивка.

— Да вървим — каза Маргарита през смях.

Слязоха от колата и тръгнаха по каменна стълбичка с площадки на няколко места. Джулио вървеше отпред и се обръщаше да ѝ помогне на най-трудните места. Стигнаха до плажа, покрит със сиви, бели и кафяви камъчета. Купчини водорасли излъчваха горчиво-сладък мирис, който се разливаше из топлия вечерен въздух. Беше им приятно. В единия край на плажа няколко деца се смееха на висок глас.

Джулио и Маргарита тръгнаха в обратната посока. После Джулио хвана ръката ѝ.

— Виж — кимна той към хоризонта, обгърнат в слънчево сияние.

Тя се съсредоточи върху гледката. Джулио видя как лицето ѝ се отпуска и грейва от лъчите на залеза, отразени във водата. После вдигна ръката, с която държеше нейната, допря дланта ѝ до бузата ѝ и я остави там, мека и крехка. Маргарита се усмихна смутено.

— Не се страхувай — каза той.

Тя тръсна глава.

— Искаш ли да се изкъпем?

Тя кимна.

— Можеш да се преоблечеш зад тази скала — посочи Джулио.

Наистина в стръмния бряг имаше малка вдлъбнатина със скала отпред — достатъчно място, за да се скрие човек.

— Аз ще пазя — намигна ѝ Джулио.

Маргарита с усилие откъсна очи от лицето му и отиде да провери дали мястото е достатъчно сигурно.

— Ти обаче се обърни с гръб! — извика тя, докато се уверяваше, че никой не може да я види отгоре — брегът наистина слизаше почти отвесно и беше осеян с шубраци и сухи храсти.

Джулио се обърна, седна на камъчетата и се загледа в морето, разстлано пред него. Слънцето пращаше към брега огнен език, който ту се удължаваше, ту се свиваше според прищевките на вятъра и течението. Няколко чайки още се рееха над водата в търсене на последна плячка, а шумът на колите по пътя се губеше в далечината, заглушен от по-тихия, но по-близък шум на прибоя. Една котка застина и впери поглед в някаква чайка до самата вода, преценяваше дали е в позицията на плячка или на хищник.

Джулио гледаше. Чувстваше се щастлив, че не участва в този дуел благодарение на Маргарита. Щеше да я защити от всяко чудовище, изскочило над водата, от всяка заплаха, която можеше да избълва мракът, щеше да унищожи всеки враг, истински или въображаем. Би искал да разкаже това на майка си, но дори не знаеше как изглежда лицето ѝ и мисълта му се стори глупава.

Маргарита се върна с банския в коралов цвят. Притежаваше красотата на всичко крехко.

— Твой ред е — каза тя притеснено, защото сега Джулио можеше да види тялото ѝ такава, каквото е. Плахо и изящно тяло със загоряла и гладка кожа на момиче, готово да се превърне в прекрасна жена.

— Хубава си — прошепна Джулио и тръгна към скалата, без да даде време на Маргарита да открие, че винаги самоуверен с момичетата, сега се е изчервил.

Питаше се откъде е изникнала тази срамежливост. Не знаеше защо, но този път изобщо не бързаше, сякаш имаха всичкото време на света, време да се гледат, да се откриват, да се гаят, да се обичат. Искаше всичко да е безкрайно бавно, без прибързване, със спокойна и съвършена нежност. А ръцете му искаха не само да получават, но и да дават.

Маргарита се обърна да го погледне в профил, представи си, че малко по-надолу това момче е голо, и я обзе страх. Почувства се също гола. Тя, която през лятото винаги носеше цял бански, а майка ѝ хиляди пъти я пращаше да се преоблече. Сега се чувстваше гола и тялото ѝ трепереше — стоеше по бански пред едно почти непознато момче, далече от майка си и баща си. Далече от всички.

Но това, което усещаше, бе хубав страх, страхът на онези, които знаят, че всичко е пълно с неизвестност, не само бъдещето, което идва насреща, но и бъдещето, което се ражда в теб. Освен това Джулио беше до нея, а двама винаги побеждават страха, както ѝ бе обяснил Андреа. Загледа се в слънцето, което нарастваше, близвайки хоризонта. Искаше ѝ се да скочи в морето и с два замаха да стигне до него. После зърна как нещо профуча вляво от нея, Джулио се хвърли напред и изчезна във водата, която се разби на хиляди пръски, съхранили за миг частички от слънцето, преди да се превърнат в пяна. Наистина е трудно да влезеш в сърцето на нещата, но сега те преживяваха един от тези моменти, когато копнееш времето да спре и преживяването да остане завинаги.

— Идвай! Страхотна е!

Маргарита се приближи до водата, потопи единия си крак, после другия и видя как пяната на приборя деликатно полепва по кожата ѝ. Водата беше тъй топла, както е само в началото на есента, когато освобождава съхранената топлина като летните спомени на ученик, тръгнал пак на училище.

Тя бавно навлизаше във водата, когато Джулио се приближи и започна да я плиска. Престори се на възмутена от това нападение, което не можеше да я нарани. После се гмурна и отново изплува под слънцето. Джулио гледаше как косата ѝ се спуска до раменете, гледаше бисерните капки, озарили лицето ѝ. Двамата се разсмяха и закрепяха. Маргарита започна да се върти с разперени ръце, сякаш искаше да намотае света около себе си като хавлиена кърпа. Джулио заплува навътре към слънцето.

Маргарита го последва стремително. Плуваха в течния залез.

Джулио спря. Главата му стърчеше над повърхността като самотен камък. Маргарита не забеляза и се блъсна в него. Спря изплашена, но като зърна смаяното му лице, избухна в смях, а след нея и той. Бяха надълбоко, а когато се смееш, неизбежно потъваш — незнайно защо, смехът и плуването са несъвместими...

Без да усетят, те се подкрепиха взаимно и телата им се преплетоха, разделени единствено от водата, която ги държеше на повърхността. Смееха се и трепереха. Като онези австралийски аборигени, които се смеят и треперят едновременно, когато си мислят, че виждат Бог. После спряха да се смеят и продължиха да треперят, докато слънцето висеше между небето и преизподнята, а по хоризонта пламтяха златни мъгли.

Гледаха се, движейки само краката си, хванати за спасителен пояс от собствените им ръце. Не казваха нищо, оставяха да говорят очите и ръцете. Последните слънчеви трепети стихнаха под водата, оставаше само един огнен език, който изчезваше, щом вълните се надигнеха малко повече.

Когато слънцето се скри напълно, двамата вече не се бояха толкова, че лицата им са тъй близо едно до друго. Маргарита затвори очи. И тъмнината укри със спокойната си тишина тази горчиво-сладка целувка. Дъхът им се смеси и двамата усетиха как една част от тях излиза наяве, най-скритата и дълбока част, стаята, където никой не може да стигне, ако не му позволиш, седмата стая.

И още се целуваха, когато звездите литнаха в небето, и всеки вдишваше дъха на другия, като че до този момент бяха използвали само единия си бял дроб. Когато за миг се отдръпваха, искаха да си изкрещят: „Липсваш ми!“ А когато устните се събираха пак: „Колко ми липсваше!“ Как може да ни липсва това, което никога не сме имали?

Какво ни липсва наистина — другият или част от самите нас? Или имаме нужда някой да ни подари онази част от нас, която ни липсва?

Никой не знае тези неща.

— Къде си... къде си...

Така повтаряше Елеонора, облегната на прозореца, питайки звездите, които със сигурност биха могли да открият Маргарита, а може би дори и съпруга ѝ. Нямахше отговор.

Марина се приближи до нея.

— Ето ти лайка.

— Благодаря — каза тя и погледна спокойните ѝ очи.

Тук-там редки минувачи все още спираха да си побъбрят както през лятото — чуваха се гласовете им, а понякога и по две-три ясни думи, когато колите отминаваха. Късчета от разговори, които правеха нощта не тъй анонимна и самотата не тъй печална.

— Как живееш с тия пет деца?

— Как бих живяла без тях... — усмихна се Марина.

— Толкова много притеснения, тревоги, болки...

— Не знам, Елеонора. Идва момент, когато си даваш сметка, че си участвала в нещо далеч по-голямо. Не ти си създала живота, макар да си го носила. Малко по малко разбрах, че да го носиш означава, че ти е поверен. Това ми дава голямо спокойствие. И после... нямаш представа как те зарежда обичта на пет деца...

— Ами ако съпругът ти си отиде?

— Имаше момент, когато аз исках да си тръгна...

— Ти?

— Да. Бях уморена, чувствах се сама.

— И после?

— Чувствах се сама, но в крайна сметка навярно не бях. Поговорих с него, той купи два самолетни билета и след няколко дни заминахме за Ню Йорк. Останахме една седмица. Никога не бях ходила там и той ме разведе по местата, които е посетил като младеж през лятото след матурата.

— Ами децата?

— Изпратихме ги при приятели и роднини...

— Прилича на филм...

— Нещата се случват във филмите, защото някой ги върши в реалността.

— И как беше да се озовете сами?

— Странно отначало, но постепенно почнахме да откриваме нещо познато и все пак ново. Той се отнасяше с мен като с дете и кралица. Аз бях скептична обаче, беше ме страх, че после всичко ще стане както преди. Тогава един ден той ме заведе на Кони Айланд, качи ме на виенското колело, свали ми пръстена и попита: „Марина, майко на нашите пет прекрасни деца (повече твоя, отколкото моя заслуга), желаш ли да вземеш този малък мъж в радост и скръб, в добро и зло, докато смъртта ни раздели?“ А аз си помислих за всичко, което бяхме преживели заедно — за ухажването, когато ме следваше като сянка, за да разменим две думи на спокойствие, за мръсните пелени, за безсънните нощи, за смеха и сълзите, за завоеванията като първата къща, за пораженията като онова време, когато той трябваше да работи и нощем, за да изкара по някоя лира в повече, за разменените четки за зъби, за топлината под завивките, за прелеста на снимките от сватбата, за първите бръчки... Припомних си всичко това и разбрах, че не бих променила нищо, нито една запетая от този живот, дори ако се върнат всичките болки. Иначе какво щях да бъда? Щях да изчезна, отнесена от нещо като анорексия на битието. И затова казах: „Да... докато смъртта ни раздели и дори след това.“ Той се засмя, после заплака. Аз заплаках, след това се засмях. После той добави: „Без теб щях да знам толкова малко за себе си... Благодаря ти.“

— А ти?

— Отговорих му, че е вярно. Мъжете наистина са ужасни... Ако не бяхме ние, нямаше и да се мият...

Елеонора се усмихна. После пак стана сериозна и каза:

— Колко време губим да крием всичко в себе си, вместо да загърбим света и да поговорим сериозно. Заедно да потърсим истината. В една книга имаше пасаж, който исках да науча наизуст: „Колко бих искал да мисля за нас като за двама души, които са си инжектирали серум на истината, за да я кажат най-сетне. Ще бъде щастлив да мога да си кажа: «С нея постигнах истината.» Да, това искам. Искам да бъдеш нож за мен, както и аз обещавам да бъда за теб. Остър нож, но милосърден.“ А вместо това се превръщаме в остри, но

безмилостни ножове. Без жалост. Колко време спорим, за да излезем прави, да имаме последната дума. Спорим. Вместо да...

— Вместо да...?

— Вместо да говорим. Като теб и твоя съпруг. Да поговорим. Да си кажем как стоят нещата, да си простим, да се изберем отново, да разберем дали животът ни има смисъл и защо сме обичали един мъж толкова много години. Вместо това цели векове не бях разговаряла с мъжа си. Бяхме прави и двамата. Когато всеки е прав, няма разговор — има спор, има сблъсък, но не и разговор.

— Често се чудя защо си правим труда.

— Не знам... Понякога ми се струва, че разбирам от какво имам нужда, истината е пред мен, съвсем ясна, но после... ежедневието, ролите, незаздравелите рани... и като че ли я забравям.

Замълчаха, жадни за дъжд от отговори и сигурност от това тъмно небе, което е таван на една твърде голяма къща, за да бъде поддържана в ред. Дори от жена.

Излязоха от морските води, вече обгърнати в мрак. Още преди да чуят пукането на камъчета под нечий стъпки, видяха как два силуета излизат от сенките.

Бяха момчета. Имаха замазани с гел прически и бледи нощни очи — две останки, избълвани от морето.

— Гледай колко са романтични! — подметна единият с провлачен пиянски глас.

— Не трябва ли вече да са си по леглата? — попита другият, който имаше пожълтели зъби и едното му око беше леко притворено от юмрук или от наркотици.

Маргарита се вцепени. Джулио мълчаливо застана пред нея, опитвайки се да прецени ситуацията с обичайното си хладнокръвие. Ръцете на тези двама не обещаваха нищо добро. В очите им се четеше само сляп глад.

— Имате ли пари?

— Давай да видим... — каза другият, ровейки из дрехите и раницата на Маргарита.

— Не е добре за момичетата да идват насам, тук не е място за тях — добави първият, като пристъпи към Джулио и Маргарита и протегна

ръка към лицето ѝ. Тя се отдръпна и чу оглушителните удари на сърцето си.

Онзи с притвореното око извади от панталона на Джулио ключовете за колата.

— А това какво е? — попита той и ги вдигна нагоре.

Другият направи още една крачка напред и почти опря чело в челото на Джулио, който усети отвратителния му дъх.

— Какво е това, глупако?

Джулио мълчеше и проучваше несигурните движения на двамата.

— Махайте се. Нямаме нищо — каза Маргарита с изтънял глас.

— Ти да мълчиш, после ще се разправам с теб.

Точно тогава Джулио заби чело право в носа му и го строши. Раздаде се глух пукот на хрущяли и кости. Изненаданият противник вдигна ръце към лицето си и залитна назад.

— Бягай! — изкреця Джулио на Маргарита, но тя не помръдна, парализирана от страх.

Другият се хвърли срещу Джулио и замахна с юмрук. Не го улучи точно в лицето, но ударът го отхвърли назад и той се блъсна в Маргарита. Джулио не усети раната на скулата си, адреналинът бе взел връх. Скочи като пружина, опита се да удари врага и се преви на две от ритник в слабините.

— Махай се! — изкреця той отново към Маргарита.

Тя побягна към светлините на пътя с викове:

— Помощ! Помощ!

Но никой не ги чуваше.

Момчето със счупения нос я настигна и я зашлеви с такава сила, че я зашемети.

Тя се опита да изкрещи, но от гърлото ѝ излетя само приглушен стон.

Маргарита усети захапването на ужаса — не на страха, а на ужаса, сякаш бясно куче опираше нос в душата ѝ. Момчето я сграбчи за косата и я повали. Тя опита да се съпротивлява, но болката в главата я караше да се движи като парцалена кукла. Почувства как се напишква и заплака неудържимо. Момчето избърса със свободната ръка кръвта от лицето си, после се помъчи да притисне Маргарита към земята и пъкна ръка между краката ѝ. Къде беше Джулио?

Маргарита риташе и без сама да осъзнава, надаваше дрезгави писъци, опитвайки се да удари нападателя по лицето, наранено от Джулио. Вече не усещаше нищо, не намираше разлика между нощта и звяра. Небето беше застинало и далечно.

— Татко!

Викът разкъса гърлото на Маргарита и полетя в равнодушното мълчание на нощта.

— Дядо имаше ли мустаци?

Андреа вече се бе пъхнал под завивките, а баба му го галеше по челото.

— Да.

— Ами брада?

— Не.

— А коса имаше ли?

— Първо да, после не.

— И защо?

— Защото когато човек остарява, косата му пада.

— Но ти имаш — каза Андреа и докосна посребрената коса на баба Тереза.

— Пада само на мъжете.

— И защо?

— Защото пак стават дечурлига.

— Защо пак стават дечурлига?

— Защото когато се раждат, и дечурлигата нямат коса, или имат съвсем малко.

— И аз ли? — попита Андреа и опипа главата си, сякаш се боеше, че косата му изведнъж е изчезнала.

— И ти имаше съвсем мънинко, да.

— А защо мъжете стават пак като малки деца?

— Защото само който пак стане мъничък, може да отиде на небето.

— А какво правят хората на небето?

— Пеят, танцуват, рисуват, играят.

— Значи аз вече съм на небето.

— Пиленцето ми!

— А ти няма ли да станеш мънинка?
— Ще стана.
— И ще отидеш на небето с коса?
— Да.
— А защо?
— Защото за жените е различно. Не им пада косата... Само побелява...
— И защо?
— Защото жените винаги трябва да бъдат хубави, хубави като кукли.
— А защо твоята е малко сива, малко бяла и малко синя?
— Твоите въпроси край нямат, нали? — Тя го погали по бузата.
— Защото най-красивите раковини имат такъв цвят.
— Ти и така си красива, бабо.
— Ох, миличкият ми!
— А защо Мита днес не се прибра?
— Не знам. Може би е отишла при татко ви.
— При татко?
— Така мисля.
— Значи ще се приберат заедно!
— Да.
— Но защо татко си тръгна?
— Не знам, Андреа.
— Ти винаги знаеш всичко, бабо, защо не знаеш това?
— Има и неща, които не знам. Но истина ти казвам: всичко ще бъде наред. А сега спи вече, късно е.
— Не ми каза нищо за дядо Пиетро. Говореше ли малко странно, като теб?
Тереза се усмихна и в знак на отрицание вдигна очи към тавана.
— Неее... Но по това време дядо ти Пиетро винаги си казваше молитвата.
— А ти?
— И аз с него. Искаш ли заедно да се помолим на Исус?
— Да... Исусе, който си тук и там. Не знам как можеш да си тук вътре, но баба така казва и аз ѝ вярвам, затова говоря понякога с теб, когато не разговарям с друг. Върни Мита и татко у дома. Поговори с тях и им напомни, че ги чакам. Така ще си дойдат и ще бъдем винаги

заедно, и пак ще ходим на кино, и ще ядем плюканки, и ще се смеем, и ще играем футбол, и ще се качваме в къщичката на дървото, и ще строим пясъчни замъци, и после ще ги събаряме, и ще пием кока-кола, и ще правим сапунени мехури, и смешни звуци, и ще отваряме подаръци, и ще хвърляме книжни самолетчета от балкона, и всичко каквото си искаме. И ако не забравиш, донеси ми кутия с всички цветове...

— Амин!

— Какво означава това?

— Че всичко, което каза, е хубаво и трябва да се случи.

— Амин! — повтори Андреа.

— Сега спи, миличък — каза старицата, плъзна ръка над очите му и нежно ги затвори, а той се отпусна в тъмнината и покая на нощта.

Баба Тереза запя със затворени очи; сбръчканите ѝ крехки ръце галеха ръчичките на Андреа, разбуждайки видения на изгорени от пек полета, нагорещени камъни, напръскани с вода подове, за да прогонят горещия вятър, оскъдна сянка под черниците на селските баби и дядовци, безброй погачи в домашната фурна, синьо и сухо небе, жълти цветя, щурци, цикади и безкрайна бедност под звездите и край огъня.

*Как благославям деня и момента,
кога до себе си аз те открих,
след девет месеца тревоги и мъки,
сълзите ти първи с целувка пресуших.*

*Спи, моя рожбо, спи и сънувай,
спи и почивай, пея ти на глас.
Спи, хубавецо, спи и сънувай,
спи, хубавецо, бдя над теб аз.*

*Ако ли фея падне от небето,
по-чудно чудо не ще сътвори
от теб, любима рожбо прекрасна,
с лицето бяло и черните коси.*

*Спи, моя рожбо, спи и сънувай,
спи и почивай, пея ти на глас.
Спи, хубавецо, спи и сънувай,
спи, хубавецо, бдя над теб аз.*

Андреа заспа, унесен от мелодията. Къде бяха останали простиците приспивни песни? Кой ли ги помнеше още? Дори градът навън стихна, като че бе чул песента. Сякаш изпитваше носталгия по земята, която беше покрил със сгради, асфалт и светлини. Детето се размърда в съня си, а бабата плачеше за болката на това дете, на дъщеря си, на внучката си и ако можеше, би дала кръвта си, за да бъде всичко наред. Плачеше и за своята неизречена болка. Лицето на Пиетро я гледаше с добрите си спокойни очи, усмихваше се и напомняше: „Ще се оправи, всичко ще се оправи.“ Състраданието и страхът правят човека. Страх и състрадание, няма друго.

Когато се събуди, тя лежеше свита на плажа и трепереше от студ. Погледна небето; бузата ѝ изгаряше, в главата ѝ бушуваха пламъци. Джулио я държеше за ръката. Едната му скула беше подута и кървеше.

До тях стояха някакви непознати хора.

— Как си? — попита Джулио.

Маргарита опита да се надигне и откри с облекчение, че освен болката в лицето и главата ѝ няма нищо.

— Какво стана?

— Чуха те да викаш — каза Джулио, като посочи струпаните хора около Маргарита.

Маргарита успя да различи най-малко трима души. Бяха от фургона за сандвичи. Единият, със зацапана бяла престилка, ѝ подаде чаша вода.

— Как си? — попита той с нежност, контрастираща с огромната му фигура.

— Добре — каза Маргарита и се разплака.

— Какво правите тук по това време? — попита една жена, може би Мария от надписа.

— Дойдохме да се изкъпем — каза Джулио и прегърна Маргарита.

— Онези двамата бяха пияни още преди да купят бирите и да слязат на плажа — каза един мъж с мустаци.

— Прогониха ги с ритници, Маргарита. Вече няма страшно — добави Джулио.

— Хайде, елате горе. Облечете се и ще ви дадем нещо за ядене — каза жената и погали мократа коса на Маргарита, която се мъчеше да избърше от кожата си кръвта на нападателя.

Облякоха се направо върху мокрите бански. После жената ги накара да се преоблекат както трябва във фургона, докато тя им приготвяше обилна вечеря.

Под неоновата светлина на верандата изглеждаха като бежанци от някаква безсмислена война. Долу морето въздишаше тихо, а земята излъчваше типичната си нощна миризма на смола и водорасли.

Лицето на Маргарита беше подуто и жената притисна към бузата ѝ ледена кутия кока-кола. Междувременно мустакатият мъж, който бе представен като съпругът на Мария, поздравяваше Джулио за смелостта, докато се грижеше за наранената му скула.

— Направил си му носа на пихтия!

— Но как ви пускат родителите да пътувате по това време сами? — обади се любопитно жената.

Маргарита мълчеше от страх да не събуди съмнения у тези добри хора. В същото време искаше да им разкрие всичко. Ръцете на тази жена ѝ напомняха за нежността на баба ѝ; искаше да си е у дома, да се радва на тихата вечер, да слуша музика или да гледа филм, вместо да рискува да бъде изнасилена на един пуст плаж.

Заслужаваше си го.

— Къде са родителите ви? — попита жената.

— Все някъде трябва да има някоя, дете ме е родила — сухо отвърна Джулио.

Жената не разбра това и го сметна за обикновено хлапашко перчене.

По шосето прелитаха автомобили.

— Ами ти? — обърна се тя към Маргарита.

— Баща ми е в Сестри. Отиваме при него. Всъщност най-добре да тръгваме, че иначе ще се тревожи — каза Маргарита, опитвайки се да изглежда самоуверена като Джулио.

— Можем ли да направим нещо за вас? — попита мъжът.

— Вече направихте много — усмихна се Маргарита, която под тъжната неонена светлина откриваше с изненада, че се чувства като у дома си тук, сред мириса на добра храна, тихия шум на морето и усмивките на тези обикновени хора, които живееха ден за ден.

През останалата част от пътя до Сестри мълчаха и двамата. Сладостта и горчивината на последните няколко часа се смесваха и бе трудно да се наслаждават на едното, без да го свържат с другото. В тишината Виа Аурелия се плъзгаше по крайбрежието като пръст, очертаващ профила на любима жена.

Джулио сложи длан върху ръката на унесената в размисли Маргарита и я стисна. Чувството за вина престана да я измъчва и тя усети как в нея се надига смелост: щеше да стигне при баща си, Джулио беше с нея, уверен и силен. Всичко беше наред. Дори не забеляза, че в този момент неговата ръка не дава, а търси помощ.

След един час стигнаха до Сестри. Джулио не искаше да бърза: скулата го болеше, крайморският път беше спокоен и го караше да се замисли за своите неуспехи. Беше се оставил да го оберат като глупак, да го нападнат като пълна ливада и отгоре на всичко подложи Маргарита на риск от изнасилване — нали точно той настоя да се изкъпят. Не беше достатъчно да не му пука за правилата — когато си с някого, вече не става така.

Крайбрежният булевард бе осветен от заведенията на открито, които сякаш не искаха да приемат, че летният сезон е отминал, и все тъй подмамваха постоянните посетители да поседнат и да си побъбрят в прохладната вечер.

Маргарита помоли Джулио да спре и го поведе пеш по една тясна уличка между къщи с ярки цветове, не съвсем различни в нощта. В края на улицата се виждаше късче море. Малко по малко това късче се преобрази в полукръгъл бряг, покрит с пясък и ситни камъчета. Шарени дървени лодки се полюшваха наблизко, сякаш увлечени в тих разговор. Обърнатите към залива къщи приличаха на

очи, широко разтворени пред една гледка, която никога не омръзва. Седяха на пясъка и си шепнеха. Звездното мълчание се бе спуснало над малкия залив и приканваше всичко в него да шепне.

Има места, където няма нужда да викаш, за да те чуят — просто трябва да се научиш да слушаш, а ако разговаряш с някого, то е, за да го чуеш по-добре. Това са места, където хората казват истината, разкриват любов, споделят болка или просто мълчат.

— Заливът на тишината — обяви тържествено Маргарита. Беше едно от тези места.

Джулио изглеждаше заплепен. Свитите му юмруци се отпуснаха. Маргарита хвана ръката му и го отведе в едно тайно ъгълче, което познаваше добре — оттам се виждаха редиците къщи, подредени като декори около залива, Уличните лампи бяха отражения на звездите, а хоризонтът бе изпълнен с миризмата на водорасли, свеж пясък и прогнило дърво на изоставени кораби, вързани със зеленясали въжета. Двата седнаха близо до водата.

Маргарита се събу и остави краката си да се срещнат отново с познатия влажен пясък.

Джулио мълчаливо бе скръстил ръце на гърдите и не можеше да се отпусне докрай в тишината. Искеше му се да я разруши с крясък, да изхвърли навън цялата омраза, натрупана в него. За да видиш сърцето на човека, трябва да го попиташ за мечтите и болките му, но болката в Джулио винаги задушаваше мечтите и сега те се опитваха, като въглени под пепелта, отново да разпалят живота му. Повдигаше му се, сякаш искаше да изхвърли някакво вещество, невъзможно за премахване — дотолкова се бе сляло с болката. Той прегърна коленете си и заплака, подсмърчайки като дете.

Маргарита се обърна, беше помислила, че се смее. Но той плачеше. Джулио зарови глава между коленете си и Маргарита се почувства самотна. Момчето, на което бе поверила приключението си, плачеше. Същият мъж, който я спаси съвсем наскоро. Същият, който наводни училището. Седеше с глава между краката и плачеше. Досега бе смятала, че е сама на нишката, но откриваше, че и Джулио е на същата нишка — въжеиграч като нея, като всички останали. Тя си представи хората като безброй въжеиграчи, всеки върху нишката на собствената си съдба, всеки размахващ ръце, за да запази равновесие.

Въжеиграчът няма решение за проблема с равновесието, знае само как да преобрази силата, която го дърпа надолу, в спасителен тласък. Само тогава съдбата с нейната притегляща сила бива преодоляна и необходимостта се превръща в живот.

Джулио плачеше и сълзите се сбираха в пясъка на малки топчета, всяко различно от другите. Като перли. Всъщност седефът има състава на сълзите. Сол и вода, които се втвърдяват около късче отрова. Слои по слоев, в съвършена симетрия, криеща невъзможната симетрия на болката. На пръв поглед всички перли изглеждат еднакви, но при допир естествените разкриват леки деформации, обусловени от формата на затворения в тях хищник. Това ги прави уникални. Вода и сол, изваяни около опасността.

Маргарита се приближи и го прегърна. Само лекият нощен вятър проникваше в тази плетеница от ръце и страх, морският вятър, който гали всичко, дори и най-неузнаваемите останки от корабокрушения.

След току-що преживения страх и болка това кътче им се стори като благословено убежище и сънят ги застигна така, като раковина, изхвърлена на брега от буря и намерена на сутринта от едно момиченце, което се разхожда с баща си, без да знае какво е преживяла раковината, колко болка е струвало това пътуване, колко мъка има в нещо тъй красиво.

Защото твърде често красивите неща са останки от корабокрушение.

Когато отвори очи, повърхността на водата все още бе сива и звездите примигваха. Дъхът на морето беше студен, а тишината чакаше. Не я бе събудила майка ѝ, нито досадният телефонен звън, а студът и шумът на прибоя, който размесваше камъчетата по брега. И най-малкото нещо има свой звук, шепот, заглушаван от силата на житейската глъчка, и кой знае какво казва... Джулио спеше с ръка под бузата като дете, щастливо в съня си. Недалече от тях тъмнееше сивкав силует. Измръзналата Маргарита се вцепени още повече, спомняйки ги какво бе станало преди няколко часа. Вгледа се в силуета край брега — седеше приведен напред като статуя на мислител.

Беше старец с провиснала от устните му лула и горящ огън пред него, малък огън, чието съскане се смесваше с шума на прибоя, над който още потрепваше лунният блясък. Той не забеляза погледа на Маргарита — изглеждаше унесен в друг звук, неуловим и изкусителен,

песен на сирена, и се грееше на огъня, като че бе у дома си, на сигурно място между здравите стени. Гледаше хоризонта.

Маргарита стана и предпазливо се приближи до огъня. Старецът не помръдна. Не ѝ обърна внимание. Морето тихо се плискаше и скоро щеше да пламне като огъня на този непознат, само че с безкрайната, равномерна, вечна мощ на слънцето. Маргарита седна и протегна ръце към пламъците, за да се стопли. Старецът с лулата продължаваше да не ѝ обръща внимание. Маргарита почувства, че е прекрачила в свещено пространство, чийто първосвещеник бе този мълчалив мъж.

— Няма нищо по-горчиво от зората — каза той, без да извърне глава.

— А на мен винаги ми е харесвала.

— Само ако се случи нещо.

— Винаги нещо се случва...

— Не и на моята възраст. На моята възраст всичко е безполезно. Остава само това — каза старецът, сочейки към хоризонта.

— Кое?

— Редуването на деня и нощта.

Една зеленикава звезда плаваше високо горе, последна съгледвачка на нощта.

— Не разбирам...

— Когато си стар, остава само това. Всичко става безкрайно бавно, всичко се повтаря, когато вече не чакаш нищо. Чакаш всяка сутрин и не се случва нищо. Само зората.

— Не е малко.

— Струва ли си слънцето да изплува от морето и да започне още един дълъг ден?

Маргарита мълчеше, защото нямаше отговор, а и защото този въпрос бе отправен към морето, небето и онази звезда.

— Утре зората пак ще изгрее и ще бъде като днес и като вчера...

— Той помълча, вдъхна морския аромат и добави: — И нищо няма да се случи.

— Кое е най-смелото нещо, което сте правили някога?

— Защо питаш?

— Защото аз го правя сега.

— Разкажи ми.

— Търся баща си.

— Защо го търсиш?

— Защото може би сега се нуждае от това... А и не мога без неговата закуска в неделя сутрин.

Старецът се усмихна.

— На него ли приличаш?

— Всички казват, че повече приличам на него, отколкото на мама, но аз не знам. Ами вие? Не ми отговорихте...

— Най-смелото нещо ли? — попита старецът, за да събере кураж, после изрече уверено: — Да стана от леглото тази сутрин.

— Защо си толкова тъжен? — попита Маргарита, преминавайки на „ти“, както правят децата не защото са невъзпитани, а защото говорят направо със сърцето мами века пред себе си.

— Загубих сина си.

— Как се случи? — импулсивно попита тя.

Човекът не отговори.

Маргарита смутено се обърна към Джулио. Тялото му бе изоставено без защита върху утробата на земята и чакаше да излезе на светло.

Маргарита продължаваше да се грее, за да не допусне студа на тишината в сърцето си. Погледна в небето звездата, която безсилно се съпротивляваше, преди да изчезне заедно с огъня на стареца. Той отново разпалваше лулата си, изгаснала от утринната влага, и не чакаше нищо.

Когато хищникът стига до сърцето и го изяжда, няма спасение. Има хищници, които печелят. Има хищници, които само Великият хищник на име Смърт може да победи. Можеш да намериш на плажа безброй разтворени и празни миди. Те са само спомен без бъдеще. А приборят ги блъска и изглажда, докато се превърнат в зрънца пясък по белите плажове.

— Намерих това в стаята на дъщеря ми Маргарита — каза Елеонора, посочвайки подчертаните стихове от „Одисея“.

Учителят не знаеше дали това е сън или развръзка на фантастичен роман. Какво правеха, застанали лице в лице на прага на неговата квартира, той по боксерки и тениска, все още замаян, и

майката на една негова ученичка, тъй развълнувана, че сякаш не беше на себе си?

Още не бе свикнал с факта, че няма нищо написано, което вече да не е станало, нищо, което животът вече да не е измислил.

— Извинявайте, не разбирам. Какво общо имам аз? Кой ви даде адреса ми?

— Дъщеря ми избяга. Вчера не е ходила на училище. Някой ѝ е напълнил главата с глупости, както личи от тази книга. Търсим я навсякъде. Наложил се да помоля директора. Трябва да ми помогнете!

— Но какво общо имам аз? Мъча се да си върша работата, доколкото мога!

— Аз също. Но става дума за живота на дъщеря ми!

Учителят отново бе принуден да се върне към реалността. Прие нашествието и промени отношението си, като видя обезумелите от безсъние и тревога очи на майката.

— Влезте, госпожо, извинявайте, че е разхвърляно... Обяснете спокойно какво се е случило. Искате ли кафе?

— Не.

Стаята на учителя беше истински Вавилон от книги, струпани на кули с различна височина, и нямаше къде да се седне. Останаха прави един срещу друг.

— Тя изчезна. Взела е колата. Имате ли някаква идея къде е? Не сте ли забелязали нещо? — Елеонора размахваше книгата, сякаш тя бе причинила всичко това.

Учителят замълча и наведе очи, косата му все още беше рошава от съня. Никога не би си помислил, че ще развива учебна тема в такива обстоятелства, и никога не би си представил, че „Одисея“ е в състояние да разпали подобен пожар.

— Какво ѝ казахте? — настоя Елеонора, тълкувайки правилно тези признаци на поражение.

— Нищо... Тя ме помоли заедно да потърсим баща ѝ... Много се беше запалила по историята как Телемах тръгнал да търси Одисей и дойде да поговорим за него.

— А вие?

— Опитах се да я разубедя. Казах ѝ, че животът е много по-различен от книгите... Наистина ли не искате нищо?

— Искам дъщеря си. Вие нямате деца, нали? — попита Елеонора, хвърляйки поглед из дома на учителя, който поклати глава.

В този момент телефонът на Елеонора иззвъня. Учителят видя как твърдостта изчезва от погледа ѝ, как очите и устата се разтварят широко, след това се затварят. Когато ги отвори отново, бяха пълни със сълзи. Ръката с книгата се отпусна безсилно.

Учителят мълчеше.

Елеонора се обърна и бавно излезе.

Учителят изтича бос на площадката, опитвайки се да я спре.

— Какво е станало?

— Претърпяла е злополука.

Учителят не реагира, всичко това бе прекалено истинско, за да е истинско.

Без да го гледа, Елеонора добави сякаш сама на себе си:

— Помолих ви да ми помогнете...

Учителят остана неподвижен по боксерки и тениска. Така го завари госпожа Елвира, привлечена от тази странна неделна суматоха, с каска от шарени ролки на главата и изумруден халат.

Мрак. Очите ѝ бяха запечатани и тя се луташе в лабиринт. Долавяше движения наоколо: шумолене, гласове и влажни пипала. Някой ѝ беше свалил кожата. Беше одрана от болката и крехката плът влизаше в контакт с нещата, придобили внезапно острота и тежест — дори най-леките и деликатните. Нощем, точно преди да заспиш, в тъмните ъгли израстват зъби и шипове, готови да нараняват. Цялото ѝ тяло беше една жива рана.

Изпитание с огън, така го наричали ловците на перли: за да проверят дали една перла е истинска, дали е родена от живата плът на мида, заплашена със смърт, или от химически комбинации. Само седеф, изтекъл от наранената плът, създава слой върху слой, уникални по форма, цвят, блясък. Химията произвежда перфектни, но фалшиви сфери; красотата в живота е несъвършена. При докосването на огъня истинската перла пленява светлината и топлината в своите пластове и остава непокътната; фалшивата перла разкрива варовития си състав и се разпада.

Никога не бе мислила, че може да има толкова много мрак. Не липса на светлина, а именно мрак, гъст и безмълвен.

Висеше между отчаянието и сладостта на възможното окончателно напускане, усещаше го под кожата си и още по-надолу, в онази заключена стая, която сега наистина чувстваше в себе си и която я бяха учили да нарича сърце.

В съня си видя една кола да лети, обгърната в огън. Пламтеше цялата и я ослепяваше. Гърлото ѝ изгаряше, като че гълташе парчета стъкло. Сън и реалност се смесваха и тя бе будна в един непобедим сън.

Не успяваше да овладее собственото си тяло, макар че от време на време го усещаше тъй осезаемо, както никога преди: кръв се изкачваше по артериите, вода преминаваше през тъканите, течности се движеха в кухините. Беше разделена на хиляди движения и потоци, сякаш се разпадаше и животът пулсираше, изолиран в отделни области. Усещаше порив да заплаче, но сълзите не можеха да излязат навън. Тогава започнаха да се вливат в нея и бавно да се вкаменяват около хищника.

Тялото ѝ бе станало тежко като самата земя. Змия пропълзя в устата ѝ, после влезе още по-навътре, разранявайки езика, небцето, гърлото. Тя последва нейното спускане и попадна в една тъмна и безмълвна зона от себе си — ничия земя, увиснала между страха и надеждата. Гардеробът се затвори и я откъсна от всичко останало. Но вътре в него имаше пукнатина, водеща към някаква по-дълбока стая. Тя пъкна ръка в пукнатината.

— Маргарита...

Чу познатия глас. Идваше от пукнатината, напомняща уста. Пъкна ръка още по-навътре и притисна ухо към пропуканото дърво.

— Маргарита!

Не идваше от пукнатината. Не. В тъмнина усети ръката си, обгърната от изгаряща топлина, докато останалата част от тялото ѝ вече бе станала ледена. Осъзна, че е гола.

— Маргарита!

Този път гласът крещеше.

Тя извади ръка от пукнатината и е се върна назад, но вратите на гардероба бяха запечатани. Някой блъскаше тази стена около нея. Само баща ѝ би могъл да събори стената. Той имаше тази сила.

— Маргарита. Това съм аз, мама.

Опита се да протегне ръка, но нямаше сила. Пукнатината зад нея се разширяваше със скърцане, засмукваше я в тъмнината на гардероба, пълна със затаени чудовища, струпани в този ъгъл. Андреа бе прав: от тук идваха чудовищата, които поглъщаха всичко. И ръмжаха.

— Трябва да я държим под упойка най-малко четирийсет и осем часа. Има масивен мозъчен кръвоизлив... После ще видим.

Елеонора гледаше лекарката с отчаяна молба в просълзените очи, но не изрече и дума.

— Направихме всичко необходимо. Трябва да бъдем готови за всичко. Сега е необходимо да бъдем до нея. Маргарита усеща какво става наоколо. Можем да ѝ разказваме разни истории, да я галим, да се смеем, да говорим, да я държим за ръката, да ѝ пускаме музика, която обича... и да се надяваме, че тялото ще реагира.

— Кога ще се върне?

— Скоро.

— Но къде е отишла? Защо не ме води в детската градина? Къде е Мита? Ще си дойде ли днес? Ще правим ли сладкиш?

— Толкова много въпроси, Андреа... Не мога да отговоря на всички.

— Искам да си играя с Мита и да направим сладкиш.

— Сега ще се обадим да видим кога ще се върне.

Баба Тереза набра номера на дъщеря си, за да чуе по-точни сведения за злополуката. Може би щеше да се окаже, че е било нещо дребно и вече се връщат.

Лицето ѝ стана безизразно. Устните ѝ трепереха, но направи усилие да не издаде ужаса си. Затвори.

Вината бе нейна. Тя я насърчи да предприеме това безумно пътуване като пеперуда, литнала към светлината, която ще я изгори. Погледна ръцете си — те също трепереха, виновни за нещо.

— Кога ще се върне? — попита Андреа.

— Скоро — отговори тя.

— Колко скоро?

— Не знам. Искаш ли да направим сладкиш за нея, за когато се върне?

— Да! За когато се върне!

— Кой да направим?

— Онзи, дето ѝ е любим! С превара...

— С превара ли?

— Онова бялото...

— Извара!

— Пизвара. Да, с извара!

— Нека да е с извара... Бягай първо да си измиеш ръцете!

Андреа хукна към банята, повтаряйки „извара“ като магическо заклинание, което би накарало Маргарита да се появи от нищото.

Тереза гледаше Ариел в стъкления аквариум. Искаше ѝ се да бъде като тази рибка и да забрави. Да забрави Пиетро, Маргарита, Елеонора... всичко. Но не можем да забравим любовта и болката. Може би защото съставляват живота.

Момчето отвори очи. Не знаеше името си. Медицинска яка държеше главата му неподвижна. Лицето му изгаряше, ръцете бяха отпуснати покрай тялото и в едната от тях влизаше тръбичка, свързана със стъклен флакон, закачен над него. Вътре равномерно падаха и избухваха капки. В леглото до него спеше някакъв мъж. Нямаше никой друг. Изведнъж в паметта му изплуваха образи. Пътят. Полицейска кола и размахана палка. Газ. Письък на момиче. Желязна ръка сграбчва отдясно колата и я отмята настрани. Върти я като торнадо, отново и отново, докато накрая я запокитва в някаква неестествена нощ без светлини и болка.

До леглото се приближи жена в бяло.

— Как се казваш?

— Къде е Маргарита?

— Хей, тук аз задавам въпросите.

Тя започна да масажира краката му.

— Усещаш ли ги? Опитай се да ги раздвижиш...

— Естествено, че се движат — каза той и седна с котешка пъргавина.

— Какво правиш? Без малко да си строшиш гръбнака! Не мърдай!

— Къде е Маргарита? — изкрещя объркано той.

Сестрата лекичко го бутна назад. Той опита да се съпротивлява, но нямаше сили.

Отново потъна в сън, пълен с ръце и нокти, но не успя да извика.

Тръбата в нейното тяло беше като безкрайна нишка — излизаше от устата ѝ, стигаше до небето, пробиваше облаците и се обвиваше около едно дърво с бели листа на Луната, близо до американското знаме. Маргарита се изкачваше по тази нишка и успяваше да запази равновесие, макар че трябваше непрекъснато да балансира с ръце. Изкачваше се стъпка по стъпка. Най-напред срещна прозорци, зад които жени и мъже работеха, караха се, обичаха се. Тя спря да погледа покривите на града, в който имаше всичко: куполите на Флоренция и небостъргачите на Ню Йорк, покривите на Генуа и кулите на Париж. Озова се в компанията на лястовички и рибарчета, по-нагоре срещна чайки и орли. Някои от тези птици кацаха по нишката и когато тя бавно се приближаваше да поговори с тях, те изведнъж излитаха, пораждайки лек трепет, който я принуждаваше пак да се бори за равновесие. Луната ставаше все по-голяма и тъмнината вече беше навсякъде, а нишката блестеше ярко като сребро.

Тогава видя човешки силует да се задава отгоре. Някой слизаше от Луната. Как биха могли да се разминат на тази нишка? Невъзможно. Някой трябваше да се върне назад; може би щеше да се наложи тя да му направи път. Погледна го. Беше мъж. Силуетът му се очертаваше на лунния фон като в черно-бял филм. Той също размахваше ръце в търсене на равновесие.

Имаше бели очи и дълга черна коса. Изправени лице в лице, те се опитваха да балансира, но усилията на единия застрашаваха равновесието на другия. Постепенно започнаха да извършват едни и същи движения и постигнаха съвършена хармония. Но не знаеха как да се разминат и да продължат пътя си.

Гледаха се, без да намират решение. Тогава морето под тях им прошепна една идея.

Тя се приближи до устните му и той я целуна. Ръцете им се поклащаха в небето, за да запазят равновесие около тази целувка, която оставаше непоклатима. Разделиха се. Той я погледна, усмихна се, хвърли се в пустотата и изчезна в нощта. Тя седна да гледа надолу и сълзите ѝ падаха в пустотата, а една бяла котка мяукаше и се галеше в крака ѝ.

Беше жадна, но нямаше думи да го каже. Мърдаше устни в търсене на вода. Нечии ръце я галеха по косата, нечии устни докосваха челото ѝ.

— Ти си красива, ти си най-красивата — говореше някакъв глас. — Трябва да останеш тук, за да можеш да ми разкажеш за първия си изпит. Искам да ми разкажеш за това момче, което ти харесва, за тази целувка, за тази първа любов, за тези тайни сълзи по една несподелена любов, за приятелката, която те предаде. Не искам да пропусна нито едно от първите ти преживявания: първия изпит, първото дете, първата бръчка. Нищо друго не искам. Не ме интересува нищо повече. Искам да ми казваш всичко, което ти идва наум, да седнеш до мен някоя вечер и да ми кажеш, че не издържаш, че всичко върви наопаки, че те е страх, че си щастлива, че си видяла звездата си, че си пробвала нов лак, че си харесала страхотен пуловер, че искаш да си направиш татуировка с форма на пеперуда и пиърсинг на дясната вежда...

Маргарита слушаше и всичко свършваше там, където бе затворена. От очите ѝ бликнаха сълзи, или поне така ѝ се стори. Една стигна до устните ѝ и лекичко ги навлажни.

— Какво искаш, Маргарита, за какво си мислиш? Може би си жадна?

Елеонора взе кърпичка, намокри я и избърса сухите устни на дъщеря си, после я задържа там, за да може езикът да плъзне по нея и да се освежи. Сестрата бе забранила да ѝ дават да пие. Тя навлажни лицето, шията, ръцете и краката на дъщеря си.

Маргарита усещаше нежността на тези движения и се бореше да даде на майка си всичко, за което я бе помолила, но не знаеше как. Нищо не помръдваше в нея, нищо. Само мислите. Лицето ѝ се отпусна. Елеонора намаза с хидратиращ крем бузите ѝ, шията. Маргарита почувства как под тези ръце тялото ѝ се възражда. Всичко ставаше в

някакво друго време, в някаква различност. Най-сетне жаждата се успокои и тя потъна в перлена пустота. Последната от седемте стаи.

Времето бавно течеше в нея. Сякаш всяка минута можеше да продължи повече от шейсет секунди. Ускоряваше се само когато някой успяваше да проникне отвъд стената, зад която се бе укрила. Един от първите беше учителят — застанал прав до леглото на неподвижната и интубирана Маргарита. Тя бе потърсила спътник, съюзник, а той се отдръпна. Не бе разбрал важността на молбата. Ако беше разбрал, сега тя нямаше да е тук. Той извади книга от чантата си.

— Маргарита, искам да ти разкажа как продължава историята на Телемах. Спряхме на първата песен, но историята продължава. Исках да ти я прочета. Нищо друго не умея да правя. Не знам дали ме чуваш, но исках да довърша онова, което няхах смелостта да продължа.

*Щом се пробуди Зорарозопръста, родена от мрака,
стана от своето ложе любимият син Одисеев...*

Маргарита чакаше следващия стих като малко дете, което иска да слуша приказка всяка вечер преди заспиване. Думите вече не идваха и я обзе страх, че е потънала в тишината. После усети капка върху ръката си. И задавен звук. Този мъж, учителят, плачеше. Хълцаше като дете — сълзи на баща, който за пръв път разбира какво означава да имаш дъщеря. Разбира, че онзи, когото ти поверява животът, е твое дете. Плачеше за всички думи, с които бе изградил броня около сърцето си. Плачеше за всички свои метафори и опасения. Плачеше, защото искаше Маргарита да е негова дъщеря и би дал всички книги, дори живота си, само и само тя да отвори очи и да се усмихне, слушайки историята на едно момче, което търси баща си.

Представи си Стела — майка на децата му.

Маргарита, най-малката от всички върху тази нишка, крепеше всекиго от тях, толкова бяха крехки. Единствената сила, за да запазиш равновесие върху нишката на живота, е притеглянето на любовта. Думи, работа, планове, успех, удоволствия, пътешествия... нищо от тях не помага да запазиш равновесие, нито да се движиш по-бързо.

Опитните въжеиграчи не стъпват с цял крак, а първо с пръстите, после с ходилото и накрая с петата. Бавно откриват това, което им принадлежи. Само така стъпката става лека и ходенето се превръща в танц.

Краката ни търсят лесната сигурност, здравата котва, притеглянето на неща, които впоследствие рухват, бързия бяг право към целта. Смелостта на въжеиграча обаче превръща притеглянето в лекота, теглото в крила.

Учителят престана да чете. Тези думи го бяха наранили както никога досега. И доброволната рана кървеше, но той не искаше да се бори. После бавно излезе от стаята и срещна уморения поглед на Елеонора, седнала в коридора. Тя направи усилие да се усмихне, той също се усмихна смутено. Продължи по коридора; през отворените врати виждаше други сцени на нежност и болка. Дали някой ден и Стела щеше така да се грижи за него?

Представи си едно малко момиченце с нейните очи, нощни бдения, пълни с жадни цветя, дълга и сладка любов, умора, закуски, перални машини и сърцераздирателно красиви пейзажи, четене на глас в дъждовна вечер и плуване до задъхване със сина му. Живот, който нахлува отвсякъде, дори когато не го очакваш, живот, чиито рани се лекуват чрез друг живот. Спря пред един прозорец, вдигна очи към небето, както умеят само влюбените, и това небе изглеждаше в състояние да отговори на всички очаквания. Не искаше да губи повече време. Извади мобилния телефон, стисна го като меч и набра номера. Щом чу гласа отсреща, веднага изрече:

— Обичам те.

Каза го, както стоеше в коридора на болницата със зачервени от сълзи очи, с хиляди страхове и надежди, защото, за разлика от износените дрехи, само в изживяния живот може да има някаква елегантност.

* * *

Утрото цъфна на прозореца много рано, както се случва в болниците, и един мъж влезе в стаята, където спеше Маргарита. Майката дремеше на стол до леглото, държейки ръката ѝ. Не я събуди.

Хвана другата ръка на Маргарита и мълчаливо се вгледа в тялото на дъщеря си, която като отворена рана държеше обединени двата края на разреза, двете половини на черупката — него и Елеонора.

С полусвити длани Маргарита държеше родителите си за ръце, както когато в детството се разхождаше с тях и при командата „Едно, две, трии!“ излиташе във въздуха. Тя се смееше и искаше да лети отново и отново. И никога не ѝ омръзваше. Сега ритуалът се повтаряше, но този път тя ги молеше да си сложат криле, за да я догонят там, където само поети и влюбени дръзват да стигнат, падайки твърде често като Орфей. Не те, а тя ги държеше за ръцете и отново ги правеше баща и майка, съпруг и съпруга. Елеонора отвори очи.

— Върнах се — каза той.

Въртележка с коне, карети, автомобили, космически кораби. Всяко дете избираше каквото харесва. Маргарита избра конче. Баща ѝ я държеше за ръка, а тя се носеше нагоре-надолу в ритъма на звънката музика. Вече не помнеше колко пустини, полета, гори е преминала с това конче, ръка за ръка с баща си.

Къде отиваш с този кон?

Света да обикалям.

А ще се справи ли?

Че как! Това е моят кон.

И как се казва?

Тате.

Но това не е име на кон...

На моя му отива. Защото е силен, става всяка сутрин и отива на работа.

И никога ли не се уморява?

Никога.

Сестрата влезе в стаята на момчето. Миризмата на обездвижени тела беше силна и пропиваше полумрака. Тя вдигна щорите и отвори прозореца, за да влезе въздух. Вдъхна утрото, което вече обливаше всичко навън, макар че облаците на хоризонта предвещаваха дъжд.

Спря да погледа спокойствието в градината, където се движеха само лекари и медицински сестри, поздрави една минаваща колежка. Обърна се.

— Как сме?

— По-добре — отговори старецът, все още замаян.

Един висок младеж с дънки и тениска влезе усмихнат в стаята.

— Кой сте вие? Какво правите тук? Още не е време за посещения! — каза рязко сестрата.

— Права сте, но от снощи съм на крак. Дойдох да го търся. — И той посочи момчето, което продължаваше да спи, прегърнало възглавницата.

— Но не може сега, имаме прегледи, визитация...

— Аз съм му брат, имайте малко търпение.

— Значи все пак си има някого! Попадна тук сам, дори не знаехме кой е... Открадната кола, без документи...

— Как е?

— Малко объркан, но иначе е добре. Радвам се, че дойде някой. Тия днешни младежи просто не ги разбирам... Вечно правят бели...

Разбудено от гласовете, момчето отвори очи. Медицинската сестра и младият мъж го гледаха.

— Филипо?

— Джулио, аз съм — каза младежът и се наведе към леглото.

Джулио не отговори, само мълчаливо се вкопчи в него.

* * *

Тази сутрин около нея се движеха сенки. Кислородната маска размахваше светещи пипала като медузите от аквариума и обвиваше лицето ѝ. Чу гласове, но не успя да ги разпознае. После нечии устни я докоснаха по бузата и в ухото ѝ прозвуча:

— Хей, Марги! Аз съм Марта. Как си? Знаеш ли какво казва хороскопът ти за днес? Научих го наизуст: „Не си прахосвайте времето с лоши мисли за миналото, а погледнете настоящето. Макар че не ви изглежда кой знае колко добро, то е най-подходящото, за да подложите силите си на изпитание. Излизайте, говорете, обичайте. Може би сте

очаквали твърде много от света, а всъщност светът очаква нещо от вас.“

На Маргарита ѝ стана смешно, но не знаеше как да се смее. Радваше се, че отново е с най-добрата си приятелка.

— И трябва да знаеш какво каза брат ми вчера, ще ти го кажа на ухо: двайсет и три процента от повредите на копирните машини са причинени от хора, които сядат отгоре, за да си фотокопират задниците... Само не казвай, че си го чула от мен...

Маргарита лежеше със затворени очи и лицето ѝ не помръдна, но Марта усети, че се усмихва.

— Кога ще се върнеш? В училище е голяма скука без теб... Оная русата дрънка глупости по цял ден... Близначките ти пращат целувка, или по-скоро две. — Тя я целуна по очите. — Баща ми казва, че така можеш да целунеш сънищата на човека, защото очите гледат към сънищата и мечтите.

— Състоянието е стабилно, не се подобрява, но и не се влошава. Не знаем дали ще се събуди и как ще се събуди, дали вече ще може да ходи, да говори... Не знаем нищо — каза лекарката.

— Какво можем да направим ние? — попита той с измъчен поглед.

— Бъдете до нея.

— Как?

— Като че нищо не се е променило. Колкото повече я карате да почувства живота, с който е свързана, толкова по-щастлива ще бъде, каквото и да се случи.

Когато лекарката излезе от стаята, той отвори раницата на Маргарита и намери своята четка за зъби. Плъзна пръсти по захабените косми и усети всичко, което бе изоставил, видя всичко, което бе загубил.

— И това беше вътре. — Елеонора му показа кутията с техните писма.

Той мълчеше.

— Къде беше?

— На морето...
— Защо?
— Защото вече не се обичаме, Елеонора.
— Друга ли има?
— Да.
— Затова ли не ме обичаш вече?
— Аз... не знам.
— Познавам ли я?
— Какво значение има?
— Е, може би има, щом си тръгна от къщи... А ти? Обичаш ли я?
Той не отговори. Изведнъж осъзна разликата между това да си влюбен и да обичаш.
— Обичаш ли я?
— Не знам.
— Върни се.
— Сега не е моментът...
— Сега е единственият момент. Виж дъщеря си.
— А ти?
— Какво аз?
— Ще ми простиш ли?

Елеонора не отговори. Стискаше тенекиената кутия с писмата, сякаш можеше да почерпи от нея сила, каквато търсеше Маргарита, за да се събуди от небитието — силата да прости и да изплува от комата към любовта.

Тази сутрин тя остана сама с баща си. Не чуваше други гласове. Баща ѝ говореше, но тя не разбираше нищо, сякаш морето бе нахлуло в главата ѝ. Би искала да чуе всяка негова дума, ала не можеше. Той навлажняваше устните ѝ, галеше лицето ѝ, целуваше я по челото и шепнеше в ухото ѝ. Маргарита се мъчеше да напредва по тънката нишка, но оставаше все на същото място. Това е най-висшият трик на въжеиграчите — ходене със завързани очи. Наричат го *пътят на смъртта*. Тя вървеше и не виждаше нищо, дори и собствените си стъпки. Чувстваше се толкова самотна на тази нишка. Тук вече не кацаха дори птиците, които ѝ правеха поне малко компания. Бялата

котка също изчезна. Беше съвсем сама. Чакаше някой да я хване за ръка и да каже: стига си вървяла, сега ще те нося аз.

Може би затова древните са си представяли богини, които предат нишката на живота. Суровата вълна е животът, отреден на всеки човек, и когато изпредената от нея нишка свърши, животът изгасва. Това прави Лахезис — определя количеството вълна. После Атропос със своята хурка я превръща в нишка, а опитната тъкачка Клото влага нишката в основата на тъканта. Последният възел, когато нишката приключва, носи името Смърт.

Сега Маргарита бе в ръцете на Клото — тя имаше бързи и безпощадни пръсти, сурово и безизразно лице.

Но усещаше присъствието на баща си, той можеше да ѝ помогне, стига само да успееше да изкрещи: „Татко, защо не ми помагаш?“

* * *

Андреа влезе в стаята. Видя сестра си да спи и спря, изплашен от тръбите, които излизаха от ръцете и устата ѝ. Баба Тереза го побутна напред с треперещи ръце. Андреа държеше пакет.

— Обич моя, донесохме ти плодов пай — каза баба и пристъпи до леглото, сякаш Маргарита щеше да се събуди веднага щом чуе името на своя любим сладкиш.

Андреа се покатери на един стол, за да погледне Маргарита отблизо и я целуна по бузата.

Баба Тереза седна от другата страна.

— Обич моя, винаги си красива, дори и когато спиш. Какво сърце имаш, детето ми. Какъв кураж. Аз не бих посмяла да го направя...

Галеше я, целуваше я по челото и по косата. После хвана ръката ѝ.

— Знаеш ли, Маргарита, в Сицилия има една къща, която трябва да ти покажа. Тя има стени от жълт камък, дебели стени, толкова дебели, че вътре е хладно дори и през лятото. Трябва само да държиш капациите затворени и да пръскаш пода с вода, когато задуха горещият вятър, защото той влиза в главата и те подлудява, а ако стигне до сърцето, го изгаря, както прави с портокаловите дръвчета. По

външната стена се вият бугенвиллии и жасмин, който прилича на гальовна ръка и изпълва с ухание терасата, където привечер излизаме на хладовина — там си говорим и слушаме морето. Вечер не палим лампи, защото ни стигат звездите. Там слушах разказите на баща си и майка си. Там дядо ти Пиетро дойде един ден да поиска ръката ми. Когато се събудиш, искам да отидеш в тази къща, да седнеш на терасата и да чуеш шума на морето, песента на звездите и шепота на вятъра.

После баба Тереза се приведе до ухото на Маргарита, за да не я чуе Андреа.

— Помниш ли какъв въпрос ми зададе? Искам да ти отговоря. В тази първа нощ, моя Маргарита, е тайната на всичко. Тогава осъзнах, че това е едно от онези неща, които никога не ще опознаем, толкова са преплетени и загадъчни. Любовта е като да се любиш — да се сближаваш и отдалечаваш, да търсиш нещо, което никой не знае. Близко и далеч, сладко и горчиво като най-хубавите вкусове. Любовта никога не спира, хубавице моя. Тя е като морето, неуморно се издига и спуска, в добри и лоши времена. Винаги. Ако Господ се любеше, щеше да ни разбере...

Старицата се изчерви и млъкна. Извади четка от чантата и започна да сресва внучката си. Маргарита усети ласката на меките връхчета с косата и душата си. После баба ѝ сложи цветчета жасмин върху нощното шкафче и техният аромат проникна през стената на комата.

В това време Андреа рисуваше. Когато свърши, показа рисунката на баба си.

— Колко е хубава! Дай ѝ я сам.

Андреа се покатери на стола и вдигна листа пред затворените очи на Маргарита.

— Ето жълтата къща на баба. Това тук е морето и има същия цвят като небето, защото нощем са с един и същ цвят, но небето е тук, където са звездите. Това е дядо Пиетро, той държи за ръка баба Тереза...

Маргарита видя как жълтата къща се издига над морето, понесена от безброй разноцветни балончета. На покрива бяха седнали дядо Пиетро и баба Тереза — държаха се за ръце и гледаха звездите.

— Мита, ще я оставя тук, на корема ти, та когато се събудиш, да я разгледаш по-добре. Но трябва да знаеш нещо... — Той помълча. — Веднъж ти казах, че не те обичам, защото не ми даде книжката си за оцветяване... Не беше вярно. Обичам те. Обичам те винаги, дори когато не ми я даваш. Мита, върни се скоро, без теб ми е скучно да правя сладкиши. Чакам те. Но не знам как да броя до безкрай.

Баба Тереза спря да разресва Маргарита и закри очите си с длани, за да удържи сълзите.

* * *

Нощта се завърна неумолимо и стаята ѝ се стори пълна с ръце, готови да я сграбчат и разкъсат. Всички ръце, които я бяха галили, подкрепяли, прегръщали, сега я улавяха и драскаха, измъчваха, раздираха. Изгорената кожа се белеше, а въздухът засядаше някъде в тръбата. Баща ѝ беше тук. Смазаната Елеонора трябваше да си почине. Тази нощ той щеше да бди, да я гали, да навлажнява устните ѝ. Да ѝ нашепва приказки както едно време.

Много малко трябва на един мъж, за да узнае кой е — просто да го поставят до дъщеря му, когато е забравил, че преди да стане баща, е бил син и че за да стане баща, не трябва да спира да бъде син. Той отвори кутията с писмата. Тази мания на жена му да пази всичко... Позна почерка си, който му се стори чужд в днешните компютърни времена. Зачете на глас:

Елеонора, любов моя, ден, в който не те виждам, е изгубен за мен. Чудя се как устоях до днес да не хвана първия влак и да те помоля да дойдеш при мен тук, на тази гара, та макар и само за да те видя през прозореца. Сега знам какво е да чакаш и да желаеш. Случвало ми се е да се влюбя, но аз не съм просто влюбен в теб. Аз те обичам.

Не знам как да го обясня, за това трябва да бъда поет, а не съм.

Ако нашата къща пламне, бих искал да бъда единственият, който знае какво ще спасиш. Ако паметта ни

се разпадне, бих искал да знам кой е твоят последен спомен.

Гледам звездите и се утешавам с мисълта, че и ти ги целуваш. А аз съм тук, пиша ти на прага на новия ден, и да ти пиша е като да те очаквам. Така отсъствието ти не е толкова горчиво.

Какво биха били тези звезди, ако ти не ги гледаше, и това небе, ако ти не се взираше в него, и това дърво, и тази роза, и този филм?

Моя любов, ако това е щастието, не искам да го загубя.

Къде беше душата на онзи, който бе написал тези редове, в коя стая се бе укрила тази любеща душа?

— Маргарита, къде намери тази кутия? Чу ли какъв поет съм бил някога? Сигурно ще се запиташ какво е станало с този човек. Как можах да те оставя така, без да кажа нито дума, без да ти обясня...

Маргарита чуваше всяка дума.

— Виждаш ли, обич моя, аз се влюбих в друга жена. Беше ме срам да го призная пред майка ти и пред вас. И избягах. Щастието, което изпитвах, не ми позволяваше да осъзная докрай болката, която ви причинявам, но нямах смелостта да кажа, че съм по-щастлив с нея. Бях егоист. Страхувах се от самия себе си — къде бе изчезнал мъжът, който ви обичаше? Вече не го намирах и бях в плен на нова любов. Струваше ми се, че отново си поемам дъх.

Избягах като страхливец. Как бих могъл да ти обясня, че си тръгвам с друга жена? Че ще останем близки, но по друг начин? Сега те гледам в това легло, с тези белези, и се питам как съм могъл да мисля само за себе си. А ти си тръгнала да ме търсиш... сама. Колко си смела, дъще моя, точно като майка си. Упорита, смела, красива.

Знаеш ли как се запознах с нея?

Току-що бе спряло да вали. Карах колата. Бързах, не помня защо. Без да искам, плиснах цяла вълна от вода. Само за миг. Докато водата се надигаше, видях една белоснежна фигура. Беше майка ти. Върнах се обратно. Тя имаше прекрасно бяло палто. Дадох ѝ адреса си, за да ми прати сметката за почистването. Тя отказа, нямало нужда, но ме помоли

да я закарам. Не можеше да ходи по улиците в този вид. Когато слезе от колата, каза само „благодаря“ с усмивка, която помня и до днес; ако ме попитат, не бих могъл да обясня какво точно означава думата „благодаря“, но знам, че тази усмивка от море, вятър и огън ме дари с благодат. Тази нощ мислех само за нейните очи и исках цял живот да ме гледат. Само така животът ми щеше да стане по-добър.

Бащата замълча, сякаш плочата на сърцето му бе зациклила на този спомен. Маргарита слушаше археологията на любовта, която я бе сътворила. Кой знае защо, никога не бе питала баща си как са се запознали, какво го е завладяло у майка ѝ. Всъщност тя бе родена от онзи пръв поглед, от онзи дъжд, от онова бяло палто, от онова „благодаря“.

— Прекарвахме толкова дълго заедно, сякаш не знаехме що е време и го познавахме единствено от праха върху старите вещи. Исках децата ми да имат същата усмивка, същите очи и същата душа като нея. Един ден я доведох в нашата къща тук, край морето, и в една тиха звездна нощ я помолих да стане моя съпруга. А тя, без да мисли, защото вече го бе решила, каза: „За цял живот и с целия ми живот.“

Още си го спомням... Подготовката, сватбата, меденият месец, животът заедно. Всичко бе ново, познатите неща се променяха, всичко беше приключение: домът, работата, умората, страхът, радостта, вятърът, огънят, морето... Всичко бе наше. А един ден тя ми каза, че ти растеш като перла в утробата ѝ. Влюбихме се още по-силно един в друг и не вярвахме, че е възможно, но ти, още преди да се появиш, можеше да правиш чудеса.

Спомням си тези девет месеца, тя ми разказваше за теб, как растеш и какво си казвате без думи, с кръвта и млякото. Решихме да те наречем Маргарита, защото дядо ти все повтаряше, че е красиво име и че ще бъдеш истинска перла. После той почина, преди да те види, и неговото желание се превърна в обещание: Маргарита.

Бащата пак замълча. Всяка дума му струваше много усилия, трябваше да си поеме дъх. Не може да си припомняш щастието с леко сърце. Маргарита не го видя как си избърсва очите, но усети за миг наболата му брада по бузата си и долови аромата на афтършейв. После той ѝ разказа за Андреа и за любовта, която станала по-тиха и по-силна, но за съжаление по-обичайна и предвидима. От някакво тъмно ъгълче изпълзяла не скуката, а нейната по-голяма сестра — рутината.

— Знам толкова малко за любовта, обич моя. Знам всичко за работата си, знам всичко за лодките, но толкова малко за най-важното. Бях толкова сляп. Бих искал да взема душата ти в длан и с нежност да я събудя от съня, да я прикрепя отново към тялото ти с прегръдка.

Маргарита усети прегръдката на баща си и устните му върху затворените си очи. После той се отдръпна и продължи да говори.

— Знаеш ли, запознах се с твоя учител, страхотен човек, макар и малко разсеян... Забравил е тук „Одисея“. Кой знае колко пъти я е чел, страниците са съвсем измачкани. Зачетох я отново. Знаеш ли, когато бях малък, имах илюстрирано издание. Най-много ме плашеше Циклопът, който яде хора... Любимият ми епизод беше за Калипсо, която живее на прекрасен остров с палми и плодове. Одисей иска да се върне в Итака, но Калипсо го държи на своя омагьосан остров. Одисей стои там, на морския бряг, и плаче при спомена за съпругата си. Сърцето му не е там, макар че онзи остров е рай. Калипсо е богиня и му обещава безсмъртие, ако остане с нея. Одисей отговаря, че не иска безсмъртие, а да се върне при съпругата си.

Същото стана и с мен, Маргарита. Моето сърце опитваше да се подмлади. Така става, когато човек се влюбва усеща всичко, целият живот е негов. Бягах от умората на ежедневието. И открих остров, където да забрани миналото. Но морето... морето винаги ще е тук да ми го напомня, също като на Одисей... Не можеш да откъснеш от него сърцето си без последствия...

Търсех в други очи тайната, която бях видял в очите на майка ти, сякаш тя я беше загубила, но грешах... Често ние се хвърляме в новото, като че ли животът, който чувстваме да пулсира отново в нас, ни позволява да изпитаме тръпката на безсмъртието, но не от това имаме нужда. Просто ни трябва да обичаме някого. Майка ти бе престанала да бъде онази тайна от море, вятър и огън — човек свиква с всичко — и любовта угасна. Обвинявах нея, а всъщност вината бе моя. Любовта ми не можеше да бъде нейна, щом я бях подарил на друга.

Елеонора не можеше да заспи. Леко откряна вратата, за да погледне Маргарита. Болничният коридор тънеше в полумрак. Съпругът ѝ не забеляза нищо.

— „За цял живот и с целия ми живот.“ Права беше майка ти. Каква смелост!

Разбирам едва сега, когато бих дал всичко, за да те върна. Ако вече не мога да пия от очите на майка ти, вината е моя. Ако кладенецът е празен, то не е защото няма вода, а защото трябва да се копае по-надълбоко. Но аз бях страхливец и се отдръпнах, когато дните погълнаха белотата на онова палто, светлината на онези очи. Исках пак да усетя живота, където и да е той. Търсех го другаде, а той просто бе по-надълбоко.

Бащата взе „Одисея“ и зачете на глас:

*Всегомъща богиньо, не ми се ядосвай за туй:
знам го много добре, че разсъдливата Пенелопа
на снага и на вид е далече по-долу от тебе —
тя е смъртна; безсмъртна си ти, вечно млада.
И все пак всеки ден от сърце го желая —
да дочакам деня на завръщане вкъщи при нея.*

— Одисей е прав, дъще. Аз вече не знаех какво желае наистина сърцето ми. Ако само можех да го чуя и да почувствам, че то иска дълбочина, а не евтино подновяване...

Маргарита би искала да запомни всяка дума.

— Бях престанал да се грижа за тайната, която виждах в очите на майка ти... И тя угасна. Така се случва между съпруг и съпруга, Маргарита. Другият става огледало на всичко, което не харесваме в себе си — така тя се превърна във всичките мои сенки, лъжи, измами, и най-вече в претенцията ми да бъда обичан, както аз искам, вместо да израсна в своята обич към нея.

Но дали майка ти ще е готова да ми прости? Аз трябваше да те пазя, а вместо това те изоставих и хукнах да търся незнайното щастие... Сега бих дал живота си за теб, детето ми. Върнах се. Върни се и ти, Маргарита, върни се...

Тялото на Маргарита потръпна, сякаш за да се изтръгне от сенките, но неумолимата ръка на Клото я удържа. Нейната нишка вървеше към края си.

Елеонора отстъпи в мрака и седна на пода в коридора. Споменът за онова бяло палто я изпълни и тя обгърна тялото си с ръце, опитвайки да си възвърне една част от себе си, пренебрегвана и

заглушавана толкова дълго време, че бе престанала да я обича. Приличаше на мида, която трябва да прегърне врага на своя седеф, ако искаше да се спаси.

На другата сутрин майка ѝ беше до нея. Милувките не бяха прибързани като тези на баща ѝ. Никой не можеше да я гали като майка ѝ — почваше от основата на косата и заравяше пръсти там, сякаш търсеше мислите, болките, радостите, мъките, за да премахне тъмните неща и да остави само онези, които са изтъкани от светлина. Сетне следваше очертанията на челото, носа и устните, търсейки и най-лекия малък признак на болка или радост сред гънките на кожата.

В един момент тя започна да рови из писмата в кутията, която сякаш се беше превърнала в машина на времето. Разлиствайки тези писма, Елеонора почувства как спомените я пронизват и разбра, че не са достатъчни за изцеление, защото любовта не е времетраене, а пълнота на всеки един момент — „завинаги“ е синоним на „всичките двайсет и четири часа“. Прочете няколко изречения, но прескачаше, нямаше смелостта да прочете едно цяло писмо, като че ли се срамуваше от душата, която бе имала някога, и желаше да си я върне отново.

... вие се съсредоточавате само върху едно нещо в даден момент. Ние, жените не; ние сме като матрьошките: мисъл в мисъл, от най-важната до най-незначителната. И ти си моята най-интимна мисъл... никой не ме е гледал като теб, сякаш се откривам и опознавам през твоите очи... аз съм твърде ревнива, знам. Но не забравяй, че съм сицилианка... Не ме изоставяй никога, никога, никога...

Тя затвори очи и стисна безсилната ръка на дъщеря си.

— Благодаря ти, Маргарита. Вчера го чух как ти говори, как говори за мен... От месеци не ми беше говорил така. Ти го върна тук, детето ми. Върна го и на самия него. Колко глупави сме били... Да се поддадем на рутината, на страховете, на раздразнението и липсата на време... Когато обичаш, Маргарита, твърдо вярваш, че е завинаги.

Един ден и ти ще имаш мъж. Ще го избереш. И знаеш ли как? Когато усетиш, че този мъж е дом. Дом, който е навсякъде, където сте заедно. Но той потърси друга, Маргарита... Унищожил нашия дом.

Сега Елеонора държеше ръцете на дъщеря си в своите и не можеше да възприеме тъмната зона на всяка измяна, защото най-често измяната е само крайната точка на нещо, започнало много по-рано, на безброй малки предателства, които разяждат като термити сглобките на гардероба, докато накрая той се разпадне внезапно и никой не знае защо.

— Не знам дали ще мога... иска ми се дядо ти да беше тук. Той ми даваше съвети за всичко. Беше много образован и непрекъснато ми разказваше разни истории. Имаше такъв начин да обяснява нещата — чрез истории. Може би защото отдавна преподаваше на деца. Казваше, че да обясниш означава да изгладиш гънките на нещата, винаги знаеше откъде идват думите и това ги правеше по-интересни, почти свещени... Ако сега беше тук, щеше да ми разкаже история, за да разбере как да постъпя... Да ми помогне да разбере баща ти. Тази нощ, когато го чух да разговаря с теб, приличаше на баща ми — имаше неговата нежност и сила. Казваше ми, че любовта не е да постигнеш щастието, то вечно бяга; любовта е да постигнеш радостта от живота, която не е свързана с щастието, а с живота. Каквото и да се случи, никой не може да ти отнеме радостта от живота — дори и болката. Казваше, че само едно нещо може да се сравнява с радостта от живота — да видиш очите на Христос на мозайките в Монреале. А аз никога не съм ги виждала.

Майка ѝ стоеше пред нея без маска — колко би искала да ѝ се извини затова, което ѝ причини.

Елеонора намести възглавницата, като че ли долавяше всяко нейно неудобство. После започна да ѝ масажира краката, за да не остават неподвижни задълго.

— Не това ти бяхме обещали... Прости ни. Върни се, Маргарита. Моля те, върни се при мен.

— Как е Маргарита?

— Коя е Маргарита? — попита Филипо, докато му наливаше чаша вода.

— Момичето, което беше в колата с мен.

Филипо не отговори.

— Как е?

— Спи.

— Как така спи? Как е?

— Засега просто спи, Джулио.

— В кома ли е?

Филипо не отговори.

Джулио отметна чаршафа, стана от леглото и помъкна със себе си стойката на системата. Из стаята отекна трясък на метал и строшено стъкло. Задрямалият старец подскочи.

Филипо успя да хване Джулио, който с котешка бързина стрелна ръка, сграбчи парче стъкло и го стисна в юмрук. Доброволецът изви китката му, за да го пусне. Джулио се съпротивляваше, но накрая разтвори ръката си, обляна в кръв.

Сестрата дотича, привлечена от суматохата. Филипо ѝ хвърли поглед, изпълнен с молба за разбиране. Тя се наведе над Джулио.

— Не се притеснявай, случва се. Много пациенти забравят, че са на системи... Сега ще се погрижа за теб.

След малко тя се върна с лекарствата и превърза Джулио старателно и бавно, за да усети топлината на ръцете ѝ. Джулио гледаше настрана и се мъчеше да удържи сълзите на ярост. Сестрата му се усмихна, после намигна на Филипо.

След малко останаха насаме, дори съседът по стая отиде на някакъв преглед.

— Унищожавам всичко, което докосна.

— Не е така, Джулио.

— Не се опитвай да ме утешиш, няма да можеш... Извърших поредната простотия. Вината е само моя.

— Може би начинът... но иначе и аз бих направил същото...

— Глупости.

— Глупости ли? Често си спомням какво бе казал един футболист: „Пропуска дузпи само онзи, който има смелостта да ги бие.“ Банално, но е така. Джулио, ти имаш способността да се включиш в играта. Огледай се: наоколо е пълно с момчета, които не правят бели, лепнали са се за плейстейшъна или компютъра, всички са послушни, правят каквото им се казва, или поне се преструват, за да си

живеят спокойно и мама да им купи мотор, видеоигра и дънки. Виждам ги, навън е пълно с такива. Спят. Живеят в тихо отчаяние. Не се ангажират с нищо, не творят точно във възрастта, предназначена за творчество. Само който е гладен, твори, само който търси, създава. Ти си гладен, Джулио. Затова ми харесва твоето предизвикателно, непукистко поведение, което оспорва всичко, защото е поведението на онзи, който търси, който иска да знае за какво си струва да заложиш живота на карта. Гладен си, виждам. Влизаш в играта заради нещо, което все още не се вижда, докато мнозина други играят само на сигурно. Но няма сигурни инвестиции. Да живееш и да обичаш винаги означава да си уязвим... Затова дузпите ти са неточни. Но продължавай да риташ, Джулио. Има такива, които дори не излизат на терена...

— Да, но трябва ли винаги да греша? С каквото и да се захвана, свършва зле. Единственото място, където ще съм безвреден, е в затвора... И точно там ще попадна...

— Ще ти идвам на свиждане — усмихна се Филипо и продължи: — Каквото и да ти стане скъпо, сърцето ти рано или късно ще страда за него, може дори да се разбие. Искаш ли да бъдеш винаги в безопасност? Искаш ли тих живот като на всички останали? Искаш ли сърцето ти да остане непокътнато? Да не го даваш на никого? Дори на куче, котка или златна рибка. Пази го, обвини го със забавления и дребни удоволствия... Избягвай всяка ангажираност, заключи го с хиляда ключалки, запълни го с консерванти и го пхни във фризера бъди уверен, че няма да се разбие... То ще стане нечупливо и непробиваемо. Знаеш ли как се нарича това, Джулио? — попита разпалено Филипо. Една изпъкнала вена пулсираше на челото му.

Джулио поклати глава. Искаше да чуе продължението.

— Ад. Той вече е тук — място, където сърцето е дълбоко замразено. Опазено, но студено. Навън е пълно с такива хора. По лицата им е изписано, че имат студени сърца — от страх, от недостиг на глад, от мързел. Ти не си такъв, Джулио. Това те спасява, макар че правиш ужасни пакости... Защото има различни начини да се бие дузпа!

— Няма ли по-малко скапан начин да се живее?

— Като го намериш, обади ми се.

Джулио се засмя. Филипо стана и го прегърна. А Джулио не се дръпна, напротив, прегърна го още по-силно. И му се искаше да каже „благодаря“, „обичам те“, но нещо му пречеше — срам, страх, съмнение, че не е вярно... Животът му се струваше прост — също като дузпата, докато не застанеш на точката за изпълнение.

Когато Джулио влезе, в стаята нямаше никого. Беше извън времето за посещения и Маргарита бе сама. Джулио се приближи. Наведе се над нея и я целуна по устните.

Маргарита почувства тези устни и ги позна. В тъмнината на ума ѝ лумнаха фойерверки, те творяха картини, невиждани досега в тази черна нощ на съзнанието, избухваха като рози от сребро и злато. После се превръщаха в червени, бели, сини водопади. Парашути от светлина.

— Маргарита, прости ми. Всичко е по моя вина. Видят ли ме вашите, ще ме убият. Ако не бях аз, това нямаше да се случи... Прости ми.

Тя не го обвиняваше за нищо. Би повторила всичко, всяка подробност, всеки жест, всяка грешка.

Маргарита не се събуди като принцеса от приказките. Клото я гледаше мрачно. Това не бе приказка. Джулио знаеше. Но в този момент той разбра, че целувка означава да влееш душата си в нечие тяло, за да живее.

— Искам да мога да те обичам.

Джулио се наведе и я целуна отново. Тази любов нямаше земя, върху която да кацне, нито дни, в които да бъде изживяна. Беше една голяма любов в безтегловност. Къде щяха да намерят отново тази целувка? Върху ложе от облаци, морски вълни или пепел? И кога? Утре, след година или след хилядолетие? Никой от тях не знаеше, но и двамата знаеха, че ще се случи рано или късно. В живота или в смъртта.

— Не знам защо те последвах в това безумие, но знам, че тази лудост ми се стори нормална, щом бях до теб. Аз, който никога не говоря, проговорих. Аз, който никога не се страхувам, станах слаб и така се почувствах по-силен. Аз, който никога не съм имал дом, се почувствах у дома под небето. Искам още да гледам очите ти, искам да те предпазя от всички опасности. Не искам вече сам да се качвам на

покривите, да влизам в гробища, за да обичам живота. Не искам вече да крада нищо, освен, за да го подаря на теб — прошепна в ухото ѝ Джулио.

После извади айпода. Той беше оцелял при катастрофата, защото онази сутрин го носеше в джоба си. Размота слушалките, нежно сложи едната в дясното ѝ ухо и задържа другата за своето ляво. Музиката навлезе право в душата на Маргарита и се залута там като Орфей, който отива да иска Евридика от царя на Хадес. Този път щеше да я спаси, този път Орфей нямаше да погледне назад от страх, че ще я загуби отново.

Маргарита видя как една нишка грейва. В тъмнината се виждаше само тази увиснала нишка и тя започна да танцува по нея. В същия миг зърна под себе си необятно море, което дишаше непрестанно. Колко усилия хвърляме, за да направим живота стабилен и удобен. Маргарита обаче искаше да рискува всичко, искаше да танцува по тази нишка с изяществото на истинските артисти, когато танц и танцър се сливат в едно цяло, въжеиграч и въже играят една обща игра. Животът я караше да трепери, но тя вече не се страхуваше.

Той остави прашния велосипед във фоайето. По целия път бе ровил из картотеките на мозъка си в търсене на решения, вече измислени от поетите и писателите, за да направят онова, което искаше да направи и той. Някой бе казал, че геният прави каквото трябва, а талантът каквото може. Той използваше гения и таланта на другите, за да насочи право в целта своите мисли, чувства и действия.

Тогава измъкна от рафта томчето с Шекспировите сонети. От тези страници винаги изскачаше нещо ново, нещо, което би искал да изживее, а се задоволяваше само да го чете — иска се смелост, за да живееш, както пеят поетите.

Зад книгата зърна проклетата дупка — всеки път, когато посягаше към томчето, си обещаваеше да я замаже. Но тя все още беше там като равнодушно око. Той изгледа яростно дупката, после редицата книги, строени като войници за отбрана. Но тази дупка в стената го гледаше повече от всяко друго око, тя бе най-проницателното от всички очи. Изтича при госпожа Елвира.

— Най-сетне идваш да си платиш...

— Всъщност ми трябва малко гипс и инструмент за замазване. Може би съпругът ви...

— Добре ли си? — огледа го озадачената госпожа.

— Много добре!

— Никога не си поправял нищо в тази къща, учителю...

— Крайно време е да започна.

— Ще можеш ли?

— Да.

Спомни си как като дете помагаше на баща си в дребните домашни ремонти — научи се да дупчи с бормашина, да разпознава разните видове болтове, винтове и гвоздеи. Знаеше как се използва отвертка звездичка и ключ 12, как се изолира електрическа жица и как се запълва разхлабена дупка. После бе забравил всичко.

Когато премести книгите и започна да замазва дупката с гипс, той почувства удоволствие, каквото не бе изпитвал от години. Движеше ръце бавно и точно като диригент. След няколко минути стената беше гладка, сега трябваше да изчака, докато изсъхне, за да я мине с шкурка. Гледаше я — най-сетне гладка. Дупките на сърцето не могат да се скрият, трябва да ги запълниш с много любов, дори и да останат петна и неравности.

Шекспир вече нямаше да покрие това, което той не искаше да вижда в себе си отвън и отвътре. А и той не би му го позволил. Ала точно тогава Шекспир се реши да проговори, да му предложи нещо...

Затърси като луд из книгите, някои прелистваше и ги захвърляше, други взимаше и ги оставяше настрана. В крайна сметка подбра десетина и ги натъпка в платнена чанта. Грабна една ябълка от зарзаватчията пред къщата, докато караше колелото по тротоара.

— Ехей, какво правиш? — провикна се човекът.

— Живея! — отвърна му с вик учителят, бягайки с плячката си.

— Ще ти дам аз на теб един живот! Я го виж ти... — кресна зарзаватчията.

— Тия днешни младежи... Искат всичко веднага. За нищо не благоволяват да си направят труда. По мое време не беше така — отбеляза една госпожа, заета да си подбира домати.

Учителят стискаше ябълката в едната ръка и я гризеше, а с другата държеше кормилото. Оставяше есенния въздух да облива лицето му с преоткритата радост от живота. Намери Стела в едно

ъгълче на книжарницата, където се приютяваше да чете в моменти на спокойствие.

Той извади книгите от чантата и ги разположи в правилния ред. Сложи кулата от книги на щанда до касата, сякаш за да ги плати. Стела вдигна очи от книгата, която четеше, и го видя. Остана сериозна, макар че очите ѝ издаваха любопитство към тази книжна кула, иззад която проблясваше неговият тъй откровено щастлив поглед. Приблужи се към касата, като че имаше клиент за обслужване.

— Какво е това?

— Книги.

— Кой би си помислил?

— Подарък.

— Книги за книжарка? Колко оригинална идея... Гледай да не ти стане навик... — каза сериозно тя.

— Не са само книги.

— Тъй ли? Вече не те разбирам.

Учителят заобиколи кулата от книги с гръбчета, обърнати към Стела, която зачете от долу на горе.

— „Идиот“. „Напразните усилия на любовта“. „Виж в раздела Любов“. „Разум и чувства“. „Война и мир“. „Нов живот“. „Големите надежди“. „Метаморфози“. „Трудни времена“. „Студеният дом“. „Ад, Чистилище, Рай“. „Бели ноци“. „Изповеди“. „Не се страхувам“. „Животът пред теб“. „Някой, с когото да тичаш“. „В търсене на изгубеното време“. „Както ви се харесва“.

— Какво означава това?

— Има един идиот, който страда и се чувства изгубен, откакто ти се отдалечи. А диагнозата е в раздела „Любов“ — много разум и малко чувства. Сега, след войната, се надявам да има мир, защото аз съм готов за нов живот. Имам големи надежди и държа да се променя. Знаем, че има и трудни времена, но не искам домът ми да е студен и пуст. Аз изстрадах мъките на ада, ще си изтърпя чистилището и ще пристигнем в рая. Ще изживеем бели ноци, светли като ден, в които ще се обичаме и ще си изповядваме неща, които никога не сме си казвали. Вече не се страхувам. Искам да изживея с теб живота пред нас. Само тогава ще имам цялото време, което загубих. Аз, Стела, искам да бъдеш до мен.

Учителят бе осъзнал, че не е необходимо да изхвърли добрите стари метафори, достатъчно бе да ги използва, за да покаже нещо повече, вместо да се крие зад тях.

Стела остана зашеметена от искреността, която прочете в очите на учителя. Тепърва имаха да откриват живота, но щяха да го направят заедно.

— А последното заглавие?

Учителят стана сериозен, очакваше този въпрос. После се усмихна широко и изрече с искреността на дете:

— Ще се оженим, когато и както ти се харесва.

— Да се оженим? Не искаш ли първо за проба да поживеем заедно?

— Не ми трябва да те изпробвам, Стела. Искам заедно с теб да преодоля бъдещите изпитания. Колко тъжно би било да се изправя сам пред тях...

Стела наведе очи и избяга, оставяйки учителя на щанда, объркан и притеснен. Надяваше се да не влезе никой. Тя се върна след няколко секунди с танцова стъпка и с книга в ръка. Завъртя я: „Гласът, който ти дължа“. Книгата, която ги бе събрала.

Стела се усмихваше, докато държеше корицата на книгата пред очите на учителя, а той се влюби още повече в тази усмивка.

— Гласът ми само с тебе ще прошепне „обичам те“ — каза Стела, и още един бент рухна, отприщвайки потока на живота, който умее да превръща двойката в единица.

Той я прегърна, а тя прошепна в ухото му нещо, което щеше да помни цял живот. Нещо, което разгадаваше тайната на любовта и побеждаваше страха от нея, защото за да обичаш, трябва всеки ден да се губиш и мъничко да умираш. Ето защо ни трябва толкова много метафори. Тя не ги употреби.

Но какво каза тя, никой не знае.

* * *

Завесите се полюшваха от дъха на лекия вятър. Баща ѝ я държеше за дясната ръка, майка ѝ за лявата. Той бе задрямал. Тя бдеше и ги гледаше двамата. Маргарита отвори очи, взря се в танца на

завесата — странно танго от въздух и коприна, напомнящо трепета на корабно платно. Все още не знаеше дали това е сън, реалност или и двете заедно, но разпозна красотата, която съществува във всичко, дори и в най-малките, обикновени и прости неща. Стисна ръцете им. И разбра, че е реалност. Баща ѝ се събуди. Майка ѝ потрепери. Маргарита направи усилие да проговори и успя да промълви:

— Искам в тази стая да има бели цветя, като тези на баба. Свежи и ароматни.

После затвори зелените си очи и ги усети как се изпълват със сълзи, защото усилието да изрече тези думи бе разкъсало гърлото ѝ и имаше чувството, че се задушавя. Не можеше да диша както би искала. Маргарита усети как въздухът нахлува в дробовете ѝ. Искеше отново да вдишва живота, целия живот, заедно с болката, която щеше да носи в себе си, ако болката е онази пукнатина, през която трябва да влезе светлината.

Клото върза към нишката друга нишка и продължи да тъче.

ЕПИЛОГ

На оногова, който побеждава, ще дам да яде от съкровената мана, и ще му дам бяло камъче, и на камъчето написано ново име, що никой не знае, освен оня, който го получава.

Откровение, 2:17

Маргарита гледа повърхността на морето, която пробягва под корпуса, после пак избликва разпенена и бавно изчезва зад тях. Гледа брега, редките дървета, небето и неподвижните къщи. Духа южният вятър. Той е звяр, който ти подкосява коленете и когато повее, настава онова безмълвие на равновесието, преди всичко да рухне. Дори морето диша по-бавно, по-уморено и безсилно. Найлонова торбичка прелита и каца на повърхността, пърха, плава за малко, после потъва с бавен и странен танц. Ще се рее над тайнствени места, гробища на почти неразрушими неща. Но времето вечно ще чака. Кой знае колко ще се бави морето, докато унищожи този найлон, колко време ще трябва, за да го превърне в нещо добро. Земята е затворена система, казват учените. Всичко, което бива създадено, после умира и се връща в кръговрата на живота. Човекът е променил този кръговрат, защото създава неща, които се нуждаят от векове, преди да се преродят.

Маргарита слуша урока на морето — баща енергичен и строг, мек и неуморим. Водата има памет. Дори водните молекули в телата ни долавят нашите чувства и се подреждат по различен начин, когато сме щастливи или нещастни. Така морето помни собствените си рани, съхранява спомените за всичко — знаят го древните ловци на перли от топлите морета, родени и израснали под слънцето и загладени от пречистващото и невидимо действие на солта.

Те си поемат дълбоко дъх и скачат от своите лодки. В едната ръка държат камък, вързан за крака им, в другата стискат кошница. Галят с длан дъното, осеяно с черупки като груб и бодлив килим.

Откъртват мидите, слагат ги в кошницата и пеят. Под водата. Това са песни без думи, а тази за перлите е особена, защото следва ритъма на сърцето. Те пеят и събират миди с надеждата в някоя от тях да има перла. Само ловците, които умеят да слушат този ритъм, успяват да я намерят. Когато чува музиката на дълбините да става по-силна, ловецът хваща мидата, която е зърнал последна, притиска я към гърдите си, разхлабва примката с камъка и изплува. Това е древен ритуал. Точно когато дъхът не стига и сърцето страда, песента става по-силна, а ръката по-точна и по-щастлива.

Никоя перла не е като другите. Никоя перла не е съвършено симетрична. С нещата от този свят е по-добре да се пазиш от съвършенството — когато е най-пълна, луната започва да чезне, плодовете падат, когато узреят, сърцето, щом е щастливо, вече се бои да не загуби тази радост, любовта се стреми към екстаза и когато го достигне, вече е отминала. Само недостатъците осигуряват красотата, само несъвършенството се стреми към вечността. Перлата е пред нас с онова нейно недостижимо несъвършенство, родено от болката. И от любовта, която я прегръща.

Перлата казва, че щастието не е в това, което трае един ден и отминава, а там, където не се препъваме в смъртта, или дори да се препънем, то е само за да се родим отново. И това преобразяване не се нарича щастие, а радост от живота.

Маргарита вижда как найлоновата торбичка изчезва. Болката има две форми, мисли си тя.

Има болка, която се случва, която човек не избира, тя принадлежи на земята и е част от този цикъл, тя убива и носи прераждане — това е болката от раждането, това са родилните болки на земята, земетресенията, изригванията, наводненията, или по-тихите годишни времена и спокойното редуване на деня и нощта. Това е всекидневната болка на еднообразието, на умората да обичаш, да ставаш от леглото, да намериш нещо ново в онова, което се повтаря. Но само който приеме болката, предлагана от деня, ще обнови кожата си. Дори и перлите са родени от тази форма на болка, преобразена от седефа в светлина.

Но има и болка, създадена от човека, болка, която не се разгражда в природата, болка, която може да се заличи едва след векове. Това е болката, причинена умишлено от човек на човека или на

нещата. Рани, които се изцеляват едва след много време, понякога страшно много — лъжите, насилието, войната... Но дори и за този вид болка има решение. Там, където времето се проваля, прошката е способна да заличи тази болка. Само прошката връща болката в кръговрата на живота. Това е божественият седеф, отпускан понякога на земята. Създава най-редките перли и им трябва години, за да се оформят. Броят се на пръстите на едната ръка.

Маргарита отваря ръката си и открива една от тях.

Това писмо ѝ е оставила баба Тереза. Трябва да го отвори там, където е заръчала тя. Ръцете на Маргарита треперят. Сега, когато баба Тереза вече я няма, писмото е нишката, която ги свързва. Стоят пред вратата на голямата къща. Ръждясала е, но запазва енергичния стил на старите времена. Южният вятър хапе въздуха, блъска затворените капаци на прозорците, прогонва дори бездомните кучета. Баща ѝ отваря вратата, преодолявайки съпротивата на ръждата и плевелите. Една тясна алея, обгърната в избуялите клони на червени и бели олеандри, води към фасада от блокове жълт камък. Морето шепне някъде наблизо, макар че все още не се вижда. Ту далече, ту изненадващо близо кряскаат чайки, превърнали тези покриви в свой дом. Небето е синьо и неподвижно. Маргарита разбира защо баба ѝ го нарича небосвод — защото тук е така. Защо е изоставила този рай? Какво крият тези стени, полирани от всички ветрове на морето? Защо е решила да се пресели на север? Всички отговори са в писмото.

Ключът се превърта в ключалката два, три, четири пъти. Всяко превъртане е камбанен звън на съдбата. Всички мълчат с плаха почуда. Вратата се отваря и светлината нахлува в тези стаи, създадени за светлина, макар отдавна да са я забравили. Всичко е неподвижно и обгърнато с влага, мухъл и паяжини. Бързо потропване издава присъствието на мишки, които са завладели пространствата под покривите и пода. Андреа се скрива зад Елеонора, Маргарита зад баща си. Съпруг и съпруга крачат рамо до рамо, като откриватели на Новия свят разбулват стаи и спомени.

Навсякъде отварят високите прозорци и освобождават капациите от ръждясалите им куки. Светлината разкрива тайните на стаи с високи тавани, на чаршафи, покриващи мебели и домакински прибори

като призраци. Къщата е лабиринт от стаи и стълбища. Коридорите са дълги и зад прозорците се мярка спокойно мраморно море.

Елеонора и съпругът ѝ приличат на семейна двойка, получила най-сетне собствен дом. Гледат се и очите им издават рани от трудни години, но още по-светло грее обновената любов точно защото е родена от собствената си смърт.

Бащата на Елеонора би я сравнил с „топчетата“ на индийската смокиня, която цяла зима сбира вода, докато листата ѝ станат месести, после те подхранват жълтите цветчета и техните огнени плодове през целия сух сезон, за да дарят плодовете с необяснима сладост за условията, в които са се родили.

— Ти ги научи да казват „татко“.

Така ѝ бе казал един ден. В тези думи Елеонора откри цялата благодат на възродената любов.

Сега той я държи за ръка пред всяко стъпало за преодоляване, пред всяка действителна или въображаема опасност. Тя го оставя да я подкрепя, тя е съпруга и майка. Нишката се разтегля и ги води към прохладната тераса. Една голяма врата се отваря и разкрива занемарена градина, която всички разпознават, макар че никога не са идвали в нея. От увивните растения са останали само спомени и следи по стената. Вазите, където някога е цъфтял жасмин, сега съдържат само слой сива, твърда и суха пръст. Маргарита си представя петуниите, плумериите, мимозите, здравеца, дивите рози и дори гроздето върху голата порутена асма, проядена от термити и нашарена със стройни редици мравки. Безбрежното море се разстила като персийски килим в синьо, жълто, оранжево, зелено, осеяно с арабески от вятъра, който ги тласна дотук. Това е лятото на нейните деветнайсет години. Време за завръщане у дома. Обещанието на баща ѝ е спазено.

Наеха платноходка и от Сестри, от тишината на залива, прекосиха Средиземно море до най-близкото малко пристанище край старата къща, която баба Тереза не искаше да видят преди смъртта ѝ. Твърде горчив бе споменът за видяното от тези стени, тези стаи, това море. На Маргарита се падаше да призове мъртвите с това писмо и да ги възкреси от спомените.

Миризмата на огряна от слънцето земя се смесва с тази на храстите розмарин и градински чай. Горещият вятър отшумява, пробуждайки свежестта, която живее дълбоко във всички неща.

Скакалци и щурци повтарят приспивната песен, която баба Тереза е чувала, почивайки си под боровете, същата, която е слушал дядо Пиетро, същата, която са слушали родителите им и родителите на техните родители. Природата никога не се променя, а на някои места е дори още по-неизменна — майка и мащеха.

Тя е извадила писмото от плика, разгъва го. Написано е с елегантния, но вече леко разкривен от треперещите пръсти почерк. Маргарита поглежда наоколо и усеща очите на баба си.

Преди да започне да чете, тя вдига поглед и вижда морето. То вечно е тук заедно с корабите, които го браздят, и изпънатите платна над пълещите лодки. После очите ѝ започват да следват думите, подобни на плавни морски вълни.

Маргарита, любов моя,

Когато бях мъничка, много се чудех, че дядо ми, баща ми и братята му могат да разпознаят рибните пасажи, както си стоят на брега или на скалите. Отплавах с лодката и се връщаха с пълни мрежи: писия, костур, лаврак, ципура, кефал и калкан. Рибите мърдаха и излъчваха остър мирис, мириса на живот, който изтича и се бори да не изчезне. А аз, дребосъче като Андреа, питах за всичко:

— Но как виждате рибите от земята?

— Трябва да знаеш да гледаш — отговаряше дядо ми Манфреди. И обясняваше, че морето отразява светлината по друг начин там, където има пасажи. Стига да знаеш да гледаш цветовете. Макар че от сушата не се вижда какво има под водата, трябва да наблюдаваш какво се случва на повърхността — танца на светлина по водата, трепета, въртопите на теченията. Ако умееш да виждаш тези знаци, тези малки подробности, можеш да намериш рибата от брега. Да видиш там, където не се вижда. Иначе морето остава мълчаливо, рибарските мрежи загребват само вода. Само който гледа, той вижда. Маргарита, продължавай да гледаш и вместо мен. Често ще трябва да показваш на другите онова, което те дори не подозират. Това поиска

животът от теб, ти го направи и ще продължиш да го правиш. Ще има мрачни, грозни моменти, когато не ще намиращ отговори, но в живота е най-добре да кажеш „кой знае“ — не трябва да бягаш, отговор има, дори ако не го знаеш и никога не го намериш. Затова сега идва времето да ти поверя последната си тайна, моя любов.

Тайната. Тя спира да чете. Взира се в хоризонта, после пак преглежда прочетените думи, за да се подготви. Колко въпроси ѝ зададе животът през тези години в гимназията, колко много видя от тази нишка, върху която се научи да танцува? И как мрежите ѝ успяха да задържат всичко, което бе преживяла?

Майка ѝ сочи на баща ѝ точки по хоризонта и обяснява какво крият тези брегове, изваяни от битката на циклопите. Баща ѝ слуша и задава въпроси. Той е влюбен мъж, отново влюбен в съпругата си. И Маргарита иска такъв поглед, и тя иска да е влюбена на тяхната възраст. Може би някои рани няма да заздравеят, но съдбата на някои рани е да останат отворени именно за да не свикваме с тях, именно за да не позволяваме никога маските на навика, скуката, безразличието да прилепнат към живата плът.

Андреа, вече десетгодишен, е кацнал на сухия каменен зид, който отделя градината от терасата. Между камъните надничат гуцери, стреснати в своя лов. Андреа се е привел над белия лист на скицника и отваря комплекта от над сто цветни молива, който пази като зениците на очите си. Никога не е спирал да рисува. Стана мълчаливо дете, според някои дори прекалено затворено. Предпочита рисунките пред думите. Кой знае дали някой ден няма да стане художник. Едно е сигурно — всички негови неизречени думи се превръщат във форми и цветове.

Той вдига поглед към панорамата, после разочаровано свежда очи към моливите.

— Не ми стигат.

— Кое не ти стига? — пита Маргарита.

— Цветовете.

— Та ти имаш колкото искаш!

— Но не колкото иска той — отвръща Андреа, сочейки хоризонта.

Маргарита се усмихва на своя мъдър принц. После необятният хоризонт ѝ напомня, че скоро ще дойде и нейният ред — чака я изпит, за да влезе в Школата по драматични изкуства. Бъдещето се разгръща пред нея, пълно с неизвестни, необятно като морето отсреща.

Марта ще пристигне след няколко дни, двете вече са като сестри. Тя ще следва биология, любовта ѝ към дърветата разпали у нея неизчерпаемо любопитство за произхода на живота. Всичко я очарова — от съвършеното подреждане на слънчогледовите семена до привидната небрежност в листенцата на розата, от геометрията на паяжината до пъстрите шарки по крилата, с които пеперудите омайват поклонниците си и пропъждат хищниците. Привлича я както симетрията на вселената, така и също тъй вездесъщата и озадачаваща асиметрия, ставаща в крайна сметка част от един по-висш порядък, който винаги ни убягва, подобно на всички тайни. Не е загубила странното си чувство за хумор. Продължава да чете хороскопа си всеки ден и да се интересува от неща, които никой не знае. Дори успя да изложи една от своите странни идеи на устния зрелостен изпит, като обясни, че кравата може да се изкачва по стъпала, но не може да слиза. Комисията избухна в смях, а Марта се смая от тази тъй ненаучна реакция.

Маргарита си мисли колко много лица ѝ донесе училището и колко отнесе. Късчетата от пъзела са по местата си. Учителят остана да замества и през втората година, в началото на третата смени училището и се ожени. Нарече дъщеря си Навзикая — пред такива рискове са изправени учителските деца. Някогашният млад мъж, пълен със страхове и думи, се превърна в баща и съпруг, пълен със страхове, думи и радост от живота.

Маргарита се сприятели със Стела и стана една от най-редовните посетителки на „Пътуващ Парнас“. Понякога, когато трябва да отсъства за малко, Стела дори я оставя да пази книжарницата и тя използва това, за да изчете всички книги в театралния раздел. Заедно организират детски четения и Маргарита се очарова, като гледа как хлапетата слушат с широко разтворени очи и уста. В тези моменти открива потвърждение, че това е нейният свят — да рецитира и да омайва очите и сърцата на слушателите. Сега Стела пак е бременна, а

учителят се влюбва все повече в нея. Чака момче и всички се молят да не го нарече Астианат... или Телемах.

Маргарита гледа морето и вълните я връщат към редовете на писмото, сякаш продължават движението си върху този бял лист. Сяда на каменния зид, нуждае се от това. Храстите агаве издигат заплашително към небето твърдите си бодливи листа, за да покажат, че красотата не е само нежност, но и насилие. Повърхността на морето е набръчкана, почти жилава.

Толкова пъти съм ти разказвала за дядо Пиетро. Сега искам да знаеш нещо, което никой не знае, дори и майка ти. Очаквах първото си дете, вече бяхме пресметнали деня на раждането и се роди прекрасно момиченце. Нарекохме го Маргарита, като майката на Пиетро — в Сицилия имаме такъв обичай. Роди се в голямата спалня, онази с под от жълти и сини плочки и с разпятие на стената.

Няколко дни по-късно, в един ужасен ден, тя падна от ръцете ми и отлетя като ангел. По моя вина. Ръцете, с които бях приготвила стотици сладкиши, не успяха да удържат дъщеря ми. Ръцете, които, щом ги погледна, ми се струват опетнени.

Плаках цяла нощ. И следващите нощи. Не исках повече деца. Аз бях вещица, неспособна майка. Беше ме срам, не излизах от къщата и вината разяждаше нервите ми. Горещият вятър влезе в сърцето ми и го изгори, както изгаря портокаловите дървета. Но дядо ти се добра чак там, вътре. Дойде там да ме вземе. Аз не говорех, болката ме изпепеляваше, но не можеше да ми върне нито дъщерята, нито живота. Станах тънка като тръстика. Куха като тръстика. Вече не очаквах нищо. Но дядо ти не ме остави да падна. Отведе ме от тази къща, от тази земя, за да оздравея. Потърси си работа на север и отидохме да живеем в Милано. Разказваше ми за името Маргарита, което означава „перла“, и ми казваше, че Маргарита е жива. Така ме изцели от болката, бавно, внимателно, помогна ми да простя на себе си и на Бог за нещастieto,

което ни прати. Постепенно си върнах радостта от живота, отново започнах да правя сладкиши, да разговарям с Бог и отворих малка, само моя сладкарничка — „Сицилианката“. Така я нарекох. Още е там, но ѝ смениха името. Никога не бях мечтала да имам своя сладкарница. На север. На континента. Приложих всичко, на което ме научи господин Долче, и сълзите пресъхнаха.

Тъй дядо ти ме изтръгна от болката, изцели ме със своите разкази, с постоянното си присъствие, като морето, което гледаш сега. Така се роди майка ти, така после дойде и ти. И те нарекоха Маргарита, защото дядо ти често казваше, че това е името на майка му и е хубаво име за момиче. Перла. Знаех, че ти няма да умреш обич моя. Ти беше моята Маргарита, онази Маргарита, която загубих, защото не знаех как да я задържа. Ти също носиш белези, като всяка перла. Хлябът от огън се ражда, казваше майка ми. И колко хубав бе този току-що изпечен домашен хляб, който чаках пред фурната, когато бях мънинка! Трябваше да изтрае осем дни и го криеха под чаршафите. И никога не свършваше. Никога не свършваше и беше толкова хубав.

Моя радост, сбогом!

Сълзите падат върху тези страници, изписани на ръка, сълзи, с които прегръща баба си, която държи другия край на кълбото прежда между тях двете и чрез това кълбо я избави от лабиринта на петте години в гимназията. Годиците за сътворяване на една перла.

Тя се изправя и пристъпва до оградата с изглед към морето. Леко накуцва. Това са белезите, оставени върху тялото ѝ от нападението на хищника. И има дълъг белег на левия хълбок, като онзи, по който Евриклея познала Одисей, когато се върнал предрешен в Итака. Плаче и дори южният вятър не успява да пресуши сълзите, а пшеницата се полюшва в нивите, чакайки търпеливо да бъде смляна, за да се превърне в хубав хляб, какъвто е яла баба ѝ. Червеното, оранжевото, зеленото на индийските смокини надхвърлят разказите на баба Тереза и въображението на Маргарита. Тук всичко е по-истинско от най-странната фантазия. Всичко е възможно.

После две силни ръце я прегръщат здраво през кръста, сякаш за да опазят утробата ѝ като съкровище. Той е забелязал сълзите и идва сега — преди би било твърде рано, после ще е твърде късно. Знае как да чете знаците в ръцете и очите.

— Какво е това?

Маргарита размахва писмото пред очите на Джулио, но не от плач не може да проговори. Джулио е на двацет и две години и скоро ще завърши право. Ще стажува при бащата на Маргарита, който е поразен от изключителната му интелигентност.

Много време му трябваше, за да си прости. Повече, отколкото на Елеонора и нейния съпруг. Много повече, отколкото трябваше на Маргарита. Когато тя го потърси, той повтори дума по дума онова, което ѝ бе казал в мълчанието на комата. Не я остави да му се изплъзне.

— Веднъж я попитах: бабо, според теб защо не умрях? А тя отговори, като ми разказа един филм, който дядо много харесвал: някакъв човек искал да се самоубие, защото никак не му вървяло. Тогава един ангел му показал какъв би бил светът без него, какво би станало с всички хора, на които е помогнал в живота, макар и само с усмивка... Дядо Пиетро страшно си падал по този филм и искал да го гледа всяка година, за да не забравя колко често си мислим, че нещата трябва да вървят както ние искаме, как очакваме всичко от живота, а той непрекъснато ни разочарова. Но всъщност животът очаква нещо от нас. „Бог е създал човека, за да има кого да слуша.“ — Тя млъква за миг и си припомня момента. — Така ми каза.

— Какво означава това?

— Че Бог е сътворил човека, за да слуша неговите истории. После тя казваше, че ще дойде ден, когато отново ще се съберем с всички нишки на живота, преплетени с нашата, и тогава ще видим каква великолепна шарка сме сътворили заедно. И ще си разказваме какво е било, и вече няма да има завист, омраза, страх. Само радост.

— Като сега, Маргарита — казва той и я притиска към себе си, гледайки хоризонта.

— Какво искаш да кажеш?

— Сега, на това място, е твой ред. Затова баба ти искаше да прочетеш писмото тук. Сега щафетата е у теб, любов моя. У нас.

Думите на Джулио са като раковини — поставяш ги до ухото си и обещава безкрая. Прав е: много неща са мъртви и от тях се раждат нови, като дърветата, които се хранят с изгубените си листа.

Маргарита го поглежда и вижда хоризонта през неговите очи. Колко много въпроси очакват отговори! Всеки път, когато съдбата ти задава въпрос, е време да освободиш седефения поток вътре в себе си, за да превърнеш самия живот в отговор на едно от многото неща, които никой не знае. Това е времето да затвориш черупките и да оставиш сърцето да ти подсказва съвсем тихо, като доверен шепот от най-далечната стая, че няма задоволителен отговор, защото единственият отговор е още по-голяма любов към живота и неговата непредсказуемост.

Тя притиска ръцете на Джулио върху утробата си, която един ден отново ще предаде щафетата. Двамата гледат морето пред себе си. Търпеливо, постоянно, вечен зрител на тази щафета между крехките създания, които плават по него. А светлината остава единствената повеля на този залез, който отстъпва пред нощта, за да се върне отново. С нова надежда и нови скърби.

Маргарита усеща как бие сърцето ѝ: систола, диастола, систола, диастола, систола, диастола, както се случва, когато някой те прегръща. Радостта от живота нахлува в нея. Пулсира силно, мощно като прибой в древния и свещен ритъм на нещата в света, повтарящи непрестанно и тихо ехото, което животът като раковина носи в утробата си.

БЛАГОДАРНОСТИ

Пред прага на своите трийсет и пет години започвам да разбирам защо казват „на попрището жизнено в средата“.

Човек се озовава в центъра на съществуването, на кръстопътя между поколенията и вижда как си отиват баби и дядовци, как остаряват родителите, как се раждат децата му. Този роман се роди от привилегията да спра на кръстопътя, откъдето много по-ясно се вижда изминатият път и онзи, който тепърва ни предстои. Затова благодарностите ми са към тези, които ме изведоха на този път и ме придружават ден след ден: моето семейство (татко, мама, Марко, Фабрицио, Елизабета, Паола и Марта), неизчерпаем източник на радост и вдъхновение.

Благодаря на тези, които следяха стъпка по стъпка развитието на историята: Антонио Франкини, Мариле на Роси, Джулия Икино — те деликатно ми помагат да дам най-доброто от себе си; благодаря на Габриеле Балдасари за грижливата редакторска работа.

Признателен съм на моите ученици и колеги от лицея, където преподавам, на моите най-скъпи приятели и приятелки, които не назовавам поради липса на място. А също и на Алесандро Ривали, който ме посвети в тайните на Генуа и околностите.

Благодаря и на всички читатели на моята първа книга, особено учителите и учениците, които срещнах и много училища. Техните въпроси, извикани или прошепнати, безгрижни или тревожни, вдъхновиха този втори роман, разказващ още от самото начало за моята неспособност да отговарям на онези въпроси, в които се крият най-чистите и дълбоки загадки. Въпроси за смисъла на живота, за болката, за Бог, за мечтите, за избора... Въпроси, които ме отведоха далече от познатите места и ме принудиха да преразгледам някои твърде схематични убеждения. Трябва да се извиня на много читатели, че не успях да отговоря на техните писма, имейли, въпроси и коментари в моя блог. Чета всичко, което пишат те, но за жалост успявам да отговоря само на малко от тях.

Благодаря и на тези, които критикуваха моята първа книга — без да знаят, те ми помогнаха да не се заблуждавам, че успехът е достатъчен, за да ни направи щастливи.

В едно свое писмо Толстой казва: „Целта на изкуството не е да решава проблеми, а да накара хората да обичат живота. Ако ми кажат, че мога да напиша книга, в която да демонстрирам искрено гледната си точка по всички проблеми на обществото, не бих отделил и час за подобна творба. Но ако ми кажат, че това, което пиша, ще бъде четено след двайсет години от онези, които сега са деца, и че те ще се смеят, ще плачат и ще обичат живота чрез моите страници, тогава бих посветил на тази книга всичките си усилия.“

Това е единствената причина да пиша — защото обичам живота заедно с всичките му сенки. Ако дори само един читател го обикне малко повече благодарение на тези страници, аз ще бъда доволен.

Затова ти благодаря, читателю, който изслуша тази история като морска песен от раковина. И се надявам при четенето да си изпитал каквото изпитах аз в писането — малко повече любов към живота и състрадание към човека.

Издание:

Алесандро д'Авения. Перла в мидата

Италианска. Първо издание

ИК „Обсидиан“, София, 2012

Технически редактор: Людмил Томов

Худ. Оформление: Николай Пекарев

ISBN: 978-954-769-304-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.